

КЕЙТ АТКИНСЪН ЗАД КУЛИСИТЕ НА МУЗЕЯ

Превод от английски: Ралица Кариева, 2012

chitanka.info

На Ив и Хелън

*С признателност към приятелката ми Фиона
Робъртсън за помощта*

ПЪРВА ГЛАВА

1951 ГОДИНА

ЗАЧАТИЕ

Съществувам! Зачената съм на фона на полунощните удари на часовника на лавицата в стаята отсреща. Часовник, който някога е бил на прабаба ми (жена на име Алис) и чиито уморени удари отброяват прекрачването ми в този свят. Започната съм на първия удар и съм завършена на последния, когато баща ми се претъркулва от майка ми и потъва в сън без сънища благодарение на петте пинти „Джон Смитс Бест Битър“, които е изпил в „Пънч Боул“ с приятелите си Уолтър и Бърнард Белинг. В мига, в който съм преминала от нищото в съществуването, майка ми се преструвала на заспала — както често прави в такива моменти. Баща ми обаче е замесен от твърдо тесто и не позволил това да го откаже.

Баща ми се казва Джордж и е цели десет години по-голям от майка ми, която в момента хърка върху съседната възглавница. Майка ми се казва Беренис, но всички винаги са я наричали Бънти.

На мен „Бънти“ не ми звучи като име на голям човек — по-добре ли щях да съм сега с майка с друго име? Съвсем обикновено Джейн, майчинско Мери? Или пък нещо романтично, нещо, което не напомня чак толкова много за детски комикс — Аврора, Камил? Вече е прекалено късно. В предстоящите няколко години, разбира се, името на Бънти ще е равносилно на „мама“, но след известно време няма да има нито едно майчинско съществително (мамче, майче, мами, мама, майко, маме), което да ми се струва подходящо, и, общо взето, ще спра да я наричам каквото и да е. Горката Бънти.

Живеем в място, наречено „над магазина“ — не съвсем точно описание, предвид, че и кухнята, и трапезарията са на едно ниво със самия магазин, пък и топографията включва и прилежащата площ на задния двор. Магазинът (зоомагазин) се намира в една от безбожно древните улици, които се спотайват под застрашителната осанка на Йорк Минстър. На тази улица са живели първите печатари и майсторите стъклописци, изпъстрили прозорците на града с цветна светлина. Покорилият Севера Девети испански легион е марширувал по нашата улица, тази *via praetoria* на великото им укрепление, преди

да се изпари в небитието. Тук е роден Гай Фокс, на няколко пресечки е обесен Дик Търпин, а пък Робинзон Крузо, онзи друг велик герой, също е свиден син на града ни. Кой може да каже кое е истина и кое измислица?

Тези улици преливат от история. Сградата, в която се помещава нашият магазин, е на няколко века, стените ѝ са малко наклонени, а подовете — стръмни като в средновековен лунапарк. На това място е имало сграда още от времето на римските ѝ обитатели и от само себе си се разбира, че тя си има подобаващо количество неизменни ефирни обитатели, които се увиват около основите и инсталациите и се вкопчват жално в гърбовете ни. Призраците ни са особено нагъсто по стълбищата, каквито имаме доста. Имат за много да си говорят. Ако се заслуша човек по-внимателно, ги чува — плисъкът на водата под викингските гребла, ловните викове и препускане по калдъръма на Харогейт, тупкането и влаченето на древни ходила на бала в Тържествената зала и стърженето на перото на преподобния Стърн^[1].

Освен географско понятие, над магазина си е и самодостатъчно, кипящо от живот царство със свои примитивни правила и двама съперници за трона — Джордж и Бънти.

От зачеването Бънти е раздразнителна — емоция, която обича, и едва след дълго въртене и пухтене се оставя в прегръдката на неспокоен, натежал от сънища сън. Изправена пред свободен избор от каталога, предлаган от огромната вселена от сънища през първата ѝ нощ като моя майка, Бънти избира кофи за боклук.

В съня с кофите за боклук тя всячески се опитва да мести две тежки кофи с боклук из задния двор. От време на време при някое по-рязко дръпване вятърът плясва косата ѝ пред очите и устата. Започва да се изтощава най-вече от едната кофа; заподозира я, че взема да развива собствен характер — характер, някак странно напомнящ на този на Джордж.

Внезапно, както се опитва с все сила да вдигне едната кофа, губи контрол и тя пада с поцинкован метален трясък — ТРЯЯЯС-ЦЪН-ЦЪН! — а съдържанието ѝ се изсипва по бетоновата повърхност на двора. Отпадъци, предимно от магазина, се разстилат навсякъде — празни чували от бисквитена смес „Уилсънс“, сплескани пакети от „Трил“, консерви от „Кити-Кат“ и „Чапи“, безупречно натъпкани с обелки от картофи и яйчени черупки, да не говорим за мистериозните,

увити с вестник пакети, които изглеждат сякаш съдържат отрязани бебешки крайници. Независимо от бъркотията, сънуващата Бънти е залята от вълна на удоволствие, като вижда колко разтурен изглежда боклукът ѝ. Навежда се и започва да го събира и в този момент осъзнава, че нещо зад нея се движи. О, не! Без дори да се обръща, знае, че това е кофата Джордж, която се е превърнала в тромав великан и сега се е надвесила зад нея, готова всеки миг да я всмуче в мазните си метални дълбини...

Не знам защо, но все ми се струва, че този сън не предвещава нищо добро за моето бъдеще. Искам майка, която сънува различни неща. Сънища с облаци като сладолед, дъги като преливащи захарни близалки, слънца като понесли се по небето златни колесници... ама пък, както и да е, това е началото на нова епоха. Денят е трети май и по-късно кралят ще ръководи церемонията по откриването на Британския фестивал, а иззад прозореца сутрешен хор известява появата на моята личност на белия свят.

Към тези птичи фанфари в градината скоро се присъединяват и крясъците на папагала долу в зоомагазина, а после — ЗЪРРРРРРРРРРРРР!!! Будилникът на нощното шкафче иззвънява и Бънти се събужда с лек писък и удря копчето. Цяла минута лежи почти неподвижно, заслушана в къщата. В Купола на откритията скоро ще отекват екзалтираните викове на щастливи английски поданици, които с нетърпение очакват бъдещето, но в нашия дом е тихо, ако не се брои тук-там някое птиче чуруликане или цвърчене. Дори призраците ни спят, сгущени по ъглите и изтегнати по дължината на корнизите.

Тишината е разкъсана от внезапното изгрухтяване на Джордж насън. Грухтенето събужда някаква примитивна част от мозъка му и той отмята ръка, заклещва Бънти на леглото и започва да обследва частта, на която се е случило да попадне (не особено вдъхновяваща средна част, но част, в която се помещава моят собствен, личен купол на откритията). Бънти успява да се изтръгне изпод ръката на Джордж — веднъж вече ѝ се е наложило да изтърпи секс за последните дванайсет часа (аз!) — повече от веднъж на ден ще е вече неестествено. Отправя се към банята, където острата светлина от тавана се отразява ударно в черно-белите плочки и хромираните лайстни, и запраща сутрешната кожа на Бънти в огледалото, като оформя отвратителни локви и сенки. В един миг прилича на череп, на

следващия — на собствената си майка. Не може да реши кое е по-лошо.

Измива си зъбите с известна енергичност, та да се отърве от вкуса на опушените от тютюн мустаци на Джордж, а след това, за да запази приличие (нещо много важно за Бънти, макар да не е съвсем сигурна за пред кого го пази), изрисува на лицето си хубава рубиненочервена усмивка и се усмихва на огледалото с оголени зъби, за да провери за попаднало не на място червило. Отражението ѝ се ухилва призрачно, но в трийсет и пет милиметровите си мечти Бънти се преобразява в подобна на Вивиан Лий фигура, която изпълнява пируети пред голямото старинно огледало.

Вече е готова да се изправи пред първия си ден като моя майка.

Слиза надолу, поскърцва стъпало по стъпало (в земята на нейните мечти — извито стълбище на плантаторски дом; установявам, че Бънти прекарва много време в алтернативния свят на своите мечти). Много е тиха, понеже не иска още никой да се буди — особено Джилиан. Джилиан изисква много енергия. Тя ми е сестра. Вече е почти на три години и предстои много да се изненада, като разбере за мен.

Бънти си приготвя чаша чай в кухнята в задната част на магазина, наслаждава се на кратките си няколко мига сутрешно спокойствие. Само след минута ще занесе на Джордж чаша чай в леглото — не от алтруистични подбуди, а за да може поне още малко да не ѝ се пречка. Бедната ми майка е много разочарована от брака, по никакъв начин не е променил живота ѝ, ако не се брой, че го е влошил. Като се заслушам в нея по вълните, които създава по въздуха, чувам един безкраен монолог по въпроса за безкрайното тегло на съпружеския живот. *Защо никой не ми каза, че ще е така? Толкова готвене! Толкова чистене! Толкова работа! Ще ми се да престане и да започне пак да мечтае, но не спира... Що се отнася до бебетата, ами... колко безсънни нощи, колко битки за надмощие... какви родилни болки!* Застанала е ребром до предния десен котлон на печката, клати глава наляво-надясно, малко като папагала в магазина от другата страна. *Поне с това приключих...* (Изненада!)

Чайникът изсвирва, тя сипва врящата вода в малка кафява кана и се подпира разсеяно на печката, докато го чака да се запари, по лицето

й се образува малка гънка от опита да си спомни защо, за бога, изобщо се е омъжила за Джордж.

Джордж и Бънти се запознават през 1944 година. Той не е първият ѝ избор, първи е Бък, американски сержант (баба ми е преживяла подобни терзания в опити да се омъжи по време на война), само че кракът на Бък взема, че се откъсва, докато последният си играел с мина („Все искат да им е забавно тези янки“ — отбелязал Клифърд, братът на Бънти, с отвращение) и го откарали обратно в Канзас. Бънти прекарала значително време в очакване Бък да ѝ пише и да я покани да сподели живота си с него в Канзас, но повече нито го чула, нито видяла. Ето как жената се паднала на Джордж. Накрая Бънти решила, че Джордж с двата си крака може да се окаже посполучлив избор от Бък с единия, но вече не е толкова сигурна. (Бък и Бънти! Каква благозвучна двойка щяха да бъдат — почти си ги представям.)

Колко различен щеше да бъде животът ни само ако Бък беше завел Бънти в Канзас! Особено пък моят. През 1945 година бащата на Джордж починал, като попаднал под трамвай по време на екскурзия до Лийдс, и Джордж поел семейния бизнес — домашни любимци. Оженил се за Бънти, като си мислел, че ще му бъде от голяма помощ в магазина (понеже веднъж била работила в такъв), без дори да подозира, че Бънти няма намерение да работи след сватбата. Този конфликт ще остане докрай неразрешен.

Чаят е запарен. Бънти разбърква с лъжичка вътрешността на малката кафява кана и си налива една чаша. Моята първа чаша чай. Сяда на кухненската маса и пак се размечтава, преминава от разочарованието по повод Канзас и с нищо незапомнящата се сватба с Джордж към място, където ефирен воал се поклаща на летния бриз, а зад воала е Бънти, облечена в прозирна бяла коприна, с талия шейсет сантиметра и един по-различен нос.

Мъжът до нея е невероятно красив, подозрително напомня на Гари Купър, а самата Бънти — съвсем леко на Силия Джонсън. Огромен облак портокалови цветове заплашва всеки миг да ги погълне, така прегърнати в страстна целувка — и тогава изведнъж нежелана нотка от реалността прекъсва нашия унес, някой подръпва халата на Бънти и реве не особено приятно.

Ето я! Ето я сестра ми! Покатерва се по Бънти с крака и мекички ръце и сладка миризма на легло, лази нагоре по евереста на Бънтиното тяло и притиска съненото си лице в студената ѝ шия. Бънти разтваря впитите в косата ѝ малки юмручета и сваля Джилиан обратно на пода.

— Слизай — казва мрачно Бънти. — Мама мисли. (Макар че онова, което мама всъщност прави, е да се чуди какво би станало, ако цялото ѝ семейство престане да съществува и тя може да започне отначало.) Горката Джилиан!

Джилиан отказва да бъде пренебрегвана задълго — не е такова дете — и още преди да сме си отпили първата глътка чай, пак се налага да се погрижим за нуждите на Джилиан. За закуска Бънти готви овесена каша, препича филийки и сварява яйца. Джордж не понася овесена каша и обича бекон и наденички и препържени филийки, но стомахът на Бънти е малко нервен тази сутрин (посветена съм във всякаква вътрешна информация). „Ако това иска, може сам да си го направи“ — промърморва тя и изсипва купа каша (с доста бучки) на Джилиан. После пълни още една купа за себе си — мисли си, че може да задържи малко каша — а след това и трета. За кого пък ще е тази? За Снежанка? Не може да е за мен, нали? Не, наистина не е за мен — защото, ето ти изненада! — аз имам още една сестра! Това е добра новина, макар че, изглежда, си пада малко меланхолична. Вече се е измила и е облякла училищната униформа, та дори и косата ѝ — подстригана на права, доста непривлекателна черта — е сресана. Тя е само на пет години и се казва Патриша. Безинтересното ѝ малко личице не изглежда особено приветливо, докато гледа кашата в купата си. Това се дължи на факта, че ненавижда овесена каша. Джилиан гълта своята като лакомото патенце в нейната книжка „Лакомото пате“ от поредицата на издателство „Лейдибърд“.

— Не обичам овесена каша — осмелява се да обърне внимание на Бънти Патриша.

За пръв път изпробва този пряк подход по въпроса за овесената каша; обикновено я бърка до безкрай с лъжицата, докато не стане прекалено късно да я яде.

— Моля? — казва Бънти, а думите падат като ледени висулки върху балатума на кухненския под (утрото не е силният период на майка ни).

— Не обичам овесена каша — повтаря Патриша, вече не толкова уверено.

С бързината на змия Бънти изсъсква в отговор:

— Е, аз пък деца не харесвам, така че, какво да ти кажа?

Шегува се, разбира се. Нали?

А защо имам странното усещане, че сянката ми е защита за гърба, сякаш едва ли не тук, при мен, има още някого? Да не би да ме преследва собственият ми ембрионален призрак?

— Наглеждай магазина, Бънт! (Бънт? Това е още по-зле.)

После изчезва. Просто ей така! Бънти пухти наум... *Можеше поне да помоли. „Бънти, имаш ли нещо против да наглеждаш магазина вместо мен?“. Аз, разбира се, ще имам нещо против, много даже. Но пак ще трябва да го направя, нали? „Наглеждане“ — защо изобщо го наричат „наглеждане“? Какво толкова има да гледаш иззад един щанд?*

На Бънти безразборността на контактите иззад щанда не й допада. Има чувството, че всъщност не продава кучешка храна, котенца и от време на време някое вълнисто папагалче, а самата себе си. Поне, мисли си тя, като работеше за господин Саймън („Моделия — качествена дамска мода“), продаваха смислени неща, рокли, корсети и шапки. Какво му е смисленото на вълнистия папагал? И, което е повече, наистина не е нормално човек да трябва с всички непрекъснато да е учтив. (На Джордж, от друга страна, му се удава по природа, дърдори непрестанно, казва едно и също нещо за времето по двайсет пъти на сутрин, драпа, угодници, усмихва се, а после сваля маската, миг след като слезе зад кулисите. (Децата на търговците — собственици на магазини — моя милост и Антон Павлович Чехов например — остават до гроб белязани от това да гледат родителите си да се унижават по този потресаващ начин.)

Бънти решава, че явно ще трябва да поговори с Джордж, да му обърне внимание, че е съпруга и майка, а не продавачка. А и друго, той къде ходи непрекъснато? Все се „изнизва“, тича по мистериозни дела. Ако зависи от Бънти, ще има някои промени. Сяда зад щанда и потраква с куки номер девет, сякаш е плетачка при гилотината на Джордж, при условие че сега трябва да плете моето бъдеще —

мънички дрешки, дантелени шалове и мантенца за матинета с нанизана розова панделка. Вълшебни червени ботушки, които да ме съпровождат по пътя.

Котката в магазина — дебел котарак с нашийник, който прекарва дните си в неприязнено киснене върху тезгяха — скача в скута ѝ и тя светкавично я бутна на пода. Понякога Бънти има чувството, че целият свят се опитва да се покатери върху тялото ѝ.

— Магазин! — връща се Джордж.

Вълнистите папагали се надигат и запърхват в кафезите си.

Магазин! Защо „магазин!“? Джордж и Бънти винаги го казват, когато влязат през вратата на магазина, но всъщност трябва да го казват клиентите, не собственикът. Към магазина в звателен падеж ли се обръщат („О, магазин!“) или го наричат в именителен? Уверяват го, че съществува? Уверяват себе си, че съществува? Преструват се на клиенти? Но защо ще се преструваш, че си нещото, което ненавиждаш? Боя се, че „магазин!“, подобно на нещото, което обозначава, ще си остане завинаги една екзистенциална загадка.

Сега обаче сме освободени от игото на тезгяха (Бънти току-що е продала магазинската котка, но не го споменава пред Джордж. Горката котка!) и можем да отидем да откриваме света извън магазина. Първо трябва да преживеем ритуала по обличането на Джилиан, за да може да оцелее в чуждата атмосфера извън магазина. Бънти няма доверие на месец май, така че Джилиан е в здраво прилепнало към все още бебешката ѝ кожа боди. Отгоре фуста, дебела вълнена червена жилетка, изплетена от неуморните пръсти на Бънти, после поличка от шотландско каре „Роял Стюарт“ и дълги бели памучни чорапи, прищипали малките ѝ пухкави крачета наполовина. Най-отгоре слага светлосинята ѝ пухенка с бяла велурена яка и мъничка бяла вълнена шапчица, завързана с връзки, които пък са прищипали двойната ѝ брадичка. Аз, от друга страна, се нося свободно, гола и ненатъкмена. Няма още за мен шапчици и ръкавички, само топлите, гостоприемни вътрешности на неосъзнатото Бънтино тяло, което все още не е разбрало какъв ценен товар носи.

Джордж вече е пришпорил Патриша, дето не обича овесена каша, надолу по улицата за училище и точно в момента тя е застанала на игрището, пие си малката бутилка мляко, преговаря наум таблицата за умножение по четири (много е умничка) и се чуди защо никой

никога не я кани да играе на куц крак. Само на пет и вече аутсайдер! Три пети от семейството вече върви по „Блейк стрийт“ към Мюзийм Гардънс, или по-точно Бънти върви, аз се нося, а Джилиан кара чисто новата си триколка „Траянг“, която много държи да кара. Бънти смята, че в парковете има нещо глезено, нещо прахосническо — празнини в битието, запълнени с нищо повече от въздух, светлина и птици. Без съмнение такива пространства би трябвало да са заети от нещо полезно, като например домакинска работа, нали?

Домакинската работа трябва да се върши. От друга страна, се предполага децата да играят в паркове — Бънти е прочела главата за гледане на деца в своята книга „Всичко за всеки“ („Отглеждане на бебе“), в която така пише — така че, макар и с нежелание, известна доза време трябва да се отдели за чист въздух и тя заплаща безценни шест пени на входа на градината и се погрижва чистият ни въздух да е изключителен.

Моят първи ден! Всички дървета в Мюзийм Гардънс са с нова премяна от листа, а високо над главата на Бънти небето е чисто синьо; стига да протегне ръка (което няма да стори), може да го докосне. Пухкави като овчици бели облачета се бутат едни в други. Намираме се в един куатрочентов рай. Над главите ни птици се стрелкат и чуруликат в танц, напрегнали дребните си летателни мускули до краен предел — миниатюрни ангелчета благовестители, птичи габриеловци, дошли да изкрещят за моето пристигане! Алилуя!

Не че Бънти забелязва. Тя наблюдава Джилиан, която следва всяка извивка и завойче по пътеката, водена от някаква собствена магическа тантра. Тревожа се Джилиан да не заседне сред цветните лехи. Отвъд оградата на парка може да се види широка спокойна река, а пред нас се простират избелелите резбовани останки на абатството „Сейнт Мери“. Един паун крясва и се спуска от пръта си на старата градска стена долу на тревата при краката ни. Прекрасен нов свят, населен от такива създания!

Двама мъже, които ще наречем Бърт и Алф, са наети да подрязват тревата в парка. При вида на Джилиан спират работа и подпрени за миг на огромната косачка, проследяват придвижването ѝ с неподправено удоволствие. Бърт и Алф са се били в един и същи полк през войната, танцували са на музиката на Ал Баули на едни и същи забави, преследвали са жени (жени, досущ като Бънти) заедно и сега

подрязват тревата заедно. Смятат, че има известна несправедливост в начина, по който се е развил животът им, но някак си, като гледат Джилиан, се примиряват с такива неща. (Умна, честна и надарена^[2], защото Джилиан наистина е родена в неделя и през 1951 година все още притежава някои от тези качества. За съжаление, скоро ще ги загуби.) Чистичка и нова като точилка или като разопакован сапун, тя представлява всичко, за което са воювали — нашата Джилиан, надеждата на бъдещето. (Не кой знае какво бъдеще обаче, понеже я прегазва светлосин хилман, модел „Хъски“, но откъде можем ние да знаем? Като семейство сме генетично предразположени към злополуки, като прегазването и взривяването са най-често срещаните.)

Бънти (майка ни, цветето на английската женственост) е подразнена от вниманието на Бърт и Алф. (Тя всъщност притежава ли някаква друга емоция?) *Защо просто не си косят проклетата трева* — мисли си тя, като прикрива мислите си зад ослепителна изкуствена усмивка.

Време е за тръгване! На Бънти ѝ стига толкова много лентяйстване и трябва да отидем да напазаруваме в чуждите магазини. Подготвя се за сцена с Джилиан, защото сцена с Джилиан със сигурност ще има. Успява да я изкара от цветните лехи и да я постави на правия път в живота, но Джилиан, която не знае, че прахосва ценно време, продължава да върти педалите бавно, да спира да се наслади на някое цвете, да събира камъчета, да задава въпроси. Бънти успява да запази богородично изражение на ведрина и мълчание колкото дълго може, преди търпението ѝ внезапно да прелее и да дръпне рязко дръжките на триколката, за да я забърза. Катастрофалният ефект от това е, че Джилиан се катурва на земята, където се приземява на малка синьо-бяла купчинка, дъхът ѝ секва, но едновременно с това успява и да изпищи. Аз съм изумена — и аз ли ще трябва да се науча на това?

Бънти издърпва Джилиан да стане, като се прави, че не вижда остърганите ѝ нежни длани и коленца. (Отношението на Бънти към болката, по-точно към каквито и да са емоции, е да се държи, сякаш са породени от разстройство на личността.) Пределно наясно, че сме наблюдавани от Бърт и Алф, Бънти нахлузва усмивката си тип „не бъди такава лигла“ и прошепва в ухото на Джилиан, че ще ѝ купи бонбони, ако спре да плаче. Джилиан моментално набутва юмрук в устата си. Дали ще ми бъде добра сестра? А това добра майка ли е?

Бънти излиза от парка с високо вдигната глава, с едната ръка влачи Джилиан, а с другата триколката. Бърт и Алф безмълвно се залавят пак с косенето. Лек ветрец разрошва новите листа по дърветата и открехва изоставен сутрешен вестник на една пейка. От първа страница снимка на кулата „Скайлон“ потрепва примамливо — като град на бъдещето, научнофантастичен Оз. Не че ме засяга кой знае колко — гърча се неудобно в бульон от силни химикали, току-що освободени от Бънти в резултат на тръшкането около триколката.

— Е, миличка, какво ще бъде днес? — ревът на месаря се носи из магазина. — Хубаво парче червено месо, а?

Смигва похотливо на майка ми, която се преструва на глуха, но всички останали в магазина тайно се подхилват. Клиентите на Уолтър го харесват, държи се, както би се държал месар в комедия на „Илинг“ — безцеремонна пародия на самия себе си с оцапаната синьо-бяла престилка и сламена шапка. Той е кокни и дори само това представлява нещо опасно и непознато за нас от духовната сърцевина на Йоркшир. В личния животински лексикон на Бънти (всички мъже са животни) той е прасе заради гладката си лъскава кожа, опъната силно върху меката пухкава плът. Бънти, сега най-отпред на опашката, поисква малко говеждо и бъбреци с възможно най-неутралния си глас, но месарят въпреки това се кикоти, сякаш е казала нещо силно нецензурно.

— Нещичко да подсили мъжа, а? — избоботва той. Бънти се навежда, уж да оправи връзката на обувката на Джилиан, така че никой да не види притеснението, което е избило по бузите ѝ.

— За теб, прекрасна, 'сичко. — Уолтър ѝ се ухилва похотливо, после внезапно с доста притеснително движение вади отнякъде огромен нож и започва да го точи, без нито за миг да откъсва очи от Бънти. Тя самата остава приклепнала до Джилиан колкото се може по-дълго и се преструва, че ѝ говори нещо, усмихва се и кима, сякаш онова, което Джилиан казва, е безкрайно интересно. (Докато истината е, разбира се, че тя никога не обръща каквото и да е внимание на казаното от нас — освен ако не е невъзпитано.)

Месарят започва да си подсвирква много високо арията на тореадора от „Кармен“ и изиграва цяло драматично представление от

претеглянето на тежкия хлъзгав бъбрек в ръката си.

— Мястото ти е в театъра, Уолтър — заявява невидим глас от дъното на магазина, а останалите клиенти промърморват одобрително. На Бънти, вече обратно във вертикално положение, ѝ минава потресаваща мисъл — бъбрекът, в този момент прехвърлян от Уолтър от ръка на ръка, някак странно напомня на чифт тестиси. (Не че „тестиси“ е дума, която ѝ е кой знае колко позната, разбира се, тя е от онова поколение жени, дето не е особено *au fait* с правилния анатомичен речник.) Уолтър плясва бъбрека на дъската и го разрязва, като размахва ножа с изумителна сръчност. От възхитената публика се откъсва колективна въздишка.

Ако зависи от Бънти, ще ходи при друг месар, но магазинът на Уолтър е близо до нашия, така че той не е просто колега собственик, ами и приятел на Джордж, макар и просто бегъл познат на Бънти. Думата „познат“ ѝ харесва, звучи надутото и не предполага всички временни последствия на приятелството. Познат или не, не е лесно човек да държи Уолтър на разстояние, както Бънти научи за собствена сметка при няколкото случая, когато той я бе приклещвал зад машината за колбаси отзад в магазина. Джордж и Уолтър си разменят „услуги“ — точно това прави Уолтър в момента пред очите на целия магазин, демонстрирайки трик с филето, благодарение на който ще даде на Бънти много повече, отколкото ѝ се полага по купон. Уолтър има и репутация на женкар, та Бънти не е чак възхитена, че Джордж се влачи с него. Джордж казва, разбира се, че такива работи са отворителни, но Бънти подозира, че изобщо не ги намира за такива. Тя предпочита другите му приятели, собственици на магазини — Бърнард Белинг, който има магазин за водопроводни части и за разлика от Уолтър не води натезжали от завоалирани намеци разговори на публични места.

Бънти взема мекия хартиен пакет с месо и избягва погледа на Уолтър, като вместо това се усмихва сковано на вътрешната кухня на умряла овца зад лявото му рамо. Излиза, нищо не казва, но вътре в нея безмълвна Скарлет беснее, размята глава възмутено и развърта фусти, докато изхвърча от месарницата и го проклина бясно.

След Уолтър отиваме в хлебарницата на Ричардсън и купуваме голям бял хляб, но без сладки, защото Бънти смята, че купешките сладки са знак за немарливо домакинство. После отиваме до магазина

на Ханън за ябълки, пролетно зеле и картофи, след това при Бордърс за кафе, сирене и масло, които мъжът зад тезгяха изважда от кутия и прави на формички. Скромното ми мнение е, че вече всичките сме поизморени, налага се Бънти да ръчка Джилиан да върти педалите нагоре по „Джилигейт“ и нататък по „Кларънс стрийт“ към крайната ни спирка. Джилиан се е зачервила смешно като омар и изглежда сякаш ѝ се ще никога да не е молила да вземе и триколката. Налага ѝ се да върти бясно педалите, за да успее да се придържа до Бънти, която вече наистина започва да се ядосва (ясно си личи).

Най-сетне стигаме до „Лодър стрийт“ и смачканата къща с тераси, където живее Нел. Нел е моята баба, майка на Бънти, дъщеря на Алис. Целият ѝ живот се определя от връзката ѝ с други хора:

- майка на Клифърд, Бабс, Бънти, Бети, Тед;
- дъщеря на Алис;
- доведена дъщеря на Рейчъл;
- сестра на Ейда (починала), Лорънс (смята се за починал), Том, Албърт (починал), Лилиан (може да се брои за починала);
- съпруга на Франк (починал);
- баба на Ейдриън, Дейзи, Роуз, Патриша, Джилиан, Юън, Хоуп, Тим и сега... МЕН!

Стомахът на Бънти къркори като гръмотевица в ухото ми — вече е почти време за обяд, но на нея ѝ се отяжда само при мисълта. Новата ми баба дава на Джилиан чаша ярка портокалова „Киаора“, а на нас бисквити и кафе „Камп“, което сварява в едно канче заедно със стерилизирано мляко. На Бънти ѝ се повръща. Миризмата на стърготини и гниеца плът сякаш се е пренесла от месарницата върху кожата ѝ.

— Добре ли си, майко? — пита Бънти и дори не дочаква отговор.

Нел е дребна и някак двуизмерна. За близки и приятели не е кой знае колко внушителна.

Бънти забелязва муха да се приближава към амарантовите бисквити. С изключителна предпазливост Бънти взема палката за мухи, която баба ми винаги държи подръка, и ловко изтрива мухата от лицето на земята. Само преди секунда онази муха беше жива, сега е мъртва. Вчера аз не съществувах, днес — да. Не е ли животът изумителен?

Присъствието на Бънти лази по нервите на Нел и тя се мести неспокойно из дълбините на фотьойла си, чудейки се кога ще си тръгнем, та да може спокойно да си слуша радиото. Бънти усеща вълна на гадене заради неочакваната ми поява, а Джилиан си е изпила киаората и си отмъщава на целия свят. Играе с кутията за копчета на баба си и избира едно стъклено, с формата на розово цвете (вж. *Бележка 1*), и много внимателно и умишлено го поглъща. С това най-добре успява да замести бонбоните, които небрежната ни майка ѝ обеща в Мюзийм Гардънс.

— Глупав папагал! — Джордж показва ухапвания си пръст за инспекция. Бънти цъка безразлично. (Нараняванията, както вече казах, не са силната ѝ страна.) До лакти е омазана с мас и брашно, а стомахът ѝ пак се бунтува. Гледа с отвращение как Джордж взема едно от шарените кексчета, които половин следобед сме правили, и го налапва наведнъж, без дори да я погледне.

Следобедът се оказа малко нещо разочароващ. Отидохме пак на пазар, но само да купим сиво-кафява прежда от магазин, собственост на кротка старица, на фона на която техниката на Уолтър на продавач актьор ми се стори наистина хубава. Надявах се да минем и през някой цветарски магазин и да отпразнуваме пристигането ми с цветя, някоя гирлянда, букет от радост и рози, ама не. Все забравям, че за мен никой не знае.

Отидохме да приберем Патриша от училище, но и това не беше кой знае колко интересно, а и на нея самата денят, изглежда, ѝ беше бил доста скучен, а именно:

— Какво правихте днес?

— Нищо. (Казано със свиване на рамене.)

— Какво обядвахте?

— Не помня. (Пак ги свива.)

— Поигра ли си с приятелките днес?

— Не.

— Недей непрекъснато да свиваш рамене така, Патриша.

Бънти нарязва омазания в кръв бърбек, като мисълта за тестисите за миг не напуска съзнанието ѝ. Мрази да готви, прекалено много се доближава до това да бъдеш любезен с хората. Ето я пак: *Целият ми живот премина в готвене, аз съм робиня на къщната работа — заключена с верига до печката... всичките хранения, ден след ден, а накрая какво става с тях? Изяждат се, точно така, без дори думичка на благодарност!* Понякога, когато Бънти стои при печката, сърцето ѝ започва да думка в гърдите и има чувството, че темето ѝ ще се отвори и някакъв циклон ще ѝ изтръгне мозъка и ще разруши всичко около нея. (Добре поне, че не отиде в Канзас.) Не разбира защо се чувства така (Питайте Алис — вж. пак *Бележка 1*), но сега то започва да се случва, поради което, когато Джордж се появява пак в кухнята, взема друго кексче и обявява, че трябва да излезе „да се види с някакъв човек за някакво куче“ (че дори и си потупва хитро носа, докато го казва — в мен все повече се засилва усещането, че тук всички сме затворени в някакъв черно-бял филм), Бънти извърща към него разкривено, кръвожадно лице и вдига ножа, сякаш обмисля дали да не го пониже. Да не би някой да е допрял факла о великия град Атланта?

— Трябва да свърша малко работа — обяснява набързо Джордж, а Бънти премисля и вместо това пронизва говеждото. — Какво, за бога, ти става, какво мислиш, че ще правя — ще се срещам с друга жена за разгулна нощ навън? (Хитър въпрос между другото, защото именно това ще направи моят баща от вече цял един ден.) Дали в кухнята ще се разрази гражданска война? Дали ще изгори Атланта? Чакам с притаен дъх.

Не, остава за друг ден. Фююю, както би казал Тед, братът на Бънти, ако беше тук; само че не е; той е в търговския флот и понастоящем се носи на вълните на Южнокитайско море. На Бънти спречкването вече не ѝ е интересно и връща вниманието си върху говеждия пудинг.

Е, първият ми ден вече е към края си, слава богу! За някои от нас беше доста изтощителен, особено за мен и Бънти. Джордж още не се е прибрал, но Бънти, Джилиан и Патриша спят дълбоко. Бънти отново е в страната на сънищата, сънува Уолтър, който се бори с копчетата ѝ със свинското си лице и мачка плътта ѝ с прилични на наденици

пръсти. Джилиан хърка насън, насред сизифов кошмар, в който трябва да кара триколката нагоре отново и отново. Патриша спи дълбоко, бледото ѝ лице е безизразно, а мечето Панда — здраво притиснато към гърдите. Невидимите духове се шляят на воля и полагат немощни усилия да всеят домашен хаос — вкисват млякото и ръсят прах по лавиците.

И аз съм напълно будна, правя салта и се нося в океана на Бънти. Потупвам си миниатюрните голички стъпалца три пъти и си мисля, че у дома си е друго.

На сутринта Джордж е в нетипично добро настроение (разгулната му нощ — с Уолтър — е минала задоволително) и сръчка спящата ми майка в леглото.

— Какво ще кажеш за закуска в леглото, Бънт? — Бънти изръмжава. — Например малко наденица, кървавица? — Бънти изстенва, което Джордж приема за „да“ и се понася надолу към кухнята, а Бънти междувременно тича към банята. За частица от секундата ѝ се струва, че от огледалото там ѝ се усмихва Скарлет в целия си блясък, но образът изчезва, когато започва да повръща. Както си е подпряна на хладните плочки с горещо туптящо чело, в главата на Бънти се заформя ужасяваща мисъл — бременна е! (Горкичката Бънти — с това повръщане всяка сутрин при всяка бременност! Нищо чудно, че все ни казваше, че от нас ѝ се повдига.) Сяда рязко върху тоалетната чиния и издава безгласен писък на ужас — не може да бъде! (Да, да, да, Бънти ще си има бебе! Мен!) Замерва огледалото с първото попаднало ѝ нещо (червена обувка) и го строшава на милион остри парченца.

Аз се държа като розово стъклено копче на конец. Помощ! Къде са ми сестрите? (Спят.) Баща ми? (Приготвя закуска.) Къде ми е майката?

Но както и да е — слънцето е вече високо в небето и предстои още един прекрасен ден. Народът ще се трупа в Купола на откритията, ще протяга врат към върха на „Скайлон“ и трепкация смарагдов град на утрешния ден. Бъдещето е като пълен със светлина шкаф и трябва само да намериш ключа за вратата. Над нас прелитат сини птички, чуруликат. Светът е прекрасен!

Снимката е в сребърна рамка, подплатена с червено кадифе с овално стъкло в средата, иззад което моята прабаба наблюдава света с неопределено изражение. Стои много изправена, едната ръка, с брачната халка, е подпряна на облегалката на люлеещ се стол. Средиземноморски пейзаж с хълмове се разстила зад стълбище с перила и техника *trompe-l'oeil*^[3] на преден план. Косата на прабаба ми е разделена на път и подредена в корона от плитки около главата. Сатенената ѝ рокля с висока яка има корсаж, който изглежда защит и натъпкан като възглавница. На врата си има малък медальон с капаче, а устните ѝ са леко откренати — така, сякаш очаква нещо да се случи. Главата ѝ е леко килната назад, но иначе гледа право в камерата (или фотографа). На снимката очите ѝ изглеждат тъмни, а изражението им е напълно непроницаемо. Сякаш всеки момент ще каже нещо, макар че представя нямам какво би могло да бъде. Никога преди не съм виждала тази снимка. Един ден Бънти я извади като по магия. Чичо ѝ Том тъкмо беше починал в старчески дом и тя беше отишла да прибере малкото му вещи, които се побираха в едно кашонче. От него тя извади снимката и когато попитах кой е това, ми отговори, че е баба ѝ, моята прабаба.

— Много се е променила, нали? — рекох аз и проследих с пръст очертанятията на лицето на прабаба ми върху стъклото. — На онази твоя снимка, дето е снимана в задния двор на „Лодър стрийт“ с цялото семейство, е грозна и дебела.

Става дума за една от снимките на Бънти с надпис „1914 г., «Лодър стрийт»“, с разцапано синьо мастило отзад, на която е прабаба ми с цялото си семейство. Тя е седнала — голяма и квадратна — по средата на една дървена пейка, от едната ѝ страна е Нел (майката на Бънти), а от другата — Лилиан (сестрата на Нел). Зад тях прав е застанал Том, а на земята, в краката на Рейчъл, е най-малкият брат — Албърт. Слънцето грее, а по стената зад тях растат цветя.

— О, не — каза Бънти презрително. — Жената на снимката от „Лодър стрийт“ е Рейчъл — мащехата им, не истинската им майка. Била ѝ е братовчедка или нещо такова.

Жената в обрамчената снимка — истинската майка, истинската булка — е зареяла неразгадаем поглед някъде във времето.

— Как се е казвала?

— Алис — заяви Бънти след секунда размисъл. — Алис Баркър.

Новооткритата от мен прабаба починала при раждането на Нел, скоро след което лекомисленият ми праядо се оженил за Рейчъл (неистинската майка, фалшивата булка). Бънти бегло, по-скоро от чужди разкази си спомняше, че Рейчъл дошла да се грижи за децата в качеството си на зле платена икономка.

— Шест деца без майка — обясни ми тя с онзи типичен майчински глас тип „смъртта на Бамби“. — Все за някоя е трябвало да се ожени.

— Защо никога преди не си ми казвала за това?

— Забравих — отвърна ми Бънти предизвикателно.

Забравената Алис гледаше право напред. Много внимателно свалих снимката от рамката и така разкрих още от онзи изкуствен свят в цвят сепия — огромна декоративна палма в месингова саксия и плътна завеса, окачена в ъгъла на декора. Отзад на снимката с печатана калиграфия пише *Ж. П. Арман. Пътуващ фотограф*. А с избелял молив отдолу е датата: *20 юни 1888 г.*

— Двайсети юни 1888 година — казвам на Бънти, която сграбчва снимката от ръцете ми и се заглежда съсредоточено в нея.

— Човек едва ли би забелязал, а? Както е застанала отзад, пейката го скрива.

— Какво? Какво да забележи? Какво крие?

— Майка ми е родена през 1888-ма. На трийсети юли. На тази снимка Алис е бременна в осмия месец. С майка ми, Нел.

Оттам ли идва непроницаемият поглед? Дали усеща собствената си надвиснала смърт, която души около кафеникавите ѝ поли и гали кафявата ѝ коса? Бънти продължаваше да се взира в снимката.

— Много прилича на теб — казва ми тя с обвинителен тон, сякаш със загубената Алис сме членки на някаква конспирация, целяща да създава неприятности.

Искам да спася тази изгубена жена от онова, което ще ѝ се случи (времето). Да се гмурна в снимката, да я издърпам...

Представете си следната сцена...

Действието се развива преди сто години. Вратата на къща в провинцията е отворена в много горещ летен ден. Отвън на двора две малки момчета ритат и се боричкат в прахоляка, а красиво момиче на около девет години, по-голямо от тях, седи на ниско столче до задната врата, очевидно без да забелязва шума, който братята ѝ вдигат. Това е Ейда. Дългата ѝ светлоруса коса пада на къдрави вълни и е прибрана от лицето ѝ с панделка, която се е разхлабила от жегата. В краката ѝ няколко пилета ринат безцелно. Тя се грижи за кукла, сгушена в ръцете ѝ, а на лицето ѝ е изписано изражение на майчинска благочестивост, рядко виждана, освен при самото Рождество. В сянката на плевнята в другия край на двора дреме стопанско куче, а на дървеното рало е поседнала черна котка, която чака тежката горещина да отmine и от време на време се мие със спорадични, мързеливи движения. Отвъд оградата се простират поля — едни с крави, други с овце. Някои празни. На южния край на къщата наред безнадеждната варовита почва е разкопана градина и се виждат редици недорасли зелки и моркови, увехнали на сухото слънце. До вратата на къщата невени и метличини клюмат на прежулящите му лъчи.

Цялостният ефект е сякаш някой е взел една идилична селска картина и леко е променил баланса — слънцето е прекалено жежко, светлината — прекалено ярка, полята — прекалено неплодородни, а животните — прекалено слаби. Самата къща — макар и очарователно пасторална отвън — има подозрително излъчване на джинджифилов сладкиш и захарни петлета. Кой ли знае какво има вътре?

Внезапно, без по никакъв начин да променя богородичното си изражение, момичето взема един камък и го захвърля по братята си, като нацелва по-малкия, Том, в главата. Двамата отскачат настрани и в състояние на искрен шок изтичват с рев към полето, обединени от споделеното си отвращение от поведението на сестра си. Ейда продължава да бъде все така апатична и връща погледа си към куклата бебе. Слънцето е в зенита си, нагорещено до бяло от гняв. В кухнята на къщата една жена меси хляб, удря тестото върху дървена маса, вдига го, удря го пак, пак го вдига и пак го удря. Дете от неопределен (до този момент) пол седи под масата и удря дървени блокчета с дървен чук. (Тъй че вероятно е момче.) И то като най-голямата си сестра е с ангелски къдрици.

Зачервена от идещата от кухненската печка горещина, жената от време на време прекъсва месенето, за да изпълне гръб и да прокара ръка по челото си. Разтрива си кръста с юмруци. Боли я зъб. Коремът ѝ, надут със следващото дете, непрекъснато се пречка в процеса на приготвяне на хляба.

Тази жена е Алис. Тази жена е моята прабаба. Тази жена е изгубена във времето. Тази жена има красива коса, вчесана и закопчана в потен кок. На тази жена ѝ е дошло до гуша. Тази жена всеки момент ще се изхлузи от живота си. Един от онези кратки генетични шепоти през времето диктува, че в мигове на стрес ние всички (Нел, Бънти, сестра ми, аз), прокарваме ръка по чело точно по начина, по който Алис току-що го стори. Бяло брашнено петно се мъдри на носа ѝ.

Алис е на трийсет и една и е бременна със седмото си дете (едно вече е загубила — Уилям, брата близък на Ейда, починал от неизвестна треска на възраст три месеца). Алис е родена в Йорк. Майка ѝ, София, се омъжила за много по-възрастен мъж и баща ѝ бил много доволен от добрата партия, с която се уредила, още повече че по-голямата ѝ сестра, Хана, била забъркала срамен скандал, като избягала с мъж, прогонен от флота с военен съд. По онова време съдбите на двете му дъщери изглеждали напълно различни — едната с живот на изобилие и привилегии, другата — на безчестие и бедност. Парите на съпруга на София идвали от препродажба на земя за железници — огромна печалба, придобита бързо, и както се оказало (преди самият той да се обеси) — с измама. Така че, макар Алис да била родена в добро семейство в Микългейт, със слънчева забавачка и повече прислуга от необходимото, още преди да навърши четиринайсет, късметът на семейството ѝ се преобърнал, а името опетнило. Алис била единствено дете, обсипвано с любов от майка си, но София така и не успяла да превъзмogne скандала около смъртта на съпруга си, умът ѝ се размътил и накрая взела толкова много лауданум, че по погрешка се убила.

Горката Алис, възпитана да свири на пиано и да изглежда красива, се оказала сираче и — което е по-лошо — учителка, преди още да навърши осемнайсет, без нищо зад гърба си, освен часовника на майка си и сребърен медальон, който дядо ѝ подарил при раждането ѝ.

Съпруга си срещнала на два̀сет и една. Вече почти цяла година живеела в село Роуздейл като учителка в местното училище. Било малко селско училище само с още един учител и голяма печка на дърва. Учениците събирали от местните ферми, повечето родители били работници в тях и нивото на посещаемост не било особено високо, тъй като децата често тря̀бвало да работят на полето. На Алис никак не ѝ харесвало да преподава и ѝ липсвали градските удобства на Йорк, така различни от зелените долини. Вече започвала да изпада в състояние на меланхолично униние, когато един съботен майски следобед съдбата я застигнала.

Прабаба ми излязла да се разходи из селските пътеки. Денят започнал прекрасно, дивите люляци и глогини около пътя тъкмо били цъфнали и всичко ухаело на ново и свежо — което само я докарало до още по-дълбока меланхолия. Тогава, сякаш в тон с настроението ѝ, от нищото се разразила буря и баба ми, обута само със здрави боти и без чадър, се оказала печално незащитена от дъжда.

Така че, когато Фредерик Баркър изтрополил с двуколката си и ѝ предложил да я закара до училището, тя била вече мокра до кости.

Той бил собственик на малка местна ферма — равна, плодородна ивица земя в единия край на Роуздейлската долина, с красива къща с меден цвят, стадо червени девънски говеда и овощна градина, където баща му Уилям бил наковал решетка с летви за прасковените дръвчета покрай едната стена, нищо, че плодовете им били твърди и кисели. Глупавата ми прабаба била очарована, макар и да не е ясно от какво точно — от приятното му дърдорене може би, или пък от солидната му на вид ферма, или пък от прасковите. Той бил дванайсет години по-възрастен от нея и в продължение на цяла година усърдно я ухажвал, използвайки всякакви средства — от прясно сирене и сладко от праскови до дърва за печката в класната стая. По някое време на следващата пролет дошъл моментът, в който тя не можела повече да отлага избора си — да продължава с учителстването (което ненавиждала) или да приеме предложението за брак на Фредерик. Избрала последното и преди да изтече годината, вече била родила близнаците Ейда и Уилям.

По време на ухажването на Алис Фредерик полагал усилия да показва само добрите си страни, но щом подсигурил женитбата, с облекчение се отдал на това да разкрива не толкова приятните аспекти

на характера си. По времето, когато носели Уилям в малкия ковчег към гробищата, Алис вече знаела онова, което всички в Роуздейл знаели от години (но не сметнали за необходимо да ѝ кажат), а именно че съпругът ѝ е един начумерен пияница с незадоволим ламтеж да залага на всичко — не само на коне, а и на бой с кучета и петли, колко заека може да отстреля за час, колко крави може да прибере от ливадата, къде ще кацне някоя муха в стаята. Абсолютно на всичко.

В крайна сметка и съвсем закономерно той загубил фермата — земята, притежавана от семейството му в продължение на двеста години — и преместил Алис и децата — Ейда, Лорънс и новородения Том — в Суейлдейл, където си намерил работа като пазач на дивеч. След това им се родили само две деца, а третото било на път. Не минавал нито ден, в който Алис да не си представяла какъв би бил животът ѝ, ако не се бе омъжила за Фредерик Баркър.

Алис нарязва тестото, оформя го, слага го в тавичките, покрива тавичките с влажни кърпи и ги слага да втасват на печката. В такова време няма да им трябва много. Под бялата си престилка носи дебела тъмносива пола от шевиот и избеляла розова риза със стъклени розови копчета на цветенца. Маргаритки. Усеща как потта се стича по кожата ѝ под ризата. Под очите си има тъмносини сенки, а в главата си чува непрестанно жужене.

Сваля престилката, разтрива си пак кръста и тръгва замаяно към вратата. Подпряна на рамката, протяга ръка към дъщеря си Ейда и нежно я погалва по косата. Ейда тръсва глава, сякаш ѝ е кацнала муха — мрази да я докосват — и продължава да пее фалшивата приспивна песен на куклата бебе, докато истинското бебе Нел започва да рита отвътре в корема на Алис. Тя спира разсеяните си очи върху невените около задната врата. И тогава — и тук идва наистина интересното в историята на прабаба ми — с нея започва да се случва нещо странно.

На път е да прекрачи в собствената си страна на чудесата, защото внезапно се чувства привлечена към невените по права, бърза траектория; механично е, извън нейния контрол и няма време да се замисля, така всмуквана по замаяния път към сърцето на цвете, което прилича на слънцето. Колкото повече ускорява пътя си, толкова повече се проясняват всички детайли — пластовете издължени овални венчелистчета, моравата възглавничка на тичинките в средата, грубото, мъхесто зелено на стъблата — до едно се втурват към нея и я поглъщат

така, че наистина усеща изненадващо кадифената тъкан на листенцата върху кожата си и долавя киселинния мирис на мъзгата.

Тогава обаче, точно когато целият свят започва тревожно да съска и жужи, цветният кошмар приключва. Алис усеща хладния повей на въздуха по лицето си и когато с усилие отваря очи, установява, че се носи по синьо като незабравка небе на около десет метра над къщата.

Най-странното нещо е тишината — вижда, че Лорънс и Том си крещат от противоположните краища на нивата, но до нея не достига шум. Вижда, че Ейда пее на куклата си, но от устните ѝ не се отронва никаква мелодия, а най-шантавото от всичко е, че вижда и себе си — да стои неподвижно до вратата на къщата и да говори на Ейда, но макар устните ѝ очевидно да оформят думи, от тях не излиза никакъв звук. Птиците — лястовици и бързолети, една полска чучулига, два гривяка, един ястреб — са също толкова беззвучни. Кравите на земята са неми, също и наръсените като трохи по полята овце. Въздухът видимо гъмжи от всякакви видове насекоми, но крилата им остават безмълвни.

Онова, което светът е загубил откъм звук, е спечелил откъм тъкан и Алис се носи през трептящ, вибриращ пейзаж, в който цветовете, по-рано бледнеещи на фона на слънцето, сега са възвърнали живата си, почти неестествена дълбочина. Полята долу са като плюшен юрган от смарагди и злато, а от плетовите между тях бликат шипки, бял равнец, коприва, орлови нокти, чийто парфюм се смесва и издига; упойващият аромат стига до Алис и я полюшва по посока на река, подобна на течно сребро между тъмнозелени ивици дървета.

Алис се наслаждава, носи се като хвърчило на вятъра, подхвърляна от едно място на друго — в един миг вплетена в пушека от комина на собствената си къща, в следващия — увиснала над стопанския двор, възхитена от кестеняво бронзовата перушина на петела. Накъдето ѝ стига погледът, светът разцъфва и се разгръща. Алис усеща как сърцето ѝ прелива. Поглежда изоставената долу Алис от плът и кръв и в главата ѝ се заформя следната мисъл: „Ами — мисли си носещата се в пространството моя прабаба — ами че аз съм живяла погрешния живот!“.

При тези вълшебни думи скоростта ѝ отново се ускорява, далече от земята, нагоре в редкия ярък въздух към мястото, където

притъмнява до индигово.

В този момент неочаквано светът си възвръща звуците. Един шум се натрапва върху съзнанието на Алис. Това е ритмичното *скръц-скръц* от окачването на старата каруца, звукът на бавни конски копита по сух път.

След няколко секунди източникът на този звук се изяснява и теглена от кон и натоварена с предмети с мистериозна форма каруца бавно се промъква в зрителното поле на Алис. Каруцата представлява странен, натрапчив силует на върха на хълма и Алис проследява раздражено движението на този лазещ двуизмерен фургон. Той продължава да следва решителния си курс по пътя надолу по склона, курс, който неизбежно ще го доведе до къщата. Естествено, той се отклонява и тръгва надолу по техния път. Природата вече е започнала да губи цвета си. Децата на Алис също са видели коня и каруцата и наблюдават безмълвно как подминава стопанския двор и неумоливо се приближава към къщата. Мъжът, който кара каруцата, докосва шапка в поздрав към момчетата, които подминава на нивата, но те го посрещат с начумерен поглед. Каруцата минава през отворените пет греди на портата и завива в двора. Ейда се изправя отчасти от страх, отчасти от вълнение и оставя куклата бебе да падне на земята, без дори да забележи.

Алис умее да разпознава заплахите. Усеца, че нещо я дърпа обратно, опитва се да се възпротиви, извърта очи и съсредоточава усилия да се върне към тишината, но детето под масата (за което съвсем е забравила) избира точно този момент да си удари пръста с дървения чук (да, наистина е момче) и издава смразяващ кръвта рев, който дори мъртвите би изкарал от земята да проверят какво става, да не говорим за майката от едно такова извънтелесно преживяване. Братята му се втурват един през друг към къщата, за да проверят дали няма кръв, кучето в двора се събужда и залайва като умопомрачено, а в люлката в ъгъла на кухнята бебето, което дори не сме забелязали, се сепва в съня си и добавя своите писъци към всеобщия хаос.

Бедната хипоманиакална Алис разбира, че животът ѝ я засмуква обратно, през лазурносиньото небе и излетите като от злато невени, и я праща обратно при кухненската врата. Тряс! Невидимото бебе Нел

изригва отвътре солидарно с ревящото под масата дете, което, вече в ръцете на Алис, която се опитва да го утеши, заплита пръсти в косата ѝ и изтръгва три розови стъклени копчета от ризата ѝ.

Накрая, за кулминация на тази какофония, каруцата с коня пристига в двора на къщата и докарва кучето до истерия. Дългурест мъж с вид на чужденец с орлов нос и далечно напомнящ Едгар Алън По — старомоден редингот, меланхолични ръце — слиза и се приближава към отворената врата. Сваля шапка с театрален жест и се покланя ниско.

— Мадам — изправя се и обявява той — Жан-Пол Арман на вашите услуги.

Трябва да е фокусник, няма начин, а странните предмети в каруцата му са реквизитите — сгъваемият тапет със средиземноморски пейзаж, украсената месингова саксия с палма с твърди памучни листа, кадифената драперия, необичайната камера — само люлеещият се стол не е донесъл той, а са довели в задния двор Ейда и Лорънс. „Там светлината е по-добра“ — обяснил е той.

„Няма да плащате нищо, докато не се върна със снимките“, са думите, с които той е подмамил Алис, която — в пристъп на нетипичен оптимизъм — е повярвала, че междуременно наистина ще може някак да се сдобие с парите. Ето как децата са измити и сресани и като цяло пременени. Сълзите на Албърт (детето под масата) са укротени с помощта на оранжево захарно петле, предоставено от господин Арман — джобовите му винаги били пълни с такива с цел убеждаване на малките непокорни обекти. Прави снимки на Алис и децата в различни конфигурации — Ейда с Албърт в скута; Албърт, Том и Лорънс заедно; Ейда с истинското бебе Лилиан (пренебрегнатото бебе в люлката) вместо с куклата и прочее. Лилиан още не е отпразнувала първия си рожден ден и успява да се добере до него точно преди майка ѝ да изчезне завинаги от живота ѝ.

В чест на господин Арман Алис е напъхала раздутите си телеса в най-хубавата си рокля и е вчесала и прибрала косата си на плитки. Времето е прекалено горещо за роклята, а и се налага дълго време да стои на жегата, докато той се мотляви с черната драперия, която извиква у нея образ за черупка на бръмбар. Може пък загадъчното ѝ

изражение да се дължи чисто и просто на жегата, чакането и ритането. Господин Арман я намира за красива — неочаквана селска богородица. Когато се връща със снимките ѝ, е убеден, че ще я помоли да избяга с него (пада си малко ексцентричен).

Щрак! Експлозия от химически вещества и прабаба ми е вече част от вечността.

— Прекрасно — обявява господин Арман на характерния за фотографите от всички времена език.

* * *

Съдбата на трите стъклени копчета е следната...

Първото бе намерено същата вечер от Ейда и пхнато в джоба на престилката ѝ. Преди същата да бъде изпрана, тя го премести в малката си кутийка със съкровища и дрънкулки (малка червена панделка, парче златна тел, намерено на път за училище). Когато Алис най-сетне бе завинаги загубена, Ейда извади копчето от кутията със съкровища и го наниза на копринен конец, който носеше около врата си. Месеци по-късно злата мащеха Рейчъл скъса противното копче от шията ѝ, побесняла при вида на предизвикателното ѝ, обляно в сълзи лице. Колкото и да опитва, Ейда не можа да намери копчето и същата нощ си изплака очите, сякаш за втори път бе загубила майка си.

Второто копче ще намери Том, който цяла седмица го разносяше в джоба си заедно с една шишарка и едно камъче. Възнамеряваше да го върне на майка си, но преди да успее, го загуби някъде и напълно забрави за него.

Третото намери Рейчъл по време на един трескав пристъп на чистене малко след като се бе нанесла в къщата. Извади го измежду двете плочки, между които бе заседнало, и го сложи в кутията си за копчета, откъдето много години по-късно то е преместено в кутията за копчета на баба ми — луксозна метална бонбонiera „Роутри“ — а оттам, разбира се, в стомаха на Джилиан, а оттам... кой знае? Що се отнася до съдбата на децата, Лорънс напуснал дома на четиринайсет и повече не го видели. Том се оженил за момиче на име Мейбъл и станал секретар на един адвокат, а Албърт загинал през Първата световна война. Горката Ейда починала на дванайсет от дифтерит. Лилиан

водила дълъг, доста странен живот, а Нел — която в конкретния горещ ден още не е родена и чийто живот тепърва предстои — един ден ще стане моята баба и целият ѝ живот ще се окаже зад гърба ѝ, без дори да е разбрала как е станало (още една изгубена във времето жена).

---

[1] Има се предвид английският писател Лорънс Стърн (1713–1768), автор на романа „Животът и мненията на Тристрам Шанди, джентълмен“ и др. — Б.пр. ↑

[2] Има се предвид популярната детска песничка за дните от седмицата, в които децата са родени: „А пък децата, в неделя родени, // са умни и честни, и надарени“. — Б.пр. ↑

[3] Оптическа измама (фр.). — Б.пр. ↑

ВТОРА ГЛАВА

1952 ГОДИНА

РОЖДЕНИЕ

Не ми харесва. Изобщо не ми харесва. Изкарайте ме оттук, някой да ме изкара, бързо! Крехкият ми мъничък скелет е премазан като тънкостенен орех. Нежната ми кожа, до този момент недокосвана от каквато и да е земна атмосфера, се ожулва до кръв от този колбасарски процес. (Това не може да е естествено!?) Каквито и славни ореоли да съм имала около себе си, са вече омърсени в това зловонно, омазано с кръв място.

— Хайде, жено! — изгърмява гневен като заглушена тръба глас. — На официална вечеря имам да ходя!

Отговорът на Бънти е нечленоразделен и неясен, но, мисля, че най-общо съдържа посланието, че тя е не по-малко нетърпелива да приключи с цялата работа от нашия дружелюбен гинеколог. Д-р Торкмада, предполагам? Ангелът акушерка, изпратен да надзирава моето раждане скърца от колосано. Раздава отсечени заповеди — „НАПЪВАЙ! НАПЪВАЙ СЕГА!“.

— Напъвам, мамка му! — изревава Бънти в отговор.

Поти се и грухти и през цялото време стиска нещо около врата си, което прилича на съсухрено парче от бозайник, космат медальон (вж. *Бележка 2*). Заешка лапа за късмет. Късмет не за самия заек, разбира се, но талисман с известна сила за майка ми. Всъщност на мен вече не ми харесва. Майка ми, не заекът. Деветте месеца затвор в нея не бяха от най-приятните ми преживявания. А и напоследък мястото не достига. Все ми е едно какво ме чака навън, не може да е по-зле от това тук.

— НАПЪВАЙ, ЖЕНО! НАПЪВАЙ СЕГА!

Бънти изпищява убедително и изведнъж всичко приключва, аз се изхлузвам навън безшумно като риба по вода. Изненадан е дори д-р Торкмада.

— Здравееей, я да видим какво имаме тук? — казва той, сякаш изобщо не ме е очаквал.

Акушерката се смее и казва:

— Клъц!

Тъкмо ще ме носят в стаята с новородените, когато някой вмята, че Бънти може би иска да ме види. Тя ми хвърля бърз поглед и отсъжда:

— Прилича на парче месо. Носете я — добавя тя и махва презрително с ръка.

Сигурно е уморена и разстроена. Не конкретизира вида месо. Роле от гърди? Крехко агнешко? Обезкостена свинска плешка или нещо безименно, сурово и кърваво? Е, както и да е — вече нищо не може да ме изненада. В крайна сметка аз със сигурност не съм нещо ново, от слабините ѝ вече са излезли бледата Патриша и онова мрънкало Джилиан, а в сравнение с последната аз съм безкрайно послушна. Джилиан е родена ядосана, изскочила бурно от утробата и размахала бясно малки ръчички и крачета, ревнала като на умряло, в случай че някой е пропуснал да я забележи. Как ли пък не!

Отсъстващият ми баща — в случай че се чудите — е в „Кучето и заека“ в Донкастър, където е прекарал силно задоволителен ден на състезанията. Пред себе си има халба бира и тъкмо обяснява на една жена със смарагдовозелени очи и сутиен с голяма чашка, че не е женен. Няма представа, че съм се появила на бял свят, иначе щеше да е тук. Щеше ли наистина? Всъщност моето раждане се явява своеобразен мост между старото и новото, защото съм се появила точно след смъртта на краля и съм на практика едно от първите бебета, родени при управлението на новата кралица. Една нова поданичка на Елизабет! Изненадана съм, че не са ме кръстили Елизабет. Нищо не са ме кръстили. Аз съм „бебе Ленъкс“, така поне пише на етикета ми. Акушерката, която е с червена коса и е много уморена, ме пренася в спалното помещение и ме поставя в едно креватче.

В спалното е много тъмно. Много тъмно и много тихо. Слаба синкава светлина свети в единия ъгъл, но повечето креватчета представляват черни като ковчези форми. Тъмнината се простира до безкрая. Космически кораби шибат ледените междузвездни пространства. Ако протегна малките си набръчкани пръсти, които приличат на варени скариди, бих докоснала... нищо. И още нищо. А след това? Нищо. Не си го представях така. Не че съм очаквала уличен парад или нещо такова — развети транспаранти, балони, флагчета за добре дошла — една усмивка щеше да стигне.

Акушерката си отива, премереното тракане на токовете на черните ѝ обувки с връзки върху балатума в коридора постепенно заглъхва и ние оставаме сами. Лежим си в креватчетата, увити стегнато в бели памучни одеяла на баклавички, като обещания, като какавиди, които чакат да се излюпят и превърнат в нещо. Или просто малки бебешки вързопи. Какво би станало, ако малките бебешки вързопи си загубят етикетите и се разбъркат? Майките дали ще си разпознаят бебетата, ако ги издърпат от един казан бебешки трици?

Чува се шумолене от колосани крила и червенокосата сестра се появява отново с друг бебешки вързоп, който слага в празното креватче до мен. Закачва му етикета на одеялцето. Новото бебе спи спокойно, горната му устна се накъдря при всяко малко вдишване.

Това са всички бебета за тази нощ. Спалното помещение отплава в студената зимна нощ, натоварено с крехкия си товар. Млечна пара се носи над спящите бебета. Скоро всички ще сме заспали, котките ще се промъкнат вътре и ще ни изгълтат дъха.

Аз ще изчезна в тази тъмнина, ще бъда заличена, преди още да съм потеглила. Леден дъжд плиска на вълни върху студеното стъкло на прозореца на спалната зала. Сама съм. Съвсем сама. Не мога така... къде е майка ми? УАА! УАА! УААААААААААААААА!!!

— Това малко изчадие ще събуди всичките.

Това е червенокосата сестра, мисля, че е ирландка. Тя ще ме спаси, ще ме занесе при майка ми. Не? Не. Носи ме в малка странична стаичка зад плъзгащата врата. Всъщност нещо като шкаф. Прекарвам първата си нощ на белия свят в шкаф.

* * *

Таванът на родилното отделение над главите ни е боядисан с лъскава ябълковозелена боя. Горната половина на стените е в цвят магнолия, а долната прилича на смачкани гъби. Аз бих предпочела небесно лазурен таван със златни облаци с огнени краища, а иззад тези облаци ми се ще да надничат усмихнати, розови херувимчета с дебели бузки.

Бънти се е устроила добре в родилното. Всички майки лежат разплути на леглата си и през цялото време се оплакват, най-вече от

бебетата си. Почти всички ни хранят с бутилки, налице е негласно единодушие, че в кърменето има нещо отвратително. Хранят ни под час, на всеки четири часа, нищо в промеждутъците, независимо колко шум успееш да вдигнеш. Дори напротив — колкото си по-шумен, толкова е по-вероятно да бъдеш изпратен нейде в някой шкаф. Сигурно из цялата сграда има изпозабравени бебета.

Хранят ни в точно определено време, за да не се разглезим и да започнем да искаме прекалено много. Като цяло повечето майки са на мнение, че съществува бебешка конспирация срещу тях (де да беше така). Можем да си пищим до изтощение, но това няма да повлияе церемониалния ритуал по храненето — времето, в което всички малки бебешки вързопчета се хранят, проветряват, преобличат, слагат отново да легнат и забравят.

Вече съм почти на седмица и още нямам име, но поне Бънти проявява бегъл интерес към мен. Само че никога не ми говори, а очите ѝ ме избягват, плъзгат се покрай мен веднага щом вляза в зрителното ѝ поле. Вече съм извън майка ми и ми е трудно да разбере какво си мисли (а и не съм осведомена за плодородния вътрешен свят на фантазията ѝ). Нощите продължават да са най-лоши, всяка нощ е едно мрачно пътуване в несигурността. Не вярвам, че Бънти наистина ми е майка. Истинската ми майка се шляе нейде в някоя паралелна вселена и разлива черпаци майчино мляко с цвят на девънска сметана. Притичва из болничните коридори и ме търси, а ожесточеният ѝ, горещ, лъвски дъх замъглява студените прозорци. Истинската ми майка е Кралицата на нощта — огромна, галактическа фигура, която крачи из Млечния път в търсене на изгубеното си новородено. Понякога баба ми Нел идва следобед на посещение. Болниците я изнервят, напомнят ѝ за смъртта, за която смята, че няма нужда да ѝ се напомня на нейната възраст. Сяда на ръба на твърдия стол за посетители като болнаво вълнисто папагалче в зоомагазин. Вече има няколко внуци, до един приличащи на нея, така че не мога да я виня, че не проявява особен интерес към мен. Джордж води Джилиан и Патриша. Джилиан ме наблюдава безмълвно отстрани на креватчето с неразгадаемо изражение. Джордж няма много за казване. Патриша

обаче, добрата стара Патриша ме докосва с треперлив пръст и казва „Здравей, бебе“, за което я дарявам с усмивка.

— Вижте, усмихва ми се! — казва Патриша със задавен от почуда глас.

— Това е просто от вятъра — отвръща Бънти пренебрежително. Не съм много доволна, но съм решила да се възползвам от това, което имам. Дали са ми грешната майка и съм на път да поема погрешния живот, но вярвам, че всичко ще се нареди и ще намеря истинската си майка — онази, която пуснала капка рубиненочервена кръв върху снежнобяла кърпичка и си пожелала малко момиченце с коса като лъскаво гарваново крило от черен кехлибар. Междувременно се задоволявам с Бънти.

Бабс, сестрата на Бънти, идва да ни види чак от Дюзбъри заедно с нейните близначки Дейзи и Роуз. Дейзи и Роуз са с година по-големи от Джилиан и са безукорно чисти. Приличат си като две капки вода, нито един косъм или нокът не ги отграничават. Неестествено е, почти страшно. Седят на столовете си в пълно мълчание, а елегантните им малки крачета се клатят над зеления като жлъчен сок балатум. Бънти е полегнала в кралски разкош под снежнобелите чаршафи и червеникавооранжева завивка. Косата на Дейзи и Роуз е с цвят на разтопени лимонови бонбони.

Бънти не спира да плете дори когато има посетители. Плете бъдещето ми в цветовете на захаросани бадеми.

— Елизабет? — предлага леля Бабс. Бънти прави физиономия. — Маргарет? — пробва леля Бабс. — Ани?

Може да ме нарекат Дороти или пък Миранда, мисля, че ми харесва. Ив също би било сравнително подходящо. Очите на Бънти поглеждат тавана като противовъздушна артилерия. Поема дълбоко дъх и произнася името. Моето име.

— Руби.

— Руби? — повтаря колебливо леля Бабс.

— Руби — потвърждава Бънти решително.

Името ми е Руби. Аз съм скъпоценен камък. Аз съм капка кръв. Аз съм Руби Ленъкс.

Това е историята на нееднократно осуetyаваните опити на баба ми да се омъжи. Когато била на двайсет и четири, Нел се стодила за полицай на име Пърси Сиврайт — висок, хубав мъж и запален футболист аматьор. Играел за същия отбор в съботната лига, в която бил и братът на Нел, Албърт, и именно той ги запознал. Когато Пърси предложил, на едно коляно и безкрайно сериозен, сърцето на Нел преляло от щастие и облекчение — най-сетне щяла да стане най-важният човек в нечий живот.

За нещастие, апендиксът на Пърси се спукал и той починал от перитонит скоро след като определили дата за сватбата. Бил само на двайсет и шест, а погребението — едно от онези, които допълнително подсилват скръбта, вместо да я утешат. Бил единствено дете, а баща му вече починал, тъй че майка му не била на себе си и припаднала на гроба му. Нел, Албърт и още един мъж изтичали и я вдигнали от подгизналата трева — вече втори ден валяло и земята била разкашкана — след което Албърт и другият мъж застанали от двете й страни като стълбове и я подкрепяли до края на службата. Дъждовните капчици по черната мрежичка на воала на госпожа Сиврайт потрепвали като малки диамантчета при всяка мъчителна конвулсия на тялото й. Нел помислила, че собствената й скръб бледнее на фона на тази на госпожа Сиврайт. Момчетата от футболния отбор донесли ковчега, а колегите на Пърси от полицията оформили почетен шпалир. Нел за пръв път виждала големи мъже да плачат със сълзи и й се сторило ужасно да види униформен полицай разплакан. По-късно не спирали да повтарят колко страхотен човек бил Пърси и на Нел й се щяло да престанат, защото това само влошавало нещата — да знае, че е бил страхотен човек, и да е само негова годеница, а не вдовица. Знаела, че това не би трябвало да е от значение, но било. На погребението Лилиан седяла до нея и неспирно стискала облечената й в черна ръкавица ръка с дълбоко безмълвно състрадание.

Нел решила, че животът й е приключил, но за нейна изненада той си продължил почти постарому. След завършване на училище започнала да чиракува в един шапкарски магазин на „Коуни стрийт“ и дните й продължили да минават в извиване на пера и увиване на шифон, сякаш нищо не се е случило. У дома било същото, от нея все така се очаквало да мие тенджери и да кърпи чорапи, докато Рейчъл, мащехата й, я наблюдавала от люлеещия се стол, в който туловището й

все по-трудно се побирало, и подхвърляла неща от типа: „Работата е природен лек“, което било епиграфът на нейната „Домашна книга за народна медицина“. Нел извърещала глава от мащехата си и се стараела да не я слуша, защото се страхувала, че няма да издържи и ще я удари с голямата чугунена тенджерка за задушено. Сега, когато Пърси вече го нямало да я спаси, имала чувството, че е затворена в малката къща на „Лодър стрийт“ завинаги. Като „госпожа Пърси Сиврайт“ щяла да придобие форма и идентичност, които били сякаш непостижими за обикновеното Нел Баркър.

Нел с изненада установила колко бързо Пърси избледнял от ежедневието ѝ. Започнала да посещава госпожа Сиврайт всяка петък вечер, знаейки, че тя е единствената, на която може да се разчита никога да не забрави Пърси; двете сядали на каничка чай и чиния сандвичи с пастет от херинга и си говорели за Пърси, сякаш е все още жив, представяли си живота му, сега загубен завинаги. *Помисли си само какво би казал Пърси за това... Пърси винаги е харесвал Скарбъроу... Пърси много щеше да се радва да има синове... но не успявали да го върнат, независимо колко много се стараели.*

Една вечер срамежливо, защото мислел, че може да ѝ се стори глупаво, Албърт почукал на вратата на Нел и ѝ дал снимка на отбора, направена предишната година — онази, в която за малко не спечелили „Челъндж Къп“.

— И щяхме да я спечелим, ако Франк Кук не беше пропуснал онзи шут, тъп идиот, извинявай за езика. Джак Кийч му изпрати идеален пас, вратата беше свободна — казал Албърт и поклатил глава невярващо, нищо, че вече била минала година.

— Кой точно е Франк? — попитала Нел и Албърт ѝ казал имената на всички играчи и млъкнал, когато стигнал до Пърси, но после добавил: — Смъртта е ужасно нещо, когато се случи на някой млад — което чул някой да казва на погребението и в което самият той не вярвал, защото Албърт по принцип не вярвал много и в смъртта. Мъртвите просто отивали някъде и все някога щели да се върнат — чакали в някоя сенчеста стая с невидима за живите врата, ръководени от майка му, която без съмнение вече трябвало да е ангел. Албърт не помнел как изглеждала майка му, независимо колко напрегнато извъртал очи и се концентрирал. Това обаче не пречело да му липсва, макар да бил вече почти на трийсет. Алис, Ейда, Пърси, кучето мелез,

което имал като дете и което една каруца прегазила — всичките един ден щели да изскочат от чакалнята и да го изненадат.

— Е, лека нощ, Нел — казал той накрая, защото от начина, по който се взирала в снимката, разбрал, че за нея мъртвите са загубени завинаги и никъде не се крият.

На Нел ѝ било странно да гледа Пърси на снимката, защото на живо изглеждал толкова характерен и различен от всички останали, докато тук притежавал същите неясни, леко нефокусирани черти като останалите от отбора.

— Благодаря ти — рекла на Албърт, но той вече бил излязъл.

Франк Кук бил съвсем обикновен, застанал в средата на задната редица, но Джак Кийч се отличавал, той бил един от клекналите отпред с топката. Знаела, че е добър приятел на Албърт, но едва когато една вечер се върнала от работа и ги заварила заедно в задния двор, разпознала в Джак Кийч мъжа, помогнал им, когато майката на Пърси Сиврайт бе припаднала на гроба.

Слънцето в задния двор на „Лодър стрийт“ било жежко, макар да било едва май, и Нел спряла за миг на прага, за да почувства топлината му на лицето си.

— Ето те и теб, Нел — казал Албърт, сякаш и двамата я чакали.
— Бъди добро момиче и свари кана чай... Джак поправя пейката.

Джак Кийч вдигнал поглед, докато изваждал един пирон, и ѝ се усмихнал.

— Един чай би бил чудесна идея, Нел.

Нел се усмихнала в отговор, влязла в къщата, без да каже дума, и напълнила чайника.

Сложила го на огъня и се върнала при каменната мивка под прозореца, подпряла ръце на ръба и загледала Албърт и Джак отвън. Както чакала водата да заври, движела нагоре-надолу пръстите на краката си в обувките и усещала как гърдният ѝ кош се повдига при всяко вдишване, а когато сложила длани на бузи, разбрала колко горят.

Пейката била стара и дървена и стояла в задния двор, откакто се преместили в къщата. Липсвали няколко дъски, а едната странична облегалка почти била паднала. Джак Кийч седял на колене върху каменните плочи на двора, режел парче чисто ново дърво с назъбен трион и през отворената врата Нел долавяла миризмата на боровата смола. Кичур от гъстата тъмна коса на Джак бил паднал на челото му.

Албърт стоял надвесен над него и се смеел. Албърт винаги се смеел. Ангелските му руси къдрици си останали, а бебешките му сини очи изглеждали някак прекалено големи под дебелите светлорозови мигли, поради което все още изглеждал незрял. Трудно било човек да си представи, че някога ще престане да изглежда като момче и ще заприлича на мъж, независимо колко години минат.

След Албърт вечно тичали поне няколко момичета, но той така и не намерил сред тях нито една специална. Брат им Том бил вече женен и далече от дома, но Албърт все казвал, че никога няма да се ожени, а Лилиан и Нел били на мнение, че това е глупаво, защото отдалече си личало, че от него ще излезе невероятен съпруг, и насаме често споделяли, че ако не им бил брат, самите те биха се омъжили за него.

Както вървели нещата, вероятно щели да си останат заедно до края. Нито Нел, нито Лилиан съумявали да си хванат съпруг, и двете били разваляли годежи — Нел заради смърт, Лилиан заради предателство, а един ден Рейчъл щяла да умре и да ги остави на мира. „Къде ти...“ — казвала Лилиан, докато сплитала нощем косата си в стаята на Нел, а Нел, притиснала лице във възглавницата, се питала за милионен път защо майка им е била отнета и в замяна им е била дадена Рейчъл.

Нел измила каната с гореща вода от чайника, като я завъртяла няколко пъти, преди да я излее в мивката. Джак Кийч бил свалил тирантите си, които сега висели около кръста му, и бил навил белите ръкави на ризата си, така че се виждало как мускулите на предмишниците му се движат при рязането с триона. Кожата на ръцете му била лъскава, с орехов цвят, придобит от работата на открито. Албърт приличал на ангел хранител, бдящ над него; Нел ги гледала така, притиснала каната с чай до гърдите си, и ѝ се искало този миг да продължи по-дълго.

Когато излязла пак с подноса с чая и чиния с хляб и масло, Джак бележел с молив по едно парче дърво и с неимоверно усилие Нел успяла да каже стеснително:

— Много мило от твоя страна да ни поправиш пейката.

При което той вдигнал поглед и се усмихнал широко.

— Няма нищо, Нел. — После се изправил за минута, разтъркал си кръста и казал: — Хубаво дворче си имате!

И Нел, и Албърт се огледали изненадано, защото на никого от тях и през ум не било минавало, че задният двор на „Лодър стрийт“ е „хубав“; сега обаче, когато Джак го казал, забелязали колко е слънчев и Нел се запитала как е възможно пет години да са живели на това място и ни веднъж да не са забелязали бледорозовия клематис, който пълзял по цялата стена и задната врата.

— Джак е дърводелец — казал Албърт с възхищение (макар че той самият бил машинист, което и Нел, и Лилиан вярвали, че трябва да е прекрасна професия).

Джак коленичил отново и започнал да набива един пирон, а Нел събрала сили да стои и да го гледа почти цяла минута, като единственото, за което можела да мисли, били изпъкналите му скули, подобни на черупки от остри миди.

Джак не спрял и изпил чая си едва след като приключил, но той бил вече студен. Нел понечила да свари нова кана, но Албърт казал, че му се пие бира, и предложил „Златното руно“. Джак се усмихнал извинително на Нел.

— Може би друг път.

Тя усетила как от гърдите към бузите ѝ се разлива червенина и се наложило бързо да извърне поглед, докато Албърт помагал на Джак да си събере инструментите.

Оставили Нел сама да се оправя с Рейчъл, завърнала се от среща на въздържателите в църквата. Била в ужасно настроение, защото нямало приготвен чай, и в крайна сметка двете яли безмълвно хляб с масло, понеже Лилиан се върнала много късно и заявила, че е работила нощна смяна (работела в Роутри), което Нел знаела, че е лъжа. Албърт се довялкъл едва след полунощ; чула го да спира и сяда на долното стъпало, за да си свали ботушите, така че да не събуди останалите, а после да се промъква в стаята си.

Нел видяла Джак след няколко седмици, когато се отбили с Франк да вземат Албърт за годишния излет на футболния отбор. Франк бил с каскет от туид и носел въдица (отивали в Скарбъроу). Франк бил помощник в магазин за платове, но нито Албърт, нито Джак му били казвали, че според тях това не е кой знае каква работа, още повече че виждали, че и сам е наясно с това.

Джак се облегнал на стената в задния двор и се усмихнал лениво сякаш на себе си. На главата бил със сламено бомбе и Албърт се засмял.

— Прилича на истинско конте, нали, Нел? — намигнал ѝ и тя не знаела накъде да погледне.

Под шапката черната му коса била прибрана назад с помада и бил толкова гладко избръснат, че на Нел ѝ се приискало да протегне ръка и да докосне кожата му точно там, където започвала белотата на яката му. Не го направила, разбира се, едва успяла да се насили да го погледне, докато стояли в двора и чакали Албърт.

— Ако не побърза, ще изпуснем влака — обадил се Франк.

— Ето го! — възкликнала Лилиан, когато чули ботушите на брат им по стълбите, след което се усмихнала на Джак със зелените си котешки бадемове очи, сръгала тайно Нел в кръста и изсъскала: — Хайде, Нели, кажи нещо — защото знаела колко много си падала по Джак сестра ѝ.

Тогава обаче Албърт излязъл и казал:

— Хайде, ще закъснем — тримата се обърнали да тръгват и вече били на половината на пътеката зад къщата, когато Нел или Лилиан се сетили за обяда, който им били приготвили.

— Почакайте! — извикала Лилиан толкова силно, че отсреща на улицата един прозорец на горния етаж се отворил с трясък и госпожа Хардинг погледнала навън да види каква е тази суматоха.

Нел се втурнала към кухнята, грабнала старата раница на Том от масата и изтичала обратно по пътеката.

Приготвянето на обяда по-рано било станало обект на спорове между Лилиан и Нел, защото първоначално възнамерявали да сложат само колкото за Албърт, но после им хрумнало, че Франк си нямал семейство, та надали си е приготвил хубав обяд — ако изобщо си носи някакъв — но пък тогава се сетили за Джак и решили, че няма да е честно да оставят само него, и накрая Лилиан се засмяла и казала, че ако не внимават, ще вземат да приготвят обяд за целия футболен отбор. В крайна сметка в старата раница на Том сложили дванайсет сандвича с шунка, увити в чиста кърпа за чай, шест твърдо сварени и необелени яйца, голямо парче „Уенслидейл“, парче овесен сладкиш, торбичка карамелени бонбони, три ябълки и три бутилки джинджифилова бира

(макар да знаели, че момчетата отивали с няколко каси). Както може да се предположи, Рейчъл не знаела нищо за това разточителство.

Джак се отделил от останалите двама, върнал се да пресрещне Нел и поел раницата.

— Благодаря, Нел, много мило от ваша страна, ще си мислим за вас, докато седим на брега и хапваме. — После ѝ се усмихнал по момчешки пакостливо и добавил: — Може някоя вечер идната седмица да излезем заедно, а?

Нел кимнала, усмихнала се и се ощипала, че той сигурно я е помислил за глухоняма, като се имало предвид колко му е говорила, така че накрая успяла да каже:

— Би било чудесно — и се усмихнала треперливо.

Почти изтичала обратно при Лилиан при портата и двете застанали в рамка от розов клематис, загледани в тримата мъже, които вървели към края на калдъръмената пътека, където спрели и се обърнали и им помахали. Слънцето било зад тях, така че не успели да видят лицата им, но Лилиан си представила усмивките им и се наложило да прикрие уста с ръка и да премига, за да преглътне бликналите в очите ѝ сълзи от мисълта какви прекрасни млади мъже са и колко се тревожи за тях, но рекла единствено:

— Надявам се да внимават, ако решат да се качат на лодка.

Нел не казала нищо, мислела си колко тъжна би била майката на Пърси Сиврайт, ако била там сега, ако видела тримата другари да тръгват за Скарбъроу, знаейки, че Пърси не може да отиде с тях.

* * *

Нел не била сигурна дали никога не е обичала Пърси истински, или просто не можела да си спомни какво е да обича Пърси, но така или иначе онова, което сега чувствала към Джак, не приличало на нищо, което познавала дотогава. Само при мисълта за него усещала топлина и живот в тялото си и всяка нощ се молела да продължи да му устоява до първата брачна нощ.

Все така посещавала майката на Пърси, макар че сменила вечерта в понеделник, защото сега в петък излизала с Джак. Не ѝ казала обаче, че е влюбена в друг, защото още не била изминала година

от смъртта на Пърси и двете продължавали да си говорят за него над безкрайни чаши чай — само че сега той ѝ се струвал като измислен от тях човек, а не мъж от плът и кръв, който наистина е живял. Ако се случело да погледне снимката на футболния отбор, то било с чувство на вина, защото очите ѝ бързо преминавали над безжизненото лице на Пърси и се фиксирали върху дръзката усмивка на Джак.

Пръв като доброволец се записал Албърт. Казал на сестра си, че ще е просто „като на шега“ и шанс да види малко свят.

— По-скоро малко от Белгия — бил саркастичният коментар на Джак, но нищо не можело да разубеди Албърт и още преди да се сбогуват като хората, той вече потеглил за казармите на Фулфърд, за да се присъедини към Първи източен йоркширски батальон, където бил произведен от машинист в картечар. Преди това обаче се снимали, идеята била на Том.

— Цялото семейство заедно — казал той, вероятно воден от някакво предчувствие, че това им е за последно.

Том имал приятел — някой си господин Маток — който бил запален фотограф и един слънчев следобед дошъл и наредил всички в задния двор на „Лодър стрийт“, като Рейчъл, Лилиан и Нел седели на прясно поправената пейка, Том отзад, а Албърт клекнал по средата в краката на Рейчъл — точно като Джак на снимката на отбора. Том отбелязал колко жалко било, дето Лорънс не е с тях, а Рейчъл отвърнала:

— Нищо чудно да е умрял.

Ако човек се вгледа по-внимателно в снимката, се вижда клематисът, пълзящ отгоре на стената като гирлянда.

Франк се записал в деня, в който Албърт прекосил Ламанша — Франк знаел, че е страхливец, и се ужасявал от мисълта, че и другите може да разберат, тъй че решил да отиде доброволец възможно най-бързо, преди да са забелязали. Толкова бил изплашен, че ръката му не спряла да трепери, докато подписвал документите, а сержантът разпределител се засмял и казал:

— Младежо, дано ръката ти да е по-сигурна, като се стигне до стреляне по шваби.

Джак стоял зад Франк. Последното, което искал, било да ходи на война, всъщност я смятал за пълна глупост, но му се струвало

нечестно да остави Франк да замине просто така, ето защо отишъл с него и се разписал със замах.

— Много добре, младежо — похвалил го сержантът.

Лириан и Нел отишли на гарата да ги изпратят, но толкова много хора се били струпали на украсения с флагчета перон, че успели само в последната секунда да зърнат за кратко Франк, който махал безцелно от прозореца на един вагон, докато влакът се плъзгал под високите катедрални арки на гарата. На Нел ѝ се доплакало от разочарование, задето не успяла да види Джак сред това размахало знаменца, повлякло багаж множество и ѝ останала единствено утехата, че му е дала онази заешка лапа предишната вечер, когато дълго се сбогували. Вкопчена в ръката му, тя плачела, а докараната до пълно отвращение Рейчъл казала:

— Стига с тази врява — и набутала заешката лапа в ръката ѝ с думите: — Ето ти един талисман за късмет, който да му дадеш.

— Трябва май да ги пуснат серийно производство, а? — се засмял гръмко Джак, след което я прибрал в джоба на самото си.

Получавали писма, никога през живота си не били получавали толкова много — писма от Албърт, забавни писма за това колко страхотни са момчетата и колко много работят. „Казва, че му липсва родната храна и вече започва да разбира малко от езика им“ — четяла Лириан на глас заради Рейчъл, защото на нея лично Албърт нито веднъж не изпратил писмо, макар тя да се разхождала и да разказвала на хората, че „синът“ е един от първите доброволци от Гроувс, на което Лириан и Нел се изумявали, защото, макар да мразела всичките си заварени деца, Рейчъл мразела Албърт най-много.

Нел получавала писма от Джак, разбира се, не толкова весели като тези на Албърт и не толкова дълги; Джак всъщност изобщо не обичал да пише писма и като цяло рядко пишел повече от обичайното „Мисля за теб и ти благодаря за писмата“, с грубия си почерк. Получавали дори писма от Франк, защото „той, разбира се, няма на кого да пише“, както отбелязала Нел. Писмата му били най-хубавите от всички, защото им разказвал най-различни глупави подробности за другарите си войници, както и за ежедневието си, и те често се смеели с глас, четейки смешните му, подобни на нишки от паяжина драскулки.

По някаква странна случайност никой от тях — нито Франк, нито Джак, нито Албърт — не пишел за самата война, а битките и сблъсъците сякаш минавали без особено участие от страна на когото и да е от тримата. „Битката при Ипрес вече приключи — написал Албърт лаконично — и всички много се радваме.“

Нел и Лилиан посвещавали дълго време да отговарят на тези писма; всяка нощ сядали на светлината на украсената с мъниста лампа на масата в предния салон, плетели одеяла за бегълците от Белгия или пишели писма на специалната лилава хартия, която били купили. Лилиан развила неестествена страст към сантименталните картички и купувала цели комплекти от типа „целувка за сбогом“, които изпращала безразборно и на тримата мъже, така че в крайна сметка никой не успял да събере целия комплект. Освен това изпращали и колети с ментови бонбони за смучене, плетени вълнени шалове и тенекиени кутии антисептична пудра за крака от десет пени от „Кавърдейлс“ на „Парламент стрийт“. В неделя пък често изминавали целия път до „Лийман Роуд“, за да видят концентрационния лагер, изграден за чужденците, а Лилиан носела ябълки, които хвърляла през оградата, защото ѝ било безкрайно жал за тях. „И те са хора точно като нас“ — казвала тя тъжно, а предвид, че един от тях бил Макс Брехнер, месарят им от „Хаксби Роуд“, Нел предполагала, че Лилиан има право, но въпреки това ѝ се струвало странно да носят храна на врагове, които се опитвали да убият брат ѝ — макар че пък Макс Брехнер, който бил на шейсет и се задъхвал на всеки няколко крачки, не ѝ изглеждал много като враг.

Първият им познат, който се върнал в отпуск, бил Бил Мънроу от „Емералд стрийт“, последван от едно момче от „Парк Гроув стрийт“ и едно от отсреща на „Елдън Терас“, което им се сторило нечестно, тъй като Албърт бил заминал най-напред от всички. Един ден имало и голяма бъркотия, понеже Бил Мънроу не се върнал, когато трябвало, и изпратили военен полицаи да го отведе. Майка му залостила входната врата с дръжката на метлата и се наложило военните буквално да я отнесат — по един полицаи на лакът, а на Нел, която случайно се прибирала от работа по „Емералд стрийт“ точно в този момент, това напомнило за погребението на Пърси.

Шокът ѝ се удвоил, когато един обикновен цивилен полицаи се появил изневиделица и тя за миг го помислила за Пърси. За частица от секундата се запитала дали не се е върнал да попита защо на годежния ѝ пръст се мъдри тънък пръстен с малка перла вместо онзи със сапфирените камъчета, който той ѝ бил дал и който сега се намирал увит в салфетка отзад в чекмеджето.

В крайна сметка изкарали Бил Мънроу от дома му, а Нел не се застояла на улицата. Станало ѝ неудобно заради него, защото видяла умопомрачения израз на лицето му и си помислила колко ли е ужасно да си такъв страхливец — а и колко непатриотично — и се изненадала, задето толкова много жени отишли да кажат на госпожа Мънроу, която беснеела, крещяла и плачела на прага, че е постъпила правилно.

* * *

Франк се завърнал у дома след втората битка при Ипрес; бил в болница в Саутпорт с възпален крак и му дали няколко дни отпуск, преди да се върне на фронта. Странно било, понеже преди войната почти не го познавали, но сега и двете го прегърнали и го накарали да остане за чай. Нел изтичала навън и донесла херинга, а Лилиан нарязала хляб и извадила сладко, та дори и Рейчъл го попитала как е. Само че, като седнали всички около масата да пият чай от най-хубавия сервиз — с позлатените ръбове и малки сини незабравки, Франк изведнъж загубил ума и дума. По-рано си мислел, че много неща за войната иска да им разкаже, но с изненада установил, че прилежните триъгълничета хляб и сладко и красотата на малките незабравки никак не му позволяват да говори за храната в окопите и плъховете, да не говорим пък за това колко много и различни начини да се умре бил видял. Миризмата на смъртта очевидно нямала място в салона на „Лодър стрийт“ със снежнобялата покривка на масата, украсената с мъниста лампа и двете сестри с коса тъй мека и прекрасна, че Франк изпитал болезнено желание да зарови лице в нея. Мъчел се да отпъди всички тези неща от главата си, докато дъвчел хляба и се опитвал отчаяно да измисли за какво да говори, накрая отпил нервно голяма глътка от чашата със злато и незабравки и казал: „Страхотен чай, трябва да видите какъв прием ние“, след което им разказал за

хлорираната вода в окопите. Като видял ужасените им лица, се засрамил, че изобщо е възнамерявал да говори за смърт.

На свой ред те му разказали за Били Мънроу и той цъкал с език, където се очаквало, макар че тайничко му се щяло и той да има майка, която някак — независимо как — да направи така, че да не трябва да се връща на фронта, защото Франк знаел, че ако се върне във войната, ще умре. Изслушал любезно разказите им за това какво правят — показали му плетките си — вече били спрели да плетат за белгийците и сега плетели за войниците, а Нел му разказала за новата си работа, където правела униформи и където наскоро я направили майсторка заради опита ѝ в правенето на шапки, а пък Лилиан работела като контролорка в трамваите, при което Франк вдигнал вежди.

— Не е възможно! — възкликнал той, тъй като не можел да си представи жена контролорка, а Лилиан се изкикотила.

Двете сестри били изпълнени с толкова живот, че в крайна сметка за войната не останало време да говорят, освен, разбира се, колкото да им каже, че Джак е добре и им изпраща обич и че изобщо не е виждал Албърт, но пък той е на много по-сигурно място зад големите картечници в артилерията, отколкото би бил в окопите.

Тогавя Рейчъл, онази голяма крастава жаба в ъгъла, неочаквано се обадила:

— Сигурно е ужасно в онези окопи.

— О, не е чак толкова лошо, госпожо Баркър — свил рамене Франк и се усмихнал, след което отпил от чашата с забравки.

По-голямата част от останалия си отпуск Франк прекарал ту с едното, ту с другото момиче. Завел Нели в музикалната зала в „Емпайър“, а Лилиан го завела на среща на местната образователна организация, която се оказала малко над неговото ниво. Всички били квакери, възразители и социалисти и не спрели да говорят как трябва да се договори прекратяване на войната. Франк решил, че са пасмина лентяи, и се зарадвал, че е в униформа.

— Мислиш ли, че е добра идея да се виждаш с такива хора? — попитал той Лилиан, докато я изпращал до дома, а тя само го погледнала.

— Франк — рекла и се засмяла.

По-приятно било, когато тримата заедно отишли да гледат „Джейн Шор“ в новото кино на „Коуни стрийт“, което тъкмо било отворило и било наистина страхотно — с хиляда места със сгъваеми седалки.

Дошло време да се връща на фронта и се почувствал по-зле, отколкото първия път, сърцето му се късало да остави Нел и Лилиан.

Лилиан и Нел пък имали предостатъчно грижи след заминаването на Франк. Работели по цял ден, а и все още трябвало да се борят с Рейчъл, макар страхът им от цепелините да надминавал дори този от нея. Купили тъмно ленено платно от „Лийк и Торпс“ за прозорците и се вманиачавали около затъмненията, още повече че горката им съседка Мини Хейвис била извикана пред магистратите, задето оставила да се вижда светлина. Том ги посещавал редовно, но рядко водел новата си съпруга Мейбъл. Според Лилиан тя била топка разплуто тесто, но Нел я харесвала. Някой ги попитал дали брат им е дезертър, и те побеснели, но Нел тайничко смятала, че не е много смело от негова страна така да се освободи от служба. В отговор Лилиан попитала не им ли стига, че имат един брат, който може да падне убит, а Нел я замерила с една възглавница, защото никога, никога дори не си помисляла, че Албърт може да загине, и ѝ се струвало на лош късмет дори да го изрече на глас. Том им помогнал да закачат плата на прозорците и се изсмял презрително на идеята за нападение от цепелини. Повярвал обаче, когато при едно такова загубил ръката си, а те отишли да го видят в болницата, и поне вече никой нямало да може да го обвинява, че е дезертър, не и с тази ръка. Нел тъкмо смятала да пише на Албърт да му разкаже за всичко, което се случвало, когато той изненадващо се появил на прага в отпуск.

— Още едно гърло за хранене — бил единственият коментар на Рейчъл, но пък в крайна сметка тя поначало недолюбвала Албърт.

Още щом го видели, разбрали, че е пораснал; не помнели да е бил толкова висок. Около очите му се били образували ситни бръчици и стига да го оставели, можел да проспие целия си отпуск у дома. На всеки техен въпрос за войната отговарял с някаква шега и така и нищо не им разказал. Били жадни за него, само да го гледат, щастливи били, че е у дома. Албърт винаги се грижел за тях и сега искали те да се грижат за него, висели му на врата през цялото време и го галели по косата, сякаш им бил дете, а не снажният им голям брат. Когато си

заминал, му махали на гарата и цели десет минути останали така, загледани в празните релси. Вярвали, че ако стоят там, значи, не са го пуснали, и се наложило буквално насила да се откъснат, за да се приберат у дома, където Рейчъл заявила:

— Отиде си, значи, вашето слънце, а?

Според Франк накрая Джак не издържал на шума. Цели три дни и три нощи баражът не престанал и оръдията ставали сякаш по-гръмки, а Джак — по-тих и по-тих, макар и да не полудявал съвсем като някои другари, просто бил прекалено мълчалив. Странно нещо, но на Франк шумът вече не му пречел толкова много; мислел, че е просто защото е свикнал на непрекъснатия гърмеж на гаубиците, но на практика бил оглушал с дясното ухо.

Така или иначе не шумът тормозел Франк, а смъртта, или по-скоро не му давала мира мисълта каква ще е неговата смърт. В крайна сметка почти две години бил на фронта и везните вече далеч не били наклонени в негова полза. Започнал бил да се моли. Вече не се молел да не умре, просто се молел да разбере, че се случва. Ужасявал се от мисълта да умре без предупреждение и се молел да види насочената към него минохвъргачка, за да има време да се подготви. Или пък по някакъв магически начин да усети приближаването на куршума на снайпериста, дошъл да пръсне мозъка му, преди тялото изобщо да разбере. И, моля те, Господи, умолявал той, не позволявай да ме убият с газ! Само преди седмица в един от паралелните окопи почти цял батальон — един от братските батальони^[1] от някаква фабрика в Нотингам — бил изтребен от приземна газова вълна, която се промъкнала безшумно към войниците и ги умъртвила, преди да разберат какво се случва. Сега всички те се давели в предсмъртни гърчове в някоя полева болница. Нощта преди нападението никой не могъл да спи. В четири сутринта, когато почти се било разсъмвало, Франк и Джак се подпрели на наредените по стената на окопа торби с пясък, Франк свил по една цигара за двамата и една за Алф Симъндс, на караул на огневото стъпало над тях. После Джак дръпнал силно от навитата цигара и без да поглежда Франк, казал:

— Няма да дойда.

— Къде няма да дойдеш? — попитал Франк.

— Там, разбира се — засмял се Джак и посочил към ничията земя — няма да дойда там.

— Не те виня, момче — засмял се и Алф Симъндс, защото решил, че се шегува, но на Франк му прилошало, защото знаел, че говори сериозно.

Преди да дойде заповедта, всичко утихнало. Оръдията били спрели, не се чувал смях, шегички, нищо, само тишината на очакването. Франк гледал как облаците минават по синьото небе над главите им, малки бели пухчета, понесли се над ничията земя, сякаш е просто поредната ивица селска морава, а не мястото, където той съвсем скоро ще умре.

Новият лейтенант бил позеленял като тревата, която вече не растяла там, големите като дъждовни капки пот по челото му се виждали отдалече, за пръв път им се паднал толкова нервен лейтенант. Или толкова зъл. Франк подозирал, че не след дълго някой снайперист ще го отнесе, при това не задължително вражески. Мъжете все още тъжали за Малкълм Инс-Уорд, който бил с тях цели шест месеца, преди да го застрелят в околото. Помагал да преместят ранен войник от ничията земя, когато един снайперист го уцелил. Загинал и редникът, дете му помагал, а раненият така или иначе умрял от газова гангрена, тъй че всичко се оказало напразно.

Джак се разбирал добре с Малкълм Инс-Уорд, двамата прекарвали дълги часове в землянката на офицерите в разговори за политика и за живота като цяло, и приел смъртта му особено тежко. Инс-Уорд и шумът, ето това повалило Джак, решил Франк.

Заповедта да излизат от окопа дошла и те почувствали преди всичко облекчение, всички се закатерили по стълбите и прескочили парапета, докато останали само трима — Франк, Джак и новият лейтенант. Франк не знаел защо не помръднал, било по-скоро моментно колебание — искал да се увери, че и Джак ще дойде — но тогава лейтенантът им се разкрещял и размахал оръжие, като заявил, че ако не излязат, ще ги застреля, при което Джак едва чуто казал:

— Няма нужда от това, сър, отиваме — и почти завлякъл Франк от окопа, а преди още да са прехвърлили парапета, изревал: — Бягай!

Франк така и направил, защото сега бил по-изплашен да не го застреля в гръб пушката на лейтенанта, отколкото да не го разкъса вражеският огън.

Франк бил твърдо решен да не изпуска Джак от поглед, убеден по някаква причина че ако не се отделя от него, шансовете му да загине са по-малки. Вперил очи в полковата емблема на гърба на куртката му и парченцето плат, пристегнато като момичешка плитка на колана му, но само след секунди Джак вече бил изчезнал, а Франк останал сам да се придвижва през нещо, което приличало на стена от мъгла, но било всъщност пушекът от големите оръдия, които отново били загърмели. Мъглата се простирала сякаш до безкрай, но Франк не спирал да върви, макар да не намерил Джак, нито пък друг войник — жив или мъртъв.

Едва след доста време осъзнал какво се е случило. Бил умрял — вероятно се било случило още първия път, когато изгубил Джак от поглед, сигурно от куршума на някой снайперист, и сега вече не вървял през ничията земя, а през ада и ето такъв щял да бъде неговият ад — да се влачи за вечни времена през ничията земя към вражеските окопи. Франк тъкмо се опитвал да пренастрои мисленето си към тази нова реалност, когато се подхлъзнал и изведнъж започнал полу да пада, полу да се свлича по склона на кален кратер, като държал пушката си над глава и крещял с всички сили, защото това бил един от адовите казани и щял да бъде бездънен.

Тогава обаче спрял да пада, да се свлича и крещи, и разбрал, че се намира почти две трети надолу по склона на огромен кратер. Долу имало гъста кална вода, а в нея едно тяло се носело по лице. Около тялото плувал плъх и правел бавни, лениви кръгове и Франк неочаквано си спомнил как двамата с Албърт се научили да плуват в един зноен летен ден. Било преди години, макар че в този момент спокойно можело да е било в друг живот. Отишли били при Клифтън Ингс и водата на река Уз била със същия плътен цвят като водата в дупката от гранатата. Онзи ден Джак бил на легло с дребна шарка, така че били само двамата. Франк затворил очи, отблъснал се от меката кал на склона на кратера и решил, че миналото е единственото безопасно място.

Съсредоточил всички сили, за да усети отново топлината на слънцето от детинство върху слабичките си деветгодишни рамене и да подуши девесила и глогините по брега на Уз. Вече можел да почувства водата при първото стъпване, шока от студа и странното усещане от разперените в калта на дъното пръсти на краката. Почувствал и

триенето на конопеното въже, с което се редували да се връзват — единият да се плацика в реката, а другият да пази, готов да го изтегли, ако започне да потъва. Също и върбите с гъстите, сребристо зелени листа, които се влачели във водата като моминска коса.

Франк останал в този кратер няколко часа, като пресъздавал първия си урок по плуване с Албърт, докато в края на деня и двамата вече можели да стигат почти до средата на реката. Изтощени, но ликуващи, се излегли на твърдата суха земя под върбата, за да изсъхне водата по кожата им, и Франк си спомнил как имал сандвичи в джоба на дрешката си (това било преди майка му да почине) и двамата седнали и изяли смачканите филийки хляб и ягодово сладко. Когато приключили, Албърт извърнал омацаното си със сладко лице към Франк и казал:

— Хубав ден беше, нали, Франк?

Помислил, че сигурно е заспал, защото изведнъж вдигнал поглед и установил, че пушечната мъгла се е разнесла и небето е ясносиньо. Застанал над него на ръба на кратера бил Албърт, усмихнат и засмян, и първата мисъл на Франк била колко много Албърт прилича на ангел, дори облечен в камуфлажи, а русите къдрици — събрани под шапката. По златната кожа на бузата му минавала тънка ивица кръв и смазка, а очите му били сини като небето горе, по-сини дори от незабравките на чаения сервиз в предния салон на „Лодър стрийт“.

Франк се опитал да каже нещо на Албърт, но не могъл да накара нищо да излезе от устата му. Смъртта била точно като да си затворен в сън. После Албърт вдигнал ръка като на сбогуване, обърнал се и изчезнал, потънал зад хоризонта на кратера. Франк почувствал ужасно отчаяние, когато Албърт вече не се виждал, сякаш някой бил откъснал нещо от него, затреперил от студ. След малко решил, че ще е най-добре да се опита да намери Албърт, тъй че изпълзял от кратера и тръгнал най-общо в посоката, в която той бил изчезнал. Известно време след това попаднал на превързочен пункт и уведомил сестрата, че е умрял, а тя само казала:

— Тогава иди да седнеш в онзи ъгъл при лейтенанта.

Франк отишъл до наредените до стената торби пясък, където младши офицер се подпирал на патерици и гледал с едно око нищото — другото било бинтовано. Франк бръкнал в джоба си и с изненада установил, че тютюнът му си е на мястото, свил две цигари и дал

едната на лейтенанта. Помогнал му да я запали (младият офицер много трудно се оправял с монокулярното си зрение), после двамата мъртъвци замълчали и загълтали цигарения дим със замаяно удоволствие, а светликът избледнявал над първия ден от битката при Сома.

Лилиан събирала такси в трамвай по средата на „Блосъм стрийт“, когато почувствала внезапна ледена тръпка да преминава през цялото ѝ тяло, макар денят да бил горещ. Без дори да се замисля, свалила през глава машината си за билети и я оставила на една седалка, дръпнала звънеца и слязла от трамвая пред погледите на изумените пътници. Минала с бърз ход по „Блосъм стрийт“ и надолу по „Микългейт“. Затичала се, преди още да е стигнала Уз Бридж, а когато завила по „Лодър стрийт“ и видяла седналата на прага Нел да я чака, вече тичала, сякаш мъртвите били по петите ѝ, всичките фиби от косата ѝ били изпопадали, а по ризата ѝ се били образували огромни потни петна. Спряла се на малката дървена порта на входа, притиснала повдигащите се гърди и едва поемайки дъх, а Нел само седяла неподвижно, подпряна на рамката на вратата, с лице, вдигнато към слънцето. Тя не тичала към дома, излязла от прашното мазе, където по цял ден се шиели униформи, и тръгнала бавно по „Монкгейт“, на пръв поглед сякаш излязла на неделна разходка. Заключено било, защото Рейчъл била излязла на пазар, а и двете си били забравили ключовете, и в продължение на една минута само се гледали, изумени от силата на вътрешния си инстинкт.

Накрая Лилиан нарушила мълчанието:

— Мъртъв е, нали? — поела рязко въздух, затворила портата зад себе си, тръгнала бавно по пътеката към Нел и се свлякла до нея на стъпалото. След много време, когато слънцето вече се било преместило отвесно над покрива и се канело да отиде на съседната улица, проговорила отново: — Сега е в рая.

Нел погледнала нагоре към редкия ярък въздух, сякаш Албърт можел да се покаже сред останалите ангели, но там нямало нищо, нито едно облаче дори, нито една лястовица, понесла се по топло течение.

Когато отворили телеграмата, която Лилиан прочела на Рейчъл — „С прискърбие ви съобщаваме, че Албърт Баркър загина в битка на

1 юли 1916 г. Военният съвет изказва своите съболезнования“ — Нел и Лириан вече от седмица били в траур.

Минохвъргачка взривила картечното гнездо на Албърт; снарядът паднал право върху тежката гаубица и изхвърлила телата на картечарите така, че се приземили във формата на звезда около остатъците от оръдието си. Единствената следа по Албърт била ивица кръв и смазка на загорялата му от слънцето буза, а лицето му било застинало в блажена усмивка — като на дете, което току-що е зърнало майка си сред тълпата, и човек би се запитал какво го е убило, докато не го вдигне и не види, че задната част на черепа му липсва.

На Франк му се сторило странно Албърт да изглежда толкова добре и да е умрял, а Джак, покрит от глава до пети с кръв и на вид като един от ранните светци, да е жив. А това, че и тримата са се озовали в един и същ превързочен пункт точно онзи ден, тогава му се сторило съвсем естествено — в крайна сметка съпадението далеч не било по-странно от факта, че единственият труп, който видял през целия ден (освен войника на дъното на калния кратер, който е бил там поне няколко дни), бил този на Албърт. Джак не проговорил на Франк; всъщност Джак минал точно пред умрелия Франк, без дори да го види през кръвта, която се стичала по лицето му.

Когато Франк паднал в кратера, Джак бил всъщност само на няколко метра пред него. Просто продължил да върви; прекосил ничията земя, покрай него се взривявали мини, а куршуми от картечници прелитали покрай главата му, докато — за своя най-голяма изненада — се озовал право пред бодливата тел, ограждаща германските окопи. Дори тогава не спрял, просто минал през оградата като упоен и продължил, докато не стигнал до следващата телена ограда. Не бил дори изненадан при вида на всичката тел, макар вече дни наред да били изстрелвали снаряди, за да я разрушат. Внезапно, неочаквано Джак се озовал в германски окоп и тръгнал по него, докато стигнал до хубава малка землянка и си помислил колко по-добре е построена от тази на Малкълм Инс-Уорд. Забравил бил, че Инс-Уорд е мъртъв, и едва ли не очаквал да го срещне на следващия ъгъл. Не станало така, вместо това намерил землянката и сгушени в нея трима немски редници, млади момчета. Едното било много русо, другото — много високо, а третото — много набито, и Джак се засмял, защото му напомнили за представление, което бил гледал в музикалната зала на

„Емпайър“ преди войната и в което трима младежи, точно като тези трима немски редници, танцували и пели песен, която сега не можел да си спомни. Номерът им бил смешен, не спирали да местят един цилиндър от глава на глава, а публиката се заливала от смях. Коя била песента? Доцеляло му се да си я спомни. Стоял там и се смеел, едва ли не в очакване някой да извади цилиндър, само че никой не помръднал, така че накрая Джак вдигнал своята „Лий-Енфилд“ и изпразнил пачката. Един по един редниците отметнали глава, след което се свлекли до чувалите с пясък по стената на землянката, а последният го погледнал толкова изненадано, че Джак отново се засмял и си помислил, че и този номер си го бива. Обърнал се и се отдалечил с ясното съзнание, че сега със сигурност няма да си спомни песента.

Джак получил отпуск след Сомата, завърнал се у дома за пръв път от две години. Раните му били почти заздравели, оказали се изненадващо повърхностни разкъсвания, а ръцете и лицето му сега били покрити с тънки, подобни на нишки белези, с които Нел много се гордеела, защото един страхливец със сигурност не би могъл да има такива. Всъщност Джак бил награден с медал за храбростта си да убие тримата германци, и Нел била разочарована, че не го носи, като се разхождат. Подпитала го няколко пъти, но накрая той се извърнал и я погледнал с толкова странен поглед, че почти се изплашила.

През цялото време на отпуска си бил труден. Идвал до къщата на „Лодър стрийт“ всеки ден, но почти нищо не казвал, седял на масата нацупен и навъсен, та Нел почти му се развикала, задето ѝ обръща толкова малко внимание. С Лилиан обаче говорел. Станала била член на местния клон на Съюза за демократичен контрол и посещавала един куп лекции и Рейчъл казала на Джак, че тя обичала чужденците, точно като Арнолд Раунтри, а Джак само се засмял. Джак и Лилиан сякаш били на едно мнение за повечето неща и той дори казал, че според него да си възразител, е знак за смелост, при което Нел за малко да си изпусне чашата с чая. Ядосвала се, като ги гледала двамата, седнали с почти допрени глави, вгълбени в някакъв разговор. За пръв път в живота си Нел изпитала неприязън към сестра си.

Нел и Джак почти се оженили през онзи отпуск; говорили да вземат специално разрешение; Джак бил у дома само за седмица, но

дните сякаш отлетели по-бързо от очакваното. Джак нямал особено желание — не защото не я обичал, както обяснил, а защото не искал да я остави вдовица. Нел нямало как да му каже, че предпочита да е вдовица, отколкото почернена годеница за втори път, тъй че предпочела да не спори.

Малко преди Джак да се върне на фронта, отишли да гледат „Битката при Сом“ в кино „Илектрик“ във Фосгейт. Нел се опитвала да види Албърт, убедена, че усмихнатото му лице ще се покаже на екрана, макар че щяло да ѝ бъде неимоверно трудно да го преживее, ако наистина се появил. Всички младежи се усмихвали и смеели, сякаш войната е просто шега. „Като на шега“ — бил казал самият Албърт. Разбира се, те се усмихвали за пред камерата, човек имал чувството, че чува операторът да казва: „Хайде, момчета, широка усмивка!“, докато редиците се точели на път за фронта. Всички се извъръцали, махали с ръка и се усмихвали, сякаш Сом била чисто и просто кратко екскурзионно летуване. Филмът показал много от подготовката — придвижването на войската, огневите валове. Виждали се изстрелите от оръдията, а в далечината — и малки облачета дим. Тъй като звук нямало, битката при Сом изглеждала много спокойна. Нел гледала как мъже с ризи и тиранти зареждат големите оръдия и в гърлото ѝ заседнала буца, защото си спомнила деня, в който Джак дошъл да оправи пейката в двора.

Последвали много кадри с германски затворници, на които британски войници предлагат цигари, също куцукащи през окопите ранени и от двете страни, но между това не се видяло кой знае колко от същинската битка. На единия кадър се забелязвало как се дава заповед на войниците да тръгват, и всички го правят, с изключение на един, който стига до парапета, след което безшумно се плъзва обратно. Следвал кадър на умрели коне, а надписът гласял, че тези двама неми другари също са дали живота си, но като цяло битката при Сом не изглеждала да е дала кой знае колко жертви, а и така човек се питал къде са всъщност те. (Така че, разбира се, до известна степен филмът отразявал преживяното при Сом от Франк.)

Дори на Нел това описание се сторило незадоволително и когато пуснали светлините и хората започнали да се изнасят от местата си, Джак и Нел останали още малко, после Джак се привел и казал с много тих глас:

— Не беше така, Нел.

— Да, знам — отвърнала тя.

После Джак заминал — не на фронта, а за Шубринес. Франк бил озадачен — по един или друг начин Джак бил успял да уреди да бъде ангажиран в новото училище за обучение на кучета там и щял да бъде водач в службата на пощенските кучета.

Джак престанал да чува оръдията. Още били там, той просто не ги чувал. Нощем лежал в леглото с Бетси при краката си и намирал, че звукът от спокойното дишане на малкото куче помага и на него да заспи по-лесно. Да се спи с кучетата в стаята, било строго забранено, нощем трябвало да ги затварят в кучкарника, но Джак установил, че колкото по-небрежен бил спрямо правилата напоследък, толкова по-лесно било да се нарушават. Бетси му била любимка, предан малък уелски териер, който би преминал и през пламъците на ада заради него. Обичал и другите две, но не както Бетси. Бруно бил немска овчарка, голямо флегматично куче. Джак и Бруно се разбирали добре, и двамата знаели, че ще умрат, и поради това се държали на почтително разстояние един от друг. В някои от по-умопомрачените си моменти Джак вярвал, че Малкълм Инс-Уорд се е преродил в Бруно. Понякога нощем седял на земята пред кучкарника с Бруно, както някога седели с Инс-Уорд, и на моменти се налагало да се насили да не свие цигара и да я подаде на едрото учтиво куче.

Третото му куче бил Пеп, малък Джак Ръсел териер, най-бързото и най-доброто куче куриер от всичките. Пеп се наслаждавал на тичането; за него войната била просто игра; изстрелвал се със съобщение в малката метална кутийка на врата си: „Още амуниции трябват в еди-кой си окоп“ или нещо от този род, след което скачал и се завъртал, като едва докосвал земята с малките си лапи, заобикалял кратери от гранати, прескачал препятствия, често правел цели салта нагоре, после се приземявал на крака, втурвал се обратно в ръцете на Джак и скачал чак до рамото му. По-рано Пеп бил нечий домашен любимец. Джак бил чел писмото, с което пристигнал... „Оставихме татко да отиде да се бие срещу кайзера, а сега изпращаме Пеп да даде своята дан. С обич, Флора.“ Много от кучетата били нечий преди това. Джак ги бил виждал да идват от приютите, които преливали от

нежелани кучета заради ограничените дажби храна. Някои обаче идвали директно от дома си. Джак се питал какво ли биха си помислили техните семейства, ако видели как подбират любимците им за обучение. Дори на самия него било трудно да го преглътне. Кучетата се хранели само веднъж на ден — всички виждали как храната им се приготвя, но точно преди да ги пуснат от клетките, водачите трябвало да хвърлят гранати в една яма недалече. Гранатите, разбира се, вдигали ужасяващ шум и отначало нито едно от кучетата не се осмелявало да излезе за храната. На третия — четвъртия ден вече гладували и по-смелите, онези, които накрая щели да отидат на фронта, се промъквали към чиниите през своята версия на ничия земя, изгълтали храната възможно най-бързо и се втурвали обратно в укритието на клетките. Най-странното било, че само след няколко дни същите тези кучета дърпали каишките си, за да излязат още при хвърлянето на първата граната.

Понякога изпращали неподходящите кучета обратно, късметлиите се връщали в приютите или при собствениците си, но най-често просто ги застрелвали. Джак прекарал не една безсънна нощ в мисли за някои от тези кучета — едно конкретно малко кученце не му излизало от главата, нежен кестеняв шпаньол на име Джени, смразила се до мозъка на костите си от гранатите и впоследствие застреляна зад парадната площадка. Дори сега, отново на фронта, Джак виждал пред себе си големите нежни очи на малкото куче, извърнали към него невярващ поглед при случващото се. Всеки път, когато се сетел за Джени, протягал ръка да погали топлатата козина на Бетси, а в знак на опрощение тя се претъркулвала и навирала влажната си муцуна в шепата му.

Джак знаел, че Франк го мисли за предател. Кучетата били плосък номер, кучкарниците се намирили достатъчно навътре зад огневата линия, за да бъде в безопасност, или поне в значително по-голяма от окопите — мнение, изказвано често и нескрито от Франк пред всеки, готов да го изслуша. Често се чудел как е успял да се уреди и Джак му казал, че братът на Инс-Уорд му е намерил тази работа.

— Голям си късметлия — казал му веднъж Франк, като го срещнал.

Франк бил разпределен в един от резервните окопи, но последвал Джак чак до огневия, където водел Бруно, за да помогне да

се прокара телефонна линия. Макаратата с кабела била закрепена на гърба на кучето и то тръгнало весело, с вирнати уши и опашка, сякаш да потича в парка за деня. Част от линията минавала през един ъгъл на ничията земя и Джак се провесил на корем през парапета и изсвирил окуражително на Бруно, като същевременно се опитвал да не обръща внимание на Франк, който не млъквал.

— Аз ще умра — тъкмо повтарял за стотен път той. Франк се бил върнал от мъртвите и сега пак трябвало да се тормози по въпроса с умирането. Вярата му в собствената му надвиснала смърт била вече непоклатима. — Ще бъда разкъсан на парчета, а ти и проклетите ти кучета ще си бъдете живи и здрави. После ще се прибереш у дома и ще се ожениш за Нел и всичко ще бъде супер, а аз ще съм се превърнал в студена слуз в земята и знаеш ли защо? Защото ти си проклет късметлия, а аз не съм.

Вниманието на Джак било съсредоточено върху голямото куче, което вече вземало последните няколко метра към него.

— Повече ще се разстроиш, ако някой снайперист уцели тъпото куче, отколкото, ако застреля мен — просъскал Франк, а тежкото куче прескочило парапета, Джак го прегърнал, казал „Добро куче, Бруно“ и му дал малко храна от джоба си. Не отвърнал нищо, нямало какво да каже, защото това била самата истина. За него Бруно означавал повече, отколкото Франк.

Франк продължил да стои нападателно до Джак в очакване той да каже нещо, от което да се почувства по-добре. Само че единственото, което можело да го накара да се почувства така, било да знае, че няма да умре, а по този въпрос Джак нямало какво да направи. Свалил макаратата с кабела от гърба на Бруно и я прибрал обратно в раницата си. После вдигнал капака на джоба на куртката си и извадил нещо малко със странна форма, което поставил в ръката на Франк. Той за миг помислил, че е кучешка лапа, но после погледнал и видял, че е прекалено малка.

— Заешка лапа — за късмет — обяснил Джак, после се завъртял на пети. — Бруно! — додал той и двамата с кучето тръгнали по окопа и завили надясно, преди Франк да измисли какво да каже.

Джак дълго размишлявал върху изреченото от Франк; част от него се срамувала, че вече никой не му е достатъчно мил, но друга се чувствала освободена от неизбежността на смъртта. Перспективата да

се върне у дома, да се ожени за Нел, да стане баща, да остарее, му се струвала толкова абсурдна, толкова невероятна, че чак смях го напушвал. Във въображението си го виждал — как се връща от работа, как Нел се суети с престилката да сложи чай на масата, как копае парче земя някоя лятна вечер, как води синовете си на футболен мач — виждал го много добре, но знаел, че няма да му се случи. Така или иначе това с Нел нямало да е живот; отначало я харесал, защото била толкова крехка — крехка, тиха и нежна — но сега тази крехкост му приличала на глупост. Ако изобщо мислел за жена, то това била Лириан. В нея виждал повече живот — в прекрасните ѝ издължени като на котка очи и необяснимото усещане, че тайно се надсмива над всичко, сякаш е наясно каква голяма глупост е светът. Мислел и за други хора, разбира се, докато лежал буден в тъмното. Мислел за Малкълм Инс-Уорд, мислел и за малкото куче Джени и объркания поглед в доверчивите ѝ очи. Най-много обаче мислел за Албърт.

Спомнил си Албърт през един горещ ден преди много време, когато двамата плували в река Уз. Как Албърт, проснат по корем на брега, с блеснала от водата кожа като риба, казал:

— С Франк тук заедно се научихме да плуваме, точно на това място — при което Джак се изправил и погледнал кожата по гърба на Албърт, по-красива от тази на която и да е жена. Албърт се засмял приглушено, защото бил заровил лице в ръце.

— Какво е толкова смешно? — попитал Джак и погледнал плешките на Албърт, които потрепвали от смеха. Лесно можело да си представи как мънички крилца пробиват през копринената кожа над лопатките му и с усилие на волята се спрял да не се пресегне и погали костите на мястото на бъдещите криле. — Какво е толкова смешно?

Албърт обаче скочил и се гмурнал обратно в реката и Джак така и не разбрал какво е накарало Албърт да се засмее. Може просто да е бил щастлив. Албърт имал невероятна способност да изпитва щастие. Когато се разделили — Албърт към „Парк Гроув стрийт“, Джак направо по „Хънтингтън Роуд“ — Албърт извикал след него:

— Хубав ден беше, нали?

След години, едва след смъртта на Албърт, Джак осъзнал, че той е събирал хубави дни, както някои хора колекционират монети или пощенски картички.

Франк дори не се изненадал, когато чул, че Джак е загинал. Цялата история му разказал един другар, който видял всичко. Пеп, малкият Джак Ръсел териер, бил изпратен със съобщение от окопа на огневата линия, в което се казвало, че им трябва още пълнители за картечници „Люис“, потеглил с обичайната си скоклива стъпка, размахал малка рошава опашка, от която цялото му тяло се олюлявало, но стъпил точно на една свързваща дъга. Паднал на земята с разкъсан от шрапнел заден крак и заскимтял ужасяващо, като през цялото време се опитвал да се изправи на крака и да продължи да тича. Джак крещял с всички сили на Пеп в опит да го накара да се върне, но горкото куче било ранено прекалено тежко. Според всички отгоре валял истински дъжд от куршуми, но Джак тръгнал да пълзи към кучето, без нито за миг да спира да му вика окуражително. Може би е мислил за малката Флора, изпратила домашния си любимец да изпълни дълга си. Още не бил стигнал до кучето, когато взривила се зад него ръчна граната го разкъсала на парчета, а кучето продължавало да вие неистово. За щастие, един от британските снайперисти се смилил и успял да застреля кученцето. Това бил същият Грегъри Мейсън, който разказал на Франк историята и заявил, че ако онова куче било продължило да вие дори само минута повече, той самият щял да си пусне куршум в главата.

Франк не знаел какво е станало с Бруно, но съдбата на Бетси била тъжна: отказала да работи с друг водач и известно време продължавала да тича към огневата линия и обратно в кучкарниците в търсене на Джак. След известно време започнала просто да се мотае или да лежи унило на земята, така че всички се спъвали в нея и я ругаели. Накрая един лейтенант я извел и я застрелял, защото хората вече не издържали на жалния ѝ поглед.

Откакто се сдобил със заешката лапа, животът на Франк се променил като по магия и той престанал да се тормози за смъртта чак до 1942 година. След примирието се завърнал у дома и се оженил за Нел, която вече била прибрала малкия пръстен с перла при сапфирените камъчета от Пърси и повече не погледнала и двата, докато не ги извадила след почти трийсет години, за да ги даде на близначките Дейзи и Роуз като подарък за кръщенето.

Сватбата била малка и в църква. Нел била с люлякова рокля, а Лилиан със сива; когато Франк ги видял с ръкавиците с перлени копчета и големи шапки с падащи воали, му заприличали на бледи пърхащи нощни пеперуди. Щяло му се да може да се ожени и за двете — не защото обичал Лилиан (тя била прекалено умна, прекалено надменна), а просто за да може и над нея да бди. Струвало му се важно да се опита да опази всички, които били оцелели. Когато с Нел се надвесили от прозореца на вагона, който щял да ги отведе на медения месец (отишли на Езерния район, някак си и двамата не можели да си представят да отидат в Скарбъроу), Франк погледнал малката група сватбари на перона, които им махали за довиждане (Рейчъл, Лилиан, Том и Мейбъл и майката на Пърси Сиврайт), и му се сторило, че вижда старата си познайница смъртта някъде в далечината, убеден по някаква причина че е дошла за Лилиан. По-късно, разбира се, осъзнал, че е била за Рейчъл, която умряла още щом влакът взел първия завой.

Франк, изглежда, успял сравнително добре да се справи със спомена от Голямата война. Решен бил да изживее възможно най-скучния и обикновен живот, в който единствените проблеми да са никненето на зъбите на някое от децата и листните въшки по розовия храст, който мислел да засади до входната врата на къщата на „Лодър стрийт“. Спомените от войната нямали място сред такава домашна хармония. Имало обаче един момент — един ден, скоро след раждането на първата му дъщеря, Барбара, когато Нел го била изпратила да потърси игла, както ровел в чекмеджето на скрина, попаднал на снимката на футболния отбор. Усетил как по гърба му минава леденостудена тръпка, защото, както оглеждал всеки от играчите един по един, осъзнал, че от всички тях само един е още жив и това бил той. Погледнал Пърси и почти се засмял — навремето смъртта му им се струвала толкова трагична, а сега била нещо толкова банално. Франк изхвърлил снимката, като първо я накъсал на малки парченца, защото знаел, че при всеки поглед лицата на Албърт и Джек ще му напомнят, че не той, а те трябва да са живи. Слязъл при Нел, която установила, че съвсем е забравил за иглата, и му се ядосала, но се опитала да не го покаже. Толкова трудности ѝ било коствало да си

намери и задържи съпруг и нямала желание да повтаря всичко отначало.

Франк и Нел си родили общо пет деца — Клифърд, Бабс, Бънти, Бети и Тед. Когато дошъл на бял свят, Клифърд вече си имал братовчед. Едмънд, синът на Лилиан, се родил през пролетта на 1917 година. Лилиан отказала да разкрие кой е бащата, дори след опитите, макар и неуспешни, на Рейчъл да я изхвърли от къщи. Известно време Нел се страхувала, че бебето ще се роди с гъста черна коса и скули като остри миди. Колкото и непоносима да била тази мисъл, някак много по-лош бил фактът, че то се оказало със златисти ангелски къдрици и очи като незабравки.

---

[1] Pals Battalions — специално формирани части от британската армия по време на Първата световна война, състояли се от мъже, записали се заедно като доброволци срещу обещанието, че ще могат да служат заедно със своите приятели, съседи или колеги (англ.). — Б.пр.

↑

ТРЕТА ГЛАВА

1953 ГОДИНА

КОРОНАЦИЯ

С тази голяма бяла рокля кралицата прилича на балон, който всеки момент ще полети от покрива на Уестминстърското абатство и ще се настани сред позлатените арки и издатините на покрива. За да предотвратят това, разни хора неспирно я покриват с наметала и роби, кълба и скиптри, докато накрая толкова натежава, че се налага епископи и архиепископи да я придържат, като върви. Напомня ми на китайската кукла с пружина, която чичо Тед донесе на Патриша от Хонконг — и двете се плъзгат по килима, без да си показват краката, с едновременно сериозно и спокойно изражение. Разликата е там, че китайската кукла всъщност няма крака, само колелца, докато по отношение на чисто новата кралица се налага да предположим, че краката са наистина средството ѝ за придвижване по дебелия пурпурна купчина, наречена килим. Разбира се, цветът на килима за коронацията също е плод на предположение, тъй като същата се провежда, в умален вид и в различни отсенки на сивото, върху екрана на малкия „Фъргюсън“ в ъгъла на всекидневната над магазина.

Телевизорът е подаръкът на Бънти от Джордж като утешение за това, че трябва да отгледа семейството си над магазина вместо в нормална къща. Не можем да се похвалим, че нашият е първият телевизор на улицата, тази чест се пада на госпожица Портело от „Хапланд“ — магазина за детски дрехи. Ние обаче сме подгласниците и, което е по-важно, първенците в цялата рода, понеже никой — нито от страната на Джордж, нито от страната на Бънти — още не се е сдобил с тази тъй желана вещ.

Бънти е силно раздвоена — съвсем естествено, тя се гордее с телевизора и трябва да се похвали с него, а какъв по-добър повод за това от една коронация? Същевременно обаче не може да понася всички тези хора в дома си. Сандвичите! Каните чай! Край няма! В момента маже в кухнята кифлички с масло и ги трупва на огромна купчина като речни камъчета. Седмици наред е кътала дажбата масло за печивата по случай коронацията, трупала го е в хладилника наред с онова, което е успяла да изкопчи от майка си и снаха си леля Гладис.

Изпекла е екзотична колекция, тъй като „Добрата готвачка знае, че нищо не може да изтъкне уменията ѝ тъй добре, както красиви сладкиши, били те добре запечени във фурната или изящно украсени“ — това според Бънтината библия — „Идеалното готварство“, готварската книга за газова печка „Паркинсън“.

Освен кифличките е приготвила и чинии със сандвичи с шунка (шунката — любезно предоставена от Уолтър, месаря коцкар), кокосови мадлени, лампиньони и дребни карамелени сладки (*много специални!*), да не говорим за пиканините (*от Австралия*) и кексчетата „Дейго“ — последните две вероятно в чест на всичките ни малки приятели от Британската общност. Всички те оставят в устата онзи характерен вкус на гранясало от прекалено дълго съхраняваното масло в Бънтиния съвсем нов „Фриджидеър“ (*Нищо по-малко няма да стигне!*), още една утешителна награда от Джордж. Изпекла е и месни рулца, леля Гладис е донесла огромен пай със свинско, а пък леля Бабс — две плодови пити, големи колкото коларски колела, едната със застъпени резенчета праскови от компот и череши за украса, другата с круши сорт „Бартлет“, пак от компот, и грозде. Последните стават повод за доста вълнение и завист. Бънти смята, че сестра ѝ явно си няма достатъчно работа, щом може да прекара толкова време в приготвяне на такива идеални, безукорни кръгове. Да пробва да народи колкото деца има Бънти, мисли си тя и добавя последната кифличка върху купчината. Бънтините са толкова много, че не знае какво да ги прави.

— Тук е като черната дупка на Калкута — заявява тя на Джордж, който минава през кухнята в търсене на още тъмна бира. — И децата са прекалено много — добавя тя, сякаш за такива случаи си има определена квота.

Наистина сме много. Аз съм една от тях, гърча се измежду краката на възрастните, като куче на състезание за гъвкавост. Тук и там и навсякъде, сама не знам как се движа толкова бързо — в един момент стоя до телевизора, в следващия прелитам през коридора към кухнята. Ако премигне човек, спокойно може да реши, че сме две. Може и аз да съм на пружини като китайската кукла, ама в крайна сметка нали съм доста напреднала за възрастта си. Хората вечно ме гледат със съмнение и казват на Бънти: „Доста е напреднала за

възрастта си, нали?“, „Хитра е даже повече от нужното, тази малката“ — е потвърждението на Бънти.

Нашият списък с гостите за коронацията е по-къс от този на кралицата. Първо на първо, нямаме приятели от Британската общност, които да поканим, макар да се говори, че леля Илайза е близка с някаква двойка от Ямайка — една от многото забранени теми, изредени в отделен списък от Джордж (леля Илайза е снаха на Джордж, жена на брат му Бил). Освен другите неща ни е забранено и да говорим за операцията на леля Мейбъл, за ръката на чичо Том и за мършавостта на Ейдриън. Чичо Том на нас не ни е чичо, чичо е на Бънти и леля Бабс, а днес е поканен у нас, понеже няма къде другаде да отиде — леля Мейбъл е в болница за въпросната операция табу. (Ръката на чичо Том е дървено копие на онази, откъсната от бомба преди много време.) Ейдриън е братовчед ни — единственият син на чичо Клифърд и леля Гладис — и не сме сигурни дали е мършав, или не, понеже не познаваме други десетгодишни момчета за сравнение. Довел е и своя боксер Денди и аз мисля, че сигурно и размерът на плътно слепнатите му тестиси, дето се показват измежду задните му крака, също е забранена тема. Денди е голям точно колкото да може да ме бутне, което често прави и с което предизвиква неспирен смях у Джилиан и Луси-Вида.

Луси-Вида е братовчедка ни, дъщерята на леля Илайза и чичо Бил. (Бънти силно би предпочела да не ѝ се налага да кани тази страна на семейството.) Леля Бабс е довела и съпруга си, чичо Сидни — кротък, весел човек, когото много рядко виждаме. Публиката за коронацията неспирно се разделя и преразпределя на различни лагери и фракции, най-често според любимия и стар колкото света принцип — на мъже и жени. По един или друг начин (за съжаление) всеки е роднина на някого, освен кучето Денди и госпожа Хейвис, съседката на Нел, която (представете си!) си няма свое семейство.

Джилиан е в стихията си — подредена, впечатлителна публика, приклучена във всекидневната. Съперник ѝ е единствено самият телевизор, така че тя посвещава много време на опити да го засенчи, като танцува пред него и показва пликчетата си под бялата поличка, която е цялата от фусти и подскача и идва директно от витрината на „Хапланд“. Братовчедка ни, Луси-Вида, онази с косата като конци и дълги и кльошави като солети крака, се отнася към Джилиан като към

домашен любимец и всеки път, когато тя се превърне в прекалено силен дразнител за възрастните, казва нещо от типа „Ела тук, мило ни детенце“, със силния си донкастърски акцент. Луси-Вида е кумирът на Джилиан, защото ходи на уроци по танци. Има вълшебни крака, които просто не могат да спрат да потропват, та присъствието ѝ е винаги оповестявано като на малко сляпо момиче.

От мнозинството във всекидневната (без чичо Тед, който си пада по малки момиченца, особено когато си показват пликчетата) се отронва недоволна въздишка, когато Джилиан запява „Добрият захарен кораб“^[1] (трудно за вярване, но факт. Тя придава изцяло ново значение на думата „сладък“). Единствено тя от моето поколение е наследила херувимския ген — подобно на Ейда и Албърт от предишното — на главата си има буйни немирни руси къдрици. Още не знае, че цената за това неземно великолепие е, най-общо казано, ненавременна смърт. Горката Джилиан!

Луси-Вида получава карамелов бонбон като награда за това, че е извела Джилиан да ѝ показва петте основни балетни позиции в антрето. Междувременно на телевизора отгатък младата кралица тъкмо я „препасват със сабята“, а Патриша услужливо замества почтителния коментар на Ричард Димбълби с откъси от „Коронацията в картинки: настолна книга за момчета и момичета“. Научаваме, че това е „действие на красив символизъм, властта на държавата в услуга на Бога“. Пискливият ѝ глас се препъва на думата „символизъм“ — в крайна сметка е само на седем, макар да е първа в клас по четене и като цяло смятана за доста преждевременно развита по отношение на учението — но тя се съвзема и ни осведомява, че „инкрустираната кралска сабя“ е била изработена за коронацията на Джордж IV и в резултат дава повод за спор сред една част от възрастните по въпроса за мястото на Джордж IV в хронологичния ред на кралете: очевидно се е появил след Джордж I, II и III, но имало ли е някого преди него? Някой изказва предположението, че кралица Ан е един вид свързващата брънка между третия и четвъртия Джордж, ама пък се стига до нов спор по въпроса за това кой *точно* е бил Джордж IV, „когато си е бил у дома“. Чичо Бил твърди, че е бил „дебелото говедо, дете основало Брайтън“, докато чичо Клифърд упорито поддържа тезата, че е бил „онзи, дете е загубил Америка“. (Най-добре би било да

попитат домашните ни призрци, за които всичко това е било сякаш вчера.)

Патриша е призована да отсъди — тежък товар, боя се, за дете на нейната крехка възраст — но тя е ревностна роялистка и вече е запаметила половината родословно дърво на кралското семейство, като започнем от Егбърт (827–839 г.). За нещастие, е стигнала само до Едуард II и не може да окаже помощ за случая на мистериозния Джордж. Други членове на групата вече са преминали на останалите двама Джорджевци (V и VI), а появата на Бънтината книга „Джордж V: Седемдесет славни години“ ѝ дава повод за истинска носталгична оргия и откритието, че Патришината „Настолна книга за момчета и момичета“, по необходимост издадена преди днешната коронация, е всъщност пълна със снимки от коронацията на Джордж VI, Стария крал, както всички го наричат с умиление, сякаш самата Англия е една голяма приказна страна, пълна с пастирки на гъски и зли кралици и стари крале, които пушат лула и носят избродирани със златни корони пантофи.

Лагерът на Джорджевците от I до IV е също и контингентът „тъмна бира“ — конспирация на съпрузи на няколко халби „Уотни“, състояща се от чичо Сидни, чичо Клифърд, чичо Бил и Джордж, а за талисман и един ерген — чичо Тед.

Спомени от различни коронации започват да изникват вече от всяко кътче — каната на баща ми от коронацията на Едуард VIII — предмет, изработен в чест на така и несъстояло се събитие и в резултат придобил своеобразна философска стойност, да не говорим за лъжичката за чай от коронацията на Джордж VI, някога на Ена Тетли, а сега притежание на Бънти и, разбира се — технически погледнато — незаконно придобита собственост (вж. *Бележка 3*).

Патриша, като едно дете в училищна възраст, притежава най-големия и най-добрия улов и е буквално завлечена един вид под прожекторите, за да покаже срамежливо, но и с гордост своите 1) чаша за коронацията, 2) монети за коронацията в найлоново портмоне, 3) медал за коронацията (същия като онзи, който новата кралица ще закачи на гърдите на принц Чарлс по-късно същия ден), 4) карамелени бонбони за коронацията в разкошна кутия в пурпурно и сребърно, 5) споменатата вече „Коронацията в картинки: Настолна книга за момчета и момичета“, и не на последно място — 6) един „Юниън

Джак“. От патриотични съображения тя е облечена в училищната си униформа — раирана памучна рокля в кафяво и жълто, кафяв пуловер и кафява барета. Подобно на Джилиан и нейната коронационно бяла одежда, аз също съм в най-хубавата си рокля за случая — лимоненожълта тафта с якичка а ла Питър Пан и къси бухнали ръкавчета. Луси-Вида носи един от странните продукти на домашното производство на леля Гладис. Винаги когато ни дойде на гости от дивия Южен Йоркшир, Луси-Вида изглежда сякаш е тръгнала на маскен бал. Летящата игла на леля Илайза тропосва единственото й чедо в такова изобилие от мрежа и тюл, къдрици и финтифлюшки, че побита на тънките си крака, Луси-Вида прилича на екзотично цвете, отвято лудешки напосоки.

Ние сме наясно с факта, че леля Илайза е „проста“, от най-простите възможни, по мнение на Бънти. Знаем, че това има нещо общо с факта, че русата й коса има черни като катран корени и че носи огромни обеци от изкуствени диаманти, а и подозираме, че има общо и с факта, че — дори в деня на коронацията — тя не носи чорапи и краката й имат вдлъбнатини и петна и безсрамно разкриват подобната й на синьо сирене, набраздена от вени кожа. (Да не говорим пък за факта, че е приета във фракцията на Джорджевци от I до IV, където грубиянският й смях се разлива върху мъжете и ги кара да понасят в крайна сметка съществуването на жените.) Ръцете на леля Илайза изглеждат непрестанно заети я с питиета, я с цигари, и ако изобщо се случи да има някоя свободна, обикновено сграбчва някое минаващо дете, за да му залепи на бузата звучна целувка — едно, меко казано, необичайно поведение за нашата фамилия.

Леля Илайза е донесла подаръци на всички момиченца — ръчно направени корони с цветя от креп хартия, точно като онези на шаферките на кралицата. Дори провежда наша малка церемония по коронацията: ние — наредени на стълбите, а тя ни ги слага на главите с остри фиби. Аз съм необяснимо развълнувана от това събитие и болката от разкъсването на скалповете ни от фибите е смекчена от приноса на леля Илайза към празничното настроение — лепкав хартиен плик с плодови бонбони от „Баркър и Добсън“. Горкичкият Ейдриън изглежда толкова посърнал с една издута от плодovия бонбон буза, опечален, понеже заради пола си е прокуден от нашето кралство на хартиените цветя.

— Да не ти пука, дечко — утешава го Луси-Вида. — Ако искаш, ще те науча да правиш шпагат — от което настроението на Ейдриън значително се разведрява.

Като цяло доста харесваме леля Илайза — дори трезвата Патриша се съгласява да седи в скута ѝ и да споделя някои от не чак толкова важните си тайни (за любимия си предмет в училище, за любимото ястие в столовата, каква иска да стане, като порасне — а именно математика, никое, ветеринар).

Дейзи и Роуз почти в нищо не участват — дребни и идеални, те самите представляват един самодостатъчен свят. Облечени са еднакво, довършват си изреченията (тоест когато благоволят да проговорят, понеже си имат свой таен език), а и гледат с един такъв хладен, безизразен поглед, който би им гарантирал малки роли в „Нашественици от Марс“.

Ейдриън е прекалено малък за групата „Тъмна бира“, но и не е посрещнат особено радушно от преобладаващо дамския кръжок, който боготвори „стария крал“ и към който сега се е присъединила и леля Бабс и се е захванал оживено да отдава почит на кралицата майка („старата кралица“, както би предположил човек, ама никой не я нарича така). „Кралицата майка“ — интересно съчетание, нали? Кралицата на майките, майката на всички кралици. На Бънти би ѝ харесало да е кралица майка.

„Кралица Бънти, кралицата майка.“ Тогавя аз ще бъда принцеса Руби, което си е направо прекрасно, нали? Поне по-прекрасно от принцеса Джилиан или принцеса Луси-Вида.

Кралиците майки са на шери, кафява и лепкава смъртоносна микстура за кашлица. Леля Бабс носи едно долу на Бънти, която маже с мляко една тава месни рулца.

— О, реших, че вече сте ме забравили — казва насмешливо Бънти, поема шерито и отпива деликатно. — Пропускаш коронацията — осведомява я леля Бабс, а Бънти ѝ хвърля един от нейните погледи, от онези, които казват: „А иначе кой ще щъка напред-назад да върши цялата работа?“, без дори да се налага да помръдва устни.

— Започва миропомазването! — изквичавя развълнувано гласът на Патриша от горния етаж и леля Бабс успява да убеди Бънти да остави рулцата непомазани и да се качи за онова, което „Настолната книга“ описва като „наистина най-внушителната и важна част от

церемонията“. Толкова е внушителна и важна, че кралицата изчезва наред мелето от епископи, а помазването ѝ не става достояние за публиката над магазина.

— Прекрасен телевизор имате — похвалва леля Гладис Бънти, когато Бабс я довежда в стаята, а Бънти просветва малко и се усмихва превзето.

— Благодаря — отвръща, сякаш в друг живот е била помощничка на самия Логи Беърд^[2].

— Хубав орехов фурнир — обажда се чичо Том и всички зашепват одобрително.

— Страхотна рокля си облякла днес, Бънти — казва чичо Бил неочаквано и Бънти потръпва едва забележимо, защото не харесва Бил (антипатия, основана изцяло на факта, че той е брат на Джордж) и ако зет ѝ — мъж без капка вкус (това вече е вярно) — смята, че роклята е „страхотна“, значи, по мнение на Бънти, нещо трябва сериозно да не ѝ е наред. Всъщност тя е ужасяващо творение — странно нещо, изплетено на ивици кафяво и жълто, с тънка метална нишка по цялата дължина, от която прилича на оса купонджийка.

— Ето го и момента, който всички народи на Британия, общността и империята очакват с нетърпение — изчита Патриша.

— Върховният миг — додава чичо Тед и поглежда над рамото ѝ.

Сложил е съвсем леко ръка на гърба на училищния ѝ пуловер по начин, който човек би могъл да сметне за един вид чичовски, но пък, от друга страна, може и да не е. Както и да е, не е попаднал на човека, защото Патриша не понася да я докосват и бързо успява да се извърти и освободи.

Точно в този момент обратно в стаята се втурва Джилиан, отчаяна да покаже на всички как прави пируети, настанява се пред фъргюсъна точно в мига, в който короната се поставя на главата на кралицата, и следва гръмогласен вик „Бог да пази кралицата!“ и „Махни се оттам, Джилиан!“. Устата ѝ се нацупва и потрепва, ангелските ѝ къдрици потръпват страдалчески, при което Луси-Вида протяга майчинска ръка и казва:

— Ела, миличко, ела с мен — и двете се втурват да вършат важни дела с куклите си.

Патриша си няма кукла, нито пък аз. Патриша не иска, макар че често взема тази на Джилиан назаем, за да си играе на училище.

Патриша често си играе на училище и е много строга учителка, повярвайте ми — знам, защото от време на време се налага да замествам куклата.

Трябва да призная обаче, че аз бих искала да имам кукла, нищо че, изглежда, всичките са с твърда, слепена пластмасова коса и неприятни физиономии. Куклите на Джилиан са с имена като Джемайма и Арабела. Патриша си има пандата (на име Панда — не обича излишната номенклатура нашата Патриша), към която е много привързана, а аз си имам мече (Мечо), което ми е по-близко от роднина. Аз вече притежавам изумително зрял речников запас от десет думи: той включва Мечо, както и мама, тати, Паш (Патриша), Гъг (Джилиан), бабе (Нел), чао-чао, газин!, дота (многофункционална дума, която обхваща всичко останало) и — най-важната дума от всички — Мобо.

Инстинктивно усещам къде е Мобо в момента — в задния двор. Бънти пак е в кухнята, слага рулцата във фурната, а когато аз и Мечо се понасяме към задната врата, тя с готовност ни пуска да излезем. Поемам си дълбоко дъх и — ето го! Моето слънце! Конят Мобо е вероятно най-красивото нещо, произведено от човешка ръка. Дълъг цели пет и половина педи до холките, той е направен от пъстра сива и бяла тенекия и има вечно развята грива и гъста опашка. Очите му са дружелюбни, гърбът му — твърд, има червено седло и червени педали (пак тенекиени). На слънцето в задния двор (при нас времето е доста по-приятно, отколкото при горката кралица) той изглежда великолепно, почти се вижда как ноздрите му потръпват, а копитото му всеки момент ще зарине в земята. Водена от обичайната си добрина и коронационната треска, Патриша го е украсила с карирани панделки и по великолепието той не отстъпва на нито един от конете, преминал в тръс по „Мал“ в онзи ден.

Купен е бил за Джилиан (това била утешителната ѝ награда, задето се налагало да понася мен), но тя е вече прекалено голяма за него и аз съм официалният му ездач. Това обаче не е важно за Джилиан, която го пази ожесточено и не ми дава дори да го доближа, освен ако не е принудена. Само че сега Джилиан е вътре с Луси-Вида, а моят жребец е тук, броди из задния двор неохраняван, неспянат и за кратък промеждутък от време — само мой!

С помощта на непрекъснатото и безжалостно заклинание „ДотадотадотадотадотадотадотадотадотаМобо!“ успявам да принудя Бънти да ми помогне да се покача върху своя блян и да поема в щастлив галоп из задния двор. Е, не буквално галоп. Средствата за придвижване на Мобо са педалите му. Сядаш на него и натискаш силно със стъпала, а той се движи рязко и тромаво. Цели десет минути аз помпам и въртя педали и залитам и си представям, че карам златна каляска, преди да се появи нашата Немезида.

Внезапно появява студен вятър, кухненската врата се отваря с драматичен трясък и тъмна сянка се впуска в двора. Сянката е не просто черна, ами съдържа и черното мастилено зло на омразата, ревността и склонността към убийство — да, нашата Джилиан е! Препуска през двора като разклатено торпедо, засякла безпогрешно целта, като през цялото време ускорява, така че, когато най-сетне стига Мобо, не успява да спре, ами продължава и поваля и него, и мен на земята, претъркулва се през гърба му и приземява облеченото си в дантелени пликчета дупе на твърдите каменни плочи. Мобо е запратен по земята на задния двор, а по металните му хълбоци има дълбоки грозни драскотини. Лежи задъхан на една страна, аз лежа още с очи към юнското небе и се питам дали съм умряла. Отзад на главата си усещам пулсираща подутина, но съм прекалено шокирана, за да плача.

Не така стоят нещата с нашата Джилиан, която пици достатъчно силно, че да събуди и мъртвите, та дори успява да привлече Бънти навън да види какво става. Покрусеният отговор на Джилиан почти успява да предизвика съчувствие у Бънти.

— Трябва да си по-внимателна — казва ѝ тя, което може и да не звучи кой знае колко съчувствено, но тя само толкова може.

Луси-Вида се върти наоколо, издава скръбно троп-троп-ТРОП, троп-троп-ТРОП, и помага на Джилиан да се изправи, като през цялото време се вайка на какво ѝ е заприличала рокличката — и наистина петна коронационно червена кръв са изцапали целомъдрената белота на Джилиан, а скъсаната ѝ опърпана коронка се мъдри на шията ѝ като примка на цветчета.

— Ооо, горкото дете! — изразява съчувствие Луси-Вида с щедър глас. — Ела с мен да те изчистим.

Двете тръгват ръка за ръка, а аз и Мобо сме оставени на манипулациите на Денди, който ни облизва и почиства колкото може с

горещия си олигавен кучешки дъх, от който се носи едва доловима издайническа миризма на откраднати месни рулца.

Остатъкът от деня малко ми се губи — подозирам, че имам сътресение. Сигурно е, че следващият ми спомен от всекидневната включва сцена на буржоазен упадък. Онези от „тъмната бира“ са очевидно пияни и играят покер в един ъгъл на стаята. Над главите им националният флаг на Патриша е мигрирал върху рамката на картината, откъдето клюма над оброчените ни снимки „Полифото“, с по трийсет и шест миниатюрни черно-бели кадъра във всяка — трийсет и шест на Патриша, трийсет и шест на Джилиан и, по неясна причина, седемдесет и два на мен — и наистина изглежда сякаш Бънти има прекалено много деца, стотици миниатюрни момиченца, които до едно я ядат злобно.

Към кликата на кралицата майка се е присъединил чичо Том и всичките са с хартиени шапчици, които сме извадили незнайно откъде, и си припомнят Деня на победата и улични шествия, и леля Бети, която е толкова далече отвъд Атлантическия океан и ни напомня за своето съществуване с това, че продължава да изпраща колети с храна. Кликата на кралицата майка е вече в толкова приятелски отношения с бутилката шери, че в качеството си на домакиня Бънти е сметнала за необходимо да си сложи пиратска шапка и да ръководи игра на „Виждам, виждам...“, всички участници в която са изпаднали в истерия. Ейдриън и Денди са в задния двор и си играят на хвърлянка, макар че невинаги е ясно кой хвърля и кой носи. Чичо Том е горе с Луси-Вида и Джилиан и играе на игра, наречена „Изненада!“. Нивото на алкохола над магазина достига критични нива и аз изпитвам значително облекчение, когато Бънти ме поглежда, слага ръка на уста ужасено и казва:

— Още не са си легнали!

Боя се обаче, че майка ни е бръкнала прекалено дълбоко в буренцето с шери, че да направи нещо по въпроса; пиратската ѝ шапка вече се е килнала екстравагантно над едното око и се налага да се опрے на широкия гръб на леля Гладис, за да не се свлече по страничната облегалка на канапето.

Леля Илайза се притичва като пораснала версия на Луси-Вида, като зарязва играта на „Виждам, виждам“ (Виждам, виждам... нещо, започващо с буквата Т, отговор — да, точно така — телевизор), подбира подобно на овчарско куче децата и ги насочва нагоре към леглата. Процедурата по слагане по леглата на леля Илайза е малко по-претупана от Бънтината. С Бънти трябва да се наредим в боеви строй към банята и да търкаме и трием и стържем, докато почти нищо не остане от нас, докато бързо забърсване на по-мръсните части с една кърпа, изглежда, е единственото, което очаква леля Илайза, преди да ни разпредели по светлите ни летни спални. Луси-Вида и Джилиан ще спят в едно легло, наопаки като сардини. Близначките са се настанили в леглото на Джордж и Бънти — един господ знае как ще приеме това Бънти, когато се оттегли от оръдейния борд на пиратския си кораб и се дотътри да си ляга. Ейдриън е положен долу в някоя кучешка клетка с Денди. Имам чувството, че целият свят ще остане да пренощува над магазина тази нощ. Никой не проявява желание да спи в стаята на Патриша — дори на седем, нейната жажда за усамотение е непоклатима и обезкуражаваща. Може пък да спи с главата надолу, като прилеп, подпъхнала под едно крило пандата си.

Часове по-късно се будя неочаквано, ставам рязко в леглото и си спомням, че Мечо е някъде долу в задния двор, изоставен лекомислено в бъркотията на конското бедствие.

Стаята ми гледа към задния двор, така че отивам до прозореца да се опитам да го видя. Небето е вълшебно тъмносиньо, цялото със звезди, които приличат на обещите на леля Илайза, а (като се има предвид късният час) задният двор е изненадващо оживен. Мобо продължава да лежи, може да е заспал — надявам се, макар че короната на Патриша на главата му подозрително напомня на погребален венец. Мечо е в лехата с невени, която върви покрай едната стена, ръцете и краката му са разперени като на умрял войник. На пост при него е Денди, чиито черни очи блестят в тъмното. Подпрян накриво на задната порта е Джордж, заключен в накъсвана от тласъци прегръдка с невидима жена, а панталоните му са неприлично смъкнати около глезените. Един гол крак без чорап се подава между неговите и дрезгав от смях глас казва: „Хайде, миличък, точно така!“.

Май ще трябва да оставя Мечо в тази съмнителна компания и да спася обсипаното му с росни капки тяло на сутринта.

От стаята на Джилиан се разнася тропкащ звук. Може да са нощните токчета на Луси-Вида.

Патриша седи на тясното си малко легло и чете на светлината на нощната си лампа на Бамби и Тропчо. Стигнала е до последната глава, седма глава на „Коронацията в картинки: настолна книга за момчета и момичета“, която носи заглавието „Епохата на Елизабет“. В нея се описват задълженията на всички момчета и момичета, които „ще бъдат порасналите граждани на предстоящата епоха на Елизабет“ в държава, която е все още начело на западната цивилизация. Проповедите на въпросната глава попадат на благодатна почва. Патриша ще стане младши скаут и ще се опита да спечели всяка възможна значка, преди да бъде повишена и преместена при момичетата водачки; ще ходи на неделно училище; ще работи усърдно в училище (независимо от тази безмилостна групова дейност, ще остане необяснимо без никакви приятели). И ще се придържа към принципите си. Замисълът на „Настолната книга“ обаче не може да ѝ помогне по отношение на неразделните нишки на отчуждението и униятието, които оформят спиралата на личното ѝ ДНК, но този текст е вълнуващ, проповедите му — благородни...

Ще трябва да пораснете и когато детството остане зад гърба ви, трябва да се държите като отговорни млади мъже и жени. Това може да звучи малко страшно, но и вие, и аз знаем, че макар като нация понякога да сме правили грешки, кураж никога не ни е липсвал.

Колко горди са всички на този ден! С какво нетърпение очакваме вълшебното си пътуване към бъдещето, като граждани на един прекрасен нов свят. Патриша заспива с кралска благословия на уста. „Бог да пази кралицата — прошепва тя — и Бог да пази всички народи на Обединеното кралство“, а в отговор нощният въздух потрепва от вибрация шепот на домашните призраци. И те по свой призрачен си начин празнуват на светлината на почернели факли и омазнени канделабри. Танцуват специални менуети и гавоти — „Йоркски танц“ и „Госпожа Картрайт“, вероятно научени при мосю Рошфор в неговото училище по танци при Чинара. Много неща са видели очите им зад тези стари градски стени — обсади и въздушни нападения, пожари и кланета, възхода и падението на цели империи. Станали са свидетели

на коронацията на римския император Константин недалече и на деградацията на великия Крал на железниците Джордж Хъдсън. Видели са главата на злочестия Ричард Йоркски, набучена на кол на градската порта, и храбрите роялисти, обсадени вътре. И въпреки това намират сили да се присъединят към Патриша за един последен попресипнал, но храбър, ликуващ вик, чаши се вдигат за наздравица, рогове свирят, а великият орел на Деветия легион е издигнат високо.

Бог да пази всички ни!

БЕЛЕЖКА 3 — ОТВОРЕНО

За Бънти Втората световна война не била толкова въпрос да се сдобие със съпруг, колкото със собствена личност.

Когато войната избухнала, Бънти работела в магазин на име „Моделия — качествена дамска мода“. Там започнала още откакто завършила училище две години по-рано и предсказуемостта на всеки нов ден доста ѝ допадала, макар че жадно и бурно си представяла всички вълнуващи неща, които щели да ѝ се случат в бъдеще — като например невероятно красивия мъж от приказките, който щял да се появи изневиделица и да я отвлече в един живот на коктейли, околосветски пътешествия и кожени палта.

Собственик на „Моделия“ бил господин Саймън, но реално го ръководела госпожа Картър. Господин Саймън наричал госпожа Картър своята „управителка“ и бащата на Бънти заявил, че точно така досега не бил чувал да му казват на това. Бънти не била съвсем убедена какво имал предвид, но съмнение нямало, че у работодателите ѝ имало нещо някак пикантно — за начало господин Саймън бил чужденец, че отгоре на всичко и унгарец, макар че, като избухнала войната, доста старание положил да изтъква британската си националност. Бил нисък, с лъснало плешиво теме, неизменно безупречно облечен — с голям златен джобен часовник, праметнат на пряко през жилетката на костюма му.

— Еврейче е, нали? — попитал Клифърд, братът на Бънти, когато тя започвала работа, а Франк кимнал и потъркал палец и показалец.

Бънти не понасяла Клифърд и мненията му. Той бил нахален малък мухльо и прочее, по негласно съглашение на Бънти и Бети. „Еврейче“ била странна дума, която никак не подходдала на господин

Саймън — той никога не бил стиснат, да не говорим, че не бил момченце, а ако ставало дума, на Бънти винаги ѝ бил напомнял на грижливо облечен тюлен.

Обожавал госпожа Картър — или Доли, както галено я наричал, когато в магазина нямало клиенти — а пък от количеството целуване на ръка и гледане в очите, което протичало, на Бънти понякога ѝ ставало неудобно. Дори собствените си майка и баща не помнела да е виждала да си разменят нещо повече от лека целувка по бузата. Клифърд твърдял, че господин Саймън има съпруга, „затворена в някоя лудница“, та затова не се женел за госпожа Картър, макар че в апартамента на госпожа Картър над магазина имало повече „пиене на чай“ (по думите на Клифърд), отколкото у съседите, където през стената на стаята, която Бънти дележала с Бети, се чувало как младоженците Морис и Ена Тетли изпробват пружините на леглото си. Не една среднощна дискусия провели Бънти и Бети шепнешком по въпроса какво точно прави Морис на Ена, че да издава такива звуци.

Бънти харесвала господин Саймън и госпожа Картър, особено последната, която била едра жена на възраст горе-долу колкото Бънтината майка, само без леко занемарената патина, която Нел била натрупала с годините. Госпожа Картър била руса — много руса — и носела косата си на големи букли, а грима си слагала „с мистрия“, по думите на Франк. Освен това имала и огромна гръд, която изглеждала сякаш ще се пръсне с едно бодване на карфица. За Бънти обаче била като истинска майка квачка, кудкудякала след нея и казвала неща от сорта на „Как е малката ни Бънти, днес?“ и ѝ подмятала дискретни намеци за външния ѝ вид, та Бънти престанала да носи чорапи до глезените, равни обувки и плитката, която си сплитала, откакто била на петнайсет, ами напоследък взела, че станала доста модерна — с високи токчета, найлонови чорапи и червило. „Нашата млада госпожица“ — изкоментирал господин Саймън, когато госпожа Картър накарала Бънти да се завърти пред него с първата си рокля на зряла жена.

Нел не била много по комплиментите, не обичала, когато хората се самоабравят. Приела била философията, че — най-общо казано — нещата винаги отиват към по-лошо, а не към по-добро. Тази песимистична нагласа ѝ носела значителна утеха — в крайна сметка на нещастieto може да се разчита по начин, който щастieto никога не би могло да предложи. Нел предпочитала крайните в семейството — най-

големия и най-малкия, Клифърд и Тед, особено Тед, което било странно, единодушно смятали Бънти и Бети, при условие че той бил най-отвратителната малка невестулка, раждала се някога. Бабс била успяла да си спечели малко уважение в семейството, задето била най-голяма от момичетата и задето имала сериозен, по-скоро практичен характер, Бети била успяла да се уреди като любимката на Франк, докато горката Бънти се намирала точно по средата, без нищо, което да я отличава кой знае колко.

— А къде е малката ни Бънти?

— В склада съм, господин Саймън. Правя чай. Искате ли?

— Да, миличка, благодаря!

По онова време Бънти изпробвала нов образ, базиран на Дийна Дърбин, който предполагал миловидна и едновременно добра и неустрашима персона, която се приела добре от госпожа Картър и господин Саймън, но у дома останала напълно незабелязана.

— Свърши ми захарта тука, Бънти! — пропукал се изисканият акцент на госпожа Картър, когато се опитала да изкрещи.

— Ей сегинка! — извикала в отговор Бънти.

Магазинът бил празен. Било неделя и Бънти била предложила да дойде да помогне с инвентаризацията. Седели до радиото с по чаша с чинийка в скута и слушали програма, наречена „Как да използваме консервите най-добре“, докато чакали министър-председателят да отправи своето „обръщение от национално значение“. Когато господин Чембърлейн изрекъл: *Налага се да ви информирам, че не сме получили такова заявление и следователно нашата страна се намира във война с Германия*, по гръбнака на Бънти преминала студена тръпка. Госпожа Картър подсмръкнала шумно — в Голямата война била загубила съпруг, а синът ѝ Дик бил точно на възраст, подходяща да загине в тази.

— Е, ами — обадил се господин Саймън, повдигнал чаша и се покашлял леко — мисля, че е най-добре да вдигнем малък тост.

— Тост? — повторила неубедено госпожа Картър.

— Да, за високия боен дух. Британците никога не са били и няма да бъдат роби, така че господин Адолф Хитлер да си ходи!

— Наздраве, наздраве! — отвърнали в хор госпожа Картър и Бънти — от двете Бънти с повече ентузиазъм — и вдигнали чашите си с чай.

— Слава на Британия! — добавила Бънти по особено неустрашим начин.

Бънти таяла големи надежди по отношение на войната; намирала за някак привлекателен начина, по който тя отнемала сигурността и раждала нови възможности. Бети заявила, че е като да хвърлят монети във въздуха и да се чудят на коя страна ще паднат — но така вероятността на Бънти да се случи нещо вълнуващо се увеличавала и нямало кой знае какво значение дали ще е невероятно красив мъж, или бомба — все щяло да бъде някаква промяна.

Клифърд получил повиквателна, а Франк обикалял къщата и го поздравявал, като го наричал „бойния готвач“, сякаш напълно забравил колко неприятна може да бъде една война. Клифърд бил доста доволен от цялата работа. Повиквателната на Сидни, годеника на Бабс, дошла по същото време и сватбата била организирана с бързина, която преди войната някому би се сторила подозрителна.

Когато младоженците излезли от църквата, госпожа Картър и господин Саймън били сред изпращачите на стълбището, госпожа Картър подаде на Бабс малко клонче бял пирен, който последната приела с леко неприязнена физиономия, а Бънти чула Клифърд да казва „Онази простакеса какво прави тук?“, от което Бънти три пъти си сменила цвета и погледнала господин Саймън, за да види дали е чул, но той продължавал да се усмихва мило на всички, а като забелязал Бънти, ѝ помахал.

Приемът се състоял в същата зала на църквата, която госпожа Сиврайт била избрала за помена след погребението на сина си Пърси, и се изчерпил предимно с това всички мъже да се напият до козирката с гъста млечна тъмна бира, която със сигурност била изпод нечий тезгях, само дето, изглежда, никой не знаел чий точно.

— Всички да си мълчат — рекъл иначе кроткият и трезвен Сидни, преди да пресуши цяла халба на един дъх, поощряван от одобрителните викове на сватбарите.

Бабс побесняла.

— Не трябва да ни се сърдиш — засмял се Франк и се подпрял с цялата си тежест на Сидни, макар последният да бил толкова пиян, че

било цяло чудо, че е още във вертикално положение.

— Защо? — отсякла Бабс възможно най-внушително. Била само на осемнайсет, но пък някои от маниерите ѝ били много старомодни.

— Защото — отвърнал мрачно Франк — всички ще умрем.

— Няма да умрете, стар глупак такъв! — изсъскала му Бабс, а Бънти си помислила, че ако тя кажела такова нещо на баща си, би получила шамар. Съседът им Санди^[3] Хейвис се приближил и направил опит да завърти Бабс в ритъма на танца, но тя се измъкнала и казала:

— По-добре танцувай с Бънти, аз имам по-важни неща за правене — след което се насочила към Клифърд в напразно усилие да го накара да въдвори ред на празненството.

— Какво ще кажеш, Бънти?

Бънти харесвала Санди Хейвис; когато била малка, той я возел в детската количка, а и нравът му бил толкова открит и весел, че веднага печелел симпатиите на повечето хора. Изобщо не бил красавец, даже напротив — имал изпъкнали сини очи като на хипофизно джудже и смехотворна рошава рижа коса, откъдето идвал и прякорът му — истинското му име било Ерик. Повел Бънти в енергична полка — музиката осигурявал стар механичен грамофон с подборка от еkleктичната колекция плочи на Сидни. На Бънти Санди винаги бил напомнял на добро куче — надежден, верен и безкрайно умилителен в старанието си да се хареса — така че ѝ било малко смущаващо изведнъж да се озове обгърнатата от бирения му дъх и опитите му да опипа различни нейни части, при това със скорост седемдесет километра в час на импровизиран дансинг.

Когато плочата свършила, Бънти била изтощена и плувнала в пот и нямала търпение да издърпа Санди извън дансинга, преди музиката пак да тръгне. Разбрал ръгането и бутането ѝ съвсем погрешно, той я хванал здраво през кръста с едната ръка и започнал да придвижва пръстите на другата нагоре-надолу по ребрата ѝ, сякаш била пиано. Докато успее да го избута в коридора, който минавал по цялата дължина на едната страна на залата, той вече съвсем се бил отнесъл със свиренето по ребрата и не спирал да повтаря: „Тази мелодия позната ли ти е, Бънти? А? А?“.

— Не, Санди, не ми е позната — отвърнала твърдо Бънти, като същевременно се опитала да избегне барабанящите му пръсти.

Той се оказал изненадващо силен, Бънти си спомнила, че е бил първенец по плуване в училище.

— Хайде, опитай се да познаеш — настоявал той.

— „Да се облечем за Риц“? „Синият Дунав“? „Жълтият тухлен път“? — опитала се да налучка Бънти.

— Да! Да! Да! — изревал той.

Санди бил в отпуск от Търговския флот и без Бънти да знае, се бил заклел, че ще спи с жена, преди да се върне на кораба на другия ден, та не му оставало много време.

— Това е сватбата на сестра ми! — възмутила се Бънти, когато Санди набутал език в ухото ѝ. — Намираме се в църква — опитала, когато започнал да притиска коляно в слабините ѝ. Накрая го ухапала много силно по ръката и той отскочил изумен, разтърсил ръка, все едно го парела, погледнал я възхитено и заявил:

— Каква тигрица!

Бънти се втурнала обратно към нажежената до бяло гюрултия на приема, но тези думи се забили в мозъка ѝ. Всъщност мисълта, че в нея има нещо „тигърско“, ѝ допадала и дори изпробвала едва чуто да изръмжи. Възприетата понастоящем персона превключила две скорости по-нагоре — от Дийна Дърбин на Скарлет О'Хара.

Не след дълго последните сватбари се оттеглили към дома на „Лодър стрийт“.

По това време Бънти вече тайно била изпила три половинки халби тъмно пиво в опит да се слее с празничната атмосфера и с изненада осъзнала, че — като по магия — реже филии хляб в кухнята. Изведнъж две добре оформени мускулести ръце се плъзнали по талията ѝ. До този момент Бънти планирала да се дърпа и цупи при следващия му набег (в тон с новия си характер), но когато Санди казал:

— Здравей, Бън, малка моя сладка кифличке^[4] — и я сръчкал с пръсти в ребрата, в случай че не е схванала шегата, тя се изкикотила и Санди казал: — Боже, Бънти — ти си пияна! — от което ѝ станало още по-смешно и не след дълго той успял да я убеди да излязат навън и вече я притискал към задната стена на къщата. Имала чувството, че е попаднала сред пипалата на октопод, ръцете му били навсякъде и тя не спирала да повтаря напевно „Не е редно“, докато Санди, един вид в пълно отчаяние, заявил: — Обичам те, Бънти, винаги съм те обичал — ще се оженим, като си дойда пак в отпуск — при което Бънти, за миг

заслепена от вярата, че това е истинската любов (случва се непрекъснато), му позволила да прави с нея каквото иска, като се успокоявала с факта, че това може да бъде последният ѝ дар за него, преди да го убият, а също и като се опитвала да не мисли за случващото се, взирайки се в почти загиналия клематис в другия край на двора. — Каква жена! — възкликнал Санди, докато достигал бърз и доста непристоен оргазъм. От целия процес Бънти изпитала единствено безкрайно отвращение, особено докато удрял главата ѝ в улука във възбудата си, но поне вече имала по-ясна представа какво правел Морис Тетли на пружината на леглото („Никога!“ — възкликнала изумената Бети, когато Бънти ѝ разказала).

За Бънтината собствена война 1942 година се оказала най-вълнуващата. По това време вече била напуснала „Моделия“ — госпожа Картър и господин Саймън я изпратили много емоционално, казали, че не знаят какво ще правят без тяхната малка Бънти. Госпожа Картър ѝ подарила чифт чорапи и лавандулова тоалетна вода, а господин Саймън ѝ дал пет лири и прегръдка, от която се изчервила. Самите те не били особено добре — купонната система била довела до спад в бизнеса, а синът на госпожа Картър бил обявен за изчезнал по време на военни действия.

Подобно на Бабс, която тъпчела гилзи с експлозив на пода в „Раунтрийс“, където по-рано се произвеждали несмъртоносни дъвки, Бънти също се била прехвърлила във военното производство. Новата ѝ работа била във фабрика за технически инструменти; преди войната правели неща като микроскопи, а сега — мерници за оръжия. Работата на Бънти била да проверява фокуса след пълното сглобяване и в началото си представяла, че стреля по германци, бум-бум-бум, но скоро след това вълнението от тази новост отминало и едва успявала да изкара до края на деня, без да кръстоса поглед.

В началото на 1942 година на Бънти войната вече ѝ била писнала. Писнало ѝ било от доктор Морков и картофчето Пийт и госпожа Заший отново^[5] и била готова на всичко за голяма кутия шоколадови бонбони и ново палто за зимата; ако срещнела Буболечката прахосник^[6] някъде по улицата, лично щяла да я разведе

по всички магазини на Йорк. Никак не я вълнували тревогите на останалите.

Във въздуха не се носела никаква романтика. Санди Хейвис си дошъл в отпуск през февруари. Бънти била останала вярна на даденото обучение само защото никой друг не бил проявил интерес към нея. Видяла го да се прибира, наметнал мешка през рамо, да влиза през задната порта на семейство Хейвис със самодоволно подсвиркване, поради което се наложило да клекне под прозореца на стаята си, за да не я види. Изглеждал дори още по-грозен от последния път и само при мисълта какво му е позволила на сватбата на Бабс, настръхнала.

Санди, който по това време порел водите на великия Атлантически океан като конвой, бил силно обезсърчен от отчуждението на Бънти. Подобно на Франк по-рано, Санди бил убеден, че шансовете му за оцеляване са много малки. За разлика от Франк, той се оказал прав и три седмици след завръщането му от отпуск корабът му потънал заедно с целия екипаж и товара от консервирана шунка „Спам“. Госпожа Хейвис, разбира се, била потресена, а и на Бънти й станало мъчно. Като чула новината, Бети избухнала в сълзи, защото той бил „такова мило момче“.

— Всичките са мили — отбелязала Нел.

Къщата на „Лодър стрийт“ се намирала между два извора на скръб, понеже само седмица след новината за Санди Ена Тетли от другата страна загубила съпруга си Морис. Вече била родила бебе, шестмесечния Спенсър. След смъртта на Морис станала малко шантава. Франк твърдял, че си е загубила ума, и я избягвал, но Нел смятала за свое задължение да се отбива всеки ден, също и при Мини Хейвис.

Ена дори за секунда не изпускала бебето от погледа си, всъщност положението стигнало дотам, че отказвала да го остави в количката или люлката и никому не позволявала да го докосне; разнасяла го на ръце по цял ден, а нощем го слагала да спи до нея. Много време прекарвала в задния двор, гледала небето, чакала бащата на Спенсър да се прибере (Морис бил навигатор в бомбардировач „Уелингтън“), което денем било достатъчно неприятно, но ставало дори страшно, когато по тъмно още продължавала да стои там, а бебето плачело и кашляло на студения пролетен въздух, та се налагало някой да слезе да я придума да се прибере вътре. Дори госпожа Хейвис, която още била

в траур, се видяла принудена да отбележи, че човек все пак трябва да си контролира малко скръбта.

Неспособна да търпи повече, Нел предала щафетата на Бънти (Бабс живеела при родителите на съпруга си на „Бъртън Стоун Лейн“) и тя всяка сутрин трябвало да се отбива преди работа да направи на Ена чаша чай и да отмери сухо мляко за бутилката на Спенсър. От своя страна той бил доста нелицеприятно бебе, не спирал да се дере я от яд, я от зачервено дупе. Около устицата си имал червеникави рани и перманентен гъст жълт сопол в носа си. Отгоре на всичко миришел лошо, а пелената му била отвратителна. Нел заръчала на Бънти да го преоблича, ако е мокър, но той все си бил мокър и на Бънти ѝ се повдигало само при мисълта да го направи, така че пренебрегвала заръките на майка си. Зарекла се никога, ама никога да няма свои деца. Тягостно било да започва всеки ден с престой при съзливата Ена и ревящия с цяло гърло Спенсър. Понякога на работа Бънти си представяла, че тях цели с мерниците, бум-бум.

От месеци не била виждала госпожа Картър, но решила все пак да я посети и да използва случая да я помоли за съвет относно Ена, но магазинът се оказал изоставен, а в малкия апартамент на госпожа Картър над него пердетата били спуснати. Бънти позвънила няколко пъти, но никой не отворил, после слязла пак долу, а бръснарят отсреща казал: „Мисля, че си замина... синът ѝ загина, та...“, при което Бънти изведнъж се смразила; виждала била веднъж Дик Картър — хубаво момче с ослепителна усмивка, от която петнайсетгодишната Бънти се изчервила от главата до петите. Явно помощ по скръбни въпроси отгук не можело да очаква.

Това се случило горе-долу в средата на април. Един вторник в края на същия месец Бънти била отишла с приятелка, Ви Линуид, да гледат „Краят на нашата нощ“^[7] с Фредерик Марч в кино „Клифтън“, като и двете били на мнение, че не си струвал кой знае колко и че щели по-добре да си прекарат в „Илектрик“, където давали „Хелзапопин“. Прибрали се пеша през Бутъм Парк, следвани зад гърба от ярката студена луна.

— Луна за бомбардировка — казала Ви, а Бънти потреперила.

— Не говори така, Ви.

Сирената изкарала Бънти от леглото като попарена котка. Почти едновременно с нея странно, дълбоко боботене разтърсило терасата.

Бънти отворила очи и видяла ярка бяла светлина и за миг си помислила, че това е луната, но после осъзнала, че отвсякъде се сипят пламъци. Само след минута вече се били събрали в бомбоубежището модел „Морисън“ във всекидневната, Тед носел рижата им котка Тоти, а госпожа Хейвис, направо с мрежичката на косата, се шумгунала при тях с шотландския си териер Рекс, който всички мразели, защото все препоикавал на хората глезените.

— Бедекери — обадил се Тед.

— Млъквай! — изсъскали всички, все едно бомбардировачите можело да ги чуят.

— Хайнкели — добавил Тед.

— Тед! — скарала му се Нел.

— Може би няколко юнкера отпред. Наричат ги летящите моливи заради... — Тук Бети го ударила.

— Трябва някой да отиде да доведе Ена — казала Нел, но в този момент бомбите вече наистина взели да се сипят и всички били заети да се опитват да не полудеят, наблъскани така в убежището. Чул се ужасяващ трясък, което, както станало ясно по-късно, било изхвърчането на вратите, последван от още по-силен трясък, което се оказала върховната саможертва от страна на Ена и Спенсър.

На зазоряване излезли, след като опасността била обявена за отминала, и Франк казал:

— Е, никога преди не съм бил толкова благодарен, че чувам нещо.

„Сен Мартен льо Гран“ — разрушена, покривът на стария градски съвет — изпепелен. Складовете по крайбрежието на реката, редакцията на „Ивнинг Прес“, художествената галерия, училището за слепи — всички в пламъци. Също и нито едно цяло стъкло върху величествения извит покрив на гарата. Фабриката за вагони — разнебитена, влаковете повредени, училища и къщи срутени — пет монахини убити в училището към девическия манастир, импровизираната морга на „Кент стрийт“ — почти пълна.

Бънти минала покрай Бутъм на път за работа, по същия маршрут, по който предишната нощ се била прибрала от киното. На нито една от големите къщи в джорджиански стил не бил останал прозорец, а единственото, което се чувало, бил зловещият звук от замитани парчета стъкло. В края на Бутъм обаче старата градска стена стояла

непокътната, а зад нея се издигала внушителната сграда на „Минстър“, неопорочена от нацистите — нещо, което накарало сърцето на Бънти да се изпълни с гордост и боен дух, а пък личността ѝ претърпяла поредната метаморфоза, превръщайки се в близко подобие на Гриър Гарсън в „Мисис Минивър“.

Една от улиците била затворена заради образуван от бомба кратер, Бънти заобиколила по онази, на която се намирала „Моделия“, и съвсем се шашардисала, като видяла магазина и апартамента над него, изложени на вятъра като кукленска къща без предна фасада. Виждала се газовата печка в кухнята и редицата рафтове с чиниите от уостърския сервиз на госпожа Картър, а долу в магазина — шивашки манекен без глава и без крака, само торс, също и няколко увесени на една тръба рокли, полюшвани леко от вятъра. „Празно беше, не бяха вътре“ — обяснил бръснарят, докато помитал със замах натрошените стъкла от улицата. Над неговата врата червено-белият прът от табелата висял огънат и изкривен, а на зеещия прозорец бил подпрян следният надпис: „Отворено. Бомбардирани, но не и победени“.

Не такъв късмет извадили Ена и Спенсър, които намерили още в леглото на Ена, което пък било пропаднало заедно с пода във всекидневната на долния етаж, а спасителите казали, че било истинска трагедия да намерят детето сгушено в ръцете на майка си, с толкова спокоен вид (най-сетне). Госпожа Харвис, Бънти, Бети, Тед, Нел и Франк с изумление оглеждали степента на разрухата у съседите, докато сирената за отминала опасност още отеквала в ушите им.

— Тю! — изразил красноречиво мнението си Тед.

Нел вдигнала една сребърна лъжичка от червения тухлен прахоляк в задния двор.

— Сребърната лъжичка на Ена от коронацията на Джордж VI — отбелязала тя. — Нищо ѝ няма.

На Бънти пък ѝ станало малко неудобно, като си помислила, че едва предишната сутрин с нежелание разбъркала малко захар в чая на Ена със същата тази лъжичка.

Гледката на изнасяните от съседния апартамент покрити с прах тела на Ена и Спенсър поддействала отрезвяващо и насядали около масата за чай същата вечер, всички единодушно се съгласили с изказването на Франк, че по време на война понякога се налага да се даде най-голямата жертва. Хапвали картофен пай и зеле от лехата на

Франк на края на футболното игрище, Бънти само побутвала зелето и Франк се обърнал към нея остро:

— Нещо не ти харесва зелето ли, Бънти? — при което Бънти поклатила глава и се насилила да хапне малко от хлъзгавата гадост.

Не обичала зеленчуците на Франк, понеже най-редовно намирала нещо скрито между листата — я умряла щипалка, я дребен гол охлюв, пропуснат в процеса на миене. Тази вечер сама била измила зелето и, естествено, намерила един гол охлюв, който не спрял да се гърчи във водата в мивката, а Бънти, незнайно защо, си представила как Санди Хейвис се дави с мазна морска вода в Атлантическия океан и отчаяно се опитва да се задържи на повърхността, а после започна да потъва и да се върти ли, върти в своя незнаен, воден гроб. Какво ли си е мислел, докато се дави? (В случая на Санди — нищо, тъй като преди това каса „Спам“ го ударила по главата, докато падал във водата.) *Краят на нашата нощ*, рекла си наум Бънти.

— Горката Ена... — обадила се Бети с насълзени очи.

— Проклети шваби! — добавил Тед, а Франк го пернал заради грубия език. (Горкият Йорк, беззащитен, без баражни балони и противовъздушни оръдия, а най-близкият изстребител на деветдесет минути, макар че Чърчил, на когото бедничкият Спенсър бил кръстен, през цялото време знаел — благодарение на разшифровчиците в Блечли — че онази нощ немските бомбардировачи ще изпълнят небето над Йорк, водени от прекрасна ясна луна. *Бум-бум.*)

Малко след голямото въздушно нападение на „Лодър стрийт“ протекло изненадващо посещение. Както си седели мирно и кротко около радиото и слушали „Мозъчен тръст“^[8], на вратата се почукало и изпратили Бънти да отвори.

На прага стоял висок млад мъж с офицерска униформа и шапка с емблемата на Кралските военновъздушни сили, килната небрежно назад, тъй че се виждало колко е къдрава русата му коса. Ухилил се на Бънти и рекъл:

— Здравсти — по някак си много английски начин.

— Здравей — отвърнала Бънти с порядъчна доза национална резервираност и зачакала онзи да изтъкне причина за присъствието си. Всъщност бил доста привлекателен с онези сини — сини очи, а и косата му била прекрасна — прекалено хубава за мъж (нито едно от Нелините деца не било наследило ангелските къдрици, макар че и

Бабс, и Бънти полагали много усилия да постигнат подобен ефект с помощта на лосиони за изрусяване и пероксид).

— Да видим — ухилил се той. — Ти трябва да си дъщерята на леля Нел, а?

— Леля Нел? — повторила Бънти, като се опитвала да смели връзката.

Мъжът протегнал ръка.

— Аз съм братовчед ти Едмънд.

— Кой е? — изревал Франк откъм всекидневната в един глас със „Затворете скапаната вратата!“, което пък се чуло от отговорничката на местната противовъздушна отбрана на улицата, тъй че Бънти издърпала мъжа в коридора и извикала:

— Братовчедът Едмънд!

Нел дотичала от всекидневната и застанала буквално като хипнотизирана при вида на непознатия. Той протегнал две ръце и тръгнал към нея:

— Лельо Нели? — при което въпросната припаднала на място.

— Какво, по дяволите, става, швабите ли кацнаха, или...? — изроптал Франк, който също се довлъкъл в коридора.

Мъжът направил втори опит, този път, протягайки ръка към Франк:

— Чичо Франк? Аз съм синът на Лилиан.

— Едмънд? — прошепнал Франк с изумление, сякаш ставал свидетел на чудо.

Едмънд разтърсил ръката му нагоре-надолу няколко пъти, след което насочили вниманието си към Нел, все тъй просната на пода. Бънти и Бети й помогнали да седне, а братовчедът седнал на пода до нея.

— Лельо Нели? — казал той с красива усмивка. — Много здраве от Лилиан.

Братовчед им Едмънд не бил кой да е — красив и смел пилот на бомбардировач, разквартируван в Крофт и безкрайно щастлив да се запознае с английските си братовчедки. Братовчедът Едмънд, обяснил Франк, бил одрал кожата на Албърт — брата на Нел, после се засмял и казал, че отначало помислил, че вижда призрак. Нел от двайсет години нямала вест от сестра си Лилиан, като последната била тайнствена картичка от Ванкувър с текст „Добре се справям, не се тревожи за

мен“, което, естествено, разтревожило Нел, която нямала представа, че изобщо е имало нещо, за което е трябвало да се тревожи. Нямало обратен адрес, а и повече нищо не получила от Лилиан, поради което се разтревожила още повече. Всъщност даже била решила, че сестра ѝ е мъртва, и сега, когато разбрала, че е жива, побесняла, задето не ѝ е писала.

— Обещава да пише — обяснил Едмънд.

Лилиан, както станало ясно, била омъжена за човек на име Пийт Донър и живеела във ферма напред прерията, а Едмънд имал „дребен брат“, на име Нейтън.

— Нейтън? — попитал Франк подозрително. — Това да не е еврейско?

— Не знам, сър — засмял се Едмънд.

В десет часа се надигнал и рекъл:

— Не трябва човек да си изпуска транспорта за базата, нали тъй? — което, забелязали всички, било едно такова канадско „нали тъй?“, не йоркширско. Онази вечер той не отивал всъщност обратно в базата, ами в „Бетис Бар“, където имал среща с хубавка дребна медицинска сестра ирландка, но предпочел да не казва пред английските си роднини. Обещал да дойде пак веднага щом може, имал малко отпуск, а после се засмял, но не им казал, че се смее, защото очаквал да е мъртъв далеч преди да дойде време за следващия отпуск, предвид, че това му била вече втората смяна.

Същата нощ Бънти и Бети дълго си шепнали за Едмънд. Бети заявила намерение да се омъжи за него, само че Бънти не била много сигурна — имало нещо в онзи многозначителен поглед и онези засмени очи, сякаш виждал дълбоко в човека и знаел, че отсреща няма чак толкова много. Напомнял ѝ на лъв — огромен златисто плюшен лъв.

— Как би описала очите му? — попитала Бети. — Небесносини? Морскосини?

— Незабравченосини — отвърнала Бънти, мислейки си за паничката, в която сипвали храна на Тоти — с избелелите забравки и издраскан позлатен ръб.

И двете заспали с мисли за Едмънд и благодарни, че са намерили обект за романтичните си чувства.

За нещастие Едмънд повече не дошъл, загинал при следващия полет.

— Адски лош късмет — отбелязал Тед, а всички останали били прекалено разстроени, за да го смърят.

Не толкова адски, колкото на Франк. Един декемврийски ден си вървял към дома и решил да мине направо по дълга тясна уличка с високи тухлени стени от двете страни. Още като стъпил на нея, сирената завила и той се опитал да попритича, само че останал без дъх, понеже — макар да не бил казал на Нел — напоследък имал проблеми с „машинката“. После изведнъж го обзело странно чувство и както си вървял по уличката, се пренесъл назад в годините до онзи ден, когато пресякъл ничията земя на първия ден на битката при Сома, и преди да се усети, всичките стари страхове се върнали. Хванал се за сърцето — щял да умре — и изрекъл на глас: „Господи, дай ми знак!“ — точно както в окопите преди толкова много години. Съжалил, че бил дал заешката лапа на Клифърд.

Вече бил преполовил уличката, когато чул виещия рев на повреден мотор доста ниско над главата си. После изведнъж го видял — неочаквано ниско и с гъст черен пушек от единия мотор — на фона на тясната ивица небе отгоре, но по това време той вече бил пуснал бомбата, която погълнала Франк с един последен ослепителен светлинен взрив. Лош късмет, понеже целта му изобщо не била Франк, разбира се. Екипажът на хайнкела бил пропуснал целта си (железопътните складове) и решил най-добре да пусне бомбите, преди да опита аварийно кацане. Свалили ги, преди да успеят, а сравнително непокътнатите им тела погребали в гробищата. И Франк погребали там, само че се наложило гробарят да даде най-доброто от себе си, за да го събере наедно.

По онова време на Бънти взело наистина да ѝ писва от тази война. Нещата се влошили допълнително от пристигането на Бабс, прогонена от бомбардировката на „Бартън Стоун Лейн“ и с много нейни си начини за правене на нещата, но пък и се подобрили значително от новото ѝ познанство с един американец на име Бък, разквартируван в Гримзби. Запознали се на танцова забава — Бънти и приятелката ѝ Ви били на социална вълна; непрекъснато излизали на

танци в „Залата на Де Грей“ и балната зала „Клифтън“ и станали редовни клиентки на „Бетис Бар“ (който нямал нищо общо със сестра ѝ Бети, разбира се, шегувала се Бънти; единствената Бънтина шега), където се било превърнало в традиция всички военни да си изчегъртват имената на голямото огледало, а на Бънти ѝ било мъчно за Едмънд, който не успял да остане в Йорк достатъчно, че да пийне в „Бетис Бар“, да не говорим пък да си изчегърта името (и по двата пункта грешала).

Въпреки това нещата не вървели зле — Бънти била обект на ухажване от страна на Бък, огромен колкото мечка сержант от Канзас, а Ви си била намерила канадец радист. Бети, по онова време едва на седемнайсет, също си имала канадски ухажор и прекарвала много време във вилата на чичо Том и леля Мейбъл в Елвингтън, понеже нейният канадец (Уил) пък бил разквартируван до елвингтънското летище. Бък не бил съвсем мъжът на Бънтините мечти, макар че — за разлика от Санди — бил доста хубав, но не чак невероятно. Имал навика всеки път, когато положението помежду им се нагорещявало, да казва неща от типа „Ой, дявол го взел“ и да гледа притеснено и се оказало, че е доста сериозен баптист, отгледан от овдовялата си майка, която била възпитала у него добри обноски и уважение към жените. В крайна сметка, след дълго сучене и увъртане, предложил на Бети да се омъжи за него, вързал едно конче на пръста ѝ и заявил:

— Като те заведа на мама дома, ш’ти купя мно’о скъп пръстен — след което всички дружно си спретнали доста сносно чайно парти на „Лодър стрийт“, за да отпразнуват случая.

Малко след това той взел, че загубил крака си при глупав инцидент.

— Все искат да им е забавно тез янки — отбелязал Клифърд, при което Бети хлъцнала, а Бънти го ударила с такава сила, че я заболяло.

Прибрал се у дома в отпуск, но, за щастие, домът му вече не бил у тях, тъй като междуременно се бил оженил за момиче на име Гладис, която била в помощната териториална служба и понастоящем в напреднала бременност с единственото им дете. Изпратили Бък обратно в Щатите при „мама“ му, той пък обещал да пише на малката си Бънти да отиде, ама не би.

Бънти срещнала Джордж към края на 1944-та; бил ефрейтор в снабдителния корпус и разквартируван в Катърик. Връзката им била

малко спорадична, а се стодили малко преди края на войната. Тя не била съвсем сигурна, но войната вече била на приключване и възможностите ставали все по-малко — всичките хвърлени във въздуха монети падали на земята с дрънчене, и то все по предсказуеми начини.

Не и за Бети, която обявила, че заминава за Ванкувър. Бети и Бънти потърсили в атласа карта на Канада, за да видят къде ще живее. И двете обаче били наясно, че не към Канада е тръгнала Бети, а към нов живот.

— Ти също, Бънти — рекла и потупала годежния ѝ пръстен, само че Бънти не била съвсем на това мнение.

Благодарение на заешката лапа Клифърд се върнал жив и здрав и станал съвсем мъничко по-приятен под въздействието на Гладис. Заешката лапа подарил на Бънти в деня на сватбата. Преценил, че бая късмет ще ѝ трябва с мъж като Джордж. Бабс и Сидни изчакали до 1948-ма и си родили близначките Дейзи и Роуз.

Бети, булката от войната, се развела със съпруга си двацет години по-късно, но останала във Ванкувър, а в Англия дошла на гости само веднъж, през 1975-а, и както споделила с дъщеря си Хоуп, и това ѝ било достатъчно, нищо, че се зарадвала да види Бънти.

Едва години след войната Бънти научила какво е станало с госпожа Картър и господин Саймън. Когато магазинът и апартаментът попаднали под бомбардировка (бръснарят не бил прав — те били все пак вътре), отишли при сестрата на госпожа Картър в Лийдс и повече не се завърнали в Йорк. През ужасяващата зима на 1947-ма, докато сестрата на госпожа Картър била затрупана в Нюкасъл на гости при дъщеря си, пуснали газта в малката кухня и се самоубили. Господин Саймън (който преживял много страдания през войната заради акцента си) бил загубил син в Дахау — което много изненадало Бънти, тъй като той никога не бе споменавал за него — а синът на госпожа Картър, разбира се, вече бил загинал, тъй че Бънти можела да разбере защо са го сторили, само дето предпочитала да не бяха.

Отишли до Ливърпул да изпратят Бети на презокеанското пътуване. Наред с почти всички останали на кея, Бънти се разплакала, когато огромният кораб се отдалечил. Бети била весел човек, винаги

готова да види хубавата страна на нещата, и едва когато ѝ помахала от палубата, Бънти осъзнала колко много ще ѝ липсва.

В крайна сметка войната за Бънти се оказала разочарование. Наистина загубила нещо, но разбрала прекалено късно, когато вече нямало как да се промени.

Някъде дълбоко в мечтите ѝ една друга война щяла да продължи да се разиграва — война, в която насочва прожектори и зарежда противовъздушни оръдия, война, в която тя е находчива и красива, да не говорим за смела, и където „Наниз перли“^[9] не спира да звучи в „Залата на Де Грей“, а поредица невероятни красиви офицери въртят Бънти в ритъма на друг живот.

Преди женитбата за Джордж Нел ѝ подарила сребърния медальон на майка си. Смятала след смъртта си да го остави на Бабс, най-голямата си дъщеря, но Бънти изглеждала толкова потисната — все пак ѝ предстояла сватба — че Нел го дала на нея.

Още едно нещо донесла със себе си Бънти от „Лодър стрийт“ в брака си — Нел държала чаената лъжичка на Ена на лавицата над камината като странен, безмълвен *emento mori*. Не ѝ се сторило никак странно, когато в нощта преди сватбата Бънти помолила да ѝ разреши да я вземе за новия си живот. Бънти докрай търкала редовно лъжичката на Ена и я държала чиста и лъсната като нова монета.

---

[1] The Good Ship Lollipop — популярна детска песен от 1934 г., изпълнявана от Шърли Темпъл (англ.). — Б.пр. ↑

[2] John Logie Baird (1888–1946) — шотландски инженер, изобретил първата в света механична телевизионна система. — Б.пр. ↑

[3] Sandy — жълтеникавочервен, риж (за коса) (англ.). — Б.пр. ↑

[4] Игра на думи — bun — „кифла“ (англ.). — Б.пр. ↑

[5] Dr. Carrot, Potato Pete, Mrs. Sew-and-Sew — образи, използвани от британското правителство за военновременната обществена кампания за здравословно хранене и пестене на ресурси в домакинството (англ.). — Б.пр. ↑

[6] Squander Bug — вж. по-горе (англ.). — Б.пр. ↑

[7] So Ends Our Night (англ.). — Б.пр. ↑

[8] The Brains Trust — популярна радиопрограма по Би Би Си през 40-те и 50-те години на XX век (англ.). — Б.пр. ↑

[9] String of Pearls — песен на Глен Милър (англ.). — Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

1956 ГОДИНА

ИМЕНУВАНЕ

Мисля, че това не е Канзас, Мечо, но тогава къде е, по дяволите? Какво казваш, Мечо? Дюзбъри? О, Господи, дано да грешиш. Но не... наистина е Дюзбъри, калпавата столица на Севера.

Ама защо? Защо се намираме в Дюзбъри, и което е по-лошо — не просто в Дюзбъри, ами и в таванската стая на „Мъртройд Роуд“ №12 — бърлогата, леговището, кошера на близначките от ада — Дейзи и Роуз!

Наблюдават ме със сериозните си малки очички. Чучнали са се на ръба на двойното легло, на което спят заедно, а аз съм настанена в ъгъла до прозореца на едно старо походно, скалъпено от зелен найлонов плат и ръждясали метални тръби. Покрито е с тъмно сиво одеяло, което смърди на нафталин. Леглото за гости.

Само че как съм се озовала тук и защо — това е за мен мистерия, понеже не помня нищо от пътуването. Всъщност, ако много напрегна мозък — което не е никак лесно с тези втречени в мен близначки — май по принцип почти нищо не помня. С нарастваща паника се залавям сама себе си да уверявам в съществуването си — аз съм Руби Ленъкс, имам майка, баща, сестри. Тези тук не са ми сестри. Може пък Дейзи и Роуз да са наистина извънземна форма на живот и да са ме всмукали на борда на летящата си чиния, докато съм си играла невинно в задния двор, и сега ще проведат поредица варварски експерименти върху мен. От близначките започва да се излъчва белезникава зелена светлина...

— Руби! Добре ли си?

Лея Бабс се вмъква с усилие в стаята — очевидно леглото за гости заема непрежалимо пространство — и ме поглежда подозрително. Пределно ми е ясно, че единственото възможно поведение за гостенин при тези обстоятелства е учтивото.

— Да, благодаря ти, лельо Бабс — отговарям твърдо и отчетливо.

— Я си поиграйте с Руби, момичета! — казва лея Бабс на потомството си.

Сгушвам се още по-дълбоко в ъгъла, не съм сигурна, че искам да бъда посветена в техните игри. Леля Бабс се обръща към мен с ведро изкуствена усмивка, която разпознавам много добре, понеже и Бънти има същата. Питам се откъде им е? (Вж. *Бележка 4*) *Различаваш ли ги вече, Руби?* Може би са от онези задачки закачки в играта „Бино“ на Джилиан, където имаш две „еднакви“ картинки, а ти казват „Открийте разликите“. Може едната близначка да има шест пръста, само едно ухо и да е без панделка.

— Погледни нагоре — заповядва леля Бабс на едната и посочва малка луничка под брадата ѝ. *Това ли е всичко? Това ли е „разликата“? Не се брой.* — Тази тук е Роуз. — Роуз продължава да се визира невиждащо в тавана, докато леля Бабс не я освобождава. — Достатъчно, Роуз, може да наведеш глава.

Роуз ме поглежда със също толкова празен поглед, с какъвто е гледала и тавана. Разполагат с много ограничен брой мимически жестове. Вече усещам как ми липсва изумителното разнообразие от емоции, които се сменят по лицето на Джилиан, та дори и сериозната, но за сметка на това изтънчена палитра на Патришиния репертоар.

— Една игра? Някаква играчка? — подсказва леля Бабс на малките ми домакини.

Дейзи се изхлужва с нежелание от леглото и изважда кутия за „Рошави апликации“. Ако направя набързо няколко разрошени фигурки на дъската с тях, ще може ли да си ходя? Имам чувството, че не.

Дошла съм с малък куфар, в който има една тревирна пижама, четка и памучни блузи, чифт рубиненочервени пантофки, пет чифта пликчета, потниче, гащеризон, две блузи марка „Вийела“, пола, кадифена престилка, чифт карирани панталонки, два домашно плетени пуловера (един червен, един на шарки), жилетка (тъмнозелена, с кръгло деколте, реглан ръкав), една фуста и четири чифта чорапи. Плюс, разбира се, дрехите, с които пристигнах — един потник, един гащеризон, едни пликчета, чифт чорапи, една фустанела, един чифт обувки, една синя вълнена пола с презрамки, един жълт пуловер, едно зимно палтенце, един чифт ръкавици, един шал, една вълнена шапка (с помпон). Ако в нещо ни биваше като семейство, то бе да се обличаме добре за необятния външен свят.

Като гледам количеството дрехи, май ми се очертава доста дълъг престой. От друга страна пък, е аномалията с едната пижама — да не би всичките тези дрехи да целят да впечатлят леля Бабс, а пижамата да е издайническият знак за истинската работа? Кой знае? Със сигурност не и аз. А защо съм тук? Това ваканция ли е? Не ми прилича на ваканция. Освен Мечо нося и книжката „Кученца и котенца“ на Джилиан, издание на „Лейдибърд“, сигурно ми я е дала в необичаен и нечуван пристъп на щедрост.

Вече седмица съм тук. Не мисля, че близначките спят нощем. Мисля, че просто лежат много, много неподвижно. Не мога да спя, като знам, че са будни, а ако се случи дрямката да ме пребори, после винаги се събуждам в състояние на безкраен ужас. Притискам Мечо здраво под завивката. Малкото му топло телце ми е голяма утеха, усещам как малките му рошави гърди се повдигат и спускат с всеки дъх. Юрганът, под който се намират Дейзи и Роуз, изобщо не помръдва, което потвърждава, че не са нормални човешки същества. Виждала съм как гледат Мечо и не смятам, че намеренията им са почтени.

В тъмното мебелите придобиват съвсем нова злост — спалнята е претрупана с мебели — големи, тежки неща, каквито изобщо нямат място в детска стая, и не става дума само за безкрайното им колкото леден океан двойно легло, ами и за огромния двукрилен гардероб и тоалетката, която върви в комплект и в която спокойно може да се скрие труп. В непрогледния черен мрак на нощта формите на мебелите придобиват дълбока ултрачерна чернота, която напомня за антимаатерия.

В отсрещния ъгъл е кукленската им къща — голяма, четириетажна, във викториански стил. Има картини колкото пощенски марки и пощенски марки колкото пращинки; има позлатени столове като за принцеса от приказките и свещници като кристални обеци, а пък кухненската маса се огъва под тежестта на гипсовите шунки и гипсовите формички с крем карамел.

Кукленската къща е обект на домогване от страна на Джилиан, която е правила нееднократни опити да убеди близначките да си направят завещанието и да ѝ я оставят. Съмнявам се, че е успяла. Ако я

завещаеха на мен (което е още по-малко вероятно), щях да откажа да я приема. В нея има нещо зловещо с тези микроскопични водопроводни тръби (с миниатюрни медни кранчета!) и дребни-дребни книжки с кожена подвързия („Големите надежди“!). Щеше да ме е страх — и сега ме е страх — да не попадна там завинаги и да се превърна в едно от мънинките момиченца с плитчици и фустички в детската стая, които трябва по цял ден да си играят с почти невидими за окото куклички. Ако не и по-лошо — в бедната прислужница в кухнята, на която за вечни времена е отредено да чисти плота.

Може би близначките с техните галактически способности ще ме смалят през нощта и някоя сутрин леля Бабс ще влезе в стаята и ще завари леглото за гости празно, а на онова в кукленската къща (много по-хубаво от походното) — Руби Ленъкс, гушнала с все сили плюшено мече колкото амеба.

Най-кошмарно е стълбището — и кукленското, и това на „Мъртройд Роуд“. Къщата на леля Бабс и чичо Сидни ми напомня малко на нашата над магазина — има същия тънък, висок силует и същото безобразно количество стълби — макар че на „Мъртройд Роуд“ всъщност има по една стая на етаж, до таванската стая се стига с дълго, безкрайно изкачване по тясно мрачно стълбище, цялото в завой и извивки и изненадващи ъгли, в които се спотайват потресаващи количества Безименен ужас. На мястото на дружелюбните призраци над магазина тук има нещо, което пращи от зло.

Мен първа ме пращат да си лягам и ми се налага да се справям с това коварно пътешествие сам-сама. Това е крещяща несправедливост. Използвам разни стратегии, за да преборим това изпитание. Например важно е при качване нито за миг да не се пускам от перилото (за другото се държи Мечо). Така не може нещо да се изгърколи надолу и да ни помете в Безкрайната тъмнина. Освен това не трябва да поглеждаме назад. Никога, дори когато усещаме горещия дъх на вълците във вратовете си, дори когато чуваме дългите им неизрязани нокти да стържат по дъските от двете страни на чергата на стълбището и идващото дълбоко от гърлото им ръмжене.

Ужасни, апокалиптични картини се възправят пред очите ми, докато предприемаме изкачването — вълци разкъсват Мечо на парчета, изтръгват му крайниците един по един, подхвърлят си го един на друг, а от челюстите им се стичат дебели лиги. Накрая една воняща кожена

лапа настъпва малкото му телце и му изкарва целия пълнеж. Той извързва към мен умилителен поглед...

— Кой е там? — Дебел дрезгав глас изхърква въпроса — намираме се на площадката пред стаята на „дядо“, не моя (моите и двамата вече са посрещнали съдбата си — единият прегазен, другият взривен), а дядото на близначките — бащата на Сидни — който живее в стаята под нас.

— Просто Руби! — извиквам в отговор аз, макар да не смятам, че той има и най-малка представа коя е „Просто Руби“, и продължавам нагоре по стълбите.

Иде ред на най-опасната част — лягането. Постояваме малко на прага на стаята — праговете са безопасни, но, за съжаление, там не може да се стои до безкрай. Освен това вълците, които живеят на стълбището, не могат да минават през тях (иначе щяха да са плъзнали из цялата къща), което е добре, само че леглото е чак в другия край на стаята, което не е добре. Има неща, които живеят под походното легло. Няколко крокодила, но предимно безименни неща с неясни наименования и класификация. Едно обаче е сигурно — всички обитатели под леглото, със или без имена, имат зъби. Зъби, винаги готови да ухапят уязвими малки глезенчета, които се опитват да се качат на леглото.

Тук единствената стратегия е бързината. Готови-и-и, Мечо... Старт! Малки крачета в пантофки притичват по балатума, малки сърчица тупкат лудешки с приближаването до опасната зона — само на две стъпки от леглото — и двамата се хвърляме на походното легло, което почти рухва под тежестта ни, но поне сме в безопасност. Така де, в безопасност, стига през нощта да не изпаднем от леглото. За всеки случай набутвам Мечо под горнището на пижамата си.

Искам у дома! Искам Патриша. Искам „Гледай с мама!“. Този дом е все още безтелевизорен и всеки следобед изпитвам глухо чувство на лишение само като си помисля, че моите приятели — най-голямото шарено куче на света, Тръстичко, Ежко-Бежко, Кичурко и Късоопашатко^[1] — си играят без мен. *Време е да си ходим вкъщи! Време е да се прибираме у дома! Руби и Мечо ви махат за довиждане! Довиждане!*

Къде ти!

Вземам твърдото решение да използвам „Кученца и котенца“ за план за бягство. Ще се науча да чета! Вече доста време се опитвам да чета, наесен ще тръгвам на училище и бих искала да започна с предимство пред останалите. Попила съм, каквото съм могла, в ролята на затворник, когато Патриша си играе на учителка (честно казано, не смятам, че е толкова добра учителка, за колкото се мисли), но макар да знам вече азбуката наизуст отпред — назад и отзад — напред, буквите абсолютно нищо не ми говорят.

Ако се науча да чета, а после и да пиша — защото съм наясно, че едното води след себе си другото — ще мога да напиша писмо на външния свят, на Патриша, и тя ще дойде да ме спаси от „Мъртройд Роуд“. Леля Бабс се включва без особено желание, защото ми дава старите картончета с букви на Дейзи и Роуз — аз ѝ се мотая „в краката“ по цял ден (не колкото, ако се бях смалила до размер за кукленска къща). Близначките са на училище, а тя очевидно се дразни, че изведнъж се е озовала с дете в къщата, още повече че и за „дядо“ се грижи. Това е допълнително доказателство, че са ме изпратили тук по-скоро за ужасно наказание, а не за почивка; ако бях дошла на почивка, тя щеше да се постарее да си прекарам добре. Ама пък знае ли човек?

В дома на леля Бабс всичко работи като по часовник. Например има строго определена последователност за банята сутрин, като леля Бабс влиза първа, после чичо Сидни, после близначките (заедно) и накрая аз. Вечер редът е обратен. Няма нищо подобно на мътните и начумерени погледи, с които Джордж, Бънти и Джилиан развалят сутрините. Патриша сутрин не бих я нарекла точно свежа, по-скоро флегматична и примирена, но това е в пъти по-добре от Джилиан, която дори не говори и най-често общува чрез марионетките си Саждик и Метлачка. Специално Саждик може да бъде отвратителен на закуска.

Леля Бабс също е роб на домакинската работа — знам го, защото тя ми го казва. Често. Понеделниците са за пране. Има праисторически бойлер, който трябва да загрее (всичките ѝ домашни уреди са по-примитивни от тези на сестра ѝ) и в резултат, като свърши, цялата къща се е превърнала в сапунена, пенеста турска баня. Кара ме да си играя до онзи страшен бойлер заради сухата ми кашлица и ми казва да се „радвам, че само това ми има“. Леля Бабс, както забелязвате, е склонна към същите тайнствени начини на комуникация като Бънти.

Ако немците бяха използвали Бънти и Бабс вместо кодиращата машина „Енигма“, сигурно щяха да спечелят войната. Във вторник леля Бабс глади всичките дрехи, които е изпрала в понеделник. В сряда обира праха по ниското, в четвъртък — по високото. В петък почиства боядисаните повърхности и подовете, също и минава килима с прахосмукачката си „Юбанк“. В събота пазарува. Този домакински календар е едно към едно с онзи на посестримата ѝ кухненска робиня — Бънти!

Храненията са редовни и здравословни; когато се върне вечер, на чичо Сидни никога не му се налага да чака чая си повече от две минути. Леля Бабс се гордее, че е добра готвачка, и далеч не страда от Стриндберговата депресия, която обхваща Бънти при готвене. (Или беше Ибсенова — може Бънти също да е заключена в куклен дом? Просто ми мина такава мисъл.) Чичо Сидни е голям почитател на кулинарния талант на леля Бабс. Говори за „Бабсиния йоркширски пудинг“ и „Бабсината лучена супа“, сякаш са равноправни членове на семейството — „Привет, привет, ето го и Бабсиния овчарски пай!“ — и се изненадвам, че след храненето не го пита дали и на него му е харесало. Леля Бабс е царица на десертите — всяка вечер различен: пандишпанов кекс с петмез, руло с мармалад (което Патриша нарича „умряло бебе“, но аз намирам, че е по-добре да не споменавам тази подробност на масата на леля Бабс), лимонов сладкиш с целувки, ронлив пудинг с ревен, мляко с ориз — чудя се какво ще приготви в неделя. Какво изобщо ще правим в неделя? В нашата къща е ден без домакинска работа, така че, предполагам, и тук ще е така.

— Пригответе ли се да ходим на църква, Руби?

Църква — това вече е новост: ние сме в по-голямата си част семейство на езичници, макар че Патриша всяка неделя се занася на неделно училище и вероятно щеше да е вече монахиня, ако не бе станала толкова затворена в себе си. Виждам съм църква, защото леля Гладис ме е водила в нейната (англиканска, точно по средата), и не съм против идеята по принцип. Това е излизане по женски — „дядо“ така или иначе почти не излиза от стаята си, а по традиция в неделя чичо Сидни потъва във всекидневната и цял следобед слуша плочи на Гилбърт и Съливан.

Това изобщо не прилича на църквата на леля Гладис. Първо, намира се в мазе и трябва да слезеш по спираловидна каменна стълба, после да прекосиш по коридор, по чиито стени минават тръби за парно, след което стигаш до врата с малък надпис отгоре, гласящ: „Църква на духа“. В мазето е много горещо и мирише странно и сладко — лепкаво на нещо между виолетки за смучене и сироп за кашлица. Вече са дошли много хора, които говорят, все едно са на театър, и доста време отива да се настаним, но в крайна сметка се чува звук от малък орган и запяваме някаква църковна песен, само че — аз нали не мога да чета думите в книжката с песнопенията — се налага да си отварям и затварям устата по най-различни начини с надеждата да докарвам приличен вид на пееца.

После една жена се представя като Рита и кани мъж на име господин Уеджуд да се качи на подиума. Леля Бабс се навежда да ме осведоми, че господин Уеджуд е медиум за връзка със света на духовете и ще говори с тях от наше име.

— Умрели — обажда се Роуз (виждам луничката, понеже си е вирнала много набожно брадичката).

Гледа ме внимателно покрай носа си, за да види реакцията ми при тази информация. Не може да ме изплаши. Е, може, но няма да го покажа. Вместо това само повдигам вежди в мълчалива, но красноречива изненада. Питам се дали умрелите ще има какво да ми кажат, но Дейзи — която, вече подозирам, ми чете мислите — казва:

— Мъртвите не ти говорят, ако не ги познаваш.

Предвид това правило на етикета явно няма да ми бъде проговорено, тъй като не познавам никой умрял. (Колко се лъжа само!)

След това господин Уеджуд вика духа да дойде и да говори с нас и като по сигнал започват да се случват ред странни неща — из цялата зала се пръкват мъртъвци — умрелият преди двайсет години съпруг на една жена ѝ казва, че има светлина в края на тунела. После пък бащата на друга, „преминал в света на духовете“ миналата година, я осведомява, че му липсва ходенето на кино. Майката на една друга се връща само за да ѝ каже „как да се отърве от онази драскотина на масата“ (ленено масло), а зад стола над друга се материализира цяло шестчленно семейство (поне господин Уеджуд толкова вижда), които

се оказват нейни съседи, загинали при пожар в дома си преди трийсет години. Очевидно от умрелите не може да се избяга. Тяхното послание за бившите съседи е да „продължават да бутат“... към края на тунела, предполагам. Светът на духовете ми се струва доста банален, нещо като чакалня при доктора, пълна с хора, които се опитват да бият едно клише с друго.

Тъкмо започвам да се унасям в пренагрялата атмосфера, когато осъзнавам, че господин Уеджуд стои на края на нашия ред и гледа мен. Преглъщам с усилие и забивам поглед в обущата си, може би е разбрал, че съм се преструвала, че пея химна. Той обаче ми се усмихва мило и казва: *Сестра ти казва да не се тревожиш за нея*, при което леля Бабс ахва, но преди да успее да схвана каквото и да е, малкият орган подема нов химн, подобен на предишния (всичките химни в „Църквата на духа“ са абсолютно еднакви — явление, което обаче сякаш никой не забелязва).

До края на деня продължавам да размишлявам над преживяното в църквата и дори Бабсиното печено говеждо и Бабсиния ябълков пай — гостите ни за неделната вечеря — не съумяват да уталожат страховете ми, че Патриша или Джилиан са умрели. Опитвам да повдигна темата пред леля Бабс — на фона на акомпанимента на „Уилоу, титуилоу, титуилоу“ на Гилбърт и Съливан, но тя само казва: „Недей да остроумничиш, Руби, не ти отива“ (аз всъщност смятам, че много ми отива), и отказва да говори повече за това.

Минава още една седмица. Още една седмица от домакинския график. Още една седмица усърдно изучаване на картончетата с буквите и текста на „Лейдибърд“ — опитвам се да преписвам думите от книгата с картончетата с букви, като ги нареждам на масата в кухнята като гледачка на карти, но понеже има само по едно картонче с буква, изреченията неизбежно се скъсяват — „Ето малко кутренце“ става „Едно кутрц“, а „Едно котенце“ става „Едно ктц“.

Поддала съм се на рутината на „Мъртройд Роуд“, скоро ще се превърна в една от тях. Леля Бабс вече ме облича с умалелите им дрехи и ми подстригва косата да прилича на тяхната. Скоро никой няма да може да ни различава и ще са постигнали целта си да превземат тялото на земен обитател. Да можех да се науча да пиша,

щях да напиша с тебешир П-О-М-О-Щ на тротоара пред къщата. Защо съм им притрябвала всъщност? Заради землянските си способности? Или заради мечето?

Най-лоши са кошмарите — ужасни сънища с даване, падане, попадане в капан, летене. Най-страшни са тези с летене — засилили сме се с главите напред от върха на стълбите в шеметен, неспирен полет, над който нямаме контрол. Засилваме се все повече и повече и стигаме вече коридора отдолу и тогава се събуждаме, точно преди да се разбием в цветните стъкла на входната врата.

Сънищата са непоносими, когато се развиват на стълбището на „Мъртройд Роуд“, но стават и по-зле, когато са в кукленската къща. Стълбището там е прекалено тясно, че да се вземат нормално завоите, и след всяка нощ в кукленската къща с Мечо се събуждаме с насинени лакти и ожулени колене. Независимо над кое стълбище се носим, се налага да избягваме и Безименния ужас, който се спотайва на площадките, или, което е по-лошо — „дядо“, който вика като развален часовник с кукувичка: „Кой е там?“, и аз се събуждам с вик: „Просто Руби“, само че и аз вече не знам коя е тази „Просто Руби“.

И тогава се случва нещо наистина ужасно — започвам да ходя насън. Сега не просто сънувам стълбището, ами понякога ме разбужда леля Бабс и установявам, че наистина съм там! Просто Руби — сам-сама, ако не се брои Безименният ужас. Веднъж отварям очи и разбирам, че съм сама в тъмното, няма я даже леля Бабс — може сама да съм се разбудила, а? Стоя пред кукленската къща, а процеждащата се през пердетата на таванската стая слаба светлина от уличната лампа разкрива в малките ѝ стаи пълна бъркотия — сякаш някое дребно същество се е опитвало да намери нещо и я е обърнало с главата надолу. Ужас безподобен!

Успокоявам Мечо, като му разказвам приказки, приказки с много спасяване — „Рапунцел“, „Снежанка и седемте джуджета“, „Спящата красавица“, подробни части от „Робин Худ“, в които аз съм лейди Мариан, Мечо е Азим, а леля Бабс е шерифът на Нотингам. Или пък понякога съм Самотният рейнджър, а Мечо имитира колкото може Джей Силвърхийлс. Един път сме пленници на пиратски кораб, вече на ръба на мостчето над водата, когато корабът на Синбад се появява на

хоризонта; друг път сме обсадени в дървени колиби и стреляме по индианците навън, убедени, че кавалерията, начело с развялата коси Патриша, ще ни спаси в последния момент. Разбира се, сега осъзнавам, че сме на грешната страна — ако бяхме се присъединили към пиратите или индианците, вероятно щяхме да сме в безопасност.

Понякога седим на чергата пред камината — съвременно нещо с черни, червени и сиви геометрични фигури — и си представяме, че е вълшебно килимче, което ще ни отведе далече от „Мъртройд Роуд“, у дома — но независимо колко много ни се ще, не можем да го накараме да се вдигне на повече от един-два инча, където се задържа нерешително няколко секунди, а после се плъосва отново на земята.

Идва поредната неделя. Отиваме на църква. Тази седмица Рита представя гостуващ медиум на име Майра, която прилича на Алма Коугън, ама без пищните рокли, и ни говори известно време за „Животните в света на духовете“. Майра твърди, че не само хората, ами и животните преминават към духа, като дава повод за множество отворени въпроси, от които един никак немаловажен, а именно: как се побират всички? Ако всички живи неща съществуват и в отвъдното, значи, всеки ден милиарди и милиарди частици планктон, амеби и бактерии трябва да се отправят към астралната равнина. А ако не е така, къде е границата? Само домашни любимци? Нищо по-дребно от йоркширски териер? От оса? А има ли разделение — кучетата с кучета ли се носят, а жирафите с жирафи? Кутрца с ктца? А билетата на ята с билета ли? Сините птици с други сини птици? Или всичките видове птици, дето летят? Ами плюшените мечета — има ли специално отделение, където се събират накуп всичките духове на плюшени мечета, или им се позволява да си живеят с децата? Въпроси, безброй въпроси...

Посвещавам се на азбуката. С Мечо ден след ден седим върху вълшебното килимче пред огъня и учим чудните ѝ послания — А — агънце, Б — барабан, В — вълк, Г — гълъб. Значението разбирам без проблем, убягва ми формата. На картончетата има картинки — агънца, барабани, вълци, гълъби, дюли, елени, жирафи, зелки — херменевтични символи, от които свят ми се завива. На И са индианци и нощем вражеските племена се струпват на площадките с блеснали в тъмното очи и мъниста и пернати украси по главите, оформящи барикада, зад която се е сгушил Безименният ужас. Нещата, които

живеят под леглото, изпъзвяват и се присъединяват към тях, а тук-там проблясва по някоя къса сабя. Прелитаме покрай всичките по време на неударжимите си като влакче на ужасите сънища.

Може би близначките цветя, двойната хунта, са ме омагьосали — направили са ми летяща магия, която ме обрича да летя всяка нощ, при това без крила. Или пък са изваяли малка восъчна кукла Руби и тайно са я поставили в детската стая на кукленската къща, а нощем практикуват върху нея телекинеза — пращат я надолу по малкото тясно стълбище, докато си лежат „невинно“ в леглото. Като се събудя сутрин, и двете ме гледат от възглавниците си, а очите им са като мрачни точки, които пробиват в черепа ми дупки, за да ми изследват мозъка. Няма да им позволя да ми четат мислите. Ще се съпротивлявам. Толкова много неща искам да попитам, а няма кой да ми даде отговор. С приведена надолу брадичка, за да предотврати разпознаването, едната близначка ми показва учебника си (изненадана съм, че си правят труда да учат език, при условие че са толкова напреднали с телепатията), в който Джанет помага на мама да изпече кейк, а Джон пали огън на открито с татко. А аз си мислех, че Д е като „дюля“. Един следобед леля Бабс влиза във всекидневната и заварва Мечо седнал на вълшебното килимче, облян в сълзи — пред нас дъската за спиритически сеанси, а буквите — подредени в тайнствената дума П-Е-Р-Л-А. Лицето на леля Бабс е изкривено от ярост, прилича на портрет от Пикасо. Събира буквите и ги хвърля в огъня. Колко сме глупави — П като „пиленце“, не като „перла“.

Така отминават дните в алхимично преследване на четенето, а нощите буквално отлитат и аз през цялото време се опитвам да намеря тайна магия, която да ни измъкне от мистериозното ни заточение и да ни върне у дома. Откога сме затворници в дома на „Мъртройд Роуд“? От година? Пет? Всъщност само две седмици и половина, но ми се струват като сто години. Как ще ме познае семейството ми, като се върна? Не съм белязана със специална луничка като онази Руби Ленъкс, която ги е напуснала преди толкова време. Сигурно ще извикат: „Натрапница!“, и ще откажат да ме приемат обратно.

И тогава неочаквано идва свободата! Влизам в кухнята и виждам леля Гладис, която говори приглушено с леля Бабс, която пък маже с

масло тесто за маслен сладкиш, с който така и няма да се запозная, тъй като леля Гладис ме вижда и казва:

— Дошла съм да те заведа у дома, Руби.

И двете лели ме наблюдават напрегнато над тестото и маслото, сякаш съм някакво прочуто с непредсказуемия си характер животно. (Т като „тигър“.)

У дома! Колко е хубаво да се върнеш у дома. Свиден дом. Бащино огнище. Родна стряха. Най-сетне дойде краят на мъките ми. Комитетът по посрещането ми се състои от Патриша, застанала в коридора да ме поздрави.

— Здравей, Руби — казва тя с нежна, милостива усмивка.

В кухнята Бънти ми предлага мляко и бисквити. Очите ѝ са подпухнали и червени, излъчва някаква кротка лудост. Поглежда ме, по-скоро някаква точка малко вляво от мен, и с очевидно усилие изрича:

— Така, Руби, решихме да се опитаме да продължим напред и да забравим случилото се.

Така, аз с това съм съгласна, предвид, че нямам никаква представа за какво „случило се“ говори. А и никой не изглежда пострадал — освен Мечо, който има малка дупка в крака, където вълците извадиха малко от пълнежа му, но Патриша го зашива много хубаво с копринен конец за бродерия. Един ден от нея ще стане страхотен ветеринар.

Същата вечер, преди да си легна, тормозя Патриша да ми помогне да преведа „Кученца и котенца“. Съжалявам, че изобщо някога съм се съмнявала в таланта ѝ за учителка, защото, като ми го обяснява сега, изведнъж всичко ми се изяснява като по магия и вече мога да разгада Мистериите — „Ето кутренце, ето котенце, ето кутренца и кученца“. Аз съм могъща! Имам ключ за Храма на знанието и вече никой не може да ме спре — изваждаме цветни моливи и рисуваме букви. Вече няма нужда за „кутрц“ и „ктц“, сега има достатъчно букви за всички кутренца и котенца на света, достатъчно за всичко. С червен молив изписвам бавно личните си йероглифи — Р-У-Б-И означава Руби! Моето име е Руби. Аз съм скъпоценен камък. Аз съм капка кръв. Аз съм Руби Ленъкс.

Лягам си в моето си легло за пръв път от дълго, дълго време. Малко ми е странно така сама в стаята и имам ясното усещане, че

нещо — или някой — липсва. В стаята има празнина, която преди я нямаше, не вакуум, а някакъв невидим облак тъга, който се носи наоколо, удря се в мебелите, задържа се при краката ми на леглото, сякаш има ново попълнение към домашните призраци. Козината по врата на Мечо се изправя и той изръмжава нервно.

Нощните ми разходки не спират след прибирането у дома и Бънти често ме изкарва от това опасно състояние, за да ми сподели колко се дразни, задето я будя с моите призрачни одисеи. Ами случайте, когато не ме буди? Защо спя толкова неспокойно?

Нещо над магазина се е променило. Патриша например определено не върви на добре, в очите ѝ се чете някакво тревожно объркване, което ме натъжава. Първата вечер у дома, докато препускам през „Кученца и котенца“ („Кутренцата и котенцата спят“), виждам, че се опитва да каже нещо. Хапе устни и гледа картинките със спящите кутренца и котенца. После заговаря някак напрегнато, с ожесточение:

— Джилиан ли го направи, Руби? Тя ли беше виновна?

Аз обаче я поглеждам с неразбиращ поглед, защото и най-малка представа нямам за какво говори.

Що се отнася до самата Джилиан — тя е много мила с мен! Казва, че мога да задържа книжката ѝ „Кученца и котенца“ и да използвам Мобо необезпокоявана (което не ми помага особено, тъй като вече съм го израсла и той скоро ще поеме към склада на прекупвача на коне. Да израстеш Мобо, е нещо като знак за промяна в жизнения статут и сега разбирам как се е чувствала Джилиан, когато се е случило на нея.) Освен това мога да вземам назаем Саждик и Метлачка — позволено ми е дори да избирам и аз избирам Метлачка, понеже тя има глас. Горедолу. За известен, макар и кратък период от време Саждик и Метлачка се погаждат добре, докато вродената враждебност на Джилиан не взема отново връх и с едно последно *Ала-бала-портокала* не счупва четката на Саждик в главата на Метлачка, след което си я взема, като я издърпва силно от ръката ми. На мен ми е все едно — аз все още си имам Мечо, а една цяла Александрийска библиотека с книги под формата на секцията за детска литература на градската библиотека на Йорк чака да бъде разшифрована.

В сънищата си с Мечо летим надолу по стълбището у дома върху вълшебното килимче — контролираме го изцяло и маневрираме умело на площадките, надхитряме вълците, които се разпръскват в Открития мрак, и избягваме професионално Безименния ужас (чието събирателно име е Страх), също и юначните сиукси и апахи, които протягат крак в напразен опит да ни спънат. Пред нас се носи Патриша, облечена в горскозелени дрехи, яхнала кон на име Среброгрив. Иха! С всеки завой набираме скорост, бъззз, бъззз! — ние сме непобедими. Стигаме последния ред стъпала, онези страшните, но се засилваме победоносно надолу и се плъзгаме по коридора като свръхзвукови бухали. Входната врата се отваря пред нас, превръща се в шарена дъга — и сме свободни! Носим се из въздуха навън, вече не по улиците, а по откритите поля под безкрайното звездно небе. Мечо се смее ликуващо, а пред нас косата на Патриша се развява като златен байрак.

БЕЛЕЖКА 4 — СЛАДКИ ПТИЧКИ

Фредерик се засмял още с влизането си в кухнята.

— Туй 'и истинска работилница, момиче — рекъл, загледан одобрително в огромния задник на Рейчъл, приведена на четири крака да мие каменния под.

Рейчъл се изчервила като ряпа, но не се обърнала да го погледне, останала в същата поза и не преставала да движи четката напред-назад по каменните плочи — напред-назад, напред-назад, а мускулите на здравите ѝ мишци не спирани в опит да почисти къщата от останките от духа на Алис Баркър.

— Май-май не'й толкоз лошо местенцето, ъ? — рекъл Фредерик.

Носел два умрели заека за ушите, които сега тръснал на дъската за сушене и с това оставил тънка ивица кръв по току-що излъсканото и избелено дърво.

— Правя каквото мога, господин Баркър — отвърнала Рейчъл и усетила как руменина се разлива по цялото ѝ тяло от смущение.

Господин Баркър, господинът, гос'дарят — съпругът на Алис Баркър. Алис Баркър, съпругата.

— И добре го правиш — долетял гласът му, примесен със закачлив смях.

Рейчъл се усмихнала, без да отделя поглед от плочките. Съвсем скоро щял да бъде неин. Тя щяла да заеме мястото на Алис — да стане втората съпруга или нещо приблизително. Щяла да си има свой мъж, собствено домакинство, готово семейство. Те били слаби и се нуждаели от нея, защото тя била силна.

— Отивам да се погрижа за капаните на Пенгил Крагс — осведомил я той.

Рейчъл се подпряла на пети и избърсала потно чело с opakото на ръката си. Кимнала по посока на масата.

— Приготвила съм ви храна.

Фредерик взел овързаните в бохча хляб и сирене.

— Добра мома си ти, Рейчъл.

Тъй си е, помислила си Рейчъл. Добра мома, дете ще вкара тази пасмина в правия път. Че и щели да са ѝ благодарни, независимо дали им харесвало, или не. В крайна сметка само тя им оставала, след като онази разсеяна, мързелива тяхна майка си била отишла. Рейчъл им била и единствената роднина, защото не била някаква си наемна прислужница, а братовчедка на Алис Баркър. Родословното им дърво се разделяло по средата, чаталест ствол — София, майката на Алис, и Хана, майката на Рейчъл, били сестри, но София се омъжила за човек с по-високо социално положение, а Хана за такъв с по-ниско и баща ѝ я лишил от наследство. Тъй че, когато Рейчъл започнала да работи като чистачка още на десет, малката Алис още вчесвала русите си къдрици и вземала уроци по пиано. И докъде я докарали тези превзети маниери? Станала мръсна повлекана, ето докъде, помислила си Рейчъл и спряла за миг да огледа кухнята. Май нито веднъж не си е изцапвала красивите бели пръстчета на учителка. Едва ли, като гледам количеството сажди и мазнотии в кухнята, опушените от лампите стени, покритите с прах подове, разпраните незашити чаршафи. Сега гос'дарят се бил принудил да повика от Уитби Рейчъл, понеже подходил небрежно и загубил красивата си съпруга.

А пък децата ѝ! Срамота — невъзпитани и нацупени, не знаят нищичко от Библията, подгъвите им увиснали, кърпичките мръсни — тъй де, ако изобщо имали. Онова, момичето, Ейда, било с толкова рошава и оплетена коса, че се наложило Рейчъл първо да окастри половината. Опищяла света, като видяла къдриците си да падат в краката ѝ. Толкова много приличала на майка си, че чак страх да го

хванело човек. Сега децата може да я мразели, но само след месец-два щели да ѝ бъдат благодарни, задето е внесла ред в живота им — нещо, с което онази умна гъска Алис никога не би се справила. Откъм горния етаж долетял бебешки плач, последван от отчетливия вик на по-голямо дете. Рейчъл пренебрегнала и двата, щяло да им се наложи да се научат, че тя не била там да им търчи за щяло и нещяло, ей на, сега например имала под да трие. Нещо проблеснало на слабата ноемврийска светлина и Рейчъл го изчегъртала от една цепнатина между плочките — копче. Розово, стъклено, красиво като цвете — без съмнение на Алис. Рейчъл го пуснала в джоба си, за да го добави към останалите в кутията. Единствените две неща в кутията за копчета на Алис Баркър били стара монета с лика на Джордж IV и виолетка за смучене. Ето такава жена била.

По плочките се плъзнал малък оловен войник, а Албърт се засмял и изпляскал с ръчички. Гледал я откъм коридора, където си играел с войниците и кубчетата, завързан с импровизирани поводи за колоната в края на перилата.

— Аха, махни тази усмивчица от лицето си — рекла Рейчъл и прибрала войника.

От всичките той най-много ѝ лазел по нервите, все се опитвал да се подмазва, прегръщал я, целувал я. Като малко момиченце бил, пълно копие на сестра си и майка си.

Рейчъл изхвърлила кофата с мръсна вода в двора и оставила вратата отворена, за да се опита да изсуши плочките, но от слънцето бил останал само слаб виолетов светлик над хоризонта. Върнала се при умивалника, грабнала един безжизнен заек и се накарала да го одере и изтърбуши, спряла обаче и донесла увесения над печката сатър и с един удар отсякла една лапа. На късмет било да имаш заешка лапа, всеки го знаел. Тази нощ щяла да обърне и сребърна монета на новата месечина и, общо взето, това трябвало да се погрижи за бъдещето, Господ да даде. Звучно тракане на налъми по камъните в двора възвестило пристигането на по-големите, връщали се от училище. Имала чувството, че още неизлезли от къщата сутрин, вече се връщали.

Тримцата застанали на прага като сантиментална снимка, после Ейда се нацупила и казала:

— Децата реват, не ги'л чуваш? — после изритала налъмите, отлепила се от прага и тръгнала по мокрия под. Видяла вързания за стълбището Албърт, почервеняла и изревала: — Как тъй си овързала бедното дете, тебе тъй трябва да та'й овържат! — Захванала се да го развързва, като не спирала да повтаря: — Горкото мъненко Бърти, горкото мъненко Бърти, Ейда'й тук — а когато Рейчъл й казала да го остави, тя се обърнала и рекла: — Туй ни'е майка, че да ми'й казва к'во — после залепила онази изкуствена усмивка, която почти разрязвала на две лицето й като голяма сребърна луна, а Рейчъл хванала един от захвърлените налъми и го хвърлила над глава с такава сила, че отхвъркнал от Ейдините окълцани къдрици. Дори и това не я спряло, продължила да стои така, подхванала накриво в ръце тежичкия Албърт, с малко колкото копче кърваво петно в косата и побеляло от ужас лице, без да спира да пищи истерично: — Туй ни'е майка! — отново и отново, докато сянката на Фредерик не затъмнила изведнъж кухнята и той не изревал:

— Млъквай, ай, куче такова! — после натупал подред всичките до един, с изключение на Нели, която била още бебе. — Ей на тез деца майка им тебе — рекъл той на Рейчъл, като приключил.

— Тъй си е, господин Баркър — съгласила се тя, като се стараела да изглежда възможно най-сериозна и добродетелна, та да оцени той контраста с братовчедка й.

Топло септемврийско слънце било окъпало къщата като в мед. Рейчъл соляла в кухнята фасул, кършела чушките и ги редяла на слоеве в сол в големия каменен съд. Кръглият фасул била садила сама, също и онзи с ластарите и алените цветове откъм високата страна на плевника, дето гледал на юг и се бил разраснал като полудял. По-рано била накарала Фредерик да заповяда всичките нечистотии от легените през нощта да се изхвърлят на една купчина и сега била захванала истинска градина с картофи и лук, ревен, моркови и тъмнозелени накъдрени зимни зелки. Сама на себе си се чудеда каква селянка взела, че се извъдила.

Сега това били нейната кухня, нейната къща, нейният живот. Да минел някой непознат покрай къщата (нещо, което рядко се случвало), хич нямало и да познае, че Алис е била тук, макар че можело да се

запита как от утробата на грозна буца тесто като Рейчъл е наизлязла такава хубава челяд.

Наредила снимките на децата на полицата над камината от двете страни на часовника, който — също като децата — глупавата съпруга била оставила след себе си. Странна работа били тези снимки. Фредерик така и не разбрал откъде се взели. „Французът дойде и ги направи“ — обяснила Ейда с типичната си нацупена физиономия, но не пожелала да сподели повече подробности. Двете били вече поставени в рамки — от „француза“, изглежда — и точно тях Рейчъл сложила на полицата. Едната била на трите момчета заедно, а другата — на Лорънс и Том с Лилиан като бебе. Останалите, без рамките, прибрала отзад в едно чекмедже. Децата никога не поглеждали онези на полицата — все още ясно помнели, че те се появили в деня, в който за последен път видели майка си.

— Де да имахме снимка на майка! — рекла един ден потиснато Ейда, а Лорънс отвърнал:

— Рейчъл щеше да я хвърли в огнището.

По-късно обаче Том ги завел горе и им показал съкровището, което бил свил сутринта от кухненската маса в деня на смъртта на майка им, и така половин час трите най-големи деца гледали възхитени снимката на Алис — красивото (макар и двусмислено) изражение на лицето на починалата им майка и плюшената екстравагантност на сребърната рамка с червено кадифе.

Децата имали малък напредък, ако не по отношение на характера, то поне на външен вид — били сресани, закърпени и измити и всички си знаели задълженията. Четели Библията и си казвали молитвите, а в неделя цялото семейство ходело на църква — Фредерик в официалната си куртка с плетените маншети и с бомбе.

Външната врата била широко отворена и Рейчъл виждала как Албърт си играе с глупавия мелез, дето Франк му подарил — размекнал се бил като сланина, тъй да му позволи да задържи кучето. Ейда седяла на тревата до оградата и разказвала с чудати жестове приказки на Лилиан и Нел и Рейчъл много добре знаела що за приказки били. Запечатала съда с фасула и го сложила на долния рафт в килера. Килерът — тъмен и студен — представлявал сърцевината на новия живот на Рейчъл — рафтовете се огъвали под тежестта на изкусните ѝ домакински умения — мармалади, туршии и цели

плодове, големи стъклени буркани с едри малини и цариградско грозде, дебел пушен свински бут, купа с кафяви яйца, гарафи с вино от ревен, пудинги — и сладки, и солени — увити в памучни кърпи.

Огледала колекцията доволно, като несъзнателно въртяла златния пръстен на пръста си и се опитвала да го извади. Още като ѝ го слагал, знаела, че това е пръстенът на Алис — с допълнително парче, за да влезе нейният дебел пръст — но нищо не казала, в крайна сметка халката си е халка, независимо как си се сдобил с нея.

— За да те направя почтена жена — казал Фредерик, сякаш това щяло да е достатъчно.

Рейчъл очаквала собствената си жътва, почтена или не, тъй се била подула с това дете, че сигурно щял да излезе борец. Щял да е силен като бик, чувствала го, не като тези хилави болнави дечица, дете все на някое му течал носът или кашляло.

Лорънс и Том притичали шумно през двора, следвани на известно разстояние от Албърт и кучето. Ни един не вършел нищо полезно.

— Чакай, Лорънс, стой там! — изрехала тя, тъй като още като я видели, всичките инстинктивно завили към полето. — Тук има работа за вършене, съботата не е само за мотаене — нужниците трябва да се изпразнят.

Лорънс обърнал към нея лице с възприета от Ейда нацупена физиономия.

— Сега ли?

За негов лош късмет устата му по рождение изглеждала някак подигравателно; от нея Рейчъл побеснявала дори повече и от престорената усмивка на Ейда.

— Да, сега, Лорънс, момчето ми, или ще излея кофата с лайната върху грозната ти тиква! — Рейчъл посегнала към увесения на една кука зад вратата кожен камшик и го подхвърлила в ръка. — Ще слушаш ли, а? Или трябва да те накарам?

Тръгнала към него и всички се разбягали като пилци. Останал само Лорънс, който продължавал да стои на място и да я гледа.

Не отстъпил, макар да знаел какво ще последва, само изкрещял насреща ѝ:

— Сама се оправяй, дебела краво!

Не успял да ѝ се изплъзне, тъй като още първото изплющяване на камшика го повалило на земята и бил в състояние единствено да лежи и да крие главата си с ръце, и ако Ейда не била изпратила Том до помпата да изкара кофа вода и да я излее върху мащехата им, тя сигурно нямало да спре, докато той не припадне или направо издъхне. Не само водата я спряла обаче. Тъкмо вдигала ръчището си за хубавичък удар, когато неочаквано се превила от болка, хванала се за корема и изсъскала:

— Бебето, бебето тръгна.

За да им даде урок, Фредерик заключил Лорънс и Том в една от пристройките без храна и вода за цели два дни, та изпуснали раждането на новия си брат.

— Май та не ще да са роди — рекла госпожа Мей, дошла от селото да помогне с раждането. — Тъм че няма връщанка, кат' си започнала еднъжка — добавила с въздишка.

Тази Рейчъл никак не ѝ се нравела. Кой каквото щял да казва за Алис Баркър, а то доста се изговорило, след като си отишла, но тя поне за всеки имала добра дума, а ражданията ѝ минавали лесно, което било за госпожа Мей от голяма важност. Когато излязла от стаята, почти се спънала в Албърт, който си играел с войниците пред вратата.

— Войниклък ли шъ му хващаш, кат' пораснеш, Албърт? — попитала тя, а момченцето се усмихнало. — Е, Албърт, май с'имаш нов братец — осведомила го госпожа Мей, а от стаята зад тях долетял тъничък писък и госпожа Мей изведнъж си спомнила как подава новородения Албърт на Алис Баркър. Виждала я ясно като бял ден как протяга ръце към Албърт и казва: „Добре дошла, сладка птичко“, а госпожа Мей се засмяла, понеже това било от една стара песен, дете се пее на бебе, което се ражда в дом, дете и тъй има прекалено много деца:

*Добре си ми дошла, сладка птичко,
но не биваше да идваш, кат'не си едничка.*

Алис Баркър също се усмихнала, защото той бил най-красивото бебе, което някога били виждали, като малко ангелче в ръцете ѝ.

— Жълто е като масло — бил коментарът на Фредерик, когато за пръв път видял новия си син.

— Той — поправила го Рейчъл. — Той, името му е Самюел.

Госпожа Мей била донесла малко сладки неща за децата и покъсно, когато Албърт се събудил и не искал да заспи, Ейда му дала малко парченце от един бонбон с цвят на златист мармалад и той се укротил доволен в скута ѝ, докато тя му разказвала приказката за Снежанка и злата ѝ мащеха, както и много други приказки, в които накрая новата майка натрапница трябвало да танцува до края на живота си в нажежени до червено железни налъми.

— После майка им се върнала и всички заживели щастливо.

— Майка върне — припял доволно Албърт, а Ейда опипала с ръка сребърния медальон на майка си, който държала скрит в джоба на престилката си, за да може да го докосва като талисман, понеже смятала за невъзможно майка им да е заминала и да ги е изоставила завинаги.

Рейчъл седяла и побутвала голямата дървена люлка с крак. Бебето държали до печката в кухнята като тесто за втасване, само дете на това тесто не било писано да втаса. Госпожа Мей идвала често чак до началото на зимата, водела със себе си и други жени от селото, всяка с различно мнение за това какво да се прави с болнаво бебе като Самюел, който бил дребен колкото старата кукла на Ейда и почти също толкова безжизнен.

През студените вечери на едничката зима в живота на Самюел седели в кухнята — Рейчъл от едната страна на люлката, децата — от другата, сгущени едно до друго на голямата дъбова пейка, а между тези две фракции светлината хвърляла жълт кръг светлина, от която тъмнината изглеждала сякаш още по-черна. Фредерик продължил да излиза повечето вечери да пие в селото. Понякога Ейда вземала Нел на ръце като бебе, сядала срещу мащехата си в кухнята и двете се гледали като две съперничещи си кралици. Онази вечер, след голяма кавга, Ейда била принудена да свърши нещо полезно и сега кърпела чорапи. От време на време вдигала глава и поглеждала Рейчъл сякаш била празно пространство в кухнята.

— Какво толкова гледаш?! — сопнала се най-накрая Рейчъл, а Ейда се усмихнала с онази изкуствена усмивка, от която на Рейчъл ѝ се приискало да я зашлеви.

— Нищо — отвърнала, но Рейчъл настояла и тя добавила презрително: — Нищо, един голям дръглив магарок — а Рейчъл знаела вече достатъчно от вулгарния им селски диалект, за да разбере, че е грозно магаре.

Догодина, рекла си наум Рейчъл, ще изпратят момичето за слугинче в някой дом и ще приключат с тая работа. Така щяла да се възцари поне някаква справедливост, като се наложило дъщерята на Алис Баркър да лъска печки и чисти помия. Рейчъл била започнала да мрази това място. Насред тази зелена земя се чувствала като пленник на сушата, далече от естествената си солена морска стихия. Липсвали ѝ крясъкът на чайките и силната смрад на риба и сварена китова мас и ако не бил Самюел, като нищо щяла да си събере багажа и да се върне у дома. Не знаела дори кого мрази повече — съпруга или децата.

— Време е да си лягате — казала, без да ги поглежда.

— Не мож' ли да изчакаме тато да с' дойде от „Лисицата и гроздът“? — попитал Лорънс с ревлив глас, който подразнил Рейчъл.

— Щом аз казвам, че е време за лягане, значи, е време за лягане — отвърнала натъртено Рейчъл, процеждайки бавно всяка дума през зъби.

Всяко момче, малко по-умно от Лорънс, би усетило, че тя си търси повод за кавга.

— Защо?

Рейчъл преместила крак от люлката, пресегнала се, сграбчила Лорънс за косата и го издърпала на светлината на лампата, но като го видяла, го пуснала толкова бързо, сякаш косата му прогорела кожата ѝ, а после ахнала ужасено. Всички се насъбрали любопитно около Лорънс — по лицето му били избили множество дребни червени петна.

— Чума ли е? — попитал Том и погледнал Рейчъл, която поклатила отвратено глава и рекла:

— Не, дебела буцо, лещенка е.

Огънят в кухненската печка бил добре накладен и в два сутринта още имало жарава. Ейда дълго слушала звъна на всеки половин и кръгъл час, който часовникът на полицата над камината — принадлежал на майка ѝ още преди да се омъжи за Фредерик — отброявал. Майка ѝ много обичала този часовник. Ейда се промъкнала до вратата и вдигнала резето, притаила дъх, да не би да изскърца или изтропа. Отворила я широко и нахлулият внезапно леден въздух повдигнал крайчеца на плетената на една кука покривка на полицата и духнал парченце амбалажна хартия от масата. Отвън обаче въздухът бил неподвижен и пращял от студ. Ейда била зачервена и загрята заради шарката и кожата ѝ се зарадвала на студа.

Огромна студена луна висяла над полята и обгръщала всичко в синя светлина. Скрежът по клоните на дърветата блещукал като ярка захарна украса. Ейда погледнала луната и си пожелала нещо, единственото, което всички те си пожелавали — Рейчъл да умре и дебелилото ѝ туловище да се скрие в земята. Тя била като едно от едрите преживни животни на нивата, само дето сравнението не било честно, понеже животните на нивата никому нищо лошо не правели и били божии създания, докато Рейчъл без съмнение била дяволско такова.

Ейда извадила малкия сребърен медальон от джоба си и го отворила на лунната светлина. Навитата в него къдрица сега изглеждала безцветна. Изчезнала била в нощта. Както обикновено, целунала всеки от тях за лека нощ, а на сутринта си била отишла и на нейно място останал малкият сребърен медальон, който духът ѝ пъхнал под възглавницата на Ейда през нощта. Сутринта Фредерик ги събрал около кухненската маса и им съобщил, че майка им е мъртва. Ейда останала да приготви овесената каша за закуска, а Фредерик отишъл до селото да намери кърмачка за Нели, като междуременно изругал под носа си: „Да беш’ взела и проклетото сукалче с нея!“. Ейда не можела да разбере как е възможно майка ѝ да е умряла, без да има труп — но пък, ако не била умряла, къде можело да е? Затворила вратата също тъй безшумно, както я била отворила, и се приближила на пръсти до люлката.

— Ето, Самюел, хареса л’ти? Хубавичък студен въздух, та да отидеш по-бързо при Всевишния. — Бебето подсмръкнало едва чуто. — Голям си глезен тъпак, а?

После бавно и напълно съзнателно разчоплила дебелата коричка на една от пъпките от шарката по лицето си, макар едва да не извикала от болка. Поела дълбоко дъх и натъркала пръст в гнойта отдолу, после се пресегнала към люлката и я размазала по лицето на бебето, както свещеник дава благословия.

— Какво правиш? — притичала Рейчъл по каменния под с развята нощница като воин, нападащ с пълна сила нищо неподозираща жертва.

Ейда подскочила и инстинктивно скрила виновната ръка зад гърба си.

— Нищичко — отвърнала с широка усмивка.

— Малка лъжкиня такава! Не ми се прави на невинна — махай се от люлката! — Рейчъл все повече повишавала глас, което било познатата прелюдия към пълен бяс. — Само с пръст да си докоснала бебето, ще те разкъсам парче по парче, ясно?

Самюел изскимтял тихо нейде от дълбините на люлката, Рейчъл хванала Ейда за подмишницата, издърпала я и грабнала шепата ѝ, за да види какво крие.

— Нищо няма! — изкрещяла Ейда. — Само ми'й ръката... нищо не съм му правила... стори ми се, че приплака...

— Все едно да ти пука — отвърнала Рейчъл, като не спирала да я върти насам-натам и започнала да ѝ претърсва джобовете.

В този момент Ейда се сетила за медальона и яростно се опитала да се отскубне от търсещите ръце на Рейчъл.

— А туй какво е, мадам? — извадила медальона Рейчъл и го вдигнала победоносно. — Виж ти, виж ти, знам откъде ти е.

— От майка ми е, няма нищо общо с тебе!

— О, има, има! — засмяла се Рейчъл на опитите на Ейда да докопа медальона.

Бутнала я толкова силно назад, че се ударила в пейката. Рейчъл се заловила със закопчалката на медальона, който неочаквано се отворил, извадила завитата от русата къдрица раковина и я хвърлила в жаравата, където тя изсвистяла и се изпарила. Ейда съскала като котка и се готвела да се нахвърли върху Рейчъл с ноктите си, но в този момент през вратата се дотърлил Франк с притъмняло пиянско лице и Рейчъл насочила гнева си към него.

— Погледни се само! Истински позор, некадърен, безполезен пияница. Разбирам защо те е напуснала... — само че остатъка от изречението избил огромният червен юмрук на Франк.

Нямало и час, откакто бебето умряло, но вече изглеждало съсухрено като тъничък лист, а Рейчъл не спирала да го притиска към гърдите си, сякаш било още живо.

— Да изтичам ли да доведа пастора? — предложил услугите си Лорънс, след като цяла вечност седели в тревожно и гузно мълчание. Дори дърво в огъня никой не бил помръднал да сложи.

— Аз ще отида — изстреляла Ейда и се запрепъвала с налъмите по замръзналата хлъзгава пътека на двора, като не спирала да моли за опрощение, тъй като, макар Самюел да бил починал от пристъп и без нито едно петно от шарка, тя нито за миг не се съмнявала, че е умрял, защото тя си го пожелала.

* * *

Дифтерит. Дочувала тази дума да се прошепва зад вратата. Красива дума — *дифтерит*, като име за момченце. Рейчъл я изпратила да доведе доктор Симпсън, който ѝ се усмихнал иззад големите си колкото пържоли мустаци, погледнал гърлото и рекъл:

— Ахааа, ясно, аха — когато подушил вонящия ѝ дъх и видял подобната на гюдерия ципа по цялото ѝ гърло. После хванал ръката ѝ и казал: — Съвсем скоро ще припкаш пак като дива козичка, Ейда — мислейки си колко е красива, точно като майка си.

Излязъл от стаята, а Ейда чула части от разговора му с Рейчъл.

— Трябва да държиш другите деца настрана... влошава бързо... при такива случаи... приключи.

Рейчъл отвърнала нещо грубо, но Ейда не успяла да различи думите, после чула стъпките им надолу по стълбите и последвалата тишина, нарушавана единствено от тиктакането на часовника на майка ѝ — помолила била да го донесат в стаята, а вцепенената и разкаяна пред лицето на смъртта Рейчъл се съгласила.

След минута-две Ейда чула копитата на голямото муле на доктор Симпсън в двора. Понесъл се в блещукащата зимна светлина и се замислил за къдриците на Алис Баркър — мисъл, която го топлила, докато мулето не се уплашило от един див заек точно като минавали покрай стопанската сграда, и той едва не се изтърсил от седлото. Ейда се заслушала в заглъхващия тропот на копитата, после завалял сняг.

Ейда чувала хриповете в гърлото си, които като нищо можело да са предсмъртното ѝ хъркане; знаела, че щом го чуваш, значи, няма да се справиш. Предишната зима сестрата на нейна приятелка от училище починала от дифтерит и тя знаела какво се случва. Смъртта обаче не изглеждала тъй ужасна, когато човек бил близо до нея. Камбаните на черквата биели с приглушен звън, сякаш знаели, че тя идва, макар всъщност поводът да бил починалият преди няколко дни местен земевладелец, когото погребвали същия ден. Коледа минала и си заминала, без дори да остави следа в стаята на болната. Студеното време, което помогнало да се пренесе душата на новородения Самюел, станало още по-студено и земята била твърда като желязо и студена като олово. Неговият гроб били изкопали някак си, но за нейния щяло да им се наложи с кирки да пробиват земята.

Навън била преминала снежна буря.

— Бяла стена — казала Рейчъл, опитвайки се да я накара да изпие малко вода от варен ечемик, само че гърлото ѝ я боляло прекалено много и тя не можела да преглъща. Отразената от снега светлина през прозореца била ослепителна и трепкала и се полюшвала като вода. Албърт, Лилиан и Нел играели в снега навън и пискливите им гласове нарушавали дълбоката тишина, която снегът неизменно води след себе си. Пак заваляло, отначало леко, постепенно на все по-големи парцали, докато накрая снежинките заприличали на мека пухкава перушина от крилете на птици или на ангели. Ейда застанала боса на хрупкавия захарен сняг; била само по нощница, но не чувствала студ. Огледала се, за да види къде са малките, но от тях нямало и следа. Погледнала дърветата и видяла, че по натезалите от сняг клони са накацали бели птици, които в този момент се вдигнали едновременно във въздуха, крилата им изпляскали почти безшумно, а отдолу се посипала перушина, която се понесла безшумно и се

превърнала в огромни лениви снежинки. Ейда вдигнала глава да ги погледа, а те падали и се топели по лицето ѝ. Снежното ято направило завой и долетяло обратно над нея и сега тя чувала как крилата порят въздуха, нейде отдалече долитал приглушен камбанен звън, а съвсем наблизо — тиктакането на майчиния ѝ часовник и звукът от копитата на голямото муле на доктор Симпсън.

После птиците започнали да описват големи кръгове и да се спускат все по-надолу, към нея, а миг след това, без да разбере как, тя полетяла заедно с тях към яркото зимно слънце, в чийто център стояла майка ѝ, разперила ръце да я прегърне.

* * *

Лорънс изчезнал две години по-късно; рано една сутрин през лятото се измъкнал от къщата и избягал към крайбрежието. Том бил неутешим, убеден, че брат му е отвлечен от някаква свръхестествена сила.

— Простакът му прост! — ударил го по главата Франк.

Том обаче продължил да вярва, че Лорънс се е изпарил във въздуха, и дотолкова успял да го внуши на по-малките, че споменът им за него се превърнал в спомен за някаква мистерия, понеже повече не го видели — той писал, но по онова време семейството вече се било преместило. Озовал се в Хъл, стоял с протрити обувки и празен стомах наред „Земята на зеления джинджифил“ и се чудел що за място има улици с такива имена, когато един стар моряк се смилил над него и го прибрал на търговския си параход. Следващите две години Лорънс обикалял източното крайбрежие и Северно море до Холандия и Германия, след което се хванал като огняр на един параход за Южна Америка. Когато отново навлязъл в родни води, Голямата война вече била започнала. Само дето така и не стигнал до дома, тъй като в Северно море, точно когато вече виждали английския бряг, ги взривила немска мина.

Година по-късно през една ледена февруарска нощ Фредерик умрял от хипотермия пред вратата на собствената си къща — прекалено бил пиан, че да може да вдигне ръка и да отвори. Малко след това Рейчъл решила, че ѝ стига толкова живот в провинцията, и се

пренесла обратно в градската цивилизация. Ако зависело от нея, предпочитала да се върне към крайбрежието, но снахата на викария ѝ предложила работа като готвачка в Йорк и тя преценила, че би било глупаво да откаже. Отначало наели жилище в един от бедните квартали в Уолмсгейт, но щом успяла пак да вдигне семейството на крака, си взели хубава къща с тераса в Гроувс. Децата ходели на църква, имали чисти кърпички, не говорели вече с онзи груб акцент и почти напълно забравили за живота си на село.

Когато Нел се върнала от медения си месец в Езерния район, установила, че Рейчъл е умряла и погребана („Стори ми се безсмислено да ти развалям медения месец“ — защитила логиката си Лилиан), Лилиан вече била изхвърлила повечето ѝ вещи, но не и сребърния медальон, знаела, че е на майка им, защото на единствената нейна снимка, която пазел брат им Том, той ясно се виждал. Лилиан дала медальона на Нел, защото, както обяснила, „Ти беше още малко бебе, теб дори не те е гушкала“, после и двете поплаkali заради празния медальон и разни други работи. Разбира се, не знаели, че докато седели в салона на „Лодър стрийт“ и ронели сълзи над медальона, майка им пицляла и хвърляла ваза наред една спалня в Уитби — ваза, която, за нещастие, уцелила мосю Жан-Пол Арман точно в слепоочието, та се наложило да пратят прислужницата да донесе топла вода и студени компреси за огромната синина, която цъфнала като цвете на главата му.

---

[1] Rag, Tag and Bobtail — герои от едноименното детско телевизионно предаване по Би Би Си, излъчвано всяка седмица като част от програмата „Гледай с мама!“ (англ.). — Б.пр. ↑

ПЕТА ГЛАВА
1958 ГОДИНА

ИНТЕРЛЮДИЯ

Бънти и папагалът изчезнаха в една и съща нощ и едва по-късно, когато ги откриха и върнаха в безопасност, осъзнахме, че става дума за съвпадение и не, Бънти не бе избягала с папагала. По-точно казано, папагалът не беше избягал заедно с майка ни — мисъл, която се бе загнездила в главата ми, понеже Патриша наскоро ми бе чела „Приказки от хиляда и една нощ“ и си представях как той лети из небето, а Бънти е виснала зловец, като Синдбад, от покритите му с люспи остри нокти. Фактът, че бе почти абсурдно папагалът да е единственото нещо, което Бънти би взела със себе си, бягайки от къщата, бе някак подминат от нашите детски мозъци.

Отнема ни известно време да осъзнаем, че Бънти изобщо липсва. Тя е нашият жив будилник и ако не извъни, ние просто продължаваме да си спим. Всъщност се събуждаме чак в девет и петнайсет, когато един нетърпелив клиент, дошъл да вземе балсамите „Шърлис“, започва да тропа силно по вратата на магазина долу и събужда всички животинки, които също са се успали, също и бясната Патриша, която по принцип мрази да закъснява за каквото и да било (Патриша е от онези момичета, дето пристигат в училище преди чистачките). Новината бавно се просмуква из къщата — Патриша буди Джилиан, Джилиан буди мен, като се хвърля върху заспалото ми телце и пици, че съм ѝ задигнала куклата марка „Роузбъд“, на име Дениз (Дениз е изместила Саждик и Метлачка в сърцето ѝ), а пък аз будя Джордж, като изтичвам обляна в сълзи в стаята на нашите и показвам бързо разрастващата се синина на бузата си, където ме е закачил кракът на Джилиан. На Джордж това му идва в повече, скача от леглото замаян, грабва будилника от нощното шкафче, зяпва го неразбиращо, поглежда празното място на леглото до него, където би трябвало да е Бънти, после се отпуска обратно на възглавницата и промърморва сънено:

— Иди да намериш майка си.

Задача, която не се оказва никак лесна. Трите дружно играем на „Намери майката“ в продължение на поне половин час, след което се

върщаме при Джордж и признаваме колко много не ни бива в тази игра.

— Как така не можете да я намерите?

Той вече е станал и се бърсне с електрическата самобърсначка, като междувременно следи с едно око и тостера. От време на време звънецът на магазина издрънква и той изтичва да обслужи клиентите. Панталоните си е облякъл, но иначе е още по потник и горнище на пижама, поради което чуваме долу да се разменят обичайните изтънчени хумористични забележки: „Успахте се, значи, господин Ленъкс? Ха-ха-ха!“, „Виж ти, виж ти, Джордж, май нещо те е задържало в леглото, а? Ха-ха-ха!“. Последната с безпогрешния източнолондонски нецензурен език на Уолтър, дошъл да купи сепия за вълнистото папагалче на майка си. Дори тази дребна покупка се оказва достатъчен повод за мръсна шегичка, но, изглежда, Джордж не е в настроение.

— Как е Дорийн? — пита Уолтър със странен жест, сякаш опипва огромна невидима гръд. Джордж прошепва нещо злоецо относно Бънти. — Изгубил си жената? — повтаря Уолтър невярващо. — Ай, каква гадост, приятел!

Лицето на Джордж не издава никаква гадост, когато оглежда магазина и открива две неща почти едновременно — липсващ папагал и присъстваща Руби.

— Облечи си нещо! — казва мигом, сякаш правя стриптийз, а не съм застанала просто по нощничка и пантофки, вдигнала умърлушено една прегоряла филийка.

— Ех, тези пеленгатори! — заявява Уолтър и си бърка с единия пръст в ухото.

* * *

— Какво е пеленгатор? — питам аз Патриша, която пак е в кухнята и продължава да овъглява филийка след филийка.

— Откъде да знам, по дяволите! — отвърща ми тя ядно и си прибира косата зад ухото, след което изпищява ядосано заради тостера.

Джилиан донася кутия корнфлейкс от шкафа и си сипва в една купа.

— Бамби — казва и добавя две огромни лъжици захар — Снежанка, Пепеляшка — това са рисунките.

Звънецът на магазина известява, че Уолтър си е заминал, при което Джордж се втурва обратно в кухнята.

— Къде е тя, по дяволите? — оглежда ни трескаво една по една.

— Може да е оставила бележка — осмелява се да предположи Патриша, докато се опитва да уцели кофата за боклук с една от почерните филии.

— Бележка? — повтаря Джордж.

Оглежда се. Мисълта, че Бънти може да ни е напуснала, а не да се е запиляла нейде из къщата, още не му е минавала през ума.

— Да, бележка — отвърща Патриша и хвърля филията точно в средата на кофата (тя е безмилостен нападател в „малкия“ отбор по баскетбол на хуманитарната гимназия „Куийн Ан“. — Нали се сецаш, бележка.

— Знам какво е бележка — разгневява се Джордж и излиза отново с тежки стъпки.

Аз въздишам и посягам към кутията с корнфлейкс. Разсипвам ги навсякъде, но поне част попадат в купата. Патриша намазва масло на парче овъглен хляб и го ухапва с известно невесело удоволствие. Храним се прави, подпрени на каквата част от кухненския плот е останала свободна. Това освобождение от игото на масата в трапезарията намирисва на потайни удоволствия и в крайна сметка се заформя доста добра закуска, похапваме си сладко не само прегорели филийки и корнфлейкс с прекалено много захар, ами и няколко предизвикателно препържени хлебчета с яйца благодарение на съвместните ни усилия над тигана. Този задружен дух обаче не се простира до ходенето на училище. След като приключваме с разточителната закуска, Патриша си приготвя чантата и казва:

— Така, аз тръгвам.

— Ами аз? — изревава Джилиан и набутва светкавично последните пържени филийки в устата си. (Обикновено Бънти придружава мен и Джилиан по дългия път до детската градина.)

— Какво ти? — пита Патриша точно с онзи пренебрежителен тон, който задължително влудява Джилиан.

— Аз как ще стигна до училище?! — изкрещява ѝ тя и подскача нагоре-надолу (прави ми впечатление, че никъде не чувам „ние“).

— Аз откъде да знам — свива сурово рамене Патриша. — Не ме засяга, да не говорим, че вече си почти на десет, все ще можеш някак сама да стигнеш? — след която кръвна обида за зрелостта на Джилиан тя мята чанта на рамо и изчезва.

Джилиан кипва от възмущение, но парата се уталожва в момента, в който Патриша подава глава отново.

— Ще си взема чантата — заявява забързано Джилиан.

— Не си прави труда, не съм се върнала за теб — обяснява пренебрежително Патриша. — Забравих да напиша бележка, това е.

И Патриша ли ще оставя бележка?

— И ти ли ще избягаш, Патриша? — питам аз ужасено.

— Не, глупачке — отсича тя — бележка, задето съм закъсняла.

Откъсва една страница от френското си тефтерче и написва с безупречна имитация на почерка на Бънти: *Уважаема госпожице Евералд, моля да извините Патриша за закъснението тази сутрин, за съжаление, кучето ни бе прегазено. С уважение, госпожа Г. Ленъкс.*

— Какво куче? — пита Джилиан, двете сме се надвесили над рамото на Патриша и я гледаме как пише. — Ние нямаме куче.

— Напротив, имаме, и то много — отвръща ѝ тя и сгъва прилежно бележката на четири.

— Да, ама те са животинки от магазина — обърква се Джилиан. — И нито едно не е сгазено. Нали?

— Джилиан — гледа я Патриша невярващо — самата ти непрекъснато лъжеш. Не виждам какво толкова се газираш. — Джилиан действително се „газира“, бузите ѝ пак са се обагрили по онзи странен начин на червени петна — малко като на пьстърва — както когато се кани да избухне в плач. — Сега вече наистина тръгвам — обявява Патриша, без да ѝ обръща внимание, след което ме поглежда и казва мило: — До довечера, Руби.

Аз се отплащам за проявеното предпочитание, като излизам в задния двор и ѝ помахвам за довиждане — нещо, което Бънти никога не прави. На заден фон чувам да се задава подобен на сирена за въздушна атака рев:

— Искам мамааа!

Е, „искам, не значи получавам“, както „мама“ неуморно ни набива в главите. Този ден така и не стигаме до училище, ами си прекарваме деня далече от Джордж, предимно в стаята на Джилиан, където тя се заема да отвори алтернативно училище — всички ученици на земята, а тя на леглото. Принудена съм да се наблъскам на един чин с Дениз. Основните задължения на Джилиан, изглежда, са да раздава наказания, а когато аз се осмелявам да се оплача, че когато Патриша си играеше на училище, сме имали истински уроци, ме наказва в ъгъла за повече от час и ми е позволено да се махна оттам само за да отида да потърся нещо за ядене. Дори и тогава обаче не успявам да заслужа статуса на любимка на учителката, тъй като единственото, което успявам да намеря, са няколко соленки със сметана и половин малцово кексче „Сорийн“. От време на време Джордж се провиква от дъното на стълбите и пита дали сме добре, на което ние отвърщаме в един глас „Да!“, тъй като не можем да си представим какво ще прави с нас, ако кажем, че не сме.

— Цял ден ли седяхте тук? — пита изумено Патриша, когато се връща от училище.

— Да.

— И мама не се е появявала? (Това обръщение е на ръба да изчезне завинаги от речника на Патриша, но при тази неочаквана криза се връща за малко.)

— Не.

Изчезнала е безследно, не е останал ни един косъм, ни един нокът. Може да е умряла. Може да се е присъединила към домашните призраци и сега да минава през стените и да се плъзга надолу по стълбите. Да бяха сега тук господин Уеджуд или Майра от църквата на леля Бабс, може би щяха да могат да помолят нашите призраци да бъдат така любезни и да се огледат, за да проверят дали случайно не е наоколо. Това със сигурност щеше да намери занимавка на Деветия легион.

Джордж излиза и донася риба и чипс за вечеря. Изглежда много разтревожен.

— Проклетият папагал също се е писал бегал, да ви кажа — отбелязва той и поклаща глава озадачено. — Мислите ли, че трябва да

се обадим в полицията? — пита ни, а ние трите отвъръщаме с празни погледи, понеже никога преди не ни е питал какво мислим.

— Ами — осмелява се Патриша — ти всъщност потърси ли бележка?

— Че кога да смогна и бележка да търся? — идва огорченият му отговор и спасителната команда потегля отново.

Джилиан предлага на Патриша да изфалшифицира една бележка.

— Това с какво ще помогне? — намръщва се Патриша.

— Така ще е доволен — настоява Джилиан, а Патриша присвива замислено очи.

— Искаш да кажеш, че така няма да се ядосва на нас?

Аз се съгласявам ентусиазирано с този план, макар малко да ме е срам, задето повече се тревожим за собствената си съдба, отколкото за тази на майка ни. Така или иначе планът пропада, тъй като не успяваме да измъдрим какво би могла да напише Бънти, та Джордж да е доволен.

Преравяме чекмеджето в нощното шкафче на Бънти, което е много чисто и подредено, но не съдържа послание за Джордж. Съдържа обаче малък сребърен медальон.

— Какво е това? — питам аз Патриша, а тя свива рамене.

— О, това съм аз! — възкликвам доволно, понеже, като го отварям, намирам две миниатюрни мои снимчици, по една от двете страни, които изглеждат като изрязани от моменталните снимки, които Бънти държи закачени на стената във всекидневната.

Джилиан сяда на леглото и гледа медальона иззад рамото ми.

— Мама държи моя снимка до леглото си — подчертавам аз за пред безснимковата Джилиан.

— О, така ли! — отвърща саркастично тя. — Държи я там, понеже е снимка на П... — при което Патриша я сръгва силно в ребрата и тя изквичавя.

Вниманието ни е отвлечено от факта, че в чекмеджето на нощното шкафче на Джордж Патриша открива нещо, което единодушно решаваме, че е истинска бележка, заедно с яркочервен пакет цигари „Крейвън Ей“, няколко монети и розово-син пакет „Дурекс“. Отделяме известно време на чекмеджето със съкровища, като се опитваме да съберем смелост да отворим плика с написано отгоре със замах „Джордж“.

Джилиан предлага да го отворим на пара, но да слизаме в кухнята ни се струва доста рисковано, докато на Патриша не ѝ хрумва гениалната идея да използваме чаеварката откъм страната на Бънти, като напълним чайничето в банята. Чаеварката не е приготвена — в чайничето няма вода, в каничката няма чай — което според Патриша е доказателство, че Бънти е планирала да си тръгне, а не е била похитена посред нощ от някаква свръхестествена сила. Потенциално може да е вярно — откакто си купи чаеварката, Бънти се посвети на сутрешната чайна церемония като една истинска гейша, но аз все още отказвам да повярвам, че е способна доброволно да изостави собствените си деца.

Явно греша. Успяваме да отворим плика, но не и преди Патриша да се изгори, а самият плик да се нагърчи и накисне — накрая просто го скъсваме.

— Чети на глас, Патриша! — умолява я отчаяно Джилиан, понеже Патриша вече е зачела бележката с ледено лице. — Какво пише?

Патриша зачита на глас и успява плашещо добре да докара гласа на Бънти, макар че самите думи са толкова странно надути, че Бънти сякаш ги е преписала от книга или, което е по-вероятно, от някой филм.

Скъпи Джордж, търпението ми вече се изчерпва и не мисля, че мога още дълго да продължавам така, поради което смятам, че ще е най-добре да прекарам известно време някъде далече от всички вас. Знаеш колко обичам децата. Твърдиш, че не се задяваш с друга, и се налага да ти вярвам, понеже си ми съпруг, но, както знаеш, животът ми доста се промени, откакто П... — тук Патриша се закашля и поглежда Джилиан някак странно, после следва кратка неудобна пауза, но накрая продължава: — Е, с две думи, заминавам за известно време, защото наистина не мога повече (това вече по прилича на Бънти). Не се тревожи за мен. Не че би се разтревожил. Бънти.

Няколко минути смиламе мълчаливо прочетеното — най-вече онази част колко обича децата си — но накрая Патриша изсумтява и казва:

— Пълни глупости!

Мен това ме изненадва, понеже го намирам за доста трогателно.

— Може би не е нужно все пак да му го даваме? — пита Джилиан с надежда в гласа, но Патриша, етична до крайност, казва, че

трябва, и надписва друг плик.

— Нали не сте го отваряли? — поглежда ни подозрително иззад бележката Джордж.

— Разбира се, че не — отвръща Патриша силно обидена. — Пликът е запечатан, нали?

— Хммм — опитва се да спечели време Джордж, като се взира в бележката дълго след като става пределно ясно, че е приключил с четенето. — Ами... — казва накрая. — Както и да е. На майка ви й се е наложило да замине неочаквано, за да се грижи за леля Бабс, понеже е болна. Така де, леля ви Бабс е болна. На нея не й е добре, не на майка ви.

Ние измърморваме в един глас нещо от сорта колко неприятно за леля Бабс, като се гледаме ококорени и едва успяваме да прикрием каквото знаем. Малко по-късно, след като истерията ни е вече поутихнала, Патриша напомня на Джордж за предстоящата ни почивка — всички съвсем сме забравили, че ще заминаваме за Уитби за кратката ваканция покрай Петдесетница.

— Не! — възкликва Джордж и удря глава във вратата. — Не мога да повярвам! Как можах да забравя? — пита той и се обръща към нас с пресилено изумление на лицето.

В отговор ние трите свиваме с почуда рамене в подчертано галски стил — с широко отворени очи и разтворени нагоре длани. Как е възможно всичко това? Как е възможно Бънти да не е наоколо да ни напомня и за най-дребните неща, като например да станем сутрин, да се храним, да се сетим, че ще ходим на почивка?

— Ще затворя магазина — решава той накрая, след като се обажда на всички, за които се е сетил, да помоли да поемат работата за една седмица, и установява, че никой няма желание или възможност.

По-рано, и то само при неотложна нужда, баба Нел биваше мобилизирана да наглежда магазина, само че чичо Тед сега я е завел на Езерния район (вж. *Бележка 5*) за седмица. Естествено, Джордж отдавна трябваше да е уредил всичко това — Бънти няколко пъти вече ни каза, че Джордж „ще вземе някого за празниците“, та да можем да си направим „истинска семейна ваканция“. Всички ние все още пазим ярки спомени от миналогодишната ваканция, когато Джордж успя да се измъкне от едната подгизнала от дъжд седмица с нас в Брайдлингтън (но пък необяснимо защо, Бънти така и не можа да го

засече у дома при всичките обаждания — по-голямата част от ваканцията тя прекара в телефонната кабина. Като се върнахме обаче, той си плати за тези обаждания, че и отгоре).

— Какво ще стане с домашните любимци, ако затвориш магазина за цяла седмица? — пита разумната Патриша.

Пак удряне на главата по вратата. Джилиан започва да циври доста нелицеприятно.

— Не искам да пропускаме ваканцията!

— Не знам — отвръща Джордж още по-угнетено. Махва с ръка във въздуха. — Може пък вие трите да отидете при Бабс или нещо такова.

— Не — напомня му нежно Патриша. — Леля Бабс е болна, забрави ли?

Той я зяпва налудничаво.

— А Луси-Вида? — обажда се Джилиан, чийто рев се извисява вече в първи глас.

— Луси-Вида? Луси-Вида? Какво за Луси-Вида? — сопва й се Джордж.

— Тя щеше да идва с нас — разяснява Патриша. (Леля Илайза ще влиза в болница, за да й махнат подобните на синьо сирене вени по краката.) — Утре сутринта ще дойде.

Джордж се свлича на колене и започва да си удря главата в килима. В повечко му дойде, „до гуша“ — жената и папагалът изчезнали, четири момичета за гледане, магазин за въртене, ваканция за прекарване — изведнъж вдига глава. Една идея озарява лицето му като слънчев лъч.

— Ха! — обявява той, но не навлиза в подробности.

Патриша седи отпред, а Луси-Вида, Джилиан и моя милост сме на задната седалка на стария ни форд „Англия“, модел 1948-ма. Все пак ще ходим в Уитби, за да прекараме съгласно предварителния план ваканцията си за края на срока в апартамент на самообслужване, но вместо да тръгнем към Пикъринг, правим странна отбивка. Минаваме знак, на който пише „Лийдс, Мърфийлд, Дюзбъри“, и аз се свивам ужасена като таралеж. Патриша поглежда рязко с крайчеца на очите си.

— Мислех, че няма да ходим при леля Бабс.

— Няма — отвръща Джордж самодоволно.

— Седмица в Уитби с уикенд в Уитби, смешно, а? — правя опит да поддържам разговора аз. — А във Файли — какво? Файтони?

— Чудя се дали тази година Дейзи и Роуз ще ходят на парада за Петдесетница — споделя Луси-Вида неадресирано.

— Съмнявам се — отвръща мрачно Патриша. — Леля Бабс е болна, нали помниш.

За последните двайсет и четири часа този факт е повтарян вече толкова пъти, че започваме да го вярваме. Луси-Вида, на която, естествено, ние сме разказали всичко, включително за цвета на опаковките „Дурекс“ (макар че на мен никой не ми е обяснил за какво служат всъщност), все забравя къде е според официалната версия Бънти и се налага да ѝ се напомня.

— Ох, да, ама разбира се — отвръща тя толкова театрално, че Джордж я поглежда притеснено в огледалото за обратно виждане.

Накрая, след почти цяла вечност, спираме пред малка, доста западнала къща с тераса в Чапълтаун.

— Ей сегичка се връщам — обявява Джордж и изскача от колата, след което се обляга с цялата си тежест на електрическия звънец на входа.

Невидима ръка отваря вратата и той потъва вътре. Вече ни е информирал, че е „измислил кой да се грижи за нас“, и съответно са налице безброй предположения за самоличността на този някой. Всички си имаме предпочитания — Луси-Вида би искала да е Марго Фонтейн, аз искам Нана, кучето от „Питър Пан“, а Патриша иска Мери Попинс (жена, която отчаяно желаем да поеме запуснатото ни отглеждане). В типичен стил Джилиан иска фея кръстница, която да дойде да се грижи за нея, а нас другите да затвори в сиропиталище. Не сме познали. „Някой“ е леля Дорийн.

— Марш на задната седалка, Патриша! — нарежда Джордж като на куче. Патриша се намества с нежелание на вече пределно заетата задна седалка, после дружно се втрещваме неприветливо в натрапницата отпред. — Момичета — представя я Джордж — това е госпожа Колийър, може да ѝ викате леля Дорийн.

„Леля Дорийн“ се извърща на седалката и ни се усмихва. Тя е мека, заоблена, някак кафеникава женица, по-стара от майка ни, но с

по-малко грим и боя за коса. Протяга малката си пухкава ръчица към зашеметената Патриша.

— А ти трябва да си Патриша — казва тя с най-необичайния акцент, който някога сме чували — защото си най-висока от всички. — Патриша стиска предпазливо тъй щедро предложената ръка. — Бъди така добра, миличка, да ме представиш на останалите момиченца.

Леля Дорийн стиска ръката на всяка една от нас много сериозно и казва „Приятно ми е“ на всяка поотделно. През това време Джордж наблюдава зорко в огледалото за обратно виждане люпилото си за признаци на лошо възпитание.

— Леля Дорийн любезно се съгласи да се грижи за вас тази седмица, за да може да си направите ваканцията — съобщава той, когато приключваме със запознанствата. — Какво трябва да кажете?

— Благодарим ти, лельо Дорийн — изпяваме всички в един глас.

Всички, с изключение на Патриша, разбира се, която ме поглежда с повдигната вежда и прошепва:

— Това какво е? „Малка къща в прерията“? — книга, която особено много ненавижда.

Тази нейна бунтарска позиция минава незабелязана от Джордж, който вече атакува скоростния лост, за да нацели неизменно скромната и срамежлива задна скорост на форда. Отсъствието на обичайните богохулства, с които се обръща към въпросната неподатлива задна скорост — очевидно породено от присъствието на леля Дорийн — е осезаемо.

— Колко приятно! — отбелязва тя, когато Джордж най-сетне успява да обърне колата и включва на първа. Прибира ръце в скута, готова да се забавлява. (Колко странно само!)

Излизаме от града и леля Дорийн вади пакет цигари и пита Джордж дали иска.

— Няма да откажа — отвърща той сърдечно, сякаш му предлага от най-добрите хавански пури, а тя запалва две и му подава едната.

На задната седалка натрапчивата интимност на това действие не остава незабелязана и сега започваме да гледаме на тях с нови очи. Да не би леля Дорийн да е роднина на Джордж?

Пътуването до Уитби минава без произшествия — по правило рядкост за излизане с форда, при което обикновено нещо бива прегазено, та било то само тревната ивица отстрани на пътя. Изглежда,

леля Дорийн и Джордж познават Уитби доста добре и докато се спускаме по стръмното шосе към центъра, си сочат разни забележителности и се кикотят.

— Помниш ли онези лудетини? — при което Джордж отмята засмяно глава и се подмладява с поне двацет години.

Уитби несъмнено прилича на вълшебно място — от старите тайнствени руини на върха на хълма до калпавите рибарски колиби — и Патриша е особено доволна, защото, осветлява ни тя, тук е завършило пътешествието на кораба „Деметра“, потеглил от Варна.

— „Деметра“? — пита леля Дорийн.

— Да — отвръща Патриша. — Корабът на Дракула, попаднал в бясна, неестествена буря, в която загинал целият екипаж, а на онези скали — посочва тя осведомено — трябва да се е измъкнал, преобразен на черно куче. Цербер — добавя тя с безкрайно доволство, а аз потръпвам, спомнила си за стълбището на леля Бабс. — Може би — добавя тя и поглежда изпитателно Луси-Вида, която е приклещена между нея и Джилиан (аз съм накрая, премазана о несигурната врата, и вероятно ще изпадна, ако вземем някой по-рязък завой) — може би леля Илайза те е кръстила на Луси Харкър? Тя е станал вампир — добавя тя с наслада.

— Може и да е — отвръща Луси-Вида флегматично.

Прекалено отдавна познава Патриша, че да ѝ се връзва.

— Ай, ай! — обажда се леля Дорийн без капка сарказъм в гласа. Извърща глава, така че да вижда Патриша. — Какво невероятно въображение имаш, Патриша! — а последната полага неимоверни усилия да не изглежда доволна, само че аз много ясно виждам, че е така, понеже, както съм седнала до нея, усещам топлината от почервенелите ѝ бузи.

Насочваме се безпогрешно към „Ройъл Кресънт“ и когато приключва с пренасянето на чантите до апартамента ни на третия етаж, Джордж остава само колкото за чаша чай (за който всичко сме си донесли картонена кутия от вкъщи), после казва:

— Е, аз най-добре да се връщам в магазина — и ни оставя без предупреждение в компанията на една напълно непозната.

— Така — казва леля Дорийн и в тази единствена дума се съдържат повече гласни, отколкото познаваме — най-добре да си разопаковаме багажа, момичета, а?

Любопитството на Патриша побеждава обичайната ѝ социална резервираност.

— Ти откъде си, леля Дорийн?

Леля Дорийн ни дарява с накъсан, задавен смях и отговаря:

— Ами че от Белфаст, Патриша, от Белфаст.

Патриша изчезва с чаените принадлежности, та се налага аз и Луси-Вида да потърсим от Джилиан географско просветление.

— Това е столицата на Уелс — заявява тя авторитетно.

Всички много харесваме апартамента; в него няма и следа от обичайния домашен безпорядък, а същевременно си има всичко — чаршафи, одеяла, тенджери, прибори — плюс тук-там някой орнамент. Тапетите са чисти и на цветя и не са попили мириса на семейните драми, а килимът на есенни листа и оранжевите пердета на хола навяват единствено ваканционно настроение. Има един малък недостатък — спалните са само две, едната от които получава леля Дорийн, а ние четирите трябва да се задоволим с две двойни легла в една стая. Най-просто е да оставим едното от тях на Патриша, а ние трите да се сместим на другото. За компенсация за тази теснотия (която включва и Панда, Мечо, Дениз и неподдаващата се на класификация „Манди-Сю“ на Луси-Вида, която прилича на котка на черни и бели ивици, пострадала от ръката на некадърен препарат) от нашата спалня се разкрива спираща дъха гледка — над Кресънт Гардънс отдолу, отвъд Променадата, отвъд Шатрата и още нататък, до безкрай, към ширналото се Северно море, тоест до ръба на познатия нам свят.

На леля Дорийн ѝ отнема два дни да спечели Патриша. За да бъдем по-точни, отначало Патриша си е направо враждебна и дори избягва за няколко часа, като накрая я намираме долу на плажа да помага на един човек да води магарета напред-назад. Човекът е доволен, че си е намерил безплатна помощница, без да съзнава, че нейната цел е да му приспи вниманието, за да осъществи великия си план да освободи всичките магарета. Доведена е у дома разплакана (нещо необичайно) и абсолютно неутешима, макар че леля Дорийн не прибегва до физическото насилие, с което Бънти обикновено ни усмирява. На другия ден, докато се разхождаме по Променадата,

Патриша пада във водата и макар случаят да е хитро представен като нещастен, сега, като се замисля, бих казала, че всъщност това е бил спонтанен опит за самоубийство.

Нищо ѝ няма, освен че си навяхва китката, и е върната в апартамента, където е професионално бинтована и закичена с превръзка през рамото от леля Дорийн.

— През войната бях медицинска сестра — усмихва се тя, когато ѝ правим комплимент за хубавата превръзка.

Това я издига с няколко стъпала в очите ни — ние до една сме на мнение, че медицинска сестра е прекрасна професия, макар никоя от нас да не планира да стане такава, като порасне. Патриша продължава да иска повече от всичко да стане ветеринарка и да спаси от смърт всички животни на света; Луси-Вида ще играе в мюзикли — с тези дълги крака може да рита убийствено високо и да прави шпагат, все действия, които разкриват позанемарено бельо, повод за силен бодеж в гърдите на Бънти и леля Бабс. Аз, като порасна, ще стана актриса („Ама ти вече си достатъчно актриса, Руби“ — твърди Бънти), а Джилиан ще стане чисто и просто известна и ѝ е все едно как ще го постигне. За разлика от Бънти леля Дорийн изслушва тези момичешки амбиции с искрен интерес.

Патриша капитулира, впечатлена от висококачествената нежна грижа, която леля Дорийн отделя на нараняването ѝ — *Така боли ли, Патриша? О, извинявай... Ти си смело момиче, Патриша, наистина...* Контрастът с Бънти е неизбежен. Има и други области, в които леля Дорийн печели всички сравнения с Бънти. Например готвенето ѝ — без никакво суетене приготвя огромни вкусни ястия от типа задушено с кнедли.

— Силна храна, та да натезиш, Патриша, и да не можеш да избягаш — смее се тя и — о, чудо! — Патриша се смее заедно с нея.

Няма и проблеми на фронта на десертите и купува сладкиши от ябълки и ревен с бисквити от „Ботамс“ или лепкави парчета с яйчен крем — на практика всичко, което се случи да ни хареса по време на ежедневната разходка по магазините. (Леля Бабс, леля Гладис и Бънти — невидимият гръцки хор в главите ни — разперват ужасено ръце и възкликват: „Купешки!“, ама дреме ли ни? Не.) Да не говорим, че вечеряме риба и чипс *почти всеки ден* и често отскачаме до сладкарския магазин и сергиите със захарни бонбони и хапваме много,

много фунийки сладолед, защото, както казва леля Дорийн, намествайки огромната си скоклива гръд: „В крайна сметка сме на почивка, нали така?“.

Това не значи, че като цяло е небрежна или немарлива. Напротив даже, във всичко, което прави, има ред и хармония, а изправена пред емоционалните вълни на Джилиан, остава напълно спокойна и непоклатима. Притежава необяснимата дарба да ни кара да вярваме, че ежедневните задължения в живота на самообслужване — миенето на тенджери, оправянето на леглата — са просто поредната възможност за забавление и игри, та се стига дотам, че Джилиан се бори да се докопа до метлата преди останалите.

— Брей, Джилиан — коментира с почуда Луси-Вида — не знаех, че имаш такива заложи, дечко.

Много заложи имаме, за които не сме знаели и които под ръководството на леля Дорийн полагат усилие да излязат на бял свят. Дори моят сомнамбулизъм е временно преустановен под зорката нощна грижа на леля Дорийн. („Не знаеш, защото тя просто не те буди“ — осведомява ме презрително Джилиан. Благодаря ти, Джилиан!)

Леля Дорийн дирижира игри на плажа, от които никой не страни с цупене и пухтене; организира малки пешеходни експедиции — до 199-те стъпала на абатството, покрай брега до кафенето на „Сандсенд“ — по време на които пеем неща от типа на „Десет зелени бутилки“ и „Тръгнал един човек да коси“. Един след друг строим пясъчни замъци с гордо развети хартиени британски знаменца и червени шотландски лъвове по малките кулички, а когато ни омръзне пясък и море, се мотаем из малките улици на Уитби и се дивим на шантавите им имена, почти толкова шантави, колкото на йоркските — „Двор с мрачен вход“, „Стъпала на кладенец и солен тиган“ и „Двор за разпри“ (тук специално можеше да живеят Джордж и Бънти).

Леля Дорийн знае повече игри на карти, отколкото съм си представяла, че има (Патриша с радост научава, че има толкова много варианти на пасианса), а през дъждовните следобеди, каквито има няколко, на нея май наистина й доставя удоволствие да играем заедно, сяда при нас на килима и раздава шоколадови бонбони и портокалов сок. Успява дори да убеди Джилиан да не мами, нещо, което досега никой не е постигал — макар че Джилиан поставя границата до това да

не крещи, когато загуби. Обикновено в такива случаи Патриша просто я удря, но леля Дорийн завежда Джилиан в спалнята, затваря вратата и казва:

— Е, нека оставим горкото дете да си го изкара.

Взели си поука от седмицата в Брайдлингтън, сега сме се погрижили за забавленията си и освен безкрайните игри на пастра, играем и на „Дама“, „Не се сърди човече“, „Стълба“ и безброй забавни игри на „Островът на съкровищата“, на чиято лазурносиня дъска, изрисувана с компаси и карти на съкровища, малките ни пиратски кораби порят морето, натоварени с бъчви ром, малки златни кюлчета, миниатюрни рубини (!) и перли, колкото зрънца просо. Много повече ни бива на „Островът на съкровищата“, отколкото на „Намери майката“. Най-любимата ни игра обаче е „Астрон“ — невероятно вълнуваща игра, при която малките ни космически кораби се движат по целулоидна решетка, изрисувана в открития Космос. Корабите ни трябва да избягват опасности — метеоритни дъждове, астероидни пояси, скитащи комети и прочее — и преди да постигнем целта си (сърцето на Слънцето), трябва да преодолеем една последна, ужасна заплаха — огромните газообразни пръстени на Сатурн. Сатурновите пръстени са смъртоносни, знаем го, понеже така пише на дъската за игра, и космическият кораб на леля Дорийн все попада в лапите им.

— О, ето пак! — изпищява леко тя и експлодира в облак космически прах.

Мисля, че Патриша понякога играе на „Астрон“ насън, чувала съм я да вика: „Пази се от Сатурновите пръстени, Руби! Смъртоносни са!“.

За пръв път в живота си казваме молитвата преди лягане.

— Съвсем кратичка — казва леля Дорийн — колкото Господ да знае, че ви има — и накрая ни кара да добавим послепис, с който молим Господ да се грижи за мама и татко.

Леля Дорийн — вероятно поради факта че Джордж никога не е навлизал в подробности за семейството си (той самият понякога е много неясен), вярва, че Луси-Вида ни е сестра. Никой не си прави труда да я осветли, че тя ни е всъщност братовчедка, тъй като едва ли

ще има кой знае какво значение, а пък и ни харесва да си имаме четвърта сестра.

— Пак сме четири — прошепва една сутрин доста посърнало Патриша, докато нарежда масата за закуска.

Донесла си е „Малки жени“ за ваканцията (както и „Какво направи Кейти“ и „Черната красавица“ — от които ни чете на глас побруталните откъси и ние плачем наред, с изключение на Джилиан), а понякога играем, че сме семейство Марч — Патриша, естествено, е Джо, Джилиан е Ейми (че кой друг), Луси-Вида е Мег (не много добър кастинг), а аз — макар и против волята си — съм принудена да бъда послушната и добричка Бет. Леля Дорийн обаче е идеална за „Марми“.

Леля Дорийн доста често споменава Бънти. Казва неща от типа: „Сигурна съм, че майка ти не би искала да правиш така, Джилиан“ и „На майка ти сигурно ѝ липсваш, Патриша“, макар че, като я питаме дали всъщност познава Бънти, тя се засмива и се задавя с цигарен дим:

— Божке, разбира се, че не!

Луси-Вида пита леля Дорийн дали си има свои деца, а леля Дорийн отвръща натъжено: „Не, миличка, имах си едно момиченце, но го загубих“, а когато Патриша пита тихо: „Как се казваше, лельо Дорийн?“, леля Дорийн я поглежда с празен поглед и поклаща глава: „Не знам“.

Колко странно, да не знаеш името на собственото си дете! А може пък и да не е, предвид, че на Бънти се налага да изреди имената на всички, докато нацели правилното, а аз съм винаги в дъното на списъка — *Патриша, Джилиан, П..., Руби, ти коя беше?* Може пък, ако Бънти не се върне, да имаме нова майка — за предпочитане леля Дорийн — такава, която да ми помни името.

Джордж пристига в петък вечерта и казва, че ще се връща рано на другата сутрин. Хапваме риба и чипс за вечеря — вече сме яли същото на обяд, при кея, и когато леля Дорийн казва: „Не знам за вас, деца, но аз няма да се оплача, ако известно време не виждам риба и чипс“, всички единодушно се съгласяваме с нея. После заедно играем доста буйно на „Двайсет и едно“ и времето за лягане отдавна вече минава.

— Ти къде ще спиш, татко? — пита Патриша и прибира картите.

— О — отвърща Джордж и заема за миг Бънтината усмивка — ами, ей тук, на канапето, Патриша.

Така че този проблем е решен.

Събуждам се рано на другата сутрин от отряд кряскащи пред прозореца чайки и се занасям в хола, където се пъхвам зад едно от оранжевите пердета на един от големите прозорци, за да погледна морето — синьо и трепкащо като сапфир. Утрото е прекрасно и не мога да повярвам, че днес пак ще слезем да играем на блещукащата, прясно измита ивица пясък, от която приливът се отдръпва. Съвсем съм забравила, че Джордж е тук — на канапето няма и следа от него, няма дори одеяло или възглавница, които да ми напомнят — и едва когато чувам хъхрещата му пушаческа кашлица да се приближава, се сещам за него. Надничам иззад скривалището си зад пердето и го виждам да влиза в раираната си пижама и да си чеше врата. После влиза леля Дорийн, облечена в яркорозова найлонова нощница, под която раздърпаната ѝ свободна гръд се подрусва като плодово желе. Обгръща Джордж през кръста откъм гърба със здравите си пухкави ръце, които някъде под потника му срещат неговите, при което той изпъшква някак странно.

— Шшшт! — смее се леля Дорийн.

— Господи, Дорийн! — отвърща Джордж и поклаща глава объркано, дори някак тъжно.

После обаче леля Дорийн казва:

— Хайде, Джорджи-Порджи, да вдигаме дечицата за закуска — при което Джордж въздиша пак и я оставя да го изведе от стаята за връзката на долнището, подобно на осъден на двуколка.

След дълги сбогувания и прегръдки връщаме леля Дорийн в Лийдс; когато потегляме, дори на Патриша очите се просълзят. Духът на леля Дорийн остава в колата под формата на буйно пеене на „Отишъл един човек да коси“ и многогласова версия на „Десет зелени бутилки“ и за нула време познатият силует на Йорк Минстър вече ни приветства с „добре дошли“ откъм бързо приближаващия хоризонт.

— Кой наглежда магазина? — пита Патриша (Джордж е пропуснал почти целия неделен пазар).

— Затворих за деня — отвръща той и ние сме поласкани, че е избрал семейството си пред култа към Мамон.

Нахлуваме с куфарите в магазина.

— Магазин! — извиква Джилиан, без да очаква отговор, поради което ченето ѝ увисва от изненада, когато вижда Бънти да излиза от склада.

— Мамо! — ахваме всички в изумление, тъй като имаме чувството, че от години дори не сме се сещали за нея.

— Бънти — казва Джордж и добавя някак ненужно — върнала си се...

Следва неловко мълчание, което би трябвало да запълним ние, като изтичаме при Бънти и се нахвърлим да я целуваме — или пък (което би било по-добрата версия) Бънти да изтича при нас — само че ние оставаме като заковани на вратата на магазина, докато накрая Джордж казва:

— Е, аз да сложа чайника, а?

Бънти обаче отговаря:

— Няма проблем, аз ще го направя — и излиза бързешком по посока на кухнята, сякаш таман се е върнала от фризьор, а не е избягала от нас за цяла седмица.

Джордж гледа гърба на отдалечаващата се Бънти и още щом се скрива от погледа, усмивката на лицето на Джордж помръква като на чеширска котка, той се завърта към нас с отчаяно изражение, сякаш чува как зад него някой остри гилотината.

— Чуйте ме сега — шепне той напрегнато — не сте били на почивка с Дорийн, ясно?

Ние кимаме, не ни е съвсем ясно обаче.

— А с кого сме били? — пита заинтригувано Патриша.

Джордж я поглежда с лице на освидетелстван — на ретината му буквално се виждат протичащите в мозъка му операции.

— С кого? — подсказва Патриша непреклонно, под притеснителния акомпанимент на натегнатата гилотина. — С кого, татко, с кого?

Откъм кухнята долита приглушеният глас на Бънти.

— Между другото, кой е наглеждал магазина цяла седмица? Като се върнах, беше затворен.

— В колко часа това? — извиква в отговор Джордж с пресилена небрежност.

— Преди около половин час.

Джордж въздиша облекчено и отвърща:

— Майката на Уолтър, казах ѝ да приключи рано, следобед се уморява.

— Майката на Уолтър?

Съвсем естествено, Бънти не изглежда убедена. Майката на Уолтър е смахната почти колкото Нел. Без съмнение, при едно напомняне от страна на Уолтър (Уолтър дължи услуга на Джордж), майка му може да бъде убедена, че наистина е наглеждала магазина цяла седмица.

Джордж кляка, така че да ни гледа право в очите (с изключение на Патриша).

— Бил съм с вас в Уитби. Аз съм се грижил за вас цяла седмица, ясно?

— Ясно — прошепваме ние в хор.

Бънти се появява и съобщава, че чайт е готов.

— Помнете — казва ни Джордж — никаква Дорийн! — Намигва ни тайно. — Никому нищо, нали?

Безкрайно неподходящ израз предвид обстоятелствата.

— Хайде да се почерпим нещо за вечеря — предлага Бънти, докато седим горе малко сковано и си пием чашките с чая.

— О, супер! — казва Джилиан. — Какво?

— Рибa и чипс, естествено — грейва насреща ни Бънти.

* * *

Будя се в най-тъмната част на нощта от нещо като стържене по прозореца. Лежа неподвижно на леглото, напълно будна и скована от ужас, и си представям как особено ожаднял вампир се опитва да влезе. Колко остава до разсъмване? Много дълго, установявам и продължавам да лежа, заслушана в нощните звуци на една стара къща — наместването на старите греди, пукането на мазилката и тропането и тракането на хиляди легионерски сандали с гвоздеи, които маршируват нагоре-надолу по стълбището. В сравнение с нещото,

което се опитва да влезе през прозореца ми, това са съвсем безобидни шумове. Когато вече почти се съмва и птичките започват да пеят, събирам достатъчно кураж да надзърна зад пердето. Изобщо не е вампир, ами е папагалът, седнал на перваза, с изключително измъчен и проскубан вид. На лицето си има същото пораженческо изражение като Джордж, сякаш е прекарал седмицата в напразни опити да намери Южна Америка.

Нещата бързо тръгват постарому за всички нас, включително и папагала. Още при първата кавга на Джордж и Бънти Луси-Вида като по магия си спомня, че всъщност не ни е сестра, и избягва обратно при леля Илайза и чичо Бил. Ваканцията бързо се превръща в мит — далечен и изкусително недостижим за спомените — сякаш се е случила на деца от някоя приказка, не на нас. Прекалено ни беше хубаво, че да искаме да си спомняме. Известно време споменаваме леля Дорийн — само когато сме сами, но малко по малко тя се превръща в нереална като самата Мери Попинс. Даже няколко месеца по-късно Джилиан е убедена, че сме я виждали да лети, да прелита над западния кей и да прави кръгчета над червените и зелените светлини на входа на пристанището. Заблудената ни сестра, изглежда, тъй много се наслаждаваше на този спомен, че сърце не ни даваше да я разубеждаваме.

БЕЛЕЖКА 5 — ДЪЖД

1958 година:

Тед оставил куфара на майка си на пода в стаята ѝ в пансиона и се повъртял малко, прекарал пръст по лавицата над камината, като си тананикал. Нел нямала търпение Тед да си тръгне, та да може да си свали корсета и чорапите и да полегне малко.

— Е, аз отивам да си разопаковам багажа, майко. Ще се видим долу за вечеря, нали? — обърнал се от вратата Тед, а Нел го погледнала с неразгадаемо изражение.

Какво точно искал от нея? Най-малкото дете на Нел било почти на трийсет, но когато и да го погледнела, виждала просто малко момченце. Някога ѝ бил любимец, но сега я напругал, притеснявал я,

оставял впечатлението, че иска нещо, но тя нямала ни най-малка представа какво може да е то. Размахала ръце да го изпъди.

— Да, добре, за вечеря, Тед.

Тед тъкмо бил излязъл от търговския флот след цели дванайсет години и целта на тази седмица в пансиона в Кендал била уж да му помогне да си стъпи на краката. Нел не искала да идва. Вече не обичала да ходи далече от дома, не че някога била ходила кой знае къде.

Тед притворил безшумно вратата, сякаш била стая на някакъв инвалид, и тя се зачудила колко ли ѝ остава, докато умре. Смъртта е нещо ужасно, но Нел все по-често се улавяла да мисли, че ще се радва, когато всичко приключи.

В стаята било топло, макар че отдушникът бил отворен, а мрежите се поклаждали леко на вятъра. Имало твърдо единично легло, тоалетка, гардероб, нощно шкафче и един часовник върху малката полица от ковано желязо. Часовникът показвал четири без десет, но Нел не знаела дали е точен.

— И преди съм ходила в Езерния район — казала неочаквано Нел, като влизали с колата в Кендал, а Тед натиснал спирачка от изненада, защото и през ум не му било минавало, че майка му е ходила по-далече от Йоркския пазар в петък сутрин.

— Наистина ли? Кога?

— На меден месец.

— Меден месец?

Докато Тед напрягал въображение да си представи майка си на толкова романтично нещо като меден месец, Нел си мислела колко странен е самият израз „меден месец“, толкова нежен и сладък, като крем от виолетки и розова вода, като онази картичка за Свети Валентин, цялата покрита с дантела, дето Пърси Сиврайт ѝ бил подарил. Вътре с характерния си едър, заоблен полицейски почерк бил написал: *Твой съм завинаги*, и смешното било, че наистина се оказало така, защото кой би го пожелал сега, а?

1919 година:

Нел знаела, че сигурно сънува, защото вече не се намирала в стаята в пансиона в Кендал, тъй драматично запазена от Тед. Сега била

в леглото си от медения месец в онзи мрачен хотел с изглед към едно езеро, в който я бил завел Франк. Нощта била гореща и задушна, последната от поредица такива. Цял ден Нел имала чувството, че това тежко време е като физическа сила, която я натиска по главата.

— Тази нощ ще има гръмотевична буря, Нели — бил рекъл Франк, сякаш лично ѝ го обещавал, за да я разведри.

Как обаче да се разведри, при условие че той лежал върху ѝ като мъртво тегло и я смазвал, по-тежък и от времето? Дали щял да го прави всяка нощ от съпружеския им живот? Нима нямало да има и малко почивка от дебелията му памучна пижама и бодливи малки мустачки, а също и от онази другата част от анатомията му, от която се налагало да отвърща поглед, понеже ѝ било толкова неудобно?

В стаята се чул странен жужащ звук и на Нел ѝ отнело дълго време да осъзнае, че не идва от главата ѝ. Сръчкала Франк леко. Той вече похърквал до нея. Не проумявала как е възможно човек толкова лесно да заспива. Едно време Лилиан била същата; всяка вечер просто се обръщала, сгушвала се като малко животинче и заспивала като бебе, докато Нел лежала будна до нея и гледала тавана, наясно, че ще минат часове, преди да заспи. Почти се била зарадвала, когато Лилиан се пренесла от общата им стая след смъртта на Албърт. Без дума да обясни или да се сбогува, просто си събрала нещата и се нанесла в неговата; споменала този факт един-единствен път, на закуска на другия ден:

— О, Нели, щеше ми се да не му бяхме сменяли чаршафите, като отиде пак на фронта.

При тези думи Рейчъл я бе замерила с лъжичка и бе заявила, че е отвратителна, но Нел знаела какво има предвид — де да можели поне още веднъж да докоснат нещо негово, да подушат миризмата му, като кучета по следите на нещо изгубено.

Нел оципала Франк по ръката, но той само я бутнал, сякаш насекомото била тя, а не малката дъскорезница, която стържела бясно по стъклото. Напипала кибрита на нощното шкафче и се опитала да запали свещ, за да види какво е.

Когато видяла, изпищяла изплашено и ударила силно Франк, защото из стаята летяла — право към леглото на младоженците — чудовищно голяма оса, великан мутант на жълти и черни ивици порел

въздуха като цепелин. На Франк му отнело няколко секунди да се осъзнае, но веднага след това възкликнал:

— Мамицата му, това е стършел!

Нел се пресегнала и взела от пода един пантоф, който започнала да размахва около главата си. Стършелът се отдръпнал и се завъртял в кръг около закачената на сред стаята газена лампа.

— Убий го! Убий го! — креснала Нел на Франк, който в този момент се изхлужвал внимателно от леглото и опипвал за собствения си пантоф.

Промъкнал се към стършела, който все тъй бясно се въртял около светлината на лампата, и се опитал да го удари. Стършелът го финтирал, после нападнал, Франк клекнал, хванал се за главата и взел да се гърчи, а Нел изненадала и двама им, като се засмяла гръмко.

— Не е смешно, Нел! — рекъл той ядосано, без да отделя поглед от стършела, който сега подскачал нагоре-надолу като въздушен асансьор.

Нел се плъзнала на леглото и издърпала завивките през глава. Прав бил, никак не било смешно. Този стършел наистина го разтревожил, затова танцувал из стаята безпомощно; човек трудно би повярвал, че е възможно мъж, участвал в Голямата война, все още да е страхливец. Пърси би подходил към стършела делово — с твърда ръка, като полицай. А Албърт, Албърт би се опитал да го пусне на свобода; виждала го пред очите си да се обръща и да ѝ се ухилва. Спомнила си как веднъж бил хванал една голяма земна пчела и се обърнал към нея с прекрасната си усмивка:

— Тази е доста големичка, Нел, искаш ли да я видиш? — после отворил шепи и я пуснал.

През завивките чувала мърморенето на Франк.

— Ще рече човек, че би трябвало да види отворения прозорец — рекъл недоволно той, но тя не отвърнала.

А Джак, как би постъпил с насекомото Джак, зачудила се тя. Нел била на мнение, че така и не била успяла да го опознае истински. Понякога си мислела, че е по-добре да е мъртъв, защото изобщо не можела да си се представи омъжена за него. Щяла бързо да му омръзне; ясно ѝ било как я гледал през отпуската си след Сом — с някакво съмнение, сякаш не можел да повярва, че е такъв парцал.

Понякога в младоженското легло, когато Франк събличал украсената ѝ с панделки нощница от чеиза, галел раменете ѝ и стенел, сякаш се срамувал от онова, което предстои да ѝ стори, Нел се замисляла за Джак и красивата му като излъскано орехово дърво кожа — кожа, която вече сигурно била изгнила. Скоро щели да останат само оглозгани кокали и това щяло да бъде краят на Джак Кийч. Струвало ѝ се несправедливо един човек да престане да съществува просто така. Като Пърси, като Албърт.

Като майка ѝ.

— Убих го копелето! — извикал победоносно Франк. — Нели! Нели? Защо плачеш, какво има? Всичко е наред, момичето ми, убих го.

Франк я прегърнал и я потупал предпазливо по гърба; нямал представа какво се прави, когато някой плаче, още повече че Нел изхленчила страшно и задавено и проплакала:

— Искам майка си!

В далечината се чул първият гръмотевичен тътен.

1958 година:

— Майко! Майко? Добре ли си? — Тед стоял на прага, чукал на рамката и я гледал несигурно. — Няма ли да слезеш? Вече сервираха супата... уиндзорска с агнешко. Ще ти хареса. Нали? — добавил той вече с малко съмнение в гласа, понеже Нел не приличала много на човек, на когото в момента му е до супа.

Майка му въздъхнала и се изправила в леглото.

— Ще слеза след минутка.

Тед излязъл, а Нел се изправила с мъка от леглото и се напъхала обратно в корсета. Застанала пред огледалото да се срещне и да си напудри малко носа, като се опитала да си спомни мириса на кожата на Джак Кийч и допира на косата му, само че вече било минало толкова време, че дори не помнела как е изглеждал. Заситнил лек летен дъждец, а от аромата на капките по новата юнска трева Нел изведнъж се почувствала безкрайно нещастна.

ШЕСТА ГЛАВА
1959 ГОДИНА

СНЕЖИНКИ

Последният ден на Джилиан. Именно на Бъдни вечер Джилиан заплаща за всичките си златисти къдрици, та да няма почти никакъв шанс някога да забравим годишнината от смъртта ѝ. Тя ще почерни тази Коледа, както без съмнение и доста от идните. Конкретно тази година отиваме на пантомима. Ще ми се да мисля, че това е някаква компенсация за Джилиан (нещо в смисъла на „Поне си прекара добре, преди да умре“), но истината е, че именно фактът, че отиваме на пантомима, я убива.

— Руби!

Това е Джордж, който крещи от дъното на стълбите и се опитва да надвика трополящия по стъклата дъжд.

— РУБИ!

Всъщност нищо не иска. Познавам този тон в гласа му. Влязъл е в кухнята и е заварил Бънти да пресъздава образа на съпругата мъченица (трябвало е да направи от това професия) и най-вероятно е толкова подразнен, че търси на кого да си го изкара. На мен.

Макар в стаята да е студено — всичките ни спални са без отопление — на мен ми е топло след току-що приключената сесия въртене в доста ограниченото пространство между леглата. Сега съм се сгушила доволно под розовата покривка с релефна бродерия с една стара книжка „Джуди“ на Джилиан. Покривката на моето легло е точно като тази на онова на Джилиан в другия край на стаята, само дето нейната е прасковена, защото първо на нея дадох да избира. Напоследък се налага да спя в една стая с Джилиан, понеже Нел е напуснала къщата си на „Лодър стрийт“ и се е преместила у нас. Това се налага, по думите на Джордж, защото ѝ „хлопа дъската“ — фраза, която не разбирам съвсем, макар че стигат само няколко часа в нейната компания, за да му стане на човек ясно, че тя преживява някаква метаморфоза. Доста често се обърква (аз също, но не по въпроса в кой век живеем), но недостатъчно, за да я „затворят“ (което Джордж си пожелава, когато му идва ред за желанието на Бъдни вечер), а само

колкото през цялото време да лази по нервите на Бънти. Ама пък в крайна сметка има ли нещо, което да не лази там?

Както може да се предположи, Джилиан е бясна от тази промяна и за да я успокоя, се налага да вървя на пръсти и да се преструвам, че ме няма. Доста време посвещавам да я успокоявам, докато Патриша (вече тийнейджърка!) изобщо не отделя време за това. От друга страна пък, е и вярно, че Патриша вече не се намира в същия пространствено-времеви континуум като останалите (ако това означава да си тийнейджър, значи, аз не искам).

— *РУБИ!*

Явно няма да ме забрави. Малко виновно отвивам бродираната покривка. Да се лежи върху оправените след ставане легла, е нарушение на домашните правила на Бънти. Мисля, че животът щеше да ѝ се струва по-подреден, ако изобщо не спяхме в тях. Едва дочаква да станем сутрин, дърпа с всички сили пердетата и ни изравя изпод завивките, за да унищожи топлите ни отпечатъци от чаршафите колкото се може по-бързо в знак на някаква странна форма на жестокост към деца.

Нашата стая (Джилиан никога не използва това местоимение. „Моята стая“ — натъртва винаги. Все едно мога да забравя!) има на пода килим, а на стените тапети с розови цветчета по увивни растения, също така тесен дъбов гардероб, който мирише като в куфар. Най-важната мебел е тоалетка с формата на бъбрек, оброчена с набор от същия плат като на пердетата. Джилиан и нея смята за своя собственост, нищо, че беше купена за „нас“ заедно с бродираните покривки, след като се преместих в тази стая. Една от причините (множество) Джилиан да ненавижда мисълта да дели стая с мен е, че продължавам да ходя насън и тя е ужасена, че може да ѝ сторя нещо отвратително, докато спи и не е в състояние да се защитава. Ха! Къде ти!

Оглеждам се в огледалото на тоалетката за следи от гузна съвест не само заради покривката на леглото — кой знае за какво друго може да съм виновна? Човек никога не знае, не и с Джордж и Бънти, които имат какви ли не неписани правила; понякога си мисля, че са част от някакво тайно общество с масонска сложност, макар и невинаги напълно единодушно — само за да усложняват живота на горките си деца. Някои от тези правила са добре известни, други — не толкова, а

мен все ме изненадват с някое мистериозно. Разкриват се на случаен принцип — така например едва вчера разбрах, че момичетата не бива да седят с кръстосани крака (това от Джордж) и че Лейбъристката партия е по-опасна и от католическата църква (от Бънти).

— Руби! Слез долу да помогнеш на майка си!

Обзалагам се, че помощ е последното нещо, което Бънти иска. Слизам по стълбите с огромно нежелание, особено на последните няколко стъпала към кухнята, където по-свирепите призраци замислят конспирация за завръщането си. Откъм магазина долитат приглушени звуци на скимтящи кутренца и хъркащи котенца, а изпод него — отделен слой безшумни звуци от празничните приготовления на призраците. Това са последните ни дни над магазина — Бънти вече е набелязала една „симпатична къщичка“ нейде из дивите предградия на Ейкъм и нашият прогрес натам е значително ускорен от смъртта на Джилиан, която е главният виновник за големия (и наистина ужасен) пожар в магазина за домашни любимци. Така че за Бънти от смъртта на Джилиан ще последва и нещо добро. Също и за мен, разбира се, понеже ще стана едноличен собственик на тоалетката бърбек (малко поопушена, но нищо).

Спирам пред вратата на кухнята и се заслушвам, преди да отворя. Струва ми се достатъчно мирно. За мен е важно всички да запазят доброто си настроение заради пантомимата. Излизала съм със скарани Джордж и Бънти и не е никак приятно, повярвайте ми. Самият факт, че ще излизаме на Бъдни вечер, е малко смуцаващ. Обикновено не излизаме до януари, но Бънти си е втълпила, че е проява на изисканост да се отиде на откриването на празненствата — на Бъдни вечер. Следователно отговорна за смъртта на Джилиан е всъщност тя.

Отварям плахо вратата. От кухнята лъха топлина, но това не може да ме заблуди. Навсякъде трепти скреж — по новата пералня „Инглиш Илектрик“, по бръмчащия хладилник и миксера „Кенууд Шеф“. Почти с просто око се вижда как атмосферата вътре излиза като дебел леден пушек от Джордж и Бънти — фигури на леден суверенитет наред своето царство над магазина.

— Майка ти има нужда от помощ.

Това е очевидно демонстрация на власт от страна на Джордж — над Бънти не може да наложи никаква, така че я упражнява върху най-безпомощния член на семейството — мен. Откакто се върнах от

тайнственото си изгнание в Дюзбъри, всички в тази къща ме използват за изкупителна жертва. По упоритото изражение на Бънти съвсем ясно се разбира, че се справя достатъчно добре и без чужда помощ. Седи пред мивката и бели картофи с демонична ярост, изопнала всяка жилища и костичка на тялото ѝ. (Понякога се опитвам да си представя Бънти като дете, но по някаква причина това много ме натъжава — вж. *Бележка 6.*) Бурни подводни емоционални течения блъбукат и избиват на повърхността на кожата ѝ. Искри горчиво статично електричество излизат от краищата на русата ѝ коса. Нещо особено ужасно се случва между тези двамата, нещо — подозираме ние — свързано с Уличницата.

Джордж е седнал на малката кухненска маса и отръсква подобно на куче ледения дъжд от мустаците си. Чудя се защо е излизал? По това време на деня трябва да е в магазина. Може да е ходил в последния момент да ни купува коледни подаръци. Може да е бил на тайна среща с Уличницата. Въпросната е ново попълнение в нашия семеен живот. Само Бънти говори за нея, Джордж никога не я споменава, а се държи, сякаш Бънти си я е измислила с нейното развнтено въображение. Ето например типичен кратък разговор по адрес на Уличницата:

БЪНТИ (към Джордж). Знаеш ли кое време е? Къде беше?
(Мълчание.) Сигурно с твоята Уличница?

ДЖОРДЖ (унищожително). Не ставай смешна! Отидох с Уолтър за по бира в „Боксовата купа“.

БЪНТИ. Идея си нямам какво толкова вижда в теб — не може да е красотата ти, няма как да са парите ти. Как успяваш — плащаш ли ѝ?

ДЖОРДЖ (спокойно). Виждала ли си някъде днешния „Ивнинг Прес“?

На нас, невинните и невнянтните, ни е до известна степен мъгляво какво точно е Уличницата, но поне знаем, че е *лоша*. Патриша казва, че е изписана жена, но така викат на котката в съседния магазин, за бога. Лицето на Джордж е студено и мокро като прозореца на кухнята и той умишлено бавно си обува пантофите и пали цигара, та да изглежда

много зает. Джордж заема много място. Бънти все повтаря, че над магазина няма достатъчно място, най-често в едно изречение с въпросната „симпатична къщичка“, но според мен от мястото взема предимно Джордж. Да, над магазина е доста пренаселено, но съм на мнение, че това е илюзия. Патриша например напоследък почти не излиза от стаята си, а пък Нел заема по-малко място и от призраците.

На Бънти щеше да ѝ е най-добре, ако Джордж седеше през цялото време в магазина — тя ще му побутва подноса с храната през пасажа, а той ще ѝ връща празните чинии за миене.

— Бънт, има ли шанс да получи чаша чай?

Джордж се опитва да имитира начина, по който според него си говорят щастливите семейни двойки. Често го прави, когато Бънти е в лошо настроение (или поне по-лошо от обичайното), но го прави толкова очеводно изкуствено, че успява единствено да я доразсърди. Щом всички вече сме наясно с това, той как не се е досетил? Бънти спира да бели картофи, забърсва си ръцете и въздиша шумно. Слага чайника на печката, пали газта с изражение като онова на Дева Мария при кръста на рисунката в католическата църква, в която ме посвети новата ми приятелка Катлийн Горман. (*Никой*, дори и Патриша не знае, че съм ходила там.) Не ми хареса, пълно беше с разкъсани сърца и хора, които си причиняват ужасни неща. На Бънти католическата църква би допаднала много, стига обаче да ѝ даде шанс.

— Това детето може да го свърши — казва Джордж и сочи зарязаните в мивката картофи.

— Не, не може — срязва го Бънти за голямо облекчение на „детето“.

Бънти дава вид, сякаш има намерение да брани белачката си за картофи до второ пришествие. Отмахва коса от чело с отколешен полово обусловен жест на страдание. Тежък е животът на жената и само през трупа си ще позволи някому да ѝ отнеме тази святост. В кухнята се е разrazil могъщ сблъсък на воли, а аз — по всичко личи — съм просто една злощастна пионка. Джордж все се надъхва за истинска кавга, а после се отдръпва, защото всъщност няма желание да рискува последствията от един скандал. Попаднал е в черния списък на Бънти още откакто отворихме първата вратичка на календара за коледните пости. (По-точно, откакто Джилиан я отвори, както прави почти всеки ден. Патриша го превъзмогна, като си направи неин личен

календар от кутия за корнфлейкс.) Още с никого не съм обсъждала тази нова фаза на Студената война (по-скоро Ледената епоха) между родителите ни, но с Джилиан по принцип рядко „обсъждаме“ каквото и да е — тя крещи, аз се правя, че не я чувам. От друга страна, откакто навлезе в юношеството, Патриша се е превърнала в пън. Пък аз така или иначе не намирам точните думи — ще минат още няколко години, преди да натрупам подходящия речников запас.

Джордж гаси цигарата си и издава подобен на пръхтене звук с гърло, след което се настанява по-удобно на стола да гледа как Бънти му приготвя чай (все пак годината е все още само 1959-а). Прочиства гърло и се изплюва в кърпата си точно в момента, в който Бънти му сервира чашата с чинийка с безизразно лице. Точно с такова му събира чорапите, носните кърпи и долното бельо (с помощта на гумени ръкавици) и ги накисва в кофа с „Детол“, преди да получат разрешение да се присъединят към останалото наше почти чисто пране във въпросната „Инглиш Илектрик“. Бънти поема отново белачката си, а аз оставам на прага, несигурна дали още имат нужда от мен в ролята ми на пионка. Изглежда, са забравили, че е Бъдни вечер, и независимо от купчината курабийки на скрина в кухнята не се носи празничен дух. Коледният сладкиш, забелязвам аз, стои неукрасен на хладилника, безспорно някак гол само по бадемов крем. Това е лош знак. Сладкишът е тясно свързан с трайфъла^[1] за деня след Коледа, и двата — обект на Бънтината почит, сравнима единствено с онази, която майката на Катлийн отдава на сцената на Рождеството.

— Все още ще ходим на пантомимата тази вечер, нали? — питам аз доста безразсъдно.

— Според теб защо иначе се трепя да приключа с всичко това? — завърта се на пети Бънти и размахва белачката като кама из въздуха, сочейки панорамата от курабийки, коледен сладкиш, картофи, Джордж. — Да не говорим, че съм нямала време да приготвя десерт. — Очите ѝ се присвиват на тесни цепки и поглежда Джордж заплашително. — Ще трябва да минем с компот.

Нахвърля се върху кутия праскови, отваря ги с отварачката за консерви и ги изсипва в голяма стъклена купа, в която те плуват като златни рибки. Джордж опва вечерния вестник и започва да си подсвирква съвсем тихо под носа „Коледни звънчета“.

— Ти нямаш ли си работа, Руби? — пита Бънти остро.

Нямам. Не знаех, че трябва да си имам работа на Бъдни вечер.

— Къде е наш'та Джилиан? — пита изведнъж Джордж.

Макар да бе, разбира се, открай време любимка на Бънти, Джилиан наскоро бе успяла да добие и изключителна популярност в очите на Джордж. Очевидно ако човек положи достатъчно усилия за нещо, в крайна сметка накрая успява.

— На урок по пиано — отвръща Бънти и намалява силата на пламъка под тенджерата с картофи.

— На Бъдни вечер? — пита с лека изненада Джордж.

Нали разбирате? Аз трябвало „да си намеря работа“, Джилиан обаче — не. Решавам, че съм отпратена, качвам се във всекидневната и включвам телевизора. Тъкмо започва „Конят чудо Шампион“; макар сърцето ми автоматично да трепва при звука на познатата вълнуваща музика, трябва да призная, че съм малко разочарована, че не дават нещо по като за празниците. Да не би и хората в телевизията да не са разбрали, че е Бъдни вечер? Елхата обаче е красива; лампичките са включени, а има и няколко нови играчки — големи сребърни стъклени топки със залепени отгоре снежинки от сребърен брукат — коледен подарък от представител на фирма за храна за домашни любимци. Освен това огънят тук е прясно запален и из стаята се носят многообещаващи миризми, като например на въглища и на елхови иглички, от което настроението ми започва да се подобрява. Нел спи в едно кресло до камината, намотала по неясни причини сребърен конец около пръста си. Сигурно е искала да ѝ напомни за нещо. Например коя е?

Джилиан връхлита в стаята, хвърля папката с ноти на пода и се плъосва в едно кресло, с което показва тъмносините си пликчета. Въздиша мрачно и се пооправя, кръстосва крака, като гледа в точка на около пет сантиметра над главата ми.

— Не трябва да седиш с кръстосани крака — отбелязвам услужливо аз.

Без да каже дума, тя бавно ги разкръстосва, после пак ги кръстосва. Чудя се, ако ѝ бях казала: „Виж, Джилиан, днес ти е последният ден на този свят, усмихни се малко, да му се не види!“, дали щеше да ми обърне внимание? Най-вероятно не.

Джордж подава глава във всекидневната.

— Време е за вечеря — известява той и поглежда неразбиращо някъде между кръста и стремената на Шампион.

Само с едно плавно движение Джилиан успява да ми се изплези, да разкръстоса крака, да се обърне и да дари Джордж с широка сияйна усмивка.

— Здравей, тате! — грейва тя насреща му.

Де да можеше и мен да научи на това, преди да си отиде.

Трапезарията. Много малко помещение, точно до кухнята. Мястото стига само колкото за масата, столовете и хората — Джордж, Джилиан, Нел и аз седим на масата, а Бънти вдига неимоверен шум в кухнята, за да не вземем да я забравим. Къде ти! Пристига Патриша, която дълго гледа стола си, преди да седне на него. За мен е истинска загадка какво ѝ минава през главата напоследък. Дава минимални, ако не и никакви разяснения. Най-сетне сяда. Джордж ѝ хвърля бегъл поглед и казва:

— Доста време ти отне.

Тя разкривява лице и килва глава настрана (странна имитация на папагал) и сякаш сериозно се замисля върху твърдението му, преди да отговори със сладък глас:

— Да, да, наистина, нали?

Независимо какви щети ми нанесе юношеството в идните години, знам, че няма да стана толкова смела. Джордж изглежда, сякаш иска да я удари. Само че не може — не защото е Бъдни вечер, а защото по случайност Патриша е виждала Уличницата и може да разкрие тази тайна на Снежната кралица в кухнята. Ето защо Джордж се отнася към най-голямото си чедо като към бомба със закъснител, която може да избухне във всеки един миг. Патриша се наслаждава на новия си властов статут.

Нел се опитва да реже невидима храна върху покривката. Бънти вдига патърдия в кухнята, тряска тенджери и тигани и затръшва шкафове като обладана от духове. Знам, че се опитва да каже нещо на Джордж, така че защо просто не говори, да му се не види? Ама не, такива простички неща не подхождат на Богородица от Кухнята, която се преструва, че слага свински пържоли, картофено пюре и моркови по чиниите, но всъщност изстрелва електрически жици от пръстите си. Те

издават тихички звуци при удар в стените на стаите, всекидневната, магазина и тук-там в някое животинче. Цънк! Цънк! Цънк! Накрая цялата къща е опасана с металната мрежа на Бънтините мисли.

Влиза в трапезарията, запяла с писклив фалшив глас напълно неподходяща за случая песен на Дорис Дей („Черните хълмове на Дакота“), което показва, че се преструва, че не обръща внимание на каквото там се развива между нея и Джордж. В крайна сметка случаят е специален — пантомимата, Коледа, да не говорим за смъртта на Джилиан. Бънти обикаля масата с високо вдигнати чинии, като сервитьорка в американски филм. Изглежда абсурдно.

— Свинското е малко твърдо — заявява Джордж.

Не може ли и той като останалите просто да дъвче и гълта, без да коментира? Мразя всичко това. Мразя тези хора на масата. Виждам, че и Джилиан прави като мен — репетира изражения на съгласие и изумление, в случай че Джордж продължи да се заяжда. Бънти обаче не е в помирително настроение.

— Така ли? — пита тя, сякаш реже буци лед с език. — Така ли? — предизвиква го да продължи. Повдигнала е вежди толкова високо, че изглеждат, сякаш ѝ висят над главата. — Така ли? — Джордж обаче се умълчава под натиска на Коледа. — Какъв дъжд само, а ние ще излизаме! — казва изведнъж Бънти със съвсем различен тон, онзи за „компания“.

Това е нейният начин да ни покаже, че е много добре възпитан човек с безупречни обноски, за разлика от селяндура в другия край на масата, който е, за нещастие, неин съпруг.

Никой не отговаря. Прекалено сме заети с дъвченето — Джордж е прав, месото е жилаво, малки овъглени пържолки, изпечени от пламъка на Бънтиното настроение. Колко жалко за Джилиан, това ѝ е един вид Тайната вечеря, а то с такива прегорели дарове. Да бяхме знаели, щяхме да си направим коледния обяд ден по-рано само заради нея.

Ножът на Нел се плъзва от масата на пода. Джордж и Бънти се споглеждат над главите ни, после тя прави несполучлив опит да се наведе и да го стигне. Накрая Джордж въздъхва, вдига го и го тръшва на покривката.

— Може ли да седя до теб на пантомимата, тате? — насочва целия прожектор на усмивката си върху Джордж Джилиан.

— Разбира се, миличка — усмихва се той.

Гадост! Поне Джордж се успокоява, така че на Джилиан се пада известно (макар и неохотно) възхищение, мисля си.

Аз си седя до Нел, дъвча послушно и нищо не казвам, но това не значи, че съм в безопасност. Неочаквано Бънти се обръща към мен като настъпена кобра:

— Руби, ако не побързаш, още ще си седиш тук, докато ние гледаме пантомимата.

Звучи едва ли не доволна, задето е измислила нещо толкова остроумно. Наистина ли това ми е майка? Защо го прави? Що за удоволствие ѝ доставя да отправя подобни напразни заплахи? Първо на първо, има предостатъчно време. Второ на второ, и през ум няма да им мине да ме оставят и да отидат на пантомимата без мен. Нали?

— Ами да — обажда се изневиделица Джордж. — Стига си се мотала, Руби, не може цял живот да закъсняваш.

Взема страната на Бънти или за да я умилостиви, или за да я ядоса, трудно е да се каже. Започвам да ям колкото най-бързо мога, но спирам изумено с отворена уста, когато Нел, очевидно в момент на прояснение, се обръща неочаквано към мен и казва (прави ми впечатление, че е на чужд език):

— Тъй, та, моме, стига са офлянква!

За част от секундата сякаш цялото семейство ме гледа с онзи поглед, с който лястовиците отглеждат горкичките кукувичета в гнездото си.

Още докато дъвче, Бънти започва да обира чиниите, без да обръща внимание на протестите на Нел, която още дори не е успяла да започне. Мисля, че Бънти би предпочела да мие чиниите, преди да ядем. Връща се с танцова стъпка с кристалната купа с компот от праскови, които са като големи усмивки, същите като огромната маниакална усмивка на лицето на Бънти. (Крайна версия, усмивката де, на онази от *Бележка 4.*) Сипва прасковите, а когато Патриша заявява, че не иска, тя я осведомява, че това е много неприятно, понеже купата ѝ трябва за трайфъла за след Коледа. Единствено Бънти в цял Йорк знае да приготвя трайфъл с шери както трябва и тъй като свещените му качества не бива да бъдат нарушавани, Патриша приема купичката праскови, без обаче да пропусне да се надвеси към Джордж и да прошепне:

— Казват, че понякога по-силният отстъпва, нали?

Джордж изглежда безкрайно неловко; няма представа за какво говори Патриша, но е почти сигурен, че е свързано с Уличницата. Той разделя с лъжица един резен праскова наполовина, слага отгоре малко сметана и го вдига деликатно към устата си.

— Сметаната е вкисната — обявява, без дори да я е опитал.

Лъжицата му остава във въздуха под русите мустаци, които също са с прасковен цвят. Гледа Бънти и я предизвиква да го оспори, изоставил напълно всякаква мисъл за коледния дух.

Срещу мен Патриша изяжда лъжица сметана и праскови и се задавя. Кима ми и изрича едно безгласно „вкисната“. Нел, навярно изплашена, че ще си остане гладна, вече е приключила със своята порция.

Бънти облизва устни като изискана котка.

— На мен ми е добре — казва тихо.

Много е храбра, малко като Дебора Кър в „Кралят и аз“.

— Ами тогава ти я яж — избутва купата си Джордж, изправяйки пред известна дилема Джилиан, издула бузи с вкисната сметана и хлъзгави праскови, несигурна на кой родител да се подмаже.

Успява да изплюе въпросната дилема обратно в купата, когато вниманието на Бънти и Джордж бива отклонено от едно високо изхъркване на Нел. Заспала е дълбоко като съсел с глава в празната чиния.

— Зад теб е! Зад теб е! — пици Джилиан невъздържано. (Има предвид злата вещица, но се боя, че става дума за сладката смърт в целия си паяжинен разкош.)

— Шшшт! — прошепва Бънти, с което нацупва прясно порозовелите си устни превзето. — Не викай толкова, може някой да те чуе.

Абсурдността на това изказване не убягва на Джилиан, която много добре вижда, че целият театър се е развилнял при вида на вещицата, един елф, една панда, една крава и храбър селски момък, които търчат из сцената, а Хензел и Гретел се скриват под купчина листа. (Защо са сложили панда? Може би, за да зарадват Патриша — тя ме сръгва и казва: „Виж! Панда!“, с необичайно доволна нотка в гласа.)

Джилиан не се впечатлява и продължава да пици с цяло гърло. Мен ако питаш, радвай се, докато можеш, Джилиан.

Когато канят доброволци от публиката, аз се снишавам максимално на стола си, Патриша е станала напълно невидима, но Джилиан не може да бъде възпряна и преди да успее човек да каже „О, бива си я“, тя вече е разритала белите си детски обувки и слоеве фусти и се намира на сцената, където омагьосва пандата и пее с цяло гърло.

— Е, ами — казва Бънти престолено скромно на жената до нея (аз съм по средата на Ленъксовия сандвич — от края Джордж, после Джилиан, аз, Патриша, а от другия край — Бънти. Нел е оставена у дома) — наистина си я бива нашата Джилиан.

Само че не задълго.

Джилиан се връща на мястото си и ясно личи, че е пламнала и раздразнена (като една истинска Бънтина дъщеря), задето е трябвало да отстъпи мястото под светлината на прожекторите.

— Всичко хубаво си има край — казва Бънти със скована усмивка, без да отделя очи от сцената.

Ако Хензел и Гретел бяха останали завинаги изгубени в гората, ние нямаше да можем да си тръгнем и щяхме да сме забравили за Уличницата и киснатата сметана и неукрасените сладкиши. Джилиан също нямаше да умре. Само че сюжетът си тече — вещицата изгаря и остават само овъглени парцали и пепел, на злата мащеха е простено, децата са намерени. Хензел и Гретел откриват сандъка със съкровището на вещицата, преливащ от изумруди, диаманти, опали, рубини (!) и сапфири, блеснали като пакета бонбони за смучене, който си делим с Джилиан. Добрата фея пръска с магическата си пръчица бляскав дъжд, който протягам ръка да докосна.

— Е, догодина пак.

Джордж е станал, преди още да пуснат светлините, а докато ние продължаваме да ръкопляскаме, той вече тича към фоайето да запали цигара. Бънти се държи като побеснял гризач, подскача нагоре-надолу на края на реда и ни подканя да побързаме, а ние се боричкаме отчаяно с шапки, шалове, ръкавици и програми. Защо го прави? Защо всява паника, подходяща по-скоро за случай на земетресение, при условие че очевидно ще трябва да киснем сума време, докато тълпата се разотиде. Джилиан, която е хипнотизирана от опразнената сцена, внезапно избухва в плач. Бънти тръгва по реда, усмихвайки се изкуствено на

наблъсканите между нея и нас хора, „много изморени“, „прекалено много вълнение“, „деца, знаете ги“, като междуременно тайно дръпва силно ръката на Джилиан и изсъсква:

— Кога най-сетне ще пораснеш, Джилиан?!

Жал ми е заради Бънти, че това е последното, което ще каже на Джилиан. Като оставим настрана факта, че мъмренето е напразно — единственото, което Джилиан със сигурност няма да стори, е да „порасне“ — ами и като завършек не е особено мило. Това обаче си е Бънтин проблем, не мой. Моите последни думи, вдигнала към нея подобен на скъпоценен камък бонбон, са:

— Искаш ли последния червен, или може аз да го изям?

Сравнително неутрални предвид обстоятелствата и, за щастие, тя взема последния червен (да не забравяме все пак, че става дума за Джилиан), тъй че няма да се налага после да ми е виновно.

* * *

Джордж припка напред-назад пред Кралския театър в опит да спре такси (на нашата кола, установихме на тръгване към театъра, ѝ е спукана гумата — още едно от поредицата съвпадения, довели до смъртта на Джилиан). Дъждът се обръща на бодлива суграшица. Патриша се цупи под сводовете, които красят сградата на театъра — ужасена е да не я види някой неин познат, че излиза със семейството си (може ли човек да я вини?). Бънти, по неясни причини, ме е хванала здраво за ръка и двете стоим и треперим на тротоара. Тук прави голяма грешка, държи грешното дете. Джилиан се опитва да изглежда изискана (личи си по това как размахва белия си пухен маншон). Токущо е забелязала група приятелки от училище — тъкмо е завършила първия си срок в „Куийн Ан“ — от другата страна на улицата. Всичките пищят и махат като малоумни.

Не виждам какво се случва след това, защото Бънти започва да се паникьосва, че не успяваме да хванем такси, но предполагам, че Джилиан е изскочила измежду паркираните коли, без да се огледа, защото изведнъж чувам трясък и един светлосин хилман, модел „Хъски“, я запраща с лекота пред таксито, което Джордж тъкмо е успял да спре.

Опитвам се да избягам от Бънти, но не успявам да си освободя ръката, вкочанила се е като мъртвец при вида на Джилиан, която прелита във въздуха. Хората се щурат напред-назад и вдигат всевъзможен шум, но след малко се освобождава малко пространство и виждаме Джордж, седнал на бордюра с един вдигнат необяснимо над вълнения бежов чорап крачол. Повръща. После Бънти започва да пици, отначало силно, после звукът сякаш изтънява и се извисява като на прилеп, и да троши натриевите улични лампи и водоливниците на фасадата на театъра, а синята светлина проблясва все по-близо.

Сутринта на Коледа се будя до Патриша наред иначе огромната пустош на леглото на Джордж и Бънти. Между нас са се сгушили Мечо и Панда. Достатъчно необичайно е да делия стая с Патриша, камо ли легло. Предполагам, че и нея като мен я е страх сама, при условие че отмъстителният дух на Джилиан най-вероятно дебне в дома над магазина, пази ревниво тоалетката с форма на бъбрек и календара за постите, както и другите хиляда и едно неща, попили от жизнената й сила. В единайсет часа на Бъдни вечер Джордж и Бънти се обадиха от болницата да ни съобщят, че Джилиан е мъртва, след което сякаш се изпариха. Нел се разтревожи от мисълта, че се налага да се оправя сама.

„Не мога да се справя“ бе изхленчила на Бънти по телефона тя, но на Бънти й беше все тая. Всъщност мисля, че даже много добре се справя. Особено с чорапа.

Един от нейните — с плътност шейсет ден и доста смачкан — лежи праметнат на юргана на Джордж и Бънти с някак неприличен вид на слабата светлина на зимното утро, несъмнено недокоснат от ръката на какъвто и да е елф от Северния полюс. Аз знам, че там не го е сложил Дядо Коледа, понеже той не съществува. Джилиан ме извади от това заблуждение миналата година, като за по-сигурно включи и Фейта на зъбчетата.

Леглото изпуска притеснителна миризма, състояща се от мириса на Бънтината сладникава пудра за лице и характерната за Джордж смесица от тютюн и риба, аз побутвам леко Патриша:

— Има чорап за подаръци.

— Знам — отвърща с равен глас тя и осъзнавам, че не Нел се е правила на Дядо Коледа.

Добрата ми Патриша! Сигурно ѝ е било двойно по-трудно да поеме тази роля, защото, макар да е на тринайсет и, така да се каже, най-порасналият член на семейството, именно тя най-много от всички тъжи за начина, по който магията изчезва от нашия свят. Без Дядо Коледа, без Феята на зъбчетата, без Добрата кръстница — без никакво вълшебство. Детството ни свърши, а ние все още чакаме да започне. Снощи лежах до дребното неподвижно тяло на Патриша и знам колко отчаяно се ослушваше за тропота на неподковани копита по покрива и за звъна на приближаваща шейна.

Моят чорап за Коледа на 1959-а съдържа (в обратен ред откъм пръстите нагоре) — монета от шест пенса, орех, портокал, кутия карти за играта „Щастливо семейство“, шоколадово блокче с мента и евтина, доста розова кукла по плетено потниче и пликчета. Имала съм и похубави.

Лягаме пак на възглавниците на родителите ни и си разделяме шоколада, докато играем доста несвързана игра на „Щастливо семейство“. Пределно сме наясно с иронията на цялата ситуация, докато проучваме семействата на господин Франзела, пекаря, и господин Треска, рибаря — значително по-пълни от това на господин Ленъкс, собственика на зоомагазин.

Накрая отиваме в стаята на Нел и я целуваме по задебелялата буза. От чаршафите ѝ се носи едва доловима миризма на урина. Облякла е огромна пелерина за легло, която я кара да изглежда дребна. По ръцете, които се подават изпод ръкавите, има изпъкнали като жици лилави вени. Поглежда ни внимателно с отекли очи.

— Честита Коледа, бабо.

— Честита Коледа, Патриша.

— Честита Коледа, бабо.

— Честита Коледа, Руби.

— Честита Коледа на всички!

Звънтящият вик се разнася из цялата къща като стъклени звънчета. Домашните призраци се веселят и гуляят и вдигат коледна наздравица.

Ние също полагаме усилия. Аз включвам лампичките на елхата, а Нел се препасва с престилка. Патриша прави храбър опит да почисти

огнището и да накладе нов огън. Само че, когато се опитва да го запали, изгарят само подпалките, после пак изгасва. Довлича електрическата печка от стаята на Нел и се сгушваме около единствения източник на топлина, който излъчва неприятна кисела миризма на изгорена коса. Запалваме свещите на ангелчетата, та поне някакъв жив пламък да имаме в чест на празника.

Трите едновременно поглеждаме несигурно купчината подаръци под елхата.

— Какво пък, може да ги отворим — свива накрая рамене Патриша по онзи, нейния начин, който следва да покаже, че ѝ е все едно за всичко, макар, естествено, изобщо да не ѝ е все едно. За нищо.

За мен има няколко подаръка. Джордж и Бънти са ми подарили годишния албум „Момиче“, бял пухкав маншон (нов, не бивш на Джилиан), чифт ролкови кънки, портокалов шоколад „Терис“ и някакви фалшиви бижута. Намирам тези подаръци за изненадващо добри. Нел ми е подарила кутия талк „Ярдли“ с аромат на фрезия, а Патриша — чисто нова книжка „Железопътните деца“, купена от спестените ѝ джобни. Междувременно от отвъдното Джилиан ми е изпратила кафяво куче от „Бри-Найлон“ с пурпурна панделка около дебелия врат и хванало в лапи лилаво-зелено шише парфюм „Априлски виолетки“.

— Това е отвратително — отбелязва Патриша без капка уважение към статуса ѝ на новоумряла; в крайна сметка снощи може да вярвахме, но тази сутрин ни е невъзможно да повярваме, че продължава да е умряла.

— Отвратително — съгласявам се аз и лапвам цяло блокче портокалов шоколад.

Патриша и Нел отварят своите подаръци, но останалите оставяме непокътнати под елхата като жертвоприношение за мъртвите. Аз съм на мнение, че с Патриша трябва да си разделим подаръците на Джилиан, но си премълчавам, защото знам, че такова отношение не е редно.

Малко по-късно с Патриша отиваме да търсим Нел и я заваряваме в кухнята да се опитва да прави разни много странни неща с пуйката. Патриша ѝ взема престилката и я връзва авторитетно на кръста си, като ми казва да отведе Нел да си играем. Много благоразумно тя не се опитва да готви, а вместо това се пробва — със сравнителен успех —

да направи картофено пюре, печен боб и солено говеждо, макар едва след като и трите успяваме да се порежем в опитите си да отворим консервата с говеждо. После хапваме от курабийките и сметанов оризов пудинг „Амброзия“. Ядем с чинии в скутовете пред телевизора и се наслаждаваме на коледния си обед повече, отколкото ни се струва прилично при смърт в семейството. Нел малко необмислено изпива две чаши ром, а пък ние с Патриша разпердушиваме цялата кутия соленки, докато баба ни спи в креслото, през което време аз използвам възможността да споделя с Патриша някои факти относно Света на духа, по които съм се осветлила по време на заточението си в Дюзбъри. Патриша е нехарактерно силно очарована от идеята за животинско отвъдно и не чак толкова от идеята Джилиан вечно да се мотае там или как се махат драскотини от масички за кафе.

В деня след Коледа вече сме установили един вид рутина, основана най-общо на телевизия, спане и курабийки. Патриша дори се е научила да наклажда огъня доста добре. Благодарни сме на Бънти, задето поддържа шкафовете така добре заредени с консерви. Нещата значително се подобряват, когато откриваме трайфъла, скрит в дъното на хладилника, макар че тук Патриша се проявява малко дребнаво и казва, че много ясно си спомня, че Бънти дори не го била започнала, когато сме тръгвали за пантомимата. Кой е приготвил трайфъла? Призрачни готвачи, умели в приготвянето на силабъб, яйчен крем с плодове и млечно варено жито? Сръчни елфи? Кой ли знае? Изглаждаме различията си и го поглъщаме наведнъж, после цяла нощ ни е зле.

Бързо се отърсваме от предишния си живот на ред и строга рутина и добри навици и, предполагавам, и трите не след дълго щяхме да се докараме до доста първобитно състояние, ако Бънти и Джордж не се бяха върнали неочаквано навръх Нова година, придружени от снежна виелица. Сетиха се поне да позвънят на вратата и да изглеждат малко засрамени, наясно, че един вид бяха занемарили родителските си задължения. Разбира се, Джилиан не беше с тях.

Къде бяха ходили? С Патриша доста си говорихме за това. Доста по нашите стандарти, но пак доста. От дочутото стана ясно, че се занесли при чичо Клифърд и леля Гладис (по този начин, без

съмнение, проваляйки Коледата на Ейдриън). Един господ знае защо, може би са искали някой да се погрижи за тях, или пък (което е по-малко вероятно) са искали да ни спестят последствията от трагедията. Погребението и всичко бяха извършили без нас и макар нито аз, нито Патриша да съжалявахме, че сме пропуснали конкретно това събитие, в резултат за дълго време — може би дори завинаги — останахме с усещането, че Джилиан е ако и не точно жива, то не съвсем умряла.

Сигурно се е наложило да отворят изцяло нова зона в Света на духа, специално за Джилиан. Седмици след това с Патриша планирахме пътуване до „Църквата на духа“ в Дюзбъри с надеждата да получим някакво успокоително послание от Джилиан. *Сестра ти казва да не се тревожиш за нея* или нещо от този род. Доколкото познавам Джилиан, сигурно щеше да мълчи напук на нас (щеше да е бясна, задето е пропуснала Коледа). Тези планове се провалиха главоломно след Големия пожар в магазина за домашни любимци, при който Светът на духа пое такова количество нови попълнения, че беше по-лесно да го забравим напълно, отколкото да се замисляме за всички онези духове на домашни любимци, мотаещи се из астралната равнина с мяучене и скимтене.

Известно време на Бънти също малко ѝ хлопаше дъската. Изненадващо бе до каква степен я бе засегнала смъртта на Джилиан. Виждах я през вратата на стаята им, легнала по гръб на леглото, хълцаща и мачкаща юргана с пръсти. Понякога изстенваше: „О, детенцето ми, детенцето ми си отиде“, сякаш само едно имаше, което не беше много мило спрямо мен и Патриша. Друг път провлачваше банши рев „Джилиааааан“, който би трябвало да стигне, за да върне Джилиан от селенията на немъртвите, само че не ставаше така. Понякога плачът на Бънти се чуваше нощем: „Моята Джилиан, перличката ми“, което пък намирах за доста странно, понеже никога не я бях чувала да я нарича така приживе. Пък и в крайна сметка нали аз съм скъпоценният елемент в семейството?

След това се посъвзе. Същото сториха и домашните любимци. С Патриша ги бяхме забравили два дни и едва когато кучетата започнаха да вият посред нощ, осъзнахме, че не са хранени. За щастие, нито едно не беше умряло от глад, макар че мисълта за тази липса на грижи от наша страна много ни тежеше на съвестта, особено на Патриша, както може да се предположи. Трудно е да гледаш прегладнели кутренца и

котенца в очите със съзнанието, че ти си виновен, и да не паднеш завинаги в собствените си очи. Папагалът, за краткото оставащо му време, така и не ни прости. Големият пожар в магазина за домашни любимци заличи много неща (макар и предимно животинки), но не и вината.

В навечерието сме на едно ново и различно десетилетие, днес е последният ден на 1959 година. Новозавърналите се наши родители вече спят дълбоко в стаята си на долния етаж, а моят будилник със Снежанка показва три часа сутринта. Промъквам се долу до всекидневната, будна, не насън. Предпочитам да не съм в моята стая — при вида на празното легло на Джилиан ми става нервно. Умряла или не, тя все още е тук — ако достатъчно дълго се вирам в леглото ѝ, виждам как прасковената покривка се надига и спуска от невидимото ѝ дишане.

Часовникът над камината, както винаги изостанал, отброява *едно, две, три*. Пердетата във всекидневната не са спуснати и виждам как навън тихо пада сняг. Снежинките са огромни, като патешка перушина, има и малки, извити, като лебедов пух, също и на силни вихрушки, сякаш ято буревестници са си изтръскали перата. Както гледам, небето се изпълва с облаци от снежна перушина от всички видове птици на света, та дори и от някои въображаеми — като сините птици, които прелитат над дъгата. Повечето иглички от елхата вече са окапали, но аз въпреки това включвам лампичките. После започвам да въртя стъклените топки по клоните. Ако много се постарая, мога всичките да накарам да се въртят едновременно. Понякога се удрят една в друга и посипват брокат, който пада върху мен като вълшебен прашец.

БЕЛЕЖКА 6 — ИЗЛЕТЪТ НА НЕДЕЛНОТО УЧИЛИЩЕ

Всички очаквали излетът на неделното училище до Скарбъроу да бъде незабравим. Госпожа Милдред Рийвз, която ръководела неделното училище на „Сейнт Денис“ и ежегодните му излети, вече строявала питомците си на гарата, доста по-рано от обявеното. Помощник-учителката, госпожица Ейдина Тери, чакала при бариерата за контрола с Лоли Пейтън, приятелката, която била довела. Напористият млад помощник на енорийския свещеник пък бил с годеницата си, госпожица Феншоу, и двамата стояли на пост при

голямата плетена кошница с обяда на децата. Почти всички родители били донесли храна за пикника, макар че, за съжаление, почти всички под формата на сладки неща, та госпожа Рийвз и госпожица Феншоу от ранни зори мажели сандвичи с рибна паста и яйца.

— Какъв прекрасен ден! — възкликнала Лоли Пейтън, приятелката на госпожица Тери, и разперила засмяна ръце, та помощник-свещеникът се изчервил ярко, а госпожа Рийвз присвила неодобрително устни.

Лоли Пейтън обаче имала право, денят наистина бил прекрасен — последната гореща събота на юли — и дори сега, в девет и половина сутринта, нямало и никакво съмнение, че безкрайният син свод отвъд гредите и стъклени навес на перона щял да си остане такъв цял ден. Не само времето щяло да остане „прекрасно“, в контраст с последните три години на подгизнали експедиции по крайбрежието, ами и приливът по изключение щял да е където трябва — а именно възможно най-далече, та децата да можели да си изядат храната, да поджапат във водата и да си поиграят, без да ги е страх, че морето ще ги отнесе.

Госпожа Рийвз носела в дамската си чанта лист хартия, на който била изготвила списък с песни за влака и игри за плажа — надбягвания по двойки на куц крак, игри с топки на отбори, също жив крикет и плажен крикет. Госпожа Рийвз се радвала на мъжкото присъствие на господин Добс не само задето щял да ѝ помогне с правилата на крикета, които в главата ѝ били само бегло нахвърляни, ами и да озаптява буйните момченца, някои от които по нейно мнение не идвали от домове с достатъчно добра дисциплина. От друга страна обаче, напомняла си госпожа Рийвз, нима не било част от нейните християнски задължения да насърчава именно такива качества у тези бедни, доста обикновени дечица? „Оставете децата...“ — промърморила си под носа, но думите ѝ били заглушени от пристигането на експресния влак от „Кингс Крос“ за Абърдийн, а на госпожица Феншоу се наложило да хване решително господин Добс за ръката, защото той изглеждал на път всеки момент да скочи в него.

Госпожица Тери не била чак толкова добре организирана като госпожа Рийвз; не била приготвила никакви списъци, но пък била взела да чете на децата приказки: не обичайните поучителни библейски истории, които им разказвала със зле прикривана досада

всяка неделя, а една чисто нова книга — „Лястовици и амазонки“, за която малкият ѝ брат я уверил, че е „страхотно приключение“. В крайна сметка до нея така и не се стигнало, защото вместо това Лоли Пейтън организираща въодушевена импровизирана драматизация на „Питър Пан“, в която включила всички деца в бандата на Изгубените момчета, че дори успяла да убеди сравнително скования господин Добс да се превъплъти в един доста сносен капитан Хук, нищо, че госпожа Рийвз директно отказала да изиграе крокодила, а госпожица Феншоу се нацупила и се заела с шишетата лимонада.

— Отивам да купя билетите — обявила госпожа Рийвз. — Няма смисъл да чакаме всички да се съберат, защото все още има закъснели, а никак не е желателно да изпускаме влака.

— Още повече че се наложи толкова рано да дойдем — додала със сериозен вид госпожица Тери, а Лоли Пейтън я сръчкала в ребрата, при което се наложило и двете да погледат съсредоточено украсения с цветя часовник на гарата, за да не се разсмеят.

Едно свръхизпълнително дете вече приближавало мястото на срещата, облечено в безупречно чисти дрехи от глава до пети и с вързана с щедро количество панделки коса.

Междувременно в дома на „Лодър стрийт“ децата още не били излезли, забавени както от вродената си склонност към закъсняване, така и от майка си, която малко преди това осъзнала, че е забравила да сложи храна за пикника и че госпожа Рийвз специално била помолила всичко да се занесе в преддверието на църквата предишната вечер. Нел хвърлила набързо няколко кифли във фурната, която далеч не била достигнала нужната температура, и отказала да позволи на Бабс, Клифърд и Бънти да тръгнат, преди да са се изпекли. Бети била в леглото — последната в семейството, повалена от заразна суха кашлица, която вече почти била подлудила Нел. Тед все още минавал за прекалено малък за излетите на неделното училище.

— Просто ще отидем без храна — там ще има предостатъчно — рекъл Клифърд, дращейки нетърпеливо по рамката на вратата с крак.

— Не е там работата — отвърнала силно раздражена Нел. — За какви ще ни вземат?

Отмахнала коса от чело, сякаш искала да извади целия си мозък.

— Кой да ни вземе? — попитала Бънти, седнала на балатума в кухнята и съсредоточена върху опита да си върже връзките на обувките.

— Госпожа Рийвз, хората в неделното училище, кой ли не... — не се доизказала Нел и се хвърлила да хване Тед, който тъкмо набутвал нещо в устата си, та се наложило доста усилия да положи, за да извади оттам едно камъче.

Бабс прокарвала набързо един гребен през косата си.

— Не може ли просто да тръгваме! — обадила се притеснено тя.

За Бабс и Бънти нямало панделки, подстриганите им на паничка коси висели над ушите. И бели рокли нямали. Бабс била с грозна сивкавозелена манта, а пък Бънтината най-хубава била вълнена кафява с паднала талия.

— Влакът е в десет и пет — обадила се Бабс — а ще ни трябва поне половин час да стигнем до гарата...

— Особено като ще влачим и Бънти — додал начумерено Клифърд.

— Освен това госпожа Рийвз ни помоли да сме там в десет без двацет — разридала се Бабс.

— Сега е без двацет и пет — прошепнал Клифърд, отправил невиждащ поглед към задния двор като осъден, започнал вече да се примирява със съдбата си.

— Млъквайте и двамата! — срязала ги Нел. — Кифлите ей сега ще са готови, а ти... Клифърд, Бабс, как ти беше името — извади кърпа, за да ги завием.

Бабс издърпала от едно чекмедже карирана кухненска кърпа в бяло и зелено, като едва се сдържала да не заплаче.

Нел извадила тавата от фурната и изтумбала възбледичките кифли върху кърпата.

— Трябва им още малко — отбелязала сърдито.

— Не, не... трябва да тръгваме — извикала Бабс, неспособна повече да се бори със сълзите, грабнала кърпата, попътно завързала краищата и изтичала след Клифърд, който вече бил тръгнал.

Бънти се разплакала, понеже все още не била успяла да си завърже едната обувка. Нел се навела, плеснала я силно по пресеца, след което я завързала и Бънти препуснала навън да догони останалите двама.

— Хайде! — изпищяла ѝ Бабс от портата и протегнала ръка, която едва забърсала пръстите на Бънти, след което хукнали и прелетели по „Лодър стрийт“, а след това по „Кларънс стрийт“.

Бънти усетила, че ужасно силно я боде отстрани, докато трополели по пешеходния прелез над релсите, и със стенания и на подскоци слязла някак по „Гросвенър Терас“ в Бутъм, а през цялото време Бабс не спирала да ѝ вика да не изостава. Минали над Уз по Скарбъроу Бридж в компанията на движещия се отгоре влак.

— Сигурно е нашият влак — ахнала Бабс и почти се изтърколила по металните стъпала на „Лийман Роуд“.

Тя се втурнала след Клифърд, но на Бънти се наложило да спре да си поеме дъх, след което закуцукала със сетни сили по „Стейшън Роуд“ — точно навреме, за да види как зелената манта на Бабс хлътва през входа на гарата.

Бънти усещала под роклята залепналата на кожата си фуста наедно с парещите сълзи, които напирали болезнено в очите ѝ. Ужасявала се до крайност от мисълта, че могат да я оставят, и изприпкала решително през събралото се на гарата множество, та чак до бариерата за билетите, където контрольорът я спрял с величествено вдигнати глава и вежди. Началникът на гарата вече бил надул свирката, влакът — най-отпред на перона отвъд бариерата бавно потеглял, а Бънти го изгледала със скръбен поглед. После забелязала Клифърд да тича с всички сили, скрила уста с ръка и отронила едно „О!“ при вида на брат си, който се носел като вихър по перона и успял да отвори вратата на един вагон, да скочи вътре и да издърпа след себе си и Бабс; тя от своя страна не спирала да вика Бънти, само че била вече с единия крак на стъпалото, шмугнала се във вагона, при което изпуснала вързоп, кърпата на бели и зелени квадратчета се развяла като откъснато от вятъра знаме, а кифличките се изтърколили на перона и под колелата на влака. Един ядосан пазач затръшнал вратата, когато вагонът минал покрай него, после влакът набрал скорост. Бънти зърнала на един от прозорците потресеното лице на госпожа Рийвз и се зачудила дали ще издърпа аварийната спирачка, когато разбере, че са забравили Бънти.

Но не, влакът изсвирил оглушително, с което вдигнал цяло ято пърхащи гълъби от улуците, после пропълзял изпод навеса и поел напред в синьото утро. Бънти захълцала шумно при вида на

смаляващия се влак, който взел завоя и изчезнал, а на гарата се възцарила неестествена тишина, тишина, натежала от безкрайно разочарование, но същевременно и изпълнена със странен вид покой. Нарушил го силен звук от удар на нещо метално, контролорът излязъл от кабинката си, хванал Бънти за ръка и рекъл кисело: „Хайде сега да видим какво ще правим с теб!“ — тъй като Бънти стояла не само наред река от сълзи, ами и от нещо доста по-срамно.

Доста време минало, преди началникът на гарата да успее да изтръгне дори името на Бънти, която се задъхвала между конвулсивните хълцания.

Поверили я на съмнителните грижи на портиер, който я качил на един трамвай към къщи, след което на „Хънтингтън Роуд“ я зарязал сама да извърви останалото разстояние. Бънти имала чувството, че часове наред е била сред непознати, и нямала търпение да доизплаче нещастията си на нечие познато рамо. Само че, като влязла в кухнята, заварила доста тревожна сцена — майка ѝ, изглежда, била заета да прави оризов пудинг (по цялата маса били пръснати оризови зрънца като миниатюрни перли), но явно не била съвсем на себе си, защото голямата еднолитрова емайлирана купа, която използвала за млечни пудинги и яйчени кремове, била вече пълна догоре, обаче Нел продължавала да долива със синята кана в ръка и млякото преливало и се разплисквало на масата, а оттам като бял млечен водопад — и на пода.

Паралелно с това — освен че Тед осигурявал ревящия пункт на горния етаж — Нел си говорела сама с насмешливи, някак хапливи думи, от които приличала на откачена, която проклина някого — макар че, като се заслушала, Бънти установила, че просто изрежда по азбучен ред всички рецепти за сладкиши от книгата „Направи си сам“ на Дайсън — *ергенски копчета, кексчета с бадемово тесто, кифлички за следобеден чай, кокосови скалички, пухкава торта, рошава торта, сметанова торта, торта „Генуа“, шоколадов сандвич*. Бънти излязла на пръсти от кухнята и седнала на пейката в двора. Вече напълно била забравила за сълзите, седяла смълчана на слънцето и се опитвала да не мисли какво правят в момента в Скарбъроу децата от неделното училище. През цялото това време раздиращата кашлица на Бети

отеквала в ушите ѝ. Погледнала през прозореца вътре в кухнята и видяла, че Нел стърже индийско орехче върху млякото, не обичайните две-три трошички, а цялото — нагоре-надолу, нагоре-надолу по рендето — и спряла едва когато се чуло смразяващо кръвта тупване, последвано от рев, и Бънти предположила, че Тед пак се е търколил по стълбите.

Следващата неделя госпожа Рийвз привикала буйното си люпило около полите си и ги оставила цели пет минути да разказват за прекрасния излет, а когато приключили, погледнала Бънти и рекла:

— Жалко, че пропусна излета, Беренис. Надявам се това да те е научило колко е важно да не се закъснява, такава забава и игри изпусна — след което кимнала на Ейдина Тери, която отворила „Голяма илюстрирана Библия за деца“, въздъхнала едва чуто и обявила:

— Деца, днес ще прочетем историята за добрия самарянин.

---

[1] Trifle — традиционен английски сладкиш от бишкоти, плодове, сметана и шери, приготвян за деня след Коледа (англ.). — Б.пр. ↑

СЕДМА ГЛАВА

1960 ГОДИНА

ПОЖАР! ПОЖАР!

Ходили сме при Джилиан. Тя е сладко сгушена под чисто одеяло от зелени чимове като маса за карти. Карти не играем, дори една протичка игра на пастра. Бънти напъхва букет ярки анемонии в един камък с дупки. Напомня ми за онзи камък на „Бъртън Стоун Лейн“ — голям черен камък на мястото, докдето някога е стигал градът и където хората от селата оставяли стоката, докато Йорк се гърчел от чума. Сега нашата Джилиан е недосегаема като чумава. Не можем да я докоснем, дори да искаме, освен ако не изринем чимове с нокти чак до долу в студената, кисела почва на гробището. Кое не възнамеряваме да правим, още повече че по случай посещението и двете сме облечени в любимите си премени — аз с тафтената карирана пола, а Патриша с плисирана вълнена пола, опъната върху твърда тюлена фуста във всички пастелни цветове, каквито сме яли на бонбонки „летящи чинии“. Полата ѝ от летящи чинии скърца и стърже между тънките ѝ крака, напъхани в чорапи и жартиери и колан, а сутиенът ѝ (размер „млада госпожица“) и малките ѝ гърди в него са смачкани под розовата блуза, марка „Куртел“. Наплесканата ѝ с пяна коса е прибрана във висока плитка, вързана с розова копринена панделка. Понякога не е лесно да си жена.

И без това щеше да е безсмислено да копаем, понеже Джилиан всъщност изобщо не е тук, ами „в обятията на Христа“. Така поне пише на надгробния камък:

Джилиан Беренис Ленъкс
14 януари 1948 г. — 24 декември 1959 г.
Любима дъщеря на Джордж и Бънти
На сигурно в обятията на Христа

— Нас изобщо не ни споменават — прошепвам на Патриша, а Бънти вади четка за прах от чантата си и започва да търка камъка. Пак домакинска работа.

— „Нас“?

— „Любима сестра на...“

— Е, чак любима не ни беше, нали? — отбелязва логично Патриша, при което и двете ни залива вълна на вина, че изобщо сме си го помислили.

Върни се, Джилиан, прощаваме ти всичко! Върни се и ще те направим наша любима сестра! Бънти изважда кухненската ножица и се захваща да подстригва чимовете. Какво следва после? Прахосмукачка? Надгробният камък на Джилиан е доста обикновен и не особено вълнуващ. Идвала съм тук и преди с приятелката ми Катлийн и майка ѝ до гроба на дядото на Катлийн и двете си играхме на криеница между надгробните плочи. Особено много ни харесаха онези с изваяните ангелчета, самички и доста посърнали или по двойки — по едно от двете страни, разперили покровителствено крила над невидимия обитател долу. С Катлийн известно време се преструвахме на ангели хранители на гробове, като за крила използвахме якетата си.

Нужно ли е да си умрял, за да си в обятията на Христа? Очевидно не. Катлийн, която вече ми е показала екзотичната, окъпана в кръв вътрешна украса на католическата църква „Сейнт Улфред“, ми разяснява, че всички сме на сигурно в обятията му, особено малките деца. И най-вече страдащите, добавя тя. Смятам, че аз и Патриша страдаме предостатъчно, така че това е добра новина. Освен това, казва ми тя, той е Агнец, а ние сме окъпани в кръвта Му (кълна се, главните букви се чуват, когато Катлийн говори). Трябва да призная, че имам известни резерви относно това да съм окъпана в агнешка кръв, но щом това ще ме спаси от вечните огънове адски, по-точно Адски — звучи ми да му приляга главна буква — тогава, предполагам, може и го изтърпя.

Госпожа Горман, майката на Катлийн, все се отбива попътно в църквата, както Бънти би се отбила в дамската тоалетна на „Сейнт Сампсън Скуеър“, като е излязла на пазар. Тъкмо сме прекарвали събота сутринта — Катлийн, майка ѝ и аз — да помагаме в пункта за набиране на средства „Милята на пенитата“ на „Кингс Скуеър“ за младежката организация на Националното общество за предотвратяване на жестокостта над деца. Аз помагам с радост — трупам добра воля и добри дела пред Агнеца, защото, макар да е

кротък и смирен, Той е също така (необяснимо за мен) и част от триото, което може да ме прати в пъкъла.

Така както си се мотаем из „Дънкъм Плейс“ и обсъждаме дали да отидем някъде да пием горещ шоколад, изведнъж решаваме да се шмугнем в църквата. Майката на Катлийн потапя пръст на входа, прекръства се и пада на едно коляно пред олтара. Катлийн прави същото. Какъв е етикетът тук? Аз да последвам ли примера им, и ако да, Бог ще ме покоси ли на място, защото не съм католичка? Или пък ще го стори Бънти, пак по същата причина? Нито Катлийн, нито майка ѝ ме гледат, така че аз пропускам водата и правя учтив реверанс най-общо по посока на олтара.

— Ела да запалиш свещ за сестра си — усмихва ми се окуражително госпожа Горман.

Свещите са прекрасни, кремави, восъчни и тънки като моливи, до една насочени нагоре — като указателни табели към някакво необятно, тайнствено място, където архангел Гавраил и Агнецът плюс ято бели гълъби живеят сред облаците. Как изобщо ще оцелее Джилиан в такава компания? (Вероятно вече строява херувимите.) Ще ѝ трябва колкото се може повече помощ, така че с леко трепереща ръка запалвам една свещ, а майката на Катлийн пуска шест пенита в една кутия, за да я плати, докато аз се старая да изглеждам сякаш се моля.

За Джилиан не знам, но аз със сигурност се чувствам много по-добре, след като запалих свещта; разбирам, че всички тези ритуали си имат и хубава страна. По-късно у дома свалям ангелските камбанки от бюфета, където те продължават да стоят анахронично от Коледа насам — по корниза още има и гирлянди — пределно доказателство за домашната небрежност, последвала през Постджилианската епоха — 1960 г. сл.Дж. Поставям с благоговение ангелските камбанки на розовото си нощно шкафче, марка „Лойд Лум“, и всяка вечер паля по една от червените им свещички и се захващам да измислям молитви, които се издигат към Агнеца като свещен дим.

Ангелските камбанки трябва да се разпределят внимателно, тъй като свещичките вече свършват, но не и молитвите ми, а толкова много се моля — отчаяни, търсеци внимание молитви към Агнеца — че ми се протриват коленете. Всъщност са до такава степен протрити, че дори Бънти забелязва една събота, когато сме излезли да ми купи нови обувки. Толкова се ядоса, дето се тътрех като саката, че престана да ме

дърпа да вървя по-бързо и ме попита какво има (откакто загуби едно дете, към другите проявява повече внимание), в резултат на което сега седим в чакалнята на доктора.

Човек може завинаги да остане да живее в чакалнята на доктор Хадоу, толкова е топло и уютно, за разлика от онази на господин Джефри, зъболекаря, където е студено и мирише на зъболекарски вещества и препарат за тоалетна. Доктор Хадоу е напалил камина, сложил е кожени кресла, в които буквално потъваш, а по стените е закачил поставени в рамки акварели, рисувани от съпругата му. Голям стар стенен часовник с нарисувани на циферблата рози отмерва времето с тъп, тропач звук, като от конски копита — много по-приятни от пискливия звук, който издава нашият над камината. На голяма полирана маса е струпана интересна колекция четива, от „Селски живот“ до старото „Дендис“. Предпочитам „Рийдърс Дайджест“. Бънти прелиства един брой на „Женско царство“, а аз се заемам да си обогатявам речника. Харесва ми да ходя на доктор, дори съм на мнение, че прекалено рядко го правим.

Доктор Хадоу също е приятен и ми говори като на истински човек, нищо, че Бънти отговаря на всичките му въпроси вместо мен, тъй че в крайна сметка аз седя като глухоняма марионетка на вентрилоквист.

— Е, как си Руби?

— Болят я коленете.

— Къде точно те боли, Руби?

— Ето тук — Бънти сръгва едното ми коляно толкова силно, че изквичavam.

— Какви си ги вършила, Руби? — усмихва ми се искрено той. — Прекалено много молитви? — смее се. — Мисля, че е просто бурсит — заключава той след порядъчен брой „аха“-та и „хм“-та.

— Бурсит? — повтаря някак разтревожено Бънти. — Това някакъв паразит ли е?

— Няма причина за тревога.

— Няма причина за тревога?

— Пераческо коляно — обяснява доктор Хадоу.

— Пераческо коляно? — изпаднала е в пристъп на ехолалия Бънти.

Поглежда ме изпитателно, сякаш вода таен живот, върша домакинската работа нощем, докато ходя насън. Пране насън.

Тръгваме си без лекарство и без препоръчано лечение, освен да го „даваме по-спокойно“. Бънти изсумтява презрително при тази мисъл, но нищо не казва. Доктор Хадоу любезно ѝ предлага нова рецепта за успокоителни.

— Ти също трябва да го даваш по-спокойно — казва той и започва да пише върху пачката с рецептите, оставяйки след химикалката неразбираеми драскулки от синьо мастило, които приличат на тайнствено писмо от „Приказките на Шехерезада“. — Времето лекува всичко — кима и се усмихва той (говори за смъртта на Джилиан, не за моето коляно). — Знам, че Господ се отнесе жестоко с вас, скъпа, но за всичко си има причина.

Сваля очила и потрива като малко дете светлосините си очи с цвят на мастило, после сяда и грейва насреща ни. Напоследък Бънти е толкова нахисната в скръб и успокоителни, че повечето ѝ реакции са леко забавени. В момента гледа доктора с безизразен поглед, но аз знам, че всеки момент ще стане гадна, защото не понася този род приказки... Господ, по-спокойно и прочее — тъй че бързо се изправям и казвам:

— Благодаря ви — и дръпвам Бънти за ръката.

Тя ме следва като агънце. Затътряме се към къщи, минаваме Клифтън Грийн и тръгваме покрай Бутъм. Светът е все още в плен на зимата, по дърветата из Клифтън Грийн няма и следа от листо или пъпка, а клоните им приличат на мастилени драсканици на фона на бледото небе, което пък прилича на сива амбалажна хартия. Завалява едър леден дъжд и аз си вдигам качулката на мъхестото палто и закуцуквам с наведена глава след Бънти като осакатено дете ескимосче. Някак странно житейско правило е това, че колкото и бързо да вървя, все не успявам да догоня Бънти — бавна или бърза, тя е неизменно един метър пред мен, сякаш ни свързва невидима пъпна връв, която може да се разтяга до безкрай, но не и да се съкращава. Подобна пъпна връв не съществува между Бънти и Патриша. Сестра ми е свободна да крачи безстрашно напред, да се цупи и изоставя, та дори от време на време и да свива по доста притеснителен начин в някоя странична уличка.

Коленете ми горят и болят, независимо от пронизващия студ от дъжда. Моля се на Христос да спусне вълшебно килимче, което да ме откара до дома, ама де такъв късмет, и както обикновено, молитвите ми сякаш се разсейват в неподвижния въздух над Йоркската долина. Докато се върнем в магазина, бузите ни са се покрили с ледени розетки, а сърцата ни са пронизани от ледени остриета. Бънти влиза брутално през вратата на магазина, при което звънецът иззвънтява толкова неистово, сякаш магазинът е под нападение, но от нея поздрав не получава, тъй че аз извиквам „Магазин!“ от нейно име, а Джордж хвърля към мен поглед на необятна многозначителност. Повдига една рижава вежда към Бънти:

— Е?

— Пераческо коляно — отвърща тя и извърта очи с физиономия, която казва „И аз толкова знам“.

Той пита въпреки всичко.

— Пераческо коляно?

— Бурсит — допълвам услужливо информацията аз, но и двамата ме игнорират.

В магазина е ужасно студено; перушината на птиците по клетките е настръхнала, а очите им са блеснали хипотермично, сякаш колективно си представят тропически ширини. Защо е толкова студено? Защо не са запалени керосиновите лампи?

— Защо не си запалил лампите? — пита Бънти и поглежда злобно най-близката. — Тук е кучешки студ.

— Свърши керосинът, затова — срязва я Джордж, който вече се бори с палтото си и чифт големи кожени ръкавици. — Чаках ви да се върнете.

Вечно се чакат един друг да се върнат, понякога в магазина е малко като свалянето на обсадата на Мейфкиг. Сякаш са неспособни да съществуват на едно и също място по едно и също време. $X \neq Y$ (иначе казано, $Y \neq X$), или като мъжка и женска фигурка от къщичка барометър, които никога не се показват едновременно — или вали, или е слънчево.

Джордж взема пари от касата.

— Няма да се бавя — казва и тръгва към вратата.

— Сигурна съм — промърморва Бънти, озовала се изведнъж отново в плен на тезгяха. — Имам цял куп дрехи за гладене! —

извиква след него, още докато вратата се затваря.

„Куп“ е събирателно съществително за гладене — за нашата майка под друга форма то не съществува.

Допирам ръка върху студения шарен емайл на лампата и се опитвам да я накарам да заработи. Обичам миризмата на керосиновите печки, толкова е топла и опасна.

— Внимавай! — предупреждава Бънти механично.

В някой друг живот Бънти е била роднина на Жана д'Арк, неизменно нащрек за възможен пожар. Може всъщност да е била самата Жана д'Арк. Представям си я — повела легион селяни войници с поруменели от ярост бузи, как реве заповеди, а те се придвижват бавно, забили поглед в краката си. Дори я чувам накрая, когато пъхат запалената факла между струпаните в краката ѝ съчки: *Внимавайте къде слагате тая факла!*

Керосиновите лампи са даже още по-опасни от кладите за вещици, тъй като никога не се появяват в изречение без прикачен предупредителен израз. Не се е случвало някоя от нас — нито Патриша, нито аз, нито Джилиан приживе — да се намира на по-малко от два метра разстояние от някоя от лампите в магазина, без да е заплашена от подпалване. Подобно е отношението и спрямо камината във всекидневната, която денонощно се охранява (запалена или не); кибритът е смъртоносен, разбира се; котлоните на газовата печка са одушевени и се опитват да те сграбчат, като минаваш; цигарите полагат усилия да паднат и да прогорят нещо — що се касае до спонтанното възпламеняване... ами, то просто чука на вратата!

— Може ли да се кача горе? — питам аз.

— Не, не сама — отвръща тя, зареяла поглед в мострите храна „Боб Мартин“.

Това е толкова нелогично, че не си струва съпротивата — аз съм на девет, качвам се горе сама, откакто съм проходила. Откакто Джилиан умря, Бънти е развила извънредна чувствителност към опасностите, които ни дебнат отвсякъде — не сме застрашени единствено от пожари, непрекъснато биваме уверявани в майчинската ѝ загриженост посредством поток устни предупреждения — *Внимателно с този нож! Ще си извадиш очите с този молив! Дръж се за перилата! Пази се от този чадър!* — и се оказва, че светът е пълен с предмети, целящи да ни нападнат. Не мога дори да се изкъпя

на спокойствие, понеже Бънти влиза и излиза през две минути да провери да не съм се подхлъзнала или удавила (*Внимавай със сапуна!*). Не така стоят обаче нещата с Патриша, която заключва, залоства и барикадира вратата срещу Бънти. Горката ни майка — не понася да не сме ѝ пред очите, не понася и да сме там.

Внезапно Патриша връхлита в магазина и изревава „Магазин!“ толкова агресивно, че папагалът изкрещява тревожно. Патриша тръгва към него, като прави във въздуха недвусмислени удушващи движения, принуждавайки го да се опита да се отдръпне на кацалото си. През годините папагалът се оказа непродаваем и постепенно се превърна в магазинския папагал — част от имуществото, категорично отказва да говори и напада всеки, който посмее да се приближи. Така и не бе удостоен с име. Било то и Поли. Никой не се отнася към него като към една от божиите живинки, дори и Патриша. Подобно на мен, той се е превърнал в един вид изкупителна жертва. Изкупителен папагал.

— Внимавай с керосиновата лампа! — изкрещява Бънти на Патриша, чието палто се развява на опасното разстояние от половин метър от лампата.

Патриша я поглежда изумено.

— Не е запалена — изрича бавно и особено натъртено тя.

— Няма значение — не се предава Бънти и се заема да разплита няколко каишки за кучета, като отказва да ни погледне, защото и тя самата е наясно колко абсурдно се държи.

Патриша разкривява лице с отвращение зад гърба ѝ и се обръща да се качва горе.

— Тогава може ли да се кача с Патриша? — питам аз мигновено, видяла изход.

— Не! — изреват двете в хор.

Раздразнителността на Бънти отминава, след като поравя из дълбините на дамската си чанта и изважда победоносно шишенцето с успокоителни. Бънтините малки помощници скоро я докарват до забележимо различно състояние и известно време тя се мотае из магазина като автомат с костюмче, вади котенца, хамстери и мишки да ги огледа, прибира цената на животинките с шумно дрънчане на касата, докато внезапно наред едната продажба се хваща драматично за челото и обявява, че ѝ е „дошло до гуша“ и трябва да отиде да

полегне, след което се втурва в склада, като се спира само колкото да ми набута в ръцете огромен заек „Белгийски великан“.

— Майка ти добре ли е? — пита изненаданият клиент, като ме освобождава от тежестта на не по-малко изненадания заек.

— О, да, току-що си спомни, че е оставила тиган с картофи на печката — лъжа изкусно аз.

Много изкусно, естествено, предвид, че Бънти по-скоро ще смеси бялото с цветното в ден за пране, отколкото да забрави тиган с картофи на печката.

До обяд свършвам доста работа и продавам две котенца (едно сиво-бяло, едно рижаво), едно много очарователно кутре, два пустинни плъха, въртележка за хамстер, три чувала пясък, три килограма бисквитен микс, кошница за куче, една каишка за котка с камъчета (диаманти, фалшиви), плюс гореспоменатия белгийски великан, който броя за моя продажба, тъй като аз го отчетох на касата, а не Бънти.

Смятам, че определено имам талант за тази работа, и с голяма гордост докладвам за постигнатия успех на Джордж, когато най-сетне се връща (без керосин, както забелязвам), но той само ме изглежда объркано. Понякога имам чувството, че той среща най-големи трудности с разпознаването на членовете на семейството си.

Не се разминавам съвсем без почести, защото пет минути по-късно той изважда шоколадче „Милки Уей“ от джоба си и ми го дава, а после ми разрешава да извадя всичките зайци от клетките (един по един, разбира се, иначе един господ знае що за хаос щеше да се възцари). Галя им дългите кадифени уши и заравам лице в плюшената им козина, заслушана в бързото им заешко сърцебиене. Мисля, че ако Христос беше животно, щеше да е заек, а не агне — голям, космат, пухкав шоколадовокафяв заек.

— Къде е майка ти? — пита след известно време Джордж.

Ако ще се сблъсква с „майка ми“, най-добре да му напомня за керосина.

— Ти купи ли керосин? — питам невинно аз.

Той пак ме поглежда объркано. Не само му се струвам непозната, ами и явно не говоря на познат нему език. Десет минути по-късно вдига глава от касата, където брой банкнотите, и възкликва изумено:

— Забравих проклетия керосин!

Аз изсумтявам съчувствено.

Поглежда вратата на магазина със съмнение, може ли да остави къщичката барометър без надзор?

— Как да отида да купя керосин, като майка ти я няма?

— Мога аз.

— Не, не можеш.

Кой според него е приел всичките пари, които брой в момента? Не си струва да се спори, става толкова заядлив, че е способен да се закълне, че черното е бяло, само за да е наопаки. Бънти би отишла подалече, тя би заявила, че изобщо не е цвят, ами някаква мебел или банан.

— Иди доведи Патриша. Може тя да наглежда магазина.

Посървам леко при думите „дovedи Патриша“. Да се доведе Патриша, все се пада на мен, а това е неблагодарна задача. Още щом й кажа: „Татко (или мама) те викат долу“, около главата й се образува подобен на тежка миризма меланхоличен облак, затътря се с нежелание към призоваващия, като през цялото време обвинява мен за това натрапничество в нейната отшелническа обител.

Изкачвам стълбите бавно и с натежало сърце, а болните ми колене се обаждат. Подминавам стаята на Бънти; виждам я седнала пред тоалетката, загледана в огледалото, погълната от приглушена версия на упражнението „Моята Джилиан, моята перличка“, сякаш вярва, че може да привика Джилиан обратно от дълбините на огледалото. После се извърта да погледне.

— А, ти ли си — отбелязва някак обезверено.

— Аз съм! Просто Руби! — припявам с безсмислена приповдигнатост и почуквам на вратата на Патриша.

— Махай се! — изревава тя, така че отварям вратата.

— Татко те вика.

Легнала е на леглото с кръстосани върху напълващата си гръд ръце и зяпа тавана, малко като замислен труп.

— Махай се! — повтаря, без да ме поглежда.

Аз изчаквам търпеливо няколко секунди, после повтарям съобщението. Минава още един продължителен период на мълчание, накрая тя извърща леко глава към мен и казва с равен глас:

— Кажи му, че съм болна.

— Какво да кажа, че ти има?

Знам, че Джордж ще ме попита, така че най-добре направо да приготвя отговора, вместо да се налага пак да изкачвам всичките стълби. Патриша връща погледа си върху тавана и се усмихва безрадостно:

— Душата ми е болна — заявява тя с глух готически глас, затваря очи и си придава онова блажено отегчено изражение, което прерафаелитите вечно тормозели моделите си да докарват.

— Това ли да му кажа? — вече си представям реакцията, ако кажа „Патриша не може да слезе, защото душата ѝ е болна“.

Тя се изкикотва със смеха си в стил Мадлин Ашър и махва с крехка бледа ръка.

— Кажу ми, че съм в мензис, това ще му затвори устата.

Права е.

— Типично — измърморва той под мустак, сякаш менструалният цикъл е бил създаден с едничката цел да го дразни. — Е, така или иначе излизам — завърта табелата на вратата, която съобщава на външния свят, че ние *Съжбяваме, но е затворено дори за „Ветзайм“*.

След като се уверявам, че е тръгнал, аз връщам табелата обратно, та всички да видят, че е *отворено за „Ветзайм“*, и прекарвам следващите няколко приятни часа в продажби и игри с животните. Играя си на „улови топката“ със странен на вид бял териер (кръстен Парцаливко от Патриша), който никога никога не е пожелал да купи, макар че Джордж все го побива на витрината с голяма червена панделка на врата. С Патриша отчаяно се надяваме някой да купи Парцаливко, защото Джордж открай време заплашва да го „приспи“, което е най-големият евфемизъм на света. (Да не би Джилиан просто да се прави на умряла? Да не би просто да е заспала и да ни е трудно да я събудим? Ставането сутрин поначало ѝ беше трудно.) Парцаливко е силно застъпен в моите молитви персонаж. *Исусе Христе, Агнец Божий, прости ми греховете и ни дай насъщния. Направи Джилиан да е щастлива, а Парцаливко да си намери добър дом, и обещавам да съм послушна до края на живота си. С цялата си любов, Руби, да дойде царството Ти. Амин.* Нещо от този род.

С радост мога да съобщя, че всички домашни любимци получиха полагаемото им се внимание от моя страна през онзи съдбовен следобед — котенцата бяха сресани; на хамстерите бе разрешено да

потичат по тезгяха; дори се опитам да завържа разговор с папагала. Изведнъж ми се проясни какво ми е отредила съдбата — щях да работя с домашни любимци като баща си. Още няколко години и на табелата над вратата вече нямаше да пише „Г. Ленъкс“, а „Р. Ленъкс“ — ето това беше моето призвание! Вече нямаше да има значение, че не ни е разрешено да си имаме собствени любимци (частни, недоходоносни любимци), защото един ден всичките щяха да бъдат мои. Мечтай си, Руби.

Джордж се промушва с усилие през вратата, понесъл по една огромна бутилка керосин във всяка ръка, които оставя с дрънчене до големия варел със стърготини в ъгъла на магазина. Да се надяваме, че цигарата му няма да отскочи там!

— Внимавай! — предупреждава ме Бънти, като влизам в кухнята.

Приготвя наденички, яйца и чипс за вечеря — кошмар за здравната безопасност на жена в нейното химически упоено състояние. Цялото й внимание е съсредоточено върху тигана с картофите, за сметка на наденичките, които се киснат хубавичко в димяща сланина, да не говорим пък за яйцата, чиито белтъци започват да заприличват на хрупкава черна дантела по краищата. Притичвам покрай стените на кухнята, за да стигна до хладилника и да си взема чаша мляко, като гледам да стоя далече от опасния тиган.

— Вечерята е готова — заявява Бънти и внимателно разтръсква панерчето с чипса. (Много по-доволна щеше да е с пожарогасител в ръка.) — Викай Патриша.

— Тя не се чувства добре — казвам аз на Бънти, която повдига едва забележимо вежди. — Душата я боли — обяснявам.

— Просто я извикай, Руби, недей да остроумничиш.

Май наистина не желаят да съм умна, а?

Остатъкът от вечерта преминава в кротки занимания по интереси. Джордж, както винаги, е излязъл. Патриша си стои в стаята, и тя както винаги. Вече е на трети том на библиотечното издание на *À la recherche du temps perdu*, в което, както разбирам, става дума за „метафизичната двойственост на реалността, времето и смъртта и за силата на чувствата да извикват спомени и обръщат хода на времето“. Интересно звучи, само че как е възможно да се обърне ходът на

времето, при условие че то препуска напред, цък-цък-цък, и *никой никога не се връща*. Нали така?

Аз също съм си в стаята, играя си сама на скрабъл, а Мечо седи отстрани и гледа умърлушено, вече не може да се включи, понеже е прекалено голям за такива вживявания. Баба Нел си е в леглото, където напоследък прекарва голяма част от времето си. Бънти е долу в кухнята в компанията единствено на своя куп дрехи за гладене.

След три игри на скрабъл със съвсем минимално мамене решавам, че може би е време да си лягам. В ерата сл.Дж. изчезнаха всички успокояващи рутинни задължения. Никой не проверява дали съм си измила зъбите, лицето и ръцете, никой дори не проверява дали съм си легнала, аз обаче си лягам, придържам се към повечето задължения и ритуали от ерата пр.Дж. Казвам си молитвата, коленичила на една възглавница до леглото. Моля се пламенно Джилиан да е доволна в рая и да не се разстройва, че е умряла. От последните коледни свещички вече са останали само лепкавите червени пънчета, но аз въпреки това ги запалвам и гледам как ангелчетата се удрят в камбанките, *зън-зън зън-зън*.

В същото време долу в кухнята Бънти е принудена да зареже гладенето със светкавична бързина, когато сред купа открива нещо, което прилича на розовата блуза на Джилиан, марка „Вийела“ (всъщност това са розовите гащи на баба Нел). Притиснала слепоочията си, тя се качва горе, гълта двойна доза приспивателни и се отпуска в забрава на леглото. Доста по-късно чувам Джордж да се връща и да се препъва и ругае по стълбите. После долита шум от казанчето в тоалетната, лампите изгасват и аз се понасям в нощта върху своята лодка от молитви и няколко дружелюбни припева „Колко струва онова кученце на витрината?“.

Сънувам, че е дошъл краят на света — обичаен сън, който приема много форми. Конкретно тази нощ става дума за струпани в небето огромни облаци, които се превръщат в зайци. Огромните зайцевидни облаци висят в небето като цепелини (вж. *Бележка 7*), а зад мен някой казва: *Това е краят на света*.

И в известен смисъл е точно така. Долу изоставената, забравена ютия демонстрира лошите черти на характера си върху дъската за

гладене. Разбира се, Бънти е нямало как да знае, че термостатът е повреден и че докато хърка по дамски в леглото си, ютията продължава да се нагрива, да прогаря шареното хасе, с което е покрита дъската за гладене — прогорено, което постепенно потъмнява като загорелите наденички за вечеря, докато дунапренът отдолу започва да цвърти и гори. После пламъците намират дървото на рамката и дълго време се задоволяват някак от само себе си, но накрая разтопеният шнур пада на пода и докопва балатума, а един особено енергичен пламък казва *хрррр!* и се протяга чак до веселите шарени пердета, които са в тон с овъгленото хасе на дъската за гладене, и оттам няма спиране, докато не погълне всичко по пътя си — дори кухненските тапети на червени като пожарникарски коли домати и танцуващи солници.

В крайна сметка дори това се оказва недостатъчно и огънят излиза от кухнята, подава глава през вратата и минава по коридора към магазина, където има страхотни зальгалки — керосин, стърготини и шептящ, шумолящ страх.

— Руби! Руби!

Отварям рязко очи, но не е същото, като да си буден. Въздухът е замъглен, а Патриша прилича на дребна старица, обгърната от дим. Мирише на прегорели наденички. Погълнал ни е огромен сив зайцевиден облак.

— Краят на света — прошепвам на Патриша.

— Руби, ставай — казва настойчиво тя. — Скачай от леглото! — Вдига завивките и започва да ме дърпа, но аз не разбирам, докато тя не започва да се гърчи в кашлица. — Пожар, Руби, пожар!

Насочваме се с известно клатушкане към вратата и Патриша прошепва:

— Не съм сигурна, че можем да влизаме там — сякаш не иска огънят да я чуе, но всъщност не шепне, ами димът ѝ дразни гърлото и гласът ѝ е дрезгав, установявам аз едва когато се опитвам да кажа нещо.

Отваряме вратата много внимателно, като че ли зад нея ламтят всичките адски огънове, но има само дим, дори недостатъчно, че да скрие вратата на Нел отсреща. Само че, когато се опитваме да излезем, започваме да се задушаваме и се налага бързо да се приберем обратно,

полузадушени и давещи се, хванати за ръце. Ние сме човешки комини и може единствено да стане по-лошо, тъй като Червеният конник на Апокалипсиса вече препуска по стълбите на магазина.

Патриша започва да дърпа завивки от леглото и да ги пъха под вратата; после изсипва всичко от скрина ми и намира две ризи за училище, които увива около главите ни и заприличваме на самотни рейнджъри. При други обстоятелства щеше да е даже забавно.

— Помогни ми! — изхриптява тя иззад разбойническата си маска и се опитва да избути капака на прозореца, който е безнадеждно заял.

Аз започвам да се паникьосвам, падам на колене въпреки пронизващата болка и започвам да се моля трескаво на бебето Исус да ни спаси от изгаряне. Като по-практична Патриша грабва нощната лампа с Бамби и Тропчо — някога нейна, сега моя — и започва да налага прозореца, докато не строшава цялото стъкло. После взема чергата до леглото, слага я върху назъбените стъкла в рамката (Патриша, слава богу, наистина е внимавала по време на уроците за момичета водачи) и двете се надвесваме от прозореца и започваме да гълтаме на големи глътки от студения нощен въздух. Мисля, че едва тогава осъзнавам какво е всъщност разстоянието до задния двор долу.

Патриша извърща глава към мен и казва:

— Всичко е наред, пожарната ще дойде всеки момент — с ясното съзнание, че и двете не го вярваме.

Първо на първо — кой се е обадил? Не чуваме сирени, на улицата няма никакви признаци на живот, а останалите членове на семейството ни сигурно вече са станали на дребни мъждукащи въгленчета. Лицето на Патриша внезапно се разкривява от болка. Сваля си маската и изхриптява:

— Животинките. Някой трябва да помогне на животинките.

И двете знаем кой е този някой (изглежда, не ни хрумва, че би трябвало първо да се опитаме да спасим семейството си).

— Дръж! — казва Патриша и пъха нещо в ръцете ми, което след по-обстоен оглед се оказва Панда.

Панда. Незабелязван от никого, Мечо подскача върху скрина и трескаво се опитва да ни привлече вниманието. Патриша се провира и увисва на перваза, прехвърля се на улука в доста робинхудовски стил, като спира само колкото да каже:

— Стой тук и не мърдай! — с тон, наследен по права линия от Бънти.

Докато се спуска надолу, изглежда като истински герой, облечена само по момичешката си пижамка с рязана бродерия и с две големи розови дунапренени ролки на бретона. Някъде по средата на спускането спира, а аз ѝ помахвам окуражително.

— Стой там, Руби, скоро ще дойде помощ! Ще се обадя в пожарната.

Вярвам ѝ, на Патриша човек може да вярва по начин, по който никога не би могъл да вярва на Джилиан; ако сега по улука се спускаше Джилиан, щеше да е забравила за мен още преди да е стигнала до долу. Краката на Патриша най-сетне докосват безкрайно далечния бетон на задния двор, тя вдига ръка в нещо средно между поздрав и помахане, на което аз отвърщам с пресилено вдигане на палци.

Само след няколко минути задният двор вече се е превърнал от изоставена арена на смъртта в безопасен пристан. Навсякъде има пожарникари, умни като мравки — развиват маркучи, подпират стълби, реват окуражителни думи. Съвсем скоро един набит ухилен пожарникар каца пред прозореца на стаята ми като вълнисто папагалче на стълбичка и казва:

— Здравей, миличка, хайде да излизаме, искаш ли?

Аз се озовавам праметната с главата надолу през рамото му и тръгваме обратно надолу по стълбата. Толкова усилия съм съсредоточила да не изпусна Мечо (наистина ли си мислеше, че ще го забравя?) и Патришината Панда, че нямам време даже да се помоля за спасението ни. Благодарение на този отличен птичи поглед успявам да видя, че в задния двор цари голямо оживление. Патриша ми крещи да не се тревожа, Бънти пици нещо неразбираемо с широко отворена в идеален кръг уста, от която бълват порой несвързани думи, а пък застаналият на десет сантиметра Джордж крещи на нея (най-вероятно да млъкне).

Най-странно от всички се държи Нел, която се мотае насам-натам с тъмносиня сламена шапка като бонето на Армията на спасението, само че без панделката („Кръв и огън!“), понесла пазарската си чанта от изкуствена кожа, сякаш тъкмо е била тръгнала за „Питъргейт Фишърис“ и минава да събира поръчките на хората.

(Смалили сме се от семейство категория „по едно от всичко шест пъти“ на категория „по едно от всичко пет пъти“. Още през 1966-а нашето невероятно смаляващо се семейство ще спадне до единица мярка „по едно от всичко два пъти“. Плюс остатъците, разбира се.)

Осъзнавам с лек развълнуван трепет, че ако всички са долу, значи, аз съм била сама в горяща къща! Каква история само ще има да разказвам! Продължаваме да слизаме към Бънти и тази тръпка е заместена от чувство за вина — възможно ли е по някакъв неведом, идиотски начин да съм причинила пожара (изведнъж се сецам за неизгасените коледни свещи)? Да не би Руби сомнамбулката несъзнателно да е направила пожар? Очаквам Бънти да каже нещо от типа *Казах ти да внимаваш!*, но за мое изумление тя нищо не казва, притиска ме към себе си, обгръща ме с облечените си в халат ръце и за пръв път онази невидима връв между нас се сбръчква и свива до неузнаваемост и ние преодоляваме двуметровата бездна.

Междувременно друг пожарникар загръща Патриша със сиво одеяло и сега тя прилича на индиански воин пред (доста големичък) лагерен огън. Плаче истерично и неконтролируемо, издава ужасни звуци, отчасти заради погълнатия дим, отчасти защото е видяла оголените овъглени останки от магазина и е подушила неизличимата миризма на опърлена кожа и перушина (в бъдеще така или иначе ще ограничим чая със сладки, но е изумително какво може да постигне миризмата на пържени наденички).

И тогава се случва чудо — в двора притичва дребно черно кутре, което се съдира да джафка, а на врата му висят парчета обгоряла панделка.

— Парцаливко — изхълцва тя, извън себе си от радост. — О, Парцаливко! — притиска опърленото му, почерняло от пушека телце до изцапаната си рязана бродерия.

Домашните призраци оглеждат собствените си изгорели останки — стопените прозорци с цветно стъкло, опушените центурионски шлемове, набръчканите от топлината перуки — и въздишат дружно в знак, че и това са преживели. Йорк неведнъж е бил опустошаван от пожар и те никак не са изненадани от поредния.

Точно както Големият лондонски пожар спомогнал за пропъждането на Голямата лондонска чумна епидемия, Големият пожар в магазина за домашни любимци спомогна да се прогони смъртта на Джилиан. Пожарът бе очистване, изпитание, което преживяхме и което даде възможност за малко промени и обновление. По някаква причина Джилиан вече не ни тежеше чак толкова много на съвестта. („Ако беше жива — разсъди Патриша с непоклатима логика — можеше да загине в пожара и така или иначе пак щеше да е умряла. Нали?“)

С живота ни над магазина е свършено, макар че истински е пострадал само приземният етаж, а останалата част от къщата е просто покрита със сажди. Независимо от това на Джордж е поставен ултиматум и още на другия ден е изпратен в канцеларията на строително дружество „Лийдс и Холбек“ да сключи ипотeka за симпатичната къщичка. Само след няколко седмици вече ще оглеждаме новоизмазаната, прясно боядисана вътрешност на магазина, ще следим доставката на нови тезгяси и витрини, докато Уолтър пита Джордж за новата сфера на бизнес.

— Медицински и хирургически консумативи? — опитва се да познае той.

Джордж пращи от предприемачески ентузиазъм.

— Бандажи, инвалидни колички, слухови апарати, ластични чорапи, бастуни... край няма, Уолтър. Ще има неща с лекарско предписание, ще идват хора, изпратени от болницата, хора от улицата за дреболии като „Еластопласт“ и „Дурекс“.

— „Дурекс“? — казва замислено Уолтър. — Оттам пари ще паднат. За приятели с отстъпка, нали? — при което и двамата се превиват от мъжки смях.

— Ама какво е това „Дурекс“? — прошепвам аз на Патриша.

— После ще ти кажа — прошепва в отговор тя, но така и не ми казва.

Всичко това обаче е още в бъдещето. Сега през пердетата наднича пролетната зора, а ние с Патриша лежим една срещу друга на

шантавото легло за гости на буци на леля Гладис. (Странно е някак, че след всяка трагедия спим на едно легло.)

Сгушени натясно нейде между нас са и заспалите доволни телца на едно куче, една панда и едно мече. Звучи невероятно — или по-скоро вероятно — но Джордж и Бънти се съгласяват да задържим Парцаливко за наш собствен, вече незастрашен от продажба, истински домашен любимец.

Навън небесната твърд е осеяна с червени като кръвта на домашни любимци ивици. Цели ята вълнисти папагалчета се превръщат в ангели с шарени ярки крила, които кръжат из небето. Може би в Света на духовете или в рая, или където са отишли всички, може би там папагалът ще бъде надарен със способността да говори и ще бъде обичан. Моля се на оцапания с кръв опушен Агнец да направи всички в рая много щастливи. Толкова неща са нетрайни, но в едно можем да бъдем сигурни — тази сутрин в обятията на Христа е наистина пренаселено.

БЕЛЕЖКА 7 — ЦЕПЕЛИН!

Нел и Лилиан стояли на входната врата и махали на Том за довиждане. Рейчъл била неспособна да помръдне от стола си и на самия Исус Христос да помахала. Том се радвал, че вече не живее с нея, радвал се, че сега си има съпруга и собствен дом. С Мейбъл извадил късмет — тя била от кротките предани жени, малко като Нели. Лилиан не я харесвала особено много и затова обикновено идвал да види сестрите си сам. Обърнал се в края на „Лодър стрийт“ и видял, че още са там; много ги бивало да се сбогуват, тези двете, тъй че той описал с ръце голям полукръг, все едно сигнализирал с флагчета, та да го видят.

Тревожели се от нападения на цепелини, но Том не смятал, че някой ще си направи труда да напада Йорк. Уверявал ги с доста пресилена увереност и наперени приказки как немците нямали смелост да се бият, как войната скоро щяла да свърши и прочее. Помогнал им да поправят щорите си за въздушно нападение, тъй като се притеснявали, че през цепките прозирала светлина — горката Мини Хейвис я привикали в съда, задето запалила лампа, и била тъй засрамена, че не смеела да се покаже на улицата. Което било в известен смисъл жалко, предвид, че младият ѝ съпруг воювал на фронта.

Нел и Лилиан му дали да вечеря дроб и картофено пюре и му показали картичката от Албърт — грапава пощенска картичка с изглед от Ипрес преди войната.

— Пише — зачала на глас Лилиан — че времето е страхотно.

При което Том се засмял, това било тъй типично за малкия му брат. Понякога улавял Нел да го гледа по начин, който издавал, че го смята за страхливец в сравнение с Албърт, но в крайна сметка и двете открай време харесвали Албърт повече. Албърт бил всеобщ любимец (освен на Рейчъл, разбира се) и понякога Том изпитвал ревност, но никога задълго, човек, колкото и да се стараел, просто не можел да таи лоши чувства към Албърт. За Джак Кийч обаче не бил толкова убеден — младежът бил нездравословно умен, никак неподходящ за Нел, прекалено бил наперен — по-скоро като за Лилиан.

Той самият бил страхливец обаче, в това съмнение нямало. Предишния ден на улицата една жена се приближила до него и го нарекла „кръшкач“, а той се изчервил от срам. После дошла и друга, доста пийнала, и казала: „Точно тъй, момче, стой далече от шибаната униформа“ — при което червенината му преминала в мораво. Том знаел, че първата имала право, наистина бил кръшкач. Такъв бил, защото изпадал в смъртен ужас само при мисълта да отиде на фронта. Когато се сетел за войната, го обземало някакво странно чувство и в корема му нещо се обръщало. А и не искал да оставя горката малка Мейбъл, не знаел какво би правила без него. Работодателят на Том бил член на „Обществото на приятелите“ и се бил явил пред комисията и успял да му издейства освобождаване, заявявайки, че всичките му други работници са отишли на фронта и няма да се справи, ако му вземат и единствения останал. Комисията освободила Том за шест месеца и той знаел, че почти няма вероятност да удължат този срок. Сигурно можел да се изправи пред тях и да каже, че е възразител, но и за това нямал достатъчно смелост; всички в Гроувс знаели какво се случило с Андрю Британ, учителят от Парк Гроув, който също бил възразител.

Том решил да се прибере у дома по дългия път, вечерта била тъй прекрасна. Май бил любимият му месец, напомнял му за всичките цъфнали глогини извън града. Том и Мейбъл често се разхождали с велосипеди сред природата, а той бил разказал на младата си съпруга за детството си в провинцията и за майка си; разказал й дори колко зле

се е чувствал, когато майка му починала — нещо, което пред никого не бил споменавал. Том пазел нейна снимка — направена от пътуващ фотограф, французин, малко преди смъртта ѝ. Намерил я сред останалите на сутринта, когато баща им съобщил, че майка им е починала. Снимките били разхвърляни по кухненската маса; баща му бил в такова състояние, че дори не ги бил забелязал. Онази на Алис била в красива рамка от гравирано сребро и червено кадифе, Том я взел и я скрил под дюшека си, защото искал този прощален подарък само за себе си. Само че по-късно, когато образували обединен траурен фронт срещу новата си мащеха, Том я показал на Лорънс и Ейда, макар че твърдо отказал да им я даде, въпреки всичките им молби, увещания и плач. Сега тя стояла гордо в центъра на дъбовия скрин във всекидневната му, Мейбъл ѝ бършела праха всеки ден и често казвала: „Горката жена“ — при което, ако се случел наблизко, Том усещал странно пристягане в гърлото.

Небето над „Сейнт Сейвиъргейт“ било с цвят на индиго и Том вървял с вдигната към него глава, когато му се сторило, че една част от небето — по-тъмна — се е отделила и се движи точно над него. Наблюдавал я озадачено, после чул и други хора да възкликват с вдигнати към небето глави, после някой изрекъл с приглушен, изпълнен със страхопочитание глас: „Това е цепелин!“, при което друг се обадил: „Мамка му!“. Няколко жени изпищели и се изпокрили по къщите, но други останали да наблюдават цепелина като омагьосани. Висял тъй тайнствено във въздуха, че сякаш никому не хрумнало, че може да пусне и някоя бомба. После обаче последвало мощно ТУП! и огромен пламък озарил улицата, Том почувствал как по цялото му тяло преминава силна вибрация и се сетил за Нел и Лилиан и техните покривала за въздушно нападение. Последвала секунда пълна тишина, нищо не помръдвало, освен издигания се облак дим. След това хората се разпищели и застенали, видял мъж с наполовина отнесена глава и паднало на пътя стъпало, което пасвало на това на единия му крак. Едно момиче се било сгушило на стълбището на методисткия параклис и скимтяло като ранено животно, Том отишъл при него и се опитал да го успокои. Навел се и рекъл:

— Добре ли сте, госпожице?

Тя погледнала ръката му, изпищяла и се отдръпнала, след което погледнал и той и разбрал причината — ръка нямало, само стърчаща

синкавосива кост и висящи парченца хрущял. Един войник в униформа притичал до него и извикал:

— Всичко е наред, момче, ела с мен! — после го качил на нечия каруца, за да го заведе в болницата.

Войникът му дал да отпие нещо от манерката си и не спирал да го гледа някак тревожно. Виждал бил много ранени мъже, но никога да се смеят като откачени.

Болката в ръката на Том била тъй непоносима, сякаш я били потопили в разтопен метал, но на него не му пукало. Сега вече никога нямало да го изпратят на фронта, щял да остане при сладката си съпруга и да навира това чуканче в лицето на всеки, посмял да го нарече кръшкач и дезертър.

Лилиан и Нел седели от двете страни на болничното му легло, Нел отмахнала една къдрица от челото му. Докаран бил в болницата на „Хаксби Роуд“ — закусвалнята на „Раунтрийс“, превърнатата в болница за завърнали се от фронта войници — и сестрите се отнасяли с него, сякаш наистина е ранен войник. Двете му сестри се усмихвали, а Лилиан дори се навела да го целуне.

— Горкичкият ми Том! — прошепнала тя.

— Храбрият ни брат! — додала Нел усмихната. — Изчакай само да пиша на Албърт.

ОСМА ГЛАВА

1963 ГОДИНА

САТУРНОВИ ПРЪСТЕНИ

Останалите живи женски представителки на семейство Ленъкс се люшкат между двата свята: на невинността и на опита. За мен това кристализира в изпита след началното училище, който ми предстои и който ще реши съдбата ми завинаги. За Нел е преминаването от живота към смъртта, Бънти може да се, а може и да не се поддаде на изкушението на изневярата, а Патриша... Патриша влиза един късен януарски следобед в стаята ми и заявява гордо, че е на път да си „загуби девствеността“.

— Искаш ли да ти помогна да я потърсим? — питам безизразно аз, защото не съм чула съвсем какво е казала.

— Недей да остроумничиш! — изръмжава тя и тръшва вратата след себе си.

Тъй като същия този ден съм се провалила на пробния изпит по аритметика, жестоко се засягам от тази забележка и дълго време се вирам във вратата, обмисляйки възможните пътища, по които ще поеме животът ми. Ще последвам сестрите си — и мъртвите, и живите — в девическата хуманитарна гимназия „Куийн Ан“, или пък ще бъда запратена наедно с отпадналите в техникума „Бекфийлд Лейн“? Освен бъдещето на вратата на стаята ми се мъдри и календар „Стара Англия“, подарен ми за Коледа от леля Гладис. С въпросната Стара Англия в нашето семейство не сме особено добре запознати — страница след страница, месец след месец сламени колиби, далечни кули, коли за сено и млекарки. Тя е и източник на полезни късчета информация — как иначе щях да знам кога е Денят на доминиона? Или пък годишнината от битката при Хейстингс? Де това да ми помагаше за изпита обаче!

Прелиствам апатично понеделнишкия брой на „Гледай и учи се“, без да намеря нищо, което да искам да погледна или науча. Въпреки че имаме централно отопление в светлата и просторна симпатична къщичка, заменила тъмните сенки над магазина, Бънти отказва да пуска радиаторите в стаите, защото смята, че е нездравословно да се спи на толкова топло. Патриша отбелязва, че и хипотермията не е

здравословна, но когато Бънти захване някое убеждение, трудно го пуска. В стаята ми е толкова студено, че виждам как връхчетата на пръстите ми порозовяват, после посиняват и ако продължа да ги гледам още малко, сигурно ще полилаваят и ще изпаднат. Възможността да наблюдавам този интересен феномен обаче ми е отнета, защото Патриша се връща и казва:

— Може ли да поговорим, или ще се държиш като идиот?

Горката Патриша, толкова отчаяно иска да сподели с някого, че се налага да се примири с мен. Вече няколко седмици я ухахва Хауърд — простоват очилат пън от „Сейнт Питърс“, скъпото частно училище, чиито площи за игра са в съседство с игрището за хокей на „Куийн Ан“. Като истински воайор седмици наред наблюдава Патриша — тя е психопатологично откачено дясно крило — докато се предполагаше, че вари разни неща в колби, и накрая точно преди Коледа я убеди да излезе с него.

— Реших да го направя с него — казва тя, като кара „го“ да звучи като вадене на зъб, а пък аз, пропуснала темата на първоначалния разговор, все още не съм сигурна какво може да е това „то“.

От дъното на лишено от призраци стълбище Бънти започва да крещи на Патриша, но тя не ѝ обръща внимание. Бънти продължава да крещи, Патриша продължава да не ѝ обръща внимание. Коя първа ще се измори?

Бънти.

— Другата седмица родителите на Хауърд заминават за уикенда — казва Патриша — и тогава ще го направим.

Сяда на крайчеца на леглото ми с нетипично ведър вид, а аз се осмелявам да попитам дали е влюбена в Хауърд.

— Луда ли си, Руби! — изсумтява Патриша звучно. — Романтичната любов е буржоазна отживелица! (Това в „Гледай и учи се“ не го споменават.) Обаче — добавя тя с нежелание — е хубаво някой да те иска, нали разбираш?

Кимам съчувствено и с разбиране, сигурно е много хубаво. Отбелязваме този рядък момент на близост, като пускаме последния ми запис, купен заедно с плоча с коледни песни — „Танцовата забава на Чъби Чекър“, и със сериозен вид няколко минути упражняваме туист, танц, в който изобщо не ни бива — Патриша е прекалено дървена и стеснителна, а аз непрекъснато падам — и накрая се

плюсваме изтощени една до друга на леглото, загледани в чистия талашит на тавана ми, толкова изтънчено различен от напуканата варосана мазилка над магазина.

— Сигурно ще искаш да те заведе на кино утре? — извърща глава към мен Патриша, сякаш ми прави огромна услуга, а знам, че и тя колкото мен иска да гледа „Кид Галахад“, защото едно от малкото общи неща помежду ни е преклонението пред Елвис Пресли.

Освен това утре, осми януари, е рожденият ден на Елвис — годишнина, отбелязана на календара „Стара Англия“ с няколко малки червени, ръчно добавени сърчица. Кани мен в „Одеон“, а не Хауърд, защото знае, че той през цялото време ще се присмива на нашия облечен в синьо кадифе идол с нежно сърце.

Чака ме след училище, където съм се провалила на още един пробен изпит по аритметика, и ме утешава с месни банички от „Ричардсънс“ и информацията, че някои от най-видните световни герои — Ганди, Швайцер, Кийтс, Буда, Елвис — така и не са взели изпита, да, ама, отбелязвам аз посърнало, не са се и пробвали. На самата нея тази година ѝ предстои матура, но човек никога не би познал, ако съди по количеството време, което прекарва в учене (нула).

„Кид Галахад“ ми пооправя настроението, а месните банички и голямата кутия шоколадови бонбони „Попетс“, която си разделяме в тъмното, успяват до известна степен да компенсират липсата на каквото и да е за ядене, когато се прибираме. Напоследък Бънти линее, поляга си тревожно често и без видима причина, освен че „не се чувства добре“. Започнала е да прави неприлични за жена заявления, от които на леля Бабс би ѝ се изправила косата. Случвало ми се е например да я заваря в банята на четири крака да търка енергично тоалетната чиния с препарат, след което да прекъсне тази медитация, да свали гумените ръкавици и да изръмжи: „На тази къща съпруга не ѝ трябва — трябва ми на мен!“. Моля?! Още малко ще поиска и да гласува!

Тъй като първата част на изпита ми ще се проведе идния вторник, тя се съвзема, колкото да направи неделен обяд (хапването в ранния следобед на север още не е популярно явление), „тайна вечеря“ от печено агнешко, масло, боб, печени картофи, ментов сос и замразен грах. „Жалко, че никой не се сети да стотви граха!“ Това е шега на Патриша, когато пита какво ще обядваме, а Бънти изброява

гореспоменатото меню. Аз се смея с цяло гърло, понеже, както се досещате, Патриша не се шегува често. Даже изобщо, тъй че се смея още повече, малко като Смеещия се полицай, защото ще е много жалко, ако никой не се смее на първата в живота ѝ шега.

Патриша и Бънти ме гледат кръвнишки. Патриша е избрала много неподходящ момент да демонстрира чувството си за хумор, защото в момента не е сред „отличничките“, предвид, че тази сутрин се е прибрала заедно с млекарския камион. Предполага се, че снощи „го“ е правила с Хауърд. Бънти я подлага на кръстосан разпит, за да открие следи от скорошен разврат, но поне в моите очи днес Патриша си изглежда точно както и вчера.

— Ако и за минута бях помислила — казва Бънти и бърка бясно соса из тигана, — че...

— Съм се забавлявала? — довършва Патриша с презрително изражение, което просто си проси да бъде заличено с плесница.

Такава обаче не последва. Вместо това за всеобщ ужас Бънти започва да трепери като нестегнало се желе; дори твърдите къдрици на главата ѝ потрепват като златна гирлянда на тел. Продължава да бърка соса, като се преструва, че този емоционален пристъп не се случва на нея. Силно изненаданата Патриша сваля гарда и пита колебливо:

— Зле ли ти е, мамо?

Тази неочаквана проява на състрадание (мамо!) е последната капка.

— Зле ли? — излайва тя. — От теб ми става зле, това ми е!

При което Патриша изкрясква в лицето ѝ с побелели устни:

— Нещастна крава! — след което избягва от кухнята. Бънти продължава с треперливото сособъркане, сякаш нищо не се е случило, и без да ме поглежда, казва:

— Вземи се в ръце, Руби, направи нещо полезно, извади чиниите.

Едва когато започва да разпределя пържения боб, който прилича на бледи малки зародишчета, свити върху големите чинии, марка „Харвест“, най-сетне се предава и по бузите ѝ покапват големи като кристални топчета сълзи, които аз се опитвам безуспешно да избърша със салфетка. Докато стигнем до неделния обяд, сосът вече се е желирал, а грахът наново се е замразил. Как, да му се не види, очакват

от мен да си взема изпита по словесно — логическо мислене във вторник, при условие че почти не виждам такова в ежедневието си?

Първата част от изпита изглежда подозрително лесна. „Отсъстващ“ се отнася към „д...“, както „п...“ към „близо“, а съчинението е всъщност приятно: Напишете съчинение на една от следните теми:

(А) Случка на оживена улица

(Б) Посещение на басейн

(В) Какво бихте направили, ако имахте вълшебната лампа на Аладин за един ден?

Избирам да имам Аладиновата лампа — отдавнашна моя голяма мечта — и се поддавам на погрешното впечатление, че всичко ще е наред. Две седмици по-късно седя на изпита по аритметика и свят ми се вие от ужас, когато излизам от подобните на тъмница дълбини на училището „Фишъргейт“, в които са ни събрали за изпита за общи познания. Мозъчните ми клетки имат чувството, че цяла сутрин са били опънати на уред за мъчение, подложени на инквизиция с въпроси като: *Колко марки с размери 0,5 см x 0,75 см ще запълнят лист хартия с размери 6 см x 8 см?* и *Магазинер приготвя смес от 2 кг чай за цена 3 шил. 6 п. за ½ кг. Продава сместа на цена 5 шил. за 1 кг. Каква е печалбата му?*

Коя съм аз да знам отговорите на тези въпроси?

— Как мина? — посреща ме Патриша пред стълбището на училището „Фишъргейт“, но аз съм прекалено разстроена, за да говоря. Вървим покрай Уз; толкова е студено, че реката вече цяла седмица е замръзнала и сега по течението се носят огромни късове лед. — Толкова студена зима не е имало от 1947 година — казва замечтано тя. — Досега не съм виждала реката да замръзва така. Някогаш почти всяка година е замръзвала, знаеше ли?

Естествено, че не знам — аз *нищо* не знам.

— Защо „някогаш“? — питам аз, решена да направя първата крачка към запълване на празнините. — Защо не просто някога? Или нявга?

— Не знам — свива рамене тя и тогава, както стоим и гледаме замръзналата река и си мислим за някогаш, в мен се надига странно чувство, чувство на нещо отдавна забравено.

Свързано е със студа и леда, също и с водата. Опитвам се да се концентрирам върху него, да го върна към живота, но то мигновено се изпарява от мозъка ми. Понякога така се чувствам, като ме събудят по време на някоя моя разходка насън, знам, че нещо безкрайно важно ми убягва, и се опитвам да го намеря — нещо, което е било изтръгнато от мен и е оставило вътре празнина — и това нещо през цялото време е мъчително близо, сякаш е зад ъгъла на улицата, зад някоя врата или в някой шкаф. После се връщам изцяло в реалността и нямам представа какво съм търсила.

— Добре ли си, Руби? — пита Патриша, но вниманието ни е привлечено от приближилата двойка лебеди, кацнала умърлушено на своето си късче лед.

Слушаме непрестанния пукот на реката и гледаме как дъхът ни се издига във въздуха.

— Ти защо всъщност си тук? — питам аз след известно време.

— Бягам от час. Според теб тези лебеди добре ли са?

— Ами, аз лично съм готова веднага да си сменим местата — отвърщам скръбно. — Поне на тях животът не им зависи от това дали могат да смятат наум.

— Освен това могат да отлетят, когато си решат — кима тъжно Патриша.

— И са заедно — добавям аз, докато те се плъзгат покрай нас на парчето лед, разрошили великолепни криле, за да се предпазват от сковаващия студ. Потрепервам от глава до пети. — Водата изглежда толкова студена.

— Студена е — казва тя развълнувано, после ме поглежда косо, някак странно. — Руби?

— Да?

— Помниш ли... — после поклаща глава. — Нищо, няма значение, хайде... ще изчакам с теб автобуса, ако искаш — после си вдига яката, за да спре вятъра.

Рожденият ми ден е отбелязан с празненство, организирано от Бънти с неохота за утешение заради страданието ми покрай изпита по аритметика. Празненството не е безспорен успех — едно момиче, на име Ванеса, си изповръща червата, защото изяжда прекалено много

сандвичи със сардини, а някой бута настолната лампа по време на буйна сесия туист. Тортата обаче обира всички точки — истински прецедент, купена от магазина! — Бънти винаги, ама винаги сама прави тортите за рождените ни дни — с дефекти, замазани със заквасена сметана и набодени със свещи като измъчени таралежи, но тази година е обявила бунт. За разлика от Бънтините торти, тази от пекарната „Терис“ е невероятна — хрупкава, с лебедовобяла захарна украса, оформена на извивки, вълни и снежни пера, впоследствие допълнена с красиви маслени розички. Струваше ли си обаче Джордж да си троши краката да я купува в последния момент в събота, изричайки думи, от които дори Патриша би се сепнала? Струваше ли си Бънти пак да не се „чувства добре“ и да крещи на Патриша: „Ти не си ми дете!“, на което Патриша отговаря: „Слава тебе, Господи!“, и излиза от къщата точно преди да трябва да организира мен и гостите ми за първата игра на шаради. Чувам я, като се прибира много покъсно същата нощ и се качва тежко по стълбите, така че разлайва Парцаливко, а Нел извиква в съня си. Оставила съм на Патриша парче торта на възглавницата — в нарушение на стриктната заповед на Бънти повече да не ѝ се дава храна.

Мисля, че ако зависеше от Бънти, повече никой от нас нямаше да яде.

— Наготвих се — заявява тя уморено, докато се боричка с консерва пай с говеждо и бъбреци „Фрей Бретос“.

Знак за допълнителното влошаване на състоянието ѝ е отпушкането ѝ в стил „Елизабет Барет“ върху гладката вълнена тапицерия на канапето във всекидневната. Казва, че ѝ е „дошло до гуша“, но не конкретизира от какво. От Джордж сигурно. Тази потиснатост е в контраст с необичайната жизненост на Патриша, дължаща се, по нейните думи, на бохемската наслада от секса, който тя и Хауърд заедно откриват. Заради това свое ново хоби забравя да си преговори за пробната матура и се проваля безнадеждно по всички предмети.

Бънти се постяга за последния ден преди постите — ден за „пиршества и веселби“ според календара „Стара Англия“. Не и у нас, поне не след като Бънти залепва петата палачинка на стената на кухнята, вместо да я завърти обратно в тигана, както си му е редът. Палачинката остава на стената за няколко секунди, после бавно се

отлепва и плъосва на лепкаво купче на пода, подобно на статист от научнофантастичен филм (*Палачинки убийци!*). Някак си ми се струва ужасно символично, още повече че това е палачинката на Джордж.

— Е — обажда се Патриша, лепнала на уста запазената Бънтина усмивка — аз така или иначе не искам повече, ти също, Руби, нали?

— Горедолу — измърморвам аз и се изнизваме от кухнята, преди тиганът да прелети със свистене към главата на Джордж.

Прилягащо на случая усещане за разкаяние се носи из въздуха в първия ден на постите, но ние знаем, че няма да продължи дълго. С началото на постите започва и влошаването на Нел, която след палачинковото фиаско повече не става от леглото си, дори не и за Великден. Някъде наред всичко това, на среднопостна неделя, Бънти демонстрира явна липса на майчинско чувство, като заключава, та да не може Патриша да се промъкне в три сутринта, както обикновено. Патриша, в подобаващ отговор, застава отдолу в притихналия въздух на предградията и крещи:

— Проклети буржоазни свине... когато дойде революцията, първо теб ще разстрелят, Бънти Ленъкс! — което, съвсем логично, предизвиква доста вълнение из квартала.

Мисля, че на Патриша ѝ е забавно, и ме поглежда едва ли не раздражено, когато ѝ хвърлям моя ключ от прозореца.

Самата аз преди Разпети петък преживявам травмиращо посещение при зъболекаря, господин Джефрис, в резултат на което губя три от любимите си млечни зъби, в които се бях вкопчила до последно. Може пък да не искам да се разделям с детството си. (От друга страна, може пък да искам.) Патриша много мило заменя зъбчетата с три монети и ме води да се запозная с Хауърд в кафене „Акрополис“. Трудно ми е да повярвам, че този тронав, недодялан, пъпчив младеж е отговорен за вакханалията от екстаз, за която Патриша ми докладва повечето неделни сутрини, докато си лежа в неопетненото легло и слушам „Изи Бийт“.

Съботата и неделята на Великден са белязани от поредица роднински посещения за сбогуване с Нел, на която вече може да се каже, че ѝ е „дошло до гуша“ от живота. Това преждевременно бдение донася и безброй великденски яйца. Идват леля Гладис, чичо Клифърд и Ейдриън, както и леля Бабс (сама, слава богу!) и чичо Тед. Ейдриън вече е напълно пораснал (на двайсет), но все още живее при техните.

Тъкмо се е захванал като чирак при един фризьор и е много полезен из къщата — слага масата за вечеря, вдига каната с чай и казва на Бънти „Ще ми позволиш ли?“, при което тя изглежда напълно шокирана, тъй като досега никой не ѝ е предлагал да я отмени (личи си, че е изкушена). Застаналият зад Ейдриън чичо Тед смигва на Джордж, слага ръка на хълбок и прави няколко ситни стъпки на място. Джордж избухва в силен кикот, но когато чичо Клифърд пита: „На какво се смеете?“, поклаща глава безпомощно. Ейдриън е довел и кучето си — плах териер с твърда козина, който Парцаливко се опитва да разчлени.

Чичо Тед осведомява компанията, че най-сетне се е сгодил за дългогодишната си приятелка Сандра, а Джордж вмята:

— Надула е корема, а?

— Джордж! — изреват неодобрително в един глас всички жени.

Бънти минава директно на въпроса и пита кои ще бъдат шаферките, а леля Бабс гледа самодоволно, понеже близначките са често търсени за тази цел. Дори аз трябва да призная, че те биха били малко по-добра добавка към една сватба от мен и Патриша, защото в сравнение с Дейзи и Роуз ние сме двойка непохватни повлекани. Сега са прекалено заети да преговарят за матурите, за да се сбогуват с баба си. Вече са почти по на шестнайсет и отдавна не съм ги виждала. Патриша е почти на седемнайсет и част от любимите ѝ неща включват Хауърд, кампанията за ядрено разоръжаване и „Бийтълс“, които бързо са изместили Елвис в нашите непостоянни сърца. (Всичките му замайващо големи, лъскави черно-бели снимки са свалени от стената на стаята ѝ и са заменени с веселите усмивки на Великолепната четворка. Горкият Елвис!) Патриша успява да обиди всички — две лели, двама чичовци, един братовчед, че дори и едно куче — само за петнайсет минути (доколкото си спомням, нещо във връзка с желанието ѝ да стане член на комунистическата партия), а аз натрупвам три допълнителни боядисани яйца, понеже всички са толкова отвратени, че ми дават нейните. Но каква е облагата за една девойка от три яйца, когато губи сестра си?

Джордж и чичовците Тед и Клифърд сядат около кухненската маса с бутилка уиски, донесена от Тед, и подхващат оживена тристранна дискусия по следните въпроси: а) дали Джордж трябва да направи площадка в задния двор, б) вида на новата ни съседка,

госпожа Роупър, която кърми бебето си в лятната градина, предизвикала единодушното възклицание „Мамка му!“ в израз наполовина на възхищение, наполовина на отвращение, и в) най-прекия път до Скоч Корнър.

Аз изприпквам горе в опит да избягам от тези приказки за възрастни, но в стаята на Нел ме посреща още по-неприятна сцена. Бънти, леля Гладис и хванатата в капан Нел гледат страховитото стриптийз шоу за жени с леля Бабс в главната роля. Движи се като статуя на въртяща платформа, обръща се към публиката, разтваря леко тъмносинята си жилетка и бяла риза и разкрива от едната страна увиснала лелинска гръд, а от другата — нищо, само сбръчкана кожа и червен белег. Бънти и леля Гладис поемат сепното въздух с усти като пребити риби, а Нел изстенва тихо. Бързо се махам от стаята. Аз още за порастването на гърдите не знам, камо ли пък за отстраняването им. Седя на стълбището и бутам шоколадови дражета от великденското яйце в зейналата си устна кухня, докато накрая суката ме принуждава да отида да намеря Патриша и тайно да ѝ върна яйцата, които по право ѝ принадлежат.

Новите ни съседни са господин Роупър, госпожа Роупър и техните деца Кристин, Кенет и бебето Дейвид. Господин Роупър — Клайв — е бивш командир на ескадрон от Кралските военновъздушни сили, който сега заема някаква висока длъжност в Британските железници — точно от типа мъже, за които майка ми мечтае. И наистина, няколко седмици след нанасянето на Роупърви на Нова година, когато Бънти е в торпедната си фаза, тя бълва порой забележки с обединяваща тема „Защо не беше поне малко като Клайв Роупър?“. Въпросните забележки секват с настъпването на подобрение в състоянието ѝ, някъде около Петдесетница, когато вече не ѝ е необходимо Джордж да е повече като господин Роупър, защото тя държи в ръцете си оригинала.

Моето приятелство с Кристин Роупър е основано само и единствено на географско разположение — от нея няма отърване. По-голяма е от мен с една година и е особено деспотично момиче, в известно отношение прилича повече на Джилиан от самата Джилиан, само дето е доста неугледна, а Джилиан беше красива (макар да си го

признавам едва сега, когато е мъртва). Кенет, две години по-малък от мен, е като дестилат от всички малки момченца, живели някога, нещо като модел за демонстрации — от свлечените чорапи до половината лепкава топка за смучене в джоба. Досаден е, но безобиден. Това обаче не важи за бебето Дейвид, на което от всяко отверстие нещо тече и лицето му е все червено — я от рев, я от напъване за „голямата работа“, ако позволите да използвам не особено изтънчената фразеология на госпожа Роупър. Та тя (Хариет) не е съвсем като майка ми. Прилича на командир на ескадрила повече от съпруга си — едра кокалеста жена, излъчваща увереност — много гръмогласна и много типично английска. Като се разрови из невероятно разхвърляната си къща, човек очаква по-скоро да извади някой стик за лакрос или камшик за езда, отколкото непривлекателното бебе Дейвид или неговия неизменен аксесоар — подута гърда, осеяна с изпъкнали сини вени, като триизмерна карта на речна делта.

Тази гледка едновременно ме отвращава и омагьосва. Госпожа Роупър е първата жена, която виждам да кърми (ние не сме от тези семейства). Освен това е в пълен контраст с вече изцяло орязаната гръд на леля Бабс, която лежи по-бледа от чаршафа на леглото си в болницата „Сейнт Джеймс“ в Лийдс, където аз и Бънти отиваме с двупосочен билет с намаление една неделя, а Патриша си остава у дома да гладува в подкрепа на Индия.

Това беше малко след като за пръв път видях Бънти и господин Роупър заедно. С Бънти се намирахме в подвижния кооперативен магазин, някъде между консервите с оризов пудинг, чудейки се дали да вземем ориз, или булгур, когато господин Роупър се качи да дири прах за пране — нов мъж, изпреварил времето си.

— О, виж ти, здравей! — каза той на майка ми.

Облечен беше с елегантни кавалерийски панталони с диагонална плетка, спортно сако със зигзаговидна шарка и вратовръзка. Бънти ми връчи портмонето си, та аз да платя за покупките, а тя да остане в прегръдките на господин Роупър отзад във фургона. Докато рецитирам чинно кооперативния ни номер, виждам отразен в предното стъкло господин Роупър да ѝ подарява с драматичен жест червеното пластмасово лале, което вървеше с всеки пакет прах за пране „Даз“.

Бях там и, повярвайте ми, жената, която пое онова лале, не беше майка ми; онази жена се бе превърнала в кикотещ се момичешки

сладкиш — очарователна, игрива, вдъхновена, малко като Деби Рейнолдс, преди Еди Фишър да я зареже.

Боя се за майка си. Нагазва в мътно, непознато дълбоко пространство, където метеоритите се изсипват неочаквано, а — както знаем — Сатурновите пръстени са смъртоносни.

Известно време след това, в края на юни, се случва чудо — Джордж и Бънти получават писмо, с което ги уведомяват, че съм разпределена за гимназия „Куийн Ан“. Тю, както би казал чичо Тед. Резултатите на Патриша от матурите обаче са зловещи. Това е, защото от повечето си е излязла рано-рано. (Попитана от побеснялата Бънти за причината, тя свива рамене и отвърща: „Не знам“.)

В замяна на лятната почивка, на която тази година няма да ходим заради надвисналата над Нел смърт, Патриша води мен и Катлийн на кино. Патриша не е почитателка на Клиф Ричард; неотдавна влезе у дома с високо вдигната четирийсет и пет минутна плоча „Дека“ на оранжеви и бели ивици.

— „Ролинг Стоунс“! — съобщава тя с маниакално блеснал поглед.

Прибягна се до увъртане, за да се избегне вероятността Кристин да разбере за това събитие; тя се опитва да се вклини между мен и Катлийн и във всеки един момент очаквам да се появи отнякъде и да развали всичко. Не се и налага, Хауърд свършва тази работа, като изпърдява с бузи от смях при вида на Клиф, Уна, Мелвин и бандата.

— Детинска му работа! — коментира на висок глас, след което се заема да върши разни странни биологични неща с Патриша, докато ние хрупаме невинно ментови шоколадчета.

Заради тях се налага да седим на последния ред и не виждаме много добре екрана.

Нел издъхна немного дълго след това. Последните й думи към мен бяха: „Пази си ботите, Лили!“ (вж. *Бележка 8*) — извика ми, както лежеше, подобно на сянка, в леглото. В най-последните й думи (предадени от Патриша, която единствена, по чиста случайност, се бе оказала в стаята й, когато предала богу дух), по принцип също липсва

известна яснота: *Да ви помогна ли да приготвим вечеря за Пърси, госпожо Сиврайт?*

Отиваме да видим Нел в погребалното бюро. Не е много приятна компания. Погребалното бюро не е това, което очаквах. Надявала се бях на нещо по-страшно, по-тайнствено, малко като „Сейнт Уилфред“ — тъмнина, тамян, музика от орган — а не добре осветен декор с лимоненожълти стени, кафяви пердета и жардиниери с пластмасови цветя, които изглеждат все едно са вървели безплатно с всеки пакет „Даз“. Катлийн, която се е присъединила към нас, оглежда скептично ситуацията.

— Без свещи? — прошепва тя изумена. Кой ще осветява подземния път на горката Нел?

Патриша е настинала и очите ѝ са червени, но не смятам, че плаче за Нел. Умрялата ни баба изглежда почти същата, каквато беше и през последните седмици приживе, кожата ѝ е може би малко по-жълтеникава, малко неприятно напомняща на костенурката на Кристин Роупър. Жал ми е за нея, а също ми е и много виновно, че не се разкъсвам от скръб, както когато умряха животинките от магазина. Представлението е спокойно, на предния ред, без ментови шоколадчета.

— Стига ли ви? — пита Бънти след известно време и ние потвърждаваме с кимане.

На излизане Бънти се обръща и след кратка пауза казва: „Това беше майка ми“, а мен тръпки ме побиват, точно като Джун Алисън в „Историята на Глен Милър“ по телевизията следобед миналата неделя, защото знам, имам сигурното предчувствие, че един ден ще изрека същите думи.

* * *

Лятото си тече, безбрежни океани от нищо, белязани от дни на игра с Кристин. Госпожа Роупър все ни кара да гледаме бебето Дейвид, тъй че доста време прекарваме в опити да се отървем от него. Една от любимите ни игри е на криеница, при която гледаме него да скрием — под някой храст в градината или в работния навес на Роупърови, а после да отидем да търсим нещо — Парцаливко или пък костенурката.

При един такъв паметен случай (отбелязан на моя календар с „Ден на битката при Трафалгар“) напълно забравихме къде сме го оставили. Ако не беше Парцаливко, Дейвид щеше до ден-днешен да си е останал в шкафа до бойлера.

Един горещ, апатичен ден в средата на август влизам в гаража да търся нещо — топката на кучето, бебето Дейвид — знам ли какво? Вместо това пак заварвам Бънти и господин Роупър заедно. Онзи ден в гаража със сигурност гледам и научавам нещо — невероятната бъркотия от бельо, която Бънти при нормални обстоятелства крие от външния свят например. В горещия летен полумрак забелязвам нещо гнусно да стърчи от кавалерийския панталон на господин Роупър. Може пък Бънти най-сетне да е открила своя инструмент за мъченичество? Със сигурност така изглежда, ако се съди по изражението на лицето ѝ. Господин Роупър — вече набрал скорост — внезапно ме забелязва с крайчеца на окото си и безумното изражение пък на неговото лице се сменя на изумено.

— О, виж ти, здравей... — изпъшква той почти беззвучно.

Аз нищичко не казвам, ами просто се изнасям от местопрестъплението.

Вероятно Джордж смътно подозира, че губи жена си и я печели друг, и затова решава да я изкуши обратно с екзотично пътуване до далечни земи — китайския ресторант в Гудрамгейт. Първа грешка — Бънти не обича чуждоземска храна.

Всъщност никога не е опитвала чуждоземска храна, но и така си знае, че не я обича. Втората грешка е, че кани и мен и Патриша.

— Е — казва Бънти, седнала на масата и впила поглед в червената покривка — това определено е нещо ново.

От тавана на мястото на обикновени лампи висят светещи червени хартиени фенери със златни пискюли. Показвам на Патриша лампите, а тя ми се усмихва снизходително. За фон вие писклива струнна музика.

— Това място прилича на знаеш какво — отбелязва Бънти, дъвчейки предпазливо една пържена скарида.

Изважда едно цвете от малката си порцеланова чашка с жасминов чай и го оглежда критично на слабата алена светлина. Джордж поръчва — *тройното меню за четирима* — коктейл от

скариди, говеждо със зеленчуци, сладко-кисело свинско, нудъли с пиле, следвани от компот от личи и кафе.

— Не идваш за пръв път! — казва обвинително Бънти, а Джордж се засмива и отговаря:

— Не ставай глупава.

Само че очевидно е бил, защото сервитьорът му намигва загадъчно.

Джордж черпи от магазинерския си запас от изтъркани теми, за да забавлява Бънти (Е, как ви понася времето напоследък? Ще платим за това съкровище, нали?), но Бънти не поддава.

— Колко още ще се бавят? — пита нетърпеливо след десет секунди тя.

Пристига коктейлът от скариди — повече маруля, отколкото скариди; всъщност скариди е почти невъзможно да се намерят наред с марулената джунгла.

— Намерих една! — обявявам победоносно аз. — Намерих скарида!

На което Джордж отговаря:

— Недей да остроумничиш, Руби.

Патриша си брой скаридите, като ги нарежда отстрани на чинията си като дебели розови запетайки.

— Не са точно скариди, от дребните са — обяснява тя и ги набожда с клечка за зъби като сериозен морски биолог.

— О, за бога! — включва се Джордж. — Едри, дребни — какво значение има?

— Има, ако си скарида и искаш да се размножаваш — отвърща спокойно Патриша, а Бънти добавя бързо:

— Няма да говорим за такива работи, благодаря ти, Патриша — от теб може да се очаква, нали?

Пристига следващото блюдо.

— Пръчици! — възкликвам аз развълнувано и ги навирам в лицето на Патриша, а тя ме изпъжда със салфетката.

— Нали не очакваш да ям с тези? — Бънти поглежда невярващо Джордж.

— Че защо не? Милиони китайци го правят — посяга той непохватно със своите по посока на ивица говеждо.

Кой да подозира, че е толкова космополитен? Бънти вдига един лигав и увехнал бобов кълн от чинията си.

— Това какво е?

— Защо просто не се храним? — казва Патриша.

Изглежда някак некомфортно, по-бледа е от обичайно и доста раздразнителна, сякаш не може да стои на едно място. Бледността на кожата ѝ неочаквано започва да преминава в горещо скаридово розово и... точно когато Бънти вдига парче свинско и пита: „Какво ли е на вкус кучешкото? Сигурно като това, а?“, Патриша се разтреперва и пак става от розово-червена снежнобяла, след което пада вдървено от стола си.

— Е, поне сега знаеш, че си алергична към скариди — утешавам я аз, докато лежи в плен на високото бяло болнично легло.

— Дребни скариди — поправя ме тя и ми предлага дъвка с плодов вкус.

Следва седмица на трескаво пазаруване на униформи, когато Бънти осъзнава, че трябва да бъде обзаведена от глава до пети за новия срок. От „Куийн Ан“ са ни дали списък за униформата, който е доста плашещ не само заради удивителния брой одежди, които явно ми трябва, за да ходя в хуманитарна гимназия, ами и заради строгия тон, с който е написан. Има изобилно количество главни букви и подчертани думи в предупреждение към небрежните родители. Например — тъмносиня пола, плисирана или разкроена, НЕ ПРАВА, с джобове, или *тъмносиня престилка с джоб*, макар че не пише защо е толкова наложително от морална гледна точка да се избягват прави поли. Конфигурацията на обувките е също строго специфична — обувките за вътре например трябва да са *за предпочитане с гумена и равна подметка. (Сандали с каишка на петата и открити пръсти НЕ може да се носят.)* Силно се препоръчват сандали от типа „Кларкс“. Струва си да се отбележи, че списъкът за униформата почти няма общо с нещата, с които се облича Патриша — често се измъква от къщи със забранена права пола и сандали с каишка над петата, без съмнение по този начин доказвайки неморалността си. Този житейски път обаче не е моят и двете с Бънти се влачим от „Айзък Уолтънс“, през „Мисис

Матерсън“, до „Садкот“ в безкрайно търсене на *тъмносини плисирани къси панталонки* от точно определен плат за *физическо възпитание*.

Не знам защо — вероятно заради новооткритата си закачливост в любовта — но това са едни от най-приятните ми преживявания с Бънти. Между придобиването на отделните части от униформата си почиваме по кафенетата, нарамили големите хартиени торби. Бънти си сваля обувките под масата в „Бетис“ и излапва огромна тарталета с ягоди и целувки и изглежда почти щастлива.

В хуманитарната гимназия си падам точно на мястото — тежките петдесетминутни часове, дисциплината на опашката за обяд, дребните разпределения и преразпределения на нови приятелства — всичко това е като освобождение след непрестанната мелодрама на домашния живот. Единственото смущаващо нещо е как всеки път, когато някой учител прочете името ми от дневника, всички вдигат глави някак развълнувано и казват: „Сестрата на Патриша?“, сякаш и през ум не им е минавало, че Патриша има семейство. За щастие, изглежда, никой не помни Джилиан.

Патриша, независимо от лошите си резултати от матурите, сега е *habituée*^[1] на шеста обща стая на първия етаж и рядко я засичам сред светлата дъбова ламперия на коридорите. Ако се случи, тя се прави, че изобщо не ме познава, което е доста унижително, още повече че другите момичета от горните класове с новопостъпили в училището сестри все се суеят около тях и се хвалят пред приятелките си като с домашни любимци.

В тръс, лек, а после и бърз галоп времето върви към края на срока и аз полагам много усилия в изработването на контурни карти и графики на римски системи за централно отопление и писане на изречения на френски — друг език! Учителката по френски казва, че имам дарба за езиците, тъй че не пропускам възможност да упражня този прекрасен нов език. *Je t'appelle Ruby. Je suis une pierre précieuse*^[2]. Понякога успявам да убедя Патриша да си говори с мен, но това хвърля Бънти в параноя, защото си мисли, че говорим за нея.

— *Notre mère* — отбелязва с меден глас Патриша — *est une vache, n'est-ce pas?*^[3]

* * *

Когато научавам, че Кенеди е застрелян, аз единствена оставам на масата в трапезарията, заслушана в новините по радиото, за да отвлека вниманието си от факта, че (по ред на номерата) Патриша, Бънти, а после и Джордж са излезли бурно от стаята, впримчени в спор, достигнал на този етап мащаби, на фона на които всичко, което се случва в щата на самотната звезда, бледнее. Инцидентът е предизвикан от пакет цигари „Федрълайт“, озовал се в джоба на сакото на Патриша, незакрилян — оказва се — от изображения на значката ѝ от гимназията „Куийн Ан“ сфинкс и окуражителното мото: *Quod potui perfect*^[4].

Оттам нататък прекарвам много време да усъвършенствам танцуването си на туист за празненството за края на срока, което единадесетокласниците по традиция организират за петокласниците. Патриша, която открай време не си пада по такива неща, не се появява, но пък ми и се пада честта водещото момиче да ме избере да поведем вдъхновен шотландски народен танц. След сандвичите и желето играем няколко игри, включително „музикални колена“ (игра, в която, мисля си, господин Роупър и майка ми много ще ги бива), после танцуваме на поп музика, но — уви — не и туист; вместо това всички се гърчат някак безформено, местят хаотично крака, а с ръцете сякаш се опитват да хванат невидими въжета.

Не е чак толкова важно — получавам отлични оценки за срока в бележника, *Руби работи усилено и е удоволствие да ѝ се преподава*, който размахвам първо на Бънти, после на Джордж, а накрая и на Патриша, без нито един да прояви интерес, дори когато го залепвам от външната страна на стаята си.

Краят на годината се превръща в зоната на здрача заради пристигането на прясно опечалените Дейзи и Роуз за посрещането на Нова година. Спят в опразненото легло на Нел и няма информация да са плакали. Явно леля Бабс — която се надявам да се е събрала с отнетите си части — им е изпратила послание от Света на духа, но те отказват го споделят. Бънти не спира да повтаря колко са възпитани близначките, но аз мисля, че има предвид, че изобщо не говорят.

Много преди празничните камбани аз вече съм си легнала и заспала, но малко преди полунощ ме събужда Патриша, пияна, но изпълнена с желание да говори за изминалата година. Носи почти празна бутилка шери „Бристол Крийм“, от която от време на време

отпива голяма глътка. Планирала била да посрещне Нова година сред поляните на „Нейвзмайър“ на задната седалка на стария „Зефир“ на Хауърд, но се скарали.

— Решил е да става счетоводител — изпелтечва пиянски тя и с изражение на безкрайно отвращение прави опит да запали цигара.

— А ти каква ще станеш, Патриша? — питам предпазливо аз.

Тя издиша ивица замислен дим и посипва навсякъде пепел.

— Не знам — отвърща накрая, после добавя: — Мисля, че бих искала просто да съм щастлива.

От всичките ѝ амбиции тази, незнайно защо, ми се струва най-възмутителна.

— Е — казвам ѝ аз и чувам как най-близката камбана забива в приветствие на 1964 година — ако ми дадяха Аладиновата лампа за ден, Патриша, точно такава щеше да бъдеш.

Само че когато се вглеждам по-внимателно, установявам, че е заспала, така че вземам запалената цигара от пръстите ѝ и внимателно я загасявам върху последната снимка от календара „Стара Англия“ — красива дървена къщичка със сламен покрив с рози около вратата и пушещ комин.

БЕЛЕЖКА 8 — НОВИ БОТИ

Краят на Бурската война! Цял ден улиците били пълни с празнуващи хора. По щастлива случайност на „Сейнт Джорджис Фийлд“ се бил разположил пътуващ панаир и Лилиан и Нел се надявали да се разходят между осветените с газови лампи сергии и да изпитат тръпката да се слоят с тълпата по такъв патриотичен повод. Албърт бил отишъл за риба с приятеля си Франк, а Том по това време вече не живеел у дома, а на квартира в Монкгейт. Лилиан била вече на петнайсет, а Нели на четиринайсет и двете работели. Лилиан в опаковъчния отдел на „Раунтрийс“. Веднага след като завършила училище, Рейчъл я карала да започне като прислужница, но един ден Лилиан застанала в кухнята с кръстосани ръце и високо вдигната брадичка и заявила, че няма намерение никому да слугува. Нел всяка нощ се молела сестра ѝ да си намери друга работа, защото имали отчаяна нужда от нови боти, а Рейчъл била казала, че няма да ги получат, докато Лилиан не започне пак да носи пари. Старите им боти

били толкова протъркани от носене, че вече усещали паважа през чорапите си.

Нел почти нищо не изкарвала; чиракувала при един шапкар на „Коуни стрийт“, а освен това и двете трябвало всяка седмица да дават и последното пени на Рейчъл, след което тя неохотно им връщала по няколко монети. Нови боти получили, преди Лилиан да си намери работа, защото един ден тя толкова се отвратила при вида на старите, че излязла боса, при което почервенялата от яд Рейчъл най-сетне склонила — от срам пред хората — да им даде пари за нови боти.

— Може ли да отидем на панаира след вечеря? — попитала Лилиан, разбира се.

Нел била толкова плаха, че карала Лилиан да говори вместо нея винаги когато може. Рейчъл погледнала през Лилиан, сякаш е невидима.

— Кажй „моля“ — прошепнала Нел в ухото ѝ, а Лилиан разкривила лице.

— Моля, може ли да отидем на панаира след вечеря?

— Не.

— Защо?

— Защото аз така казвам — отвърнала Рейчъл, като гледала ту едната, ту другата, сякаш са малоумни.

После взела една купчина чисто пране и излязла от кухнята. Лилиан грабнала една дървена лъжица от масата и я запратила в гърба ѝ, а за да им отмъсти, Рейчъл изчакала и двете да се качат в стаята си и после заключила.

Седнали на пода на стаята си и си вързали ботите — изработени от мека черна кожа и най-скъпите, които някога били имали.

— Ще ни разкрие — казала Нел, загледана в още необелените върхове на обувките си.

— Не ме е грижа — отвърнала Лилиан, скочила и вдигнала прозореца.

Още живеели в къщата в Уолмсгейт, тесен последен апартамент на последния етаж в мизерна постройка. Дворът под прозореца на стаята им бил мръсен и миришел на отходен канал, а плочките били покрити с хлъзгав зелен мъх. В средата му обаче, през една голяма

дупка наред камъните преди много години едно люляково дърво се било захванало от довято от някоя приятна градска градина в мрачния Уолмстейт семенце. Кората му била твърда и изподрана, сякаш някой бил прекарал зъбците на невидима вилица от горе до долу, но цветовете били пищни и тежки като на кое да е дърво на по-благородно място. Предишната година Лилиан се била пресегнала от прозореца и успяла да отчупи голяма клонка, която забучила в една стара кана в стаята и седмици наред силният люляков аромат ги разведрявал.

Нел сресала косата на Лилиан и ѝ вързала панделки, после Лилиан направила същото за нея.

— Сигурна съм, че клоните ще се счупят, като се качим — изсъскала Нел, докато Лилиан провирала крак над перваза.

— Стига си се превземала, Нели — прошепнала в отговор Лилиан, вече хванала един клон. Залюляла се навън и се уловила за ствола.

— Пази си ботите, Лили! — изсъскала пак Нел, но Лилиан вече стигала земята. Застанала при дънера и казала:

— Лесно е, Нели, хайде!

Нел вече била седнала приведена напред на перваза, но се отдръпнала; от малка не обичала високото и като погледнала надолу, ѝ станало лошо — макар да не я спирала толкова височината, колкото страхът от гнева на Рейчъл, ако разбереяла, че са се измъкнали така, след като изрично им е забранила. Поклатила нещастно глава.

— Няма да дойда, Лили.

Лилиан я коткала и молила безуспешно, накрая казала:

— Каква страхливка си, Нели! Е, ти може да не искаш, но аз отивам! — след което излязла от двора и от полезрението на Нел, без да се обърне.

Нел дълго стояла на отворения прозорец. Из топлия майски въздух се носели отгласи от тълпата, която празнувала края на войната. Сълзите на Нел били вече пресъхнали, небето било притъмняло, а първата звезда вече се била показала, когато Лилиан се върнала — с раздърпани панделки, остъргани нови боти и широка до уши победоносна усмивка.

Нел отворила прозореца и ѝ помогнала да се покатери обратно. Лилиан извадила хартиена фунийка дъвчащи бонбони от джоба си и ги разделила с Нел.

— Прекрасно беше, Нел! — заявила тя с блеснал поглед.

През нощта се извил вятър и заваляло. Нел се събудила от тракането на едно люляково клонче по прозореца. Лежала в тъмното с широко отворени очи, заслушана в спокойното дишане на Лилиан. Искало ѝ се повече да прилича на нея. Дъждът и тропотът се засилили, а вятърът преминал в буря. Нел си мислела, че никога няма да успее да заспи.

---

[1] Постоянен посетител (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Казвам се Руби. Аз съм скъпоценен камък (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Майка ни е крава, нали? (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Постигнал съм всичко възможно (лат.). — Б.пр. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА
1964 ГОДИНА

ПОЧИВКА!

Потегляме! Не да търсим вълшебника от Оз, а на почивка.

— Потегляме! — осведомявам Патриша ентузиазирано.

— Млъквай, Руби!

Млъквайруби, млъквайруби. Честна дума, ще рече човек, че така се казвам в света според Патриша. Вниманието ѝ е заето да рисува неприлични анатомични схеми по замъглените стъкла на колата. Студено и мрачно е и навън, и в колата — метеорологични условия, които не вещаят добро за предстоящата ни почивка. Годишите на апартаменти на самообслужване (Брайдлингтън, Уитби) са зад гърба ни, пред нас се разкриват нови екзотични дестинации (Ситджис, Северен Уелс), започващи, би могло да се каже, с най-чуждата от всички — Шотландия!

Освен това се придвижваме в конвой — или най-малкото в тандем — и там, начело на нашия керван от две камили е синият форд „Консул Класик“ на нашите приятели и съседни семейства Роупър. Бънти спокойно може да мине за истински професионален комарджия, когато Джордж представя тази идея след „разговор“ с господин Роупър през назъбените стени от жив плет, които делят нашите два замъка от предградията. Аз и Бънти тъкмо захранваме тостера с най-различни печива — банички, кифлички, сладки и прочее — когато Джордж влиза с бойна стъпка от градината, оставяйки навсякъде след себе си кал, и заявява:

— Тука с Клайв си говорим... какво ще кажеш това лято да отидем на почивка с Роупъррови? — и мигновено Бънти залепва нейната си усмивка и казва:

— Роупъррови? — а в този момент едната сладка изскача от тостера с драматичен усет.

— Роупъррови! — повтарям аз ужасено и скачам да хвана сладката.

— Ами че защо не? — отвръща тя весело, намазва сладката с масло и я подава на Джордж.

Той отказва, отива до мивката и си измива ръцете. Бънти очевидно е поразена, защото дори не му прави забележка, че е оставил кални стъпки по червено-белите ѝ винилови плочки като от наръчник на Артър Мъри. По-скоро накрачник. Всеки по-схватлив мъж на мига би разбрал, че му слагат рога.

От време на време Кенет показва глава на задния прозорец на колата на семейство Роупър като някакъв каръшки талисман и прави разни физиономии — събрани очи, изплезен език, пръсти в ушите — но женската част на Ленъксови стоически го игнорира. Бънти, която е повече от благодарна, че самата тя е нямала момчета, е озадачена от поведението на Кенет, Джордж обаче няма проблем с отсъжданията:

— Проклето тъпо копеле!

Джордж няма време за лудориите на Кенет — има нужда от цялата си концентрация, за да не изостава от Роупърови. Ужасени сме, че можем да изпуснем от поглед командира на нашата ескадрила, понеже единствено той знае как да стигне до Шотландия, тъй че от време на време Бънти изпада в паника и крещи на Джордж: *Той изпреварва! Бързо, бързо, дай мигач!* Тежко и горко на всяко превозно средство, вклинило се между нас и семейство Роупър, защото го очаква мигновено унищожение посредством мозъчните вълни на Бънти.

При все това да следваме Роупърови така слепешката и раболепно е далеч за предпочитане пред това да сме подложени на навигацията на Бънти, която е или на принципа проба — грешка — В125, В126 — *каква е разликата?*, или дефанзивна — *Откъде да знам какво пишеше на знака. Нали ти си шофьорът!* На едното рамо да имаше член на автомобилната асоциация, а на другото — духовен водач, пак щеше да се загуби, макар че точно в момента и господин Роупър май толкова се справя — води ни по завоите из предградията на Карлайл като самолет в смъртоносен свредел (вж. *Бележка 9*).

— Какво, по дяволите, прави тоя? — пени се Джордж, докато въртим през едно кръгово най-малко за трети път.

— Ето го същия магазин за риба и чипс! — добавя Бънти.

— И онзи сервиз... какви ги върши? — клати глава Джордж. — Знаех си, че трябва да минем през Нюкасъл — добавя с

ретроспективна горчивина.

— Ами тогава, пън такъв, като си го мислел, да му беше казал, а?

Не мисля, че е много благоразумно от страна на майка ни така да защитава любовника си пред други хора. Хвърлям кос поглед на Патриша, за да видя какво е нейното мнение, но тя продължава с усилията си да изобрази кама сутра на запотения прозорец. Доста детинско поведение по мое мнение (което, разбира се, няма никаква тежест — не си правя илюзии), но не колкото това на Бънти; в момента кара Джордж да спре, за да слезе. Изумително е как споровете ескалират, дори само за секунда да ги изпуснеш от поглед.

— О, и какво ще правиш — пита с насмешка Джордж — ще се върнеш пеша от Карлайл?

Само че не получава отговор, защото изведнъж мигачът на господин Роупър се включва и Бънти трябва да обърне внимание на Джордж върху това. *Намаля! Спира!* — изпищява тя, а Джордж натиска толкова рязко спирачка, че мозъкът ми почти се откъсва от придържащата го връв.

— За бога! — обажда се злобно и без адресат Патриша.

Понякога ми се плаче. Затварям очи. Защо не сме направени така, че да си затваряме и ушите? (Може би защото иначе никога няма да ги отворим.) Има ли някакъв начин да си ускоря еволюцията и да ми пораснат клепачи за уши?

Джордж и господин Роупър провеждат бърза консултация на тротоара, въртят картата насам-натам и накрая постигат някакво единомислие. Бънти пухти на предната седалка, бълвайки напосоки за тъпотията и на съпруга, и на любовника си. Кристин показва глава от страничния прозорец и ни помахва. Две седмици в компанията на Кристин Роупър, без ни една заслужена почивка, не са перспектива, която предизвиква у мен приятни емоции; тя се отнася с мен като с роб — ако бяхме в Древен Египет, щях сигурно сам-сама да й строя пирамида.

Помахвам учтиво в отговор. От бебето Дейвид няма и следа, сигурно са го вързали на багажника на покрива.

Потегляме! Отново.

— Кога ще ядем? — оплаквам се аз.

— Да ядем? — пита Бънти изумено.

— Да, да ядем — повтаря саркастично Патриша. — Нали се сещаш — ядене, храна, да си чувала?

— Не говори така на майка си! — изревава Джордж в огледалото за обратно виждане, а Патриша се снижава така, че да не я вижда, и промърморва:

— Не говори така на майка си — и после още няколко пъти.

Сега Патриша си носи косата на две дълги завеси, увиснали от двете страни на лицето ѝ — вече е открила Джоан Бейз, преди да стигне до „Топ Тен“, които аз лично намирам за много *авангардни* в сравнение с нея — и непрекъснато говори за неща като „неправда“ и „расови предразсъдъци“ (така де, в Америка; в Йорк, за голямо разочарование на Патриша, всъщност нямаме цветнокожи. Всяко едно личице на сутрешния сбор в „Куийн Ан“ е бяло като сняг. Най-близкото подобие, с което разполагаме, е Сузана Хесе — много умна германка, дошла на обмен за една година. Патриша вечно я приклепва и я пита дали се чувства обект на дискриминация.)

Естествено, Патриша има пълната ми подкрепа в тази кампания срещу неправдата, но Джордж казва, че е по-добре да учи повече за изпитите. Наскоро е „зарязала“ Хауърд, което би могло да обясни появата на тази неразработена досега депресивна жилка. А пък може да е просто допълнително усъвършенстване на характера ѝ.

Известно време играем на „Виж...“ — „виж червените коли“, „виж телефонните кабинки“ — виж какво ли не.

По някое време южно от Глазгоу отбиваме от главния път и спираме в един хотел за обяд. Обикновено като излизаме с колата, вземаме приготвена набързо храна за из път и я ядем направо вътре, тъй че тук става дума за наистина изтънчено отклонение от нормата. Бънти се пооправя, преди да излезе; в крайна сметка предстои да обядва в хотел с любовника си, което само по себе си е доста романтично, дори и с малкия недостатък в лицето на две половинки и пет деца. Чакайте малко — май нещо липсва от инвентара. Обръщам се озадачено към Патриша.

— Какво стана с Парцаливко?

— Парцаливко?!

Двете поглеждаме тила на майка си; тя в момента се гледа в огледалцето на кутийката за пудра, така че ѝ виждаме не само тила, а и части от лицето, които се движат насам-натам.

— Какво стана с Парцаливко?! — питаме в един глас.

— Кучето ли? — Използва небрежния си глас — неизменен знак за опасност. — За него не се тревожете, погрижила съм се.

Патриша изведнъж настръхва.

— Как си се „погрижила“ за него? Както Хитлер за евреите ли?

— Не ставай глупава — отвърща Бънти с тон „стига си се превземала“ и изрисува ослепителна алена усмивка на устните си.

Разговорът е фатално прекъснат от Джордж, който тропа по стъклото и ни казва да побързаме, защото нямаме цял ден на разположение.

— Ама, напротив! — казва Патриша. — Цял ден имаме, че и утре също, така ще е до края на дните, повярвай ми.

— За бога, Патриша! — трясва капачето на пудрата си Бънти. — Хайде, размърдай се!

В подробности за обяда няма да навлизам, освен че „домашната доматиена супа“ ухаеше прекрасно на доматиен сос „Хайнц“, а Бънти и господин Роупър си размениха широк диапазон от флиртуващи погледи — от срамежливи до откровено похотливи — очевидно без някой друг, освен мен да забележи. С Бънти никога не сме обсъждали факта, че съм я хващала *in flagrante delicto* с господин Роупър в гаража, което намирам за напълно разбираемо — в крайна сметка какво би могла да ми каже? Не съм го обсъждала и с Патриша — с Патриша вече нищо не може да се обсъжда, така че не съм сигурна дали тя знае за изневярата на майка ни.

Добираме се обратно до старото ни уилсли и заминаваме! Малко нещо с фал старт, тъй като почти веднага след това спираме (*Защо дава мигач? Спри! Спри!*), та да може Кенет да повърне край пътя — доста неприятен розов *mélange*, който до голяма степен се дължи на доматиената супа, но накрая пак потегляме! За съжаление, мозъците ни все още се опитват да смелят обяда, когато стигаме покрайнините на Глазгоу, което е вероятно и причината за променливия ни напредък към вътрешните му кръгове — едно пътуване към ада, при което и надеждата, и доброто възпитание остават някъде в небитието.

— Нали е уж пилот от военновъздушните сили — съска Джордж отвратено, когато левият мигач на господин Роупър просветва, после

изгасва, последван от същото действие, само че с десния, докато накрая започваме да се въртим като идиоти по „Сочихол стрийт“, все едно сме вързани за опашката на „Моби Дик“, а не на „Консул Класик“, модел 1963 година. — Как изобщо е намерил Дрезден^[1]? Че той даже сред щандовете на „Улуъртс“ няма да може да се оправи.

— Ти също — казва Бънти с устни като чифт ножици.

Същинската криза се развихря, когато един светофар в края на „Сочихол стрийт“ ни разделя и Бънти надава отчаян вой: *Загубихме ги, сега вече ги загубихме!* Ако не се лъжа, именно в този момент решавам да се престоря на умряла. Патриша, доколкото виждам, вече успешно имитира кома.

Положението се пооправя, като минаваме Дъмбартън; пред нас се простира магистрала на тишина и мир чак до Крианларих. Патриша ни забавлява, като ни чете на глас „Тристрам Шанди“. Бънти нещо не може да си намери място на предната седалка, понеже всичката проза от XVIII век ѝ звучи някак нецензурно и не може да повярва, че е в задължителния списък на Патриша за матурите. На всеки три минути поглежда назад, за да се увери, че не се подхилкваме на нещо мръснишко — без изобщо да забележи праисторическите гениталии, с които Патриша е украсила задното стъкло. Патриша доста се е вманиачила по човешката анатомия.

Крианларих минаваме през дъждовна завеса и едва няколко километра по-нататък установяваме, че сме завили надясно, а е трябвало наляво: *Какво прави този? Обръща, обръща?*

Къде е Шотландия? Какво е Шотландия? Да не би да е дъжд, замръзнал под формата на къщи и хълмове? Или е мъгла, изваяна като крайпътни кафенета с имена като „Стопанска кухня“? *(Не давай това на бебето, Кристин, ще му стане лошо. Ето — нали ти казах?)* Кой знае? Ние отиваме на място, наречено „Ох-на-кок-а-лийки“. Семейство Роупър и родителите ни са се вързали на брошура с изкусителното име „Почивки в шотландски ферми“ и в мозъците им се въртят печени питки и пържени кифлички, от които се стича жълто като слънце масло, и гъста овесена каша, плуваща в директно издоена от кравата сметана.

Тъкмо съм позадрямала на неудобното кокалесто рамо на Патриша, когато за пореден път гумите изсвирват и се заковаваме на място. *Сега пък защо спира?*

— Аварийно спиране! — изревава господин Роупър с безпомощни извинителни жестове, а Хариет издърпва бебето Дейвид от колата и го държи над тревата покрай пътя. Поток от течност, подобна на слаб чай, излиза от долния му край.

— Не разбирам защо трябва да показва тези неща пред всички — обажда се Бънти отвлечено. — Може (става дума за госпожа Роупър) да има изискан акцент, да не говорим, че е ходила в пансион („Изпратете мен — промърморва Патриша. — Моля ви!“), но всъщност е просто една мърла.

Мърла! Каква прекрасна дума!

— Мърла! — прошепвам аз одобрително на Патриша.

— Да, мърла — повтаря твърдо Бънти. — Точно такава е.

— Тоест не курва като теб? — казва Патриша съвсем тихо.

Достатъчно силно, че да я чуят, но прекалено тихо, за да повярват. Известно време цари ледено мълчание, но после някъде около Далмали Патриша я нарушава, като подхваща песнопойката на Патриша Ленъкс, която изобилства от песни за крехки девойки, мъртви синдикалисти, неверни любовници и много оклюмали и плачещи и като цяло в доста неприятни ситуации хора, в чийто ритъм ние се включваме и забавляваме. Тъкмо сме стигнали оглушително кресчендо („таааайнааа“), когато нервите на Бънти не издържат (нима не сме осъзнали, че се пее за изневяра?) и изкрещява:

— Млъквайте и двете! — при което ни връчва чипс със сирене и лук, за да ни затвори устата.

Шосето се стеснява. Времето се овлажнява. Въздухът изглежда някак по-тъмен — макар че е трудно да се каже дали на вечерта, или на дъжда се дължи. Дълбаем бавно напред през сумрака, сякаш е някаква физическа сила, която ни забавя. Поредното не особено елегантно спиране (*Не мога да повярвам!*) и въздишаме при вида на Кенет, който изприпква до туфа преципи, като разкопчава дюкяна на сивите си памучни панталонки в движение.

— Защо не отиде при предишното спиране? Тази капка мозък ли няма? — пухти Бънти като товарен кон.

Кристин слиза от колата и следва брат си при храстите, а госпожа Роупър пак наглася бебето чучур до пътя.

— Нали ходиха в хотела? — изпръхтява Бънти, изумена от занемареното състояние на пикочните мехури на Роупъррови. (Нашите,

под строгото възпитание на Бънти, са непоклатими.)

— Не е важна крайната точка — обажда се някак замечтано Патриша — важно е самото пътуване. (В момента, освен „Тристрам Шанди“ чете и „По пътя“, тъй че не е кой знае колко изненадващо, че е станала малко дзен.) Накрая обаче потегляме! — отново по жълтия павиран път или по-скоро съмнителна еднопосочна уличка.

— Този път има ли си номер? — пита Джордж и се придърпва към волана, за да вижда по-добре. — Поне да си пусне проклетите фарове! — добавя и примигва бясно със своите.

В този момент сме изправени пред нова опасност на пътя без име и номер — овце!

— Божке, навсякъде са! — възкликва ужасено Джордж. Налага се Бънти да превключи на овча тревога (*Ето една! Внимавай с онази! Онази там ще пресече! Не изпускай онази отляво от поглед!*)

На нас с Патриша ни е омръзнал „Тристрам Шанди“ и играем пак на „Виж...“, но всъщност няма много за „виждане“ освен овце.

И тогава ни сполетява бедствие — не, както се очакваше, по време на овчия слалом, ами заради спукана гума на въпросния „Консул Класик“.

— Видя ли! — заявява триумфално Джордж, понеже Бънти седмици наред не е спирала да намира колко е хубава колата на Роупърови в сравнение с нашата (за което спор няма), но тя само тръсва глава и отвърща кисело:

— На всеки се случва да спуква гума.

— Ето това е пътят на живота — вмята Патриша с лице, разтопено в будистка усмивка.

Джордж слиза неохотно от колата и помага на господин Роупър да смени гумата — по-точно господин Роупър сменя гума, а Джордж му подава разни неща, като сестра в операцията. Излиза и Бънти и застава до тях да наблюдава некомпетентността на Джордж с ключовете и гайките и мъжествената грациозност на господин Роупър под напрежение. (*Браво, Клайв!*) През цялото това време Кенет бръмчи наоколо с разперени ръце и се прави на самолет или на твърдокрило насекомо, а може би и на двете.

— Слава богу, че имам момичета! — заявява Бънти, когато се качва обратно в колата (единственото изказване през целия ѝ живот, с

което дава признаци да е благодарна за съществуването ни), а когато и Джордж се намества с пръхтене на шофьорското място, потегляме пак!

Приближаваме нашата Мека, в това съмнение няма; минаваме през няколко села с имена „Ох-на-кок-а“ и накрая пристигаме в правилното. Правим ляв завой, после обратен, правим десен, после обратен, след което правим първоначалния ляв.

— Мамка му! — казва изнурено Джордж при поредния троен завой, а Бънти го перва възмутено.

Но накрая наистина потегляме! — за последен път — и с тресене и пърпорене през локви и камънак по една черна пътечка пристигаме на сред кален двор, на сред ято пръхаци кокошки. От едната страна има дълга ниска сграда, от другата — порутена плевня, а от третата — голяма квадратна сива каменна постройка — нашата ферма. Време е почивката от ада да започне!

Обитателите на фермата, нашите домакини за следващите две седмици, се казват Фон Лайбниц, което на мен не ми звучи много шотландско. Нямах ли да е по-добре да си бяхме избрали от каталога с фермите някоя, собственост на Макалистър, Макбет, Макормак, Макдейл, Макюан, Макфадън — та дори и Маклайбниц — с две думи, кой да е, стига да има „мак“, а не „фон“ отпред? Господин Фон Лайбниц (Хайнрих), разбираме впоследствие, бил немски военнопленник, когото изпратили да работи във фермата, но останал и се оженил за вдовицата на фермера — госпожа Фон Лайбниц — или Ейлийн Макдоналд, както била известна, преди съпругът ѝ да загине в Северна Африка и мястото му да бъде заето от врага. Това, както и фактът, че госпожа Фон Лайбниц е родена в Абърдийн, ги прави двойка абсолютни чужденци в Ох-на-кок-а-лийки, което може би обяснява строгия им характер.

— Та значи, това била фермата на стария Макдоналд^[2], а? — шегува се Джордж, като чува тази история, но среща каменното изражение на семейство Фон Лайбниц. Домакините ни не притежават никакво чувство за хумор — в сравнение с тях дори Бънти има. Съчетанието от пруска потиснатост и презвитерианска упоритост е невероятно. Съсухрени и високи, с изправен гръб и много сериозни, те

очевидно смятат летуващите за лекомислени, слаби същества. Може и да са прави.

Следва голяма суетня по разпределението на стаите, която напомня за таксономичната дилема в Света на духа. В каква пермутация да стане? На момчета и момичета? На Роупърви и Ленъксови? Ами големите — съпрузите със съпругите си? Или пък не? Госпожа Роупър ни разхвърля бързо и ефективно, докато Бънти и господин Роупър си разменят многозначителни погледи.

— Да ти помогна ли с това, Бънти? — пита той одухотворено, посяга към куфара и пръстите им се докосват в продължение на болезнено дълъг миг, докато Патриша не връхлита и буквално ги разделя, като се бута между тях на стълбището, грабвайки попътно и куфара.

Госпожа Роупър настанява всички момичета заедно в таванската стая, която вони на плесен, а Патриша се хвърля върху единичното легло, оставяйки ме да деля другото с Кристин, която всяка нощ посвещава половината време за сън да ми казва да мръдна, въпреки че вече спя на ръба, а другата половина да скърца със зъби и да говори насън.

За закуска, наредени на дълга маса от тъмен дъб в мрачна студена трапезария, ни се сервират чинии с по-изстинала, солена (за изумление на Патриша) овесена каша, без мляко и без захар, а след нея по едно резенче бекон на човек и малка купчинка студен печен боб. Това е затворническа дажба, не ваканционна закуска.

— Студен печен боб? — недоумява Бънти.

— Сигурно така го ядат шотландците — осмелява се да предположи господин Роупър. — Или пък германците — добавя след кратък размисъл.

Мисля, че някъде в този момент Патриша скача от масата, осведомява всички, че ще повърне, и удържа на думата си още преди да е стигнала вратата. (Хайнрих, дон'си пърцал — дивойчето й овръщяло!) Това преди изобщо да е закусила! Не са минали и двацет и четири часа, откакто сме на почивка, а вече трима са повръщали. Още колко пъти има да става? (Много.)

Оттам нататък все по-лошо става. Във фермата няма много за правене; можеш да погледнеш петте крави, чието мляко отива право в мандрата, не в овесената каша; да раздразниш петте кокошки, чиито

яйца отиват право в насмолен варел от водно стъкло, а също и да разгледаш двете прогизнали, смачкани от дъжда ниви с овес, само че отвъд тях не остава много, освен овцете, разпръснати като дребни тебеширчета по безкрайни стръмни хълмове кафеникавозелена трева и орлова папрат.

В далечината, над въпросните хълмове и далече-далече, отвъд границите на имота на семейство Фон Лайбниц, явно се намира истинската Шотландия (Прочела съм „Роб Рой“, „Уейвърли“ и „Айвънхоу“ в подготовка за това пътуване), преливаща пелена от нюанси на лилавото чак до хоризонта, обгърната от едната страна от гора от настръхнали тъмнозелени дървета.

— Тъй — казва господин Фон Лайбниц по-дружелюбно от обичайното — товаа ѝе част од старата Кааледонска гораа — и сърцето ми подскача, защото това повече прилича на Шотландията на Уолтър Скот. („Странно, нали, че го кръстили Скот^[3], при условие че и така си е бил шотландец“ — пробвам да завържа разговор с госпожа Фон Лайбниц, когато ме изоставят на нейните грижи на Черната неделя — за нея повече по-нататък, за съжаление — но тя отвръща: „Странна веселушка дивойче с’ти, а?“ — защото тя чете само списание „Приятел на хората“.)

С доста голяма изненада установяваме, че не сме близо до морето, и следва значителна дискусия по въпроса кой може да е виновен, като способността за ориентиране на господин Роупър е за пореден път поставена под въпрос (от Джордж) и защитена храбро (от любовницата му). Планирани са няколко едnodневни екскурзии за посещение не само на крайбрежието, а и на други места с „историческо и архитектурно значение“ — госпожа Роупър си е донесла пътеводител — и първата ни експедиция е до Форт Уилям през прочутия Гленклоу.

— С какво е прочут? — питам аз госпожа Роупър, която в едната ръка държи пътеводителя и чете, а с другата сгъва мръсната нощна пелена на бебето Дейвид.

— Клане — отговаря тя загадъчно.

— Клане — предавам аз на Патриша.

— О, супер! — зарадва се тя.

— Не, не — поправам се бързо аз — историческо клане.

Но по погледа на Патриша си личи, че не мисли за Кембълони и Макдоналдони, а за Роупърони и Ленъксони. А може би само за Ленъксони.

Тъмен облак — метафоричен и реален — надвисва над главите ни още с влизането в Гленклоу. („Тъй — потвърждава по-късно госпожа Фон Лайбниц — страшно тъжно място'й тоз Гленклоу.“) Неумолими и застрашителни хълмове са надвиснали от двете ни страни, но успяваме да стигнем цели и — sans клане — да вкусим от удоволствията на Форт Уилям в дъждовно време. Моментално се подслоняваме в друга кухня, този път планинска, пълна с хора и детски колички, смачкани дъждобрани и капещи чадъри, както и хромирана кафемашина марка „Гаджия“, която не спира да съска и пухти. Големите, както те комично сами се наричат, пият кафе в стъклени чашки с чинийки, а Бънти се усмихва на господин Роупър над червения тенекиен пепелник и казва:

— Захар, Клайв? — и му подава захарницата от неръждаема стомана, сякаш в нея са скрити златните ябълки на Афродита, а не кристалчета кафява захар.

— Благодаря ти, Бънти — усмихва й се той и впива поглед в очите й, докато останалите гледаме като хипнотизирани лъжичката, с която бърка ли, бърка, и още, и още, докато госпожа Роупър не се обажда:

— Ама ти не го пиеш със захар, Клайв! — и всички се сепваме и идваме на себе си.

Патриша отпива разсеяно от чаша вода, аз си вземам чаша чай, Кристин — мляко, Кенет — фанта, а на бебето Дейвид е разрешен млечен бананов шейк, който госпожа Роупър налива в бебешката му чашка. Банановият шейк е жълт и лепкав и май няма много общо с пресните плодове на „Фифс“, тъй че никак не се изненадвам, когато само след няколко минути той повръща повечето обратно. Патриша се насочва стремглаво към една врата с надпис „Дивойки“, но с радост мога да доложя, че всички останали успяваме да задържим стомашното си съдържимо.

Установяваме, че сме забравили пътеводителя в Ох-на-кок-а-лийки, и се шляем неутешими из улиците в търсене на нещо с архитектурна или историческа стойност, като в крайна сметка се спираме в Дребния шотландски магазин за сувенири, където купуваме

множество абсолютно ненужни дрънкулки, украсени с магарешки бодили и пирен, макар че аз лично безкрайно се радвам на моя „Илюстриран джобен справочник на шотландските карета“, нищо, че половината снимки са размазани и черно-бели. В пристъп на глупост накупуваме сладко в огромни количества — шоколадов кекс с уиски, кисели сини сливи (шотландски деликатес, по думите на продавачката), единбургска захар и дълги пръчки лакрицови бонбони. Внезапна болезнена августовска градушка става повод за групово решение да зарежем форта, тъй че притичваме обратно до паркинга и хващаме главния път обратно към фермата.

На връщане се залавяме да изконсумираме новозакупените сладкарски изделия вместо обяд и не след дълго колата на Роупърви отбива (*Той спира!*), та да може бебето Дейвид да избълва остатъците от банановожълта повръщия върху тревата отстрани, а две минути след като потегляме! — за втори път — идва наш ред, защото на „дивойката“ пак ѝ се повдига. Дори на иначе юначната госпожа Роупър се налага да „гълтне малко свеж въздух“ под ниското небе на Гленклоу.

— Горката Хариет! — казва Джордж, при което Бънти онемява и го поглежда удивено, защото през живота си не е казвал „горката Бънти“, но така и не получава шанс да изрази това си удивление с думи, тъй като Патриша изстенва тихо и се налага да спираме отново.

— Никой не знае колко си изстрадала^[4] — казвам съчувствено аз.

— Млъквайруби!

Както може да се очаква, минават няколко дни до следващата екскурзия, но междувременно си намираме други развлечения — няколко пъти гледаме как се доят кравите, а Патриша доста се сприятелява с едната кокошка. После идват и вечерите, които прекарваме в старомодни занимания. Например има малко селско пиано, много разстроено, на което Кристин ни свири своите увъртени версии на „Любимата ми е отвъд океана“ и „Дом мой мил“^[5] — песен, чиято популярност аз и Патриша така и не проумяхме. Четивото ни е осигурено от съкратени романи в издания на „Рийдърс Дайджест“ и голяма черна Библия с кожена подвързия, която цял кораб може да потопи. Играем обичайната пастра, разбира се, а госпожа Роупър учи всички ни на пикет. Някой предишен летовник е оставил „Клудо“^[6], тъй че и на нея играем много, но вместо да уталожва убийствените

пориви, играта сякаш ги засилва. От всичко това става ясно, разбира се, че телевизор в дом Фон Лайбниц няма, което ни дава свободата най-сетне да оценим радостта на живота в „двуядрено“ семейство.

Изкарваме няколко дни на относителен мир и спокойствие при Бездънния лох.

— Бездънен? — усъмнява се госпожа Роупър.

— Тъй, бездънен — потвърждава господин Фон Лайбниц.

Всъщност прилича повече на малко езерце, скрито сред осеяните с овце хълмове, подобно на буца лакриц, чиято чернота говори, че като нищо може да се окаже бездънно и безкрайно. Господин Фон Лайбниц дава на групата летовници няколко въдици и госпожа Роупър, господин Роупър и Джордж прекарват известно време до водата с потръпващи и подскачащи въдици, без нищо да хванат. Сигурно всичката риба се е оттекла в Австралия. Междувременно бебето Дейвид се тътрузи и клатушка насам-натам като голямо досадно насекомо, а Патриша чете „Хъмфри Клинкър“, сгушена на тревата, и хвърля на Дейвид злостен поглед, като се приближи.

Бънти се плъзга около езерото и вместо ярки, космати, окачени на корда мухи хвърля многозначителни погледи. Романтичната ѝ връзка е сериозно възпрепятствана от присъствието на госпожа Роупър, но дори и така околоезерната ѝ обиколка пак я довежда неизменно до господин Роупър. Изумително е само колко често в течение на деня се сблъскват, докосват пръсти върху чаши и долепват тела по праговете, сякаш господин Роупър е магнит, а Бънти — купчина железни стърготини.

Кристин се опитва да ме включи в поредица измислени от нея игри, до една основаващи се на предпоставката, че сме коне. Трудно се измъквам от конските игри с нея и обикновено смогвам най-много да препусна в бесен галоп към най-близкия хълм с надеждата, че тя няма да ме последва. Понякога успявам да избягам, особено ако вниманието ѝ бъде привлечено от някоя дреболия (*Господи — къде е бебето?*) или се подлъже да помогне на Кенет в доказването на теорията за бездънността (*Кенет, излез веднага от водата!*). На мен лично ми се струва, че най-лесният начин да изпробваме теорията е просто да хвърлим Кенет в езерото.

Аз предпочитам да стоя колкото се може по-далече от езерото. То предизвиква у мен необяснимо напрежение и ако се случи да се

приближа прекалено много, имам чувството, че започва да ме всмуква към безкрайната си черна вътрешност. Напомня ми за нещо, но какво?

Прекарваме заедно няколко слънчеви дни („Не мой да е заадълго“ — поклаща мрачно глава господин Фон Лайбниц, а госпожа Фон Лайбниц се съгласява: „Тъй, другата седмица ш’има да с’патим“), а мъкненето из хълмовете и долината към езерото в крайна сметка не е чак толкова лоша идея. Един следобед — горещ и слънчев — аз изгалопирвам на свобода от Кристин чак до върха на най-високия хълм около езерото и запъхтяна като състезателен кон, се просвам на тревата, която е твърда и бодее като сламен дюшек. Долу в краката ми водата блещука, неразгадаема и тайнствена, а хората се щурат безцелно насам-натам. В далечината увенчаният с пирен хоризонт докосва голямото бледо небе, по което нищичко няма, освен един виснал във въздуха като зла поличба мишелов, и аз изживявам миг на истинско въодушевление, като някакъв неочакван дар, а празнината в мен — там, откъдето нещо е било изтръгнато — заздравява и се запълва. Разбира се, този екстаз не може да продължава вечно, викат ме за обяд (госпожа Фон Лайбниц ни е приготвила храна за пикник, все една и съща — сандвичи с месо от консерва, презрели банани, солен чипс и ментови шоколадчета „Йо-Йо“) и докато се приберем, всичко си е постарому, а моето вътрешно бездънно езеро отново е заело мястото си.

На Патриша продължава в повечето време да ѝ е зле, но всички останали, изглежда, са възвърнали вътрешното си равновесие, тъй че за понеделник планираме ново приключение, този път до Оубън; в крайна сметка не може да е по-лошо от екскурзията до Форт Уилям, смее се госпожа Роупър.

Сблъскваме се с познати проблеми — налага се да преодолеем внушително овче изпитание, като в продължение на повече от километър караме на зигзаг зад едно особено безгрижно животно (*Просто сгази проклетото животно!*), а Патриша повръща сред пирена.

- Какво става с теб, Патриша? — гледа я кръвнишки Бънти.
- Душата ли те боли, Патриша? — питам съчувствено аз.
- Млъквайруби!

На спускане към Оубън виждаме морето като рамка на земята и небето над нас — воднисто и прозрачно. Минаваме покрай един гайдар, застанал — необяснимо за нас — отстрани на пътя в пълна парадна униформа (килт „Андерсън“, както забелязвам), и в резултат пристигаме в Оубън под скръбния трепетлив съпровод на гайда. Спокойно бих могла да си прекарам добре на тази почивка, стига да ме оставят, но не, вече се говори за кратка разходка с лодка — или може би „мъненка“ разходка с лодка, ха-ха! — след обяда — изкикотва се господин Роупър и без да иска, се отърква в Бънти на път за ресторанта на един хотел с кариран килим (килт „Макгрегър“). Всички ядем риба и чипс, с изключение на Патриша, която хапва едно картофче и позеленява като водата в пристанището.

Фериботът за остров Мъл пуфти като някоя *grande dame*, но ние се опитваме да се натоварим на собственото си возило — „Хубавата камбанка“, дребно нещо с вид повече на орехова черупка, отколкото на лодка. Намираме го под табела с надпис „Разходки в залива“, а отдолу „Г-н А. Стюарт — собственик“. Джордж казва:

— Доналд, къде са ти гащите?^[7] — а господин Стюарт го поглежда със смесица от съжаление и презрение.

Какво толкова може да стане, казвам си аз, докато сядам до Патриша на една люлееща се дъска, в крайна сметка времето е хубаво, а заливът сравнително малък. После моторът казва *пър-пър-пър* и потегляме! Ако не беше толкова заслепена от любов, Бънти никога не би стъпила на тази лодка и скоро осъзнава грешката си, защото още на излизане от пристанището кръвта се оттича от лицето ѝ и тя прошепва:

— О, не!

— Какво има, Бънти? — пита господин Роупър с искрено загрижен глас и се накланя към нея.

Госпожа Роупър и Джордж вдигат едновременно глави при този нежен интимен глас, но вниманието на госпожа Роупър е привлечено от желанието на бебето Дейвид пак да се изживява като чучур. Не и на Джордж обаче, който от този момент нататък е нащрек и следи двойката любовници с ястребов поглед.

Още щом изпуктяваме от пристанището, доскоро гладката като стъкло вода започва да се променя — набраздена е от вълни и не след дълго започва да се надига тревожно. Незабравченосиньото на морето става тъмночервено и се задават неприятности. Силни тласъци на

вятъра започват да подмятат и клатят малката лодка и веселите ѝ моряци.

— Горката Бънти! — казва господин Роупър, докато тя връща всичката риба с чипс, надвесена отстрани на лодката.

Разбирам как се чувства, защото и моят стомах разиграва версия на традиционен шотландски танц. Патриша се хлъзга по дъската и аз се премествам по-близо до нея. Когато хващам ръката ѝ, откликва без колебание, стиска силно моята и двете се вкопчваме една в друга ужасени.

— Само мъненка буря! — изревава господин Стюарт, но това далеч не ни успокоява, най-вече господин Роупър, който се опитва да надвика вятъра:

— Мъненка или не, не мисля, че тази лодка може да я издържи, старче.

Не знам дали заради тона на английско превъзходство в гласа на господин Роупър, или просто защото е от по-развитите животински видове с клепачи за уши, но капитанът ни се прави, че не го чува, и се насочва право към бурята. Госпожа Роупър посвещава цялото си внимание на мокрото ревящо бебе Дейвид, на стенещата, хванала се за корема Кристин и на Кенет, който е надвесен наполовина през лодката, очевидно в опит да измери дълбочината на морето с тяло. Господин Роупър изобщо не помага на жена си, ами се е преместил от страната на Бънти, така че сме се килнали застрашително, приклепени между сцилата на ревността на Джордж и харибдата на Оубънския залив.

И тогава — тук вече е ужасно — неочаквано аз се разпищявам, изплашен отчаян писък, който се надига от бездънното езеро вътре в мен, място без име, номер или край.

— Водата — изхленчвам аз, сгушена на рамото на Патриша — водата!

А тя прави каквото ѝ е по силите, предвид обстоятелствата, да ме успокои.

— Знам, Руби... — извиква тя, но вятърът отнася останалите думи.

За друг ефект не знам, но този вик на изгубено дете, изглежда, оказва влияние върху господин Стюарт, който най-накрая и с много усилия обръща лодката и я насочва обратно към закътаното пристанище.

* * *

Само че още не сме в безопасност. Същата вечер госпожа Роупър остава горе при Кристин, защото макар всички останали да сме се съвзели на сушата, тя още не е. Господин Роупър слага бебето Дейвид да спи, после се присъединява към останалите за една игра на „Клудо“, като сяда до Бънти и придърпва стола си много близо до нея. Следват доста кикотене и случайни докосвания, докато накрая — в решаващия момент на играта — Джордж не издържа повече. Прекалено често госпожица Скарлет (Бънти) и преподобният Грийн се сблъскват по коридорите на Тюдорския замък, Джордж започва да губи играта и в крайна сметка излиза ядосано от стаята.

— Ех, значи — коментира Бънти — някои хора просто...

Няколко драматични неща се случват малко след това като недобре обмислени действия от лош фарс. Госпожица Скарлет и преподобният Грийн зарязват играта след прибързаното оттегляне на Джордж и се появяват отново в кадър в трапезарията, където — неспособен да се сдържа повече — господин Роупър се съшава с майка ни върху тъмната дъбова маса. Аз съм привлечена там от бойния вик на Джордж „Курва!“, който някак естествено довежда и господин и госпожа Фон Лайбниц на местопрестъплението. По това време двойката грешници са във вертикално положение и гледат стеснително и благоприлично, но, мисля, всички ясно виждаме жигосаната на бежовото поло на Бънти алена буква. Джордж отправя слабовати боксьорски жестове по посока на господин Роупър, който изглежда смутен и ядосан, докато Бънти се опитва да се прави на невидима.

— Прооблем л'има? — пита господин Фон Лайбниц и пристъпва напред, а господин Роупър го поглежда и изръмжава:

— Ти стой настрана, нацист такъв — което, както можете да си представите, не се приема особено добре от семейство Фон Лайбниц.

Аз се оглеждам за Патриша, да видя няма ли да протестира срещу тази неправда, и с изненада я виждам подпряна на рамката на вратата с доста доволна усмивка на лицето. В търсене на изкупителна жертва Бънти я поглежда и ѝ се скарва:

— Изправи се като човек, Патриша! — сякаш проблемът в случая е поведението на Патриша.

В характерна демонстрация на *non sequitur* Патриша се усмихва, свива рамене и казва някак провлачено:

— Всъщност, мамо, слязох само да ти кажа, че съм бременна.

Може ли някой да бие това? Да, госпожа Роупър. Хвърля се в трапезарията като филийка от тостер и изревава:

— Помощ! Помощ! Някой да извика линейка!

Е, оказа се само апандисит, което не е толкова лошо, макар че баба ми все разказваше как първият ѝ годеник от него умрял. Въпреки това — умираща или не — Кристин е закарана с линейка в Оубън, където въпросният недисциплиниран орган бързо е отстранен. На другия ден се преразпределяме — госпожа Роупър, Джордж и Кенет остават в Оубън с хоспитализираната Кристин, а майка ми, господин Роупър и бебето Дейвид бродят из хълмовете да търсят Патриша. Накрая я намират при Бездънния лох да се шляе скръбно, малко като мис Джесъл^[8], сред тръстиките и остриците. Аз съм в компанията на госпожа Фон Лайбниц и двете заедно приготвяме брашнени кифлички с картофи, ядем ги топли в кухнята до свирещия на огъня чайник и обсъждаме шотландската литература.

— Та, значи, нямаш наоколо роднини? — пита ме тя, а аз отговарям, че имам, бродят нейде из хълмовете, а тя казва, не, няма това предвид, има предвид други Ленъксови, защото Ленъкс, осветлява ме тя, е шотландско име.

Аз набърчвам нос и казвам, че не мисля така, понеже Джордж и Бънти все повтарят, че са кореняци йоркчани (макар че трябва да призная, че в моя „Илюстриран справочник на шотландските карета“ се споменава и клан Ленъкс) от няколко поколения, откакто свят светува. И прочее.

В сряда ние прекъсваме почивката и потегляме обратно към дома, като оставяме Роупъррови да се оправят както намерят за добре. Пътуването на връщане е сравнително безаварийно. Бънти е извънредно съсредоточена върху картата и пътните знаци в усилие да умилостиви Джордж — вече е осъзнала грешката си. Подозирам, че след прекарания един ден в компанията на бебето Дейвид мисълта да ѝ стане доведен син се е оказала достатъчна, за да я откаже от изневярата, без да броим тревогата на господин Роупър („Виж,

Бънти... горката Хариет има нужда от мен, нали разбираш...“). Да не споменаваме и допълнителния бонус, че скоро ще става баба.

Аз и Патриша спим през повечето време на връщане, но се събуждаме все пак за едно съвсем приемливо хранене в ресторант по пътя за Глазгоу, което никой впоследствие не повръща. В колата цари атмосфера на зашеметеност и тишина, типична след големи бедствия. Тръгваме от Ох-на-кок-а-лийки рано сутринта и пропускаме овесената каша и печения боб, защото Джордж иска да избегне овцете и сутрешния трафик. Потегляме от фермата сред гъста ранна утринна мъгла, която заглушава и преобразява обичайния свят. Стигаме до шосето без име и номер в края на черния път до фермата, аз се надигам сънено до прозореца, за да хвърля един последен поглед на нашата шотландска ферма, и с изумление виждам главата и раменете на хералдическо чудовище да се подават от мъглата като препариран степен трофей. Намира се само на няколко метра от колата и ме измерва с царствено безразличие. Това е елен, едър мъжкар, с огромна рогата глава като на митично чудовище. Дори не си правя труда да сръчкам Патриша да ѝ разкажа за него, защото знам, че сигурно сънувам. Някъде отвъд тази мъгла се намира истинската ни шотландска почивка — може би и всички други, на които така и не сме отишли.

Струва ми се, че и Патриша си е мислела горе-долу същото, защото по-късно, малко след като мъглата се е вдигнала и ние с изненада установяваме, че се катерим по внушителна планина, тя се навежда към мен и прошепва:

— Помниш ли леля Дорийн? — и на лицето ѝ се изписва голямо облекчение, когато отговарям:

— Разбира се, че я помня.

Тази година Патриша отиде на още една почивка — в Клактън, в методистки приют за млади майки. Когато се върна — млада майка без дете — нещо в нея се бе променило. По това време Роупърови вече се бяха преместили и на тяхно място се бе нанесла вдовица на име госпожа Кетълбъро. Бънти и Джордж решиха да не се разделят и да се държат, сякаш нищо не се е случило — нещо, в което много, ама много ги биваше. Патриша така и не се върна в училище, не си взе матурите

и стана толкова неимоверно мрачна, че по някакъв ужасен начин бе истинско облекчение, когато едно слънчево майско утре излезе и повече не се върна.

Що се отнася до Парцаливко — Бънти го беше оставила на Кралското общество срещу жестокостта към животни при „Сейнт Джорджис Фийлд“ и като се върнахме, още си беше там, нежелан и на опашка за електрическия стол. Патриша го откупи с джобните си пари и последното, което ми каза на сутринта, когато напусна дома ни, беше:

— Нали ще се грижиш за Парцаливко, Руби?

И аз се грижих, наистина се грижих.

БЕЛЕЖКА 9 — В ЦАРСТВОТО НА ЕФИРА И АНГЕЛИТЕ^[9]

Едмънд, красивият Бънтин канадски братовчед, бил прицелчик на „Д като дракон“. Една от другите му задачи била да помага да се вдига във въздуха големият „Халифакс“ с четири мотора, но след като помогнал на Джонти Патерсън, като наместил перките и застопорил дросела, той се покатерил обратно в прозрачното си купе на носа на самолета и загледал как тъмните ръбове на Фламбъро Хед отстъпват на блесналото като полиран черен кехлибар на лунната светлина море.

По принцип не прекарвал там много време, предпочитал да помага на навигатора, сержант Уоли Уитън, с радионавигационния апарат или да дразни добродушния радист Лен Тофт, но днес Едмънд се чувствал някак странно.

Не бил само той. Екипажът на „Д като дракон“ имал лошо предчувствие за този полет. Предишния ден един от оръжейниците проявил небрежност и цяла количка бомби направили огромен кратер на пистата, раздробявайки и един халифакс и половината му екипаж. А сега пък Тафи Джоунс, бордовият механик, бил забравил почернелия и изкривен свети Кристофър, когото винаги увесвали на плексигласовия сенник, и всички го проклели на излитане. Уоли Уитън им казал да си затварят устата и добавил презрително, че всичките са шайка чужденци, понеже, с изключение на самия него — уелсец, естествено,

на „Д като дракон“ имало шотландски боец — Макендрик, за заден картечар и канук^[10] — Едмънд, за прицелчик.

— Хайде, мърдай, бирмингамска муцуно! — рекъл дружелюбно Лен Тофт, а Джонти Патерсън, двайсет и две годишният им пилот, трепнал.

Това му била едва втората операция като пилот на „Д като дракон“ — предишният им си бил изкълчил врата при едно приземяване без колесници — и се чувствал не на място със своя опитен екипаж, някои от членовете на който, като например Тафи Джоунс, вече карали втора мисия и най-вероятно били способни да управляват самолета много по-добре от самия него. Все не схващал шегите им и изпитвал странен срам от образованието си в частно училище и превзето отчетливите гласни. Единствено добрият прицелчик се отнасял с него като с равен.

Насама членовете на екипажа повече се тревожели за летателните умения на новия пилот, а не за социалния му произход. Той бил „абсолютно безполезен в облак“, както обобщил Уоли Уитън — факт, който установили опитно над Холандия по време на първия си полет с него, когато се наложило Тафи да поеме управлението, докато се клатушкали и подскачали в огромен кълбест буреносен облак, при което горкото им дете пилот, което все още се бръснело веднъж седмично, почервенияло от срам.

Когато Уоли Уитън отправил тази весела ксенофобска забележка, никой не добавил, че само седмица по-рано били дори още по-чужди, преди сержант Рей Смит, техният австралиеца, картечар на средната горна бойница — спокоен, циничен човек, да бъде отнесен от картечен огън с един Vф-109. Заместникът му Морис Дайти, шофьор на фургон от Кайли, треперел от притеснение като малко мишле. Усещали как нервността му полазва и се разпростира по корпуса като мъгла.

— Е, свършил ни е късметът — бил заявил Мак нещастно, докато изкарвали надупчения сержант Смит от позицията му, тъй като Мак, Едмънд и австралиеца били осъществили вече единайсет полета заедно и това била една от причините Едмънд да отказва да напусне тази мешавица и да се прехвърли към Канадските кралски въздушни сили.

— Вече живеем втори живот, Ед — измърморил Мак зад него, докато правели предварителните проверки, а Едмънд му отвърнал

весело да върви по дяволите.

— Как беше онази сестричка, Ед? — обадил се неочаквано Тафи по интеркома, Уоли Уитън го напсувал обилно да се маха от интеркома, а Едмънд се усмихнал на себе си над равното, осветено от луната море, защото „онази сестричка“ била много добре.

Дорийн О'Дохърти — сладка като мед, с онези големи кафяви очи, които напомняли на Ед на крава, с къдрава кестенява коса и изкълчен ирландски акцент. Половината време не разбирал и дума от онова, което му казвала, но тя била мила и дашна, излязла с него от „Бетис Бар“ и тръгнала към черната неосветена река, по-черна и от Северно море, където на вкус се оказала като шоколад, на пипане като течен карамел, и прошепнала: *О, Еди, прекрасен си, наистина...*

— Винт дясно на борд, давай, давай, давай! — изкрещял един глас — гласът на Мак — през интеркома и тежкият халифакс моментално се снижил с триста стъпки в тъмнината, превъртял се и се снижил пак, след което ускорил нагоре по левия борд, а от своята позиция от птичи поглед.

Едмънд забелязал струя трасиращ огън да пада в нищото. Няколко секунди всички мълчали, после гласът на Мак рекъл вече спокойно: „Май му се измъкнахме“, а Морис Дайти започнал да пелтечи неразбираемо, докато накрая всички не му креснали да се „стегне“.

Твърдата гъстота на холандския бряг се показала под тях и нямали възможност да се отпуснат след срещата си с месершмита, защото сега трябвало да си отварят очите на четири за бреговата отбрана. Всичко наоколо си останало тъмно и притихнало, а четиримоторният самолет продължил да бръмчи като абсурдно голямо насекомо. Макар че още четиристотин други самолета участвали в тази мисия за бомбардиране на „Крупс“ в Есен, „Д като дракон“ бил сякаш единственият самолет в осеяното със звезди небе. Тогава, като от нищото, изведнъж ги уцелила ослепителна бяла светлина и един огромен лъч от прожектор се протегнал и се вкопчил в тях.

Заслепен, Едмънд се измъкнал от носа и се прехвърлил зад Тафи и Джон Патерсън. Едно-единствено нещо било по-лошо от това да попаднеш на пътя на лъча и то било да си легнал по корем и главата ти да е в центъра му. Лъчовете се умножили — отгоре в бойницата си Мак ги изброявал като високоговорител на гара:

— Трийсет, трийсет и пет, трийсет и девет, Господи, четирийсет и две, още пет, Исусе Христе!

А гласът на по принцип вежливия Лен Тофт ревял:

— Спусни се под него, Исусе, спусни се под него, идиот такъв!

После се чул друг, по-слаб звук от някой, който повръщал в противогаза си и който Едмънд бил сигурен, че е Морис Дайти. Едмънд погледнал зад себе си и видял на неестествената светлина на прожекторите лицата на Лен Тофт и Уоли Уитън, замръзнали като дребни примамки. Джонти Патерсън изведнъж се съвзел, смръщил очи срещу светлината и започнал маневри за измъкване съгласно протокола — плъзгане дясно на борд и издигане, плъзгане ляво на борд, снижаване, снижаване, издигане — повече снижаване, отколкото издигане, за да се поддържа скоростта — в отчаян опит да намери частица от небето, в която противовъздушната артилерия не може да ги намери, защото през цялото време тя ги обстрелвала, дуф, цууу, дуф, цууу, и от време на време се чувало силно тупване по фюзелажа — после изведнъж, като по чудо, се озовали извън смъртоносната светлина и под прикритието на нощта.

Едмънд погледнал Джонти Патерсън и видял как наднича през предното стъкло с кокалчета, побелели от стискане на лоста, и малки капчици пот по побелялото лице.

— Добра работа, капитане — обадил се нечий глас през интеркома, прекалено писклив, че да се разпознае.

Завеската на Уоли Уитън се размърдала, когато Едмънд пропълзъл към опашката.

— Дай по едно кафе, Ед — рекъл той уморено.

Едмънд сипал кафе и за двамата, Уоли глътнал един бензедрин, а самият той изял един сандвич с осолено говеждо, след което заел легналата си позиция под носа на самолета. Искал да си представи дома, фермата в Саскечуан. След като завършил английска литература в университета в Торонто, възнамерявал да остане в града, да преподава или да си намери някаква работа във вестник, но тогава избухнала войната и сега му се струвало смешно, защото бил готов мигом да продаде душата си на дявола само за да се прибере у дома, да се прибере и да си живее тихо и кротко, да работи във фермата на брат си Нат, да се ожени и отгледа деца. Ако доживееел да си намери съпруга, искал да е като майка му — силна, смела и красива — не че

имало кой знае каква вероятност да се ожени; бил почти сигурен, че Мак е прав, че късметът им е свършил. Опитал се да си представи как води момиче като Дорийн О'Дохърти у дома — или пък някоя от английските си братовчедки. Каква би била Бънти, ако я заведе в Канада сред прериите, които се простирали по-безкрайни и от Северно море?

Едмънд наместил мерника за бомби.

— Приближаваме целта — съобщил гласът на Уоли Уитън в ухото му.

Лека противовъздушна картечница стреляла напосоки червени, оранжеви и жълти ивици, като в морски курорт. Прожектори раздирали небето и Едмънд виждал, че един самолет, може би стърлинг, е попаднал в клопката от лъчи. Стърлингът не можел да избяга от своя мъчител и само няколко секунди по-късно се взривил на ярка червена огнена топка, която избледняла до розово, а после изчезнала напълно.

Напред се простирало цяло море от противовъздушна артилерия, трасиращ огън *изсвистял* покрай „Д като дракон“, а Тафи Джоунс рекъл:

— Трябва ти още височина, капитане — макар че нищо нямало да ги опази от по-тежката артилерия, когато стигнели до нея.

Едмънд виждал светлините от маркираните долу цели и няколко горящи запалителни бомби, но като цяло целта била покрита с гъст дим.

— Дясно, дясно, дръж — малко надясно, поддържай, ляво, ляво — дръж... — май щяло да се наложи да заходят отново.

— Мамка му! — прошепнал някой по интеркома и в следващия миг се озовали в обсега на тежката артилерия.

Тряс, дум! Наблизо се взривил снаряд и целият самолет се повдигнал, сякаш някой го бил ударил с юмрук, а Едмънд натиснал копчето за бомбите и казал:

— Бомби долу — макар да били напълно подминали целта.

Никога преди не го бил правил. Чувал десния двигател да вибрира диво, после големият халифакс започнал да подскача във въздуха.

— Е, дотук бяхме със снимката — каза Уили Уитън саркастично, а в този момент нещо тежко се стоварило върху самолета.

— Какво, по дяволите, беше това? — изкрещял Лен Тофт и в този момент металните осколци пробиха самолета, една премина право през носа и само на сантиметри от Едмънд, след което остатъците от нея се забили в скута на бордовия механик Тафи Джоунс.

Друг снаряд се взривил близо до „Д като дракон“ и самолетът отскочил, а Едмънд бил отхвърлен напред в носа, през който влизал леденостуден въздух. Изведнъж видял през дупката земята долу и се заборичкал да се отдръпне и да се върне в пилотската кабина. Навсякъде миришело на кордит, самолетът се мятал насам-натам като играчка.

— Господи! — прошепнал нечуто той, когато видял Тафи Джоунс, който се тресял неконтролируемо, но продължавал да гледа невиждащо към предното стъкло, а в маската му бълбукали розови мехурчета; после самолетът започнал да пада бясно в мига, в който един глас рекъл:

„Помогни ми.“ За миг Едмънд помислил, че е Тафи, но после осъзнал, че това е Джонти Патерсън, на когото половината лице било отнесено от отломки от снаряд и затова говорел с ъгълчето на устата си като не много добър венстрилоквист.

— Ще донеса морфина — казал Едмънд, но Джонти Патерсън изфъфлил:

— Не, помогни ми да вдигна самолета.

Наложило се и двамата да дърпат контролния лост с всички сили, за да спрат пикирането. „Д като дракон“ вече се тресял по цялата си дължина, вибрирал и трептял точно като Тафи Джоунс. Едмънд го погледнал пак, но той вече се бил отпуснал с изцъклени очи. По интеркома чул Морис Дайти да крещи:

— Аз се махам оттук! — и в същото време гласът на Лен Тофт, който извикал:

— Сержант Уитън е мъртъв... а тук отзад има огромна шибана дупка, през която той изпадна.

Двигателят на десния борд виел злобно и Джонти прошепнал: „Изключи го“, с останалата от лицето си част. Едмънд се опитал да се свърже с Мак в опашката, но отговор не дошъл. В този миг Лен Тофт се появил зад него.

— Господи! — рекъл той, като видял тялото на Тафи Джоунс.

— Мисля, че е мъртъв — казал Едмънд. — Може ли да го махнем оттук?

— Давай първо ние да се измъкнем — отвърнал Лен Тофт и Едмънд видял, че вече си е закачил парашута.

Левият двигател вече стържел и сякаш целият самолет се опитвал да се разпадне на парчета. По интеркома се чул гласът на Мак:

— Какво, по дяволите, става?

— Къде беше? — извикал Едмънд. — Интеркомът замлъкна.

— Скачайте! — обадил се Джонти Патерсън. Държал се за централната греда и гледал право напред; обезобразеното му лице изглеждало страшно. Кръв имало и по краката му и Едмънд изведнъж осъзнал, че момчето умира, но когато посегнал да го докосне, Джонти Патерсън само изфъфлил: — Скачайте.

Гласът на Мак долетял по интеркома неестествено спокоен:

— Не мога да скоча, парашутът ми е на парчета.

— Ела отпред, Мак! — изревал Едмънд, а самолетът започнал отново да пикира.

Джонти Патерсън се борел с лоста, но Едмънд видял през рамо, че отстрани на корпуса е зейнала огромна дупка.

— Аз тръгвам — казал Лен Тофт, докато с мъка се придвижвал към аварийния люк.

Мак се насочил предпазливо към предната част на самолета.

— Левият двигател гори и има дупка колкото за цял Уелс — заявил той, а после, когато видял нарязаното лице на пилота, възкликнал: — Мамка му, капитане, какво е станало с теб?

— Скачайте! — повторил Джонти Патерсън.

— Ами ти, капитане? — попитал Едмънд, вече закопчавайки парашута си.

— Не мога да си движа краката — скачайте вече, да му се не видяло... — измънкал Джонти Патерсън и за пръв път им се сторил изведнъж пораснал.

— Няма да те оставим — наложило се да изкрещи Едмънд, за да надвика оглушителния шум в самолета.

— Хайде! — викнал Мак, който се придвижвал към аварийния люк. — На него ще се падне посмъртният медал; ние можем да скочим с един парашут, и преди са го правили.

Самолетът вече падал право надолу и жълти пламъци влизали и вътре. Налагало се да се борят с центробежната сила, която се опитвала да ги залепи о търбуха на „Д като дракон“. Повдигнали се до кръста през люка и вятърът мигом ги ударил с такава сила, че дъхът им секнал. Едмънд не вярвал, че ще успеят да излязат, а дори и да успеели, не вярвал, че ще могат да се оттласнат достатъчно далече от самолета. Стига вятърът да позволявал да погледне към кърмата, нямало да намери утеха — там се намирал Лен Тофт, по-точно остатъците от него, оплетени в парашута и увити около опасната част. Не отразили и факта, че сега самолетът горял и по дължината на крилата, нито пък видели увисналите на парчета елерони на десния борд. Разбрали обаче, когато левият двигател изведнъж се откъснал от крилото, защото обреченият самолет се наклонил на една страна и изстрелял Едмънд и Мак Макендрик в пространството.

Падали прегърнати с лице един към друг като сиамски близнаци, а докато се плъзгали по горящото ляво крило, ръката на Едмънд закачила остро парче метал, което я разкъсало. Земята се приближавала с невероятна скорост. Дебелият сняг по полето и ярката луна осветявали всичко като през деня. Изпаднал в паника, Едмънд задърпал шнура на парашута със здравата си ръка, но това означавало, че вече не държи Мак до тялото си, и когато отвореният купол ги дръпнал рязко, ръцете на Мак се отделили от врата на Едмънд и той се отдалечил безшумно към земята с разперени като морска звезда крайници.

Едмънд се спуснал плавно, главата му била замаяна, бил почти в еуфория, усетил, че рецитира поезия замечтано. *На теб изцяло аз принадлежа по силата на правото ти, Боже, чрез теб живях, на смъртното си ложе аз заемът от кръв ще издължа.*^[11] Замръзналите поля долу били покрити със синьо от лунната светлина. Едмънд успял само да си помисли колко е красив светът, преди да се сблъска с върхарите на горичка натежали от сняг ели и да се приземи в дълбока студена преспа.

* * *

Имал чувството, че часове наред е спал под ледения си бял юрган, но всъщност бил загубил съзнание само за няколко секунди. Отворил очи и видял две момчета и един старец над себе си. Старецът държал насочена срещу главата на Едмънд пушка, а момчетата тояги. Едмънд затворил очи и зачакал изстрела, но в следващия момент вече го носели, завит като какавида в копринения парашут. Старецът през цялото време говорел на немски и Едмънд съжалил, че не разбира какво казва. Болка не чувствал; повечето си кръв бил загубил през разкъсаната ръка и бил в състояние единствено да мисли колко му е спокойно и да се чуди защо не чува никакъв шум от горящия отгоре като огромен феникс самолет. „Д като дракон“ ударил земята две ниви по-нататък с оглушителен гръм и трясък, но Едмънд не го чул; гледал нощното небе над себе си, простряно като звездна карта. После постепенно по небето се разлял мрак, някой навил картата.

Дорийн О'Дохърти разбрала за смъртта на сержант Еди Донър едва след месец и половина, когато се опитала да му изпрати съобщение по командира на базата. Вечерта Дорийн плакала, докато заспи. Командирът бил много мил по телефона и казал, че са загубили екипажа (макар че Морис Дайти всъщност бил заловен и остатъка от войната прекарал във военнопленнически лагер; сега е пенсиониран и прекарва много време в зеленчуковата си градина), и за миг почувствала порив да сподели с него, но в крайна сметка какво можел да стори той? С Едмънд Дорийн била прекарала само две нощи и не си спомняла съвсем как изглежда, освен нещата, които и всички останали помнели — русите къдрици и сините очи. Помнела обаче колко силен ѝ се струвал, когато я прегръщал, помнела аромата на нежната му кожа, странен примес от карболова киселина, тютюн и трева, и наистина ѝ се струвало безкрайно ужасно някой толкова изпълнен с живот сега да е мъртъв и дори още по-ужасно, тя да носи неговото дете, тъй че плакала още повече, защото ѝ било безкрайно жал за самата нея. Когато бебето се родило, Дорийн О'Дохърти го дала за осиновяване и се преместила в Лийдс, където се омъжила за един общински работник на име Редж Колиър и разбрала, че не може да има повече деца. Когато жената от агенцията за осиновяване дошла в дома в Йорк да вземе детето на Дорийн, тя се утешавала с мисълта, че така

ще е най-добре за него, а тя ще може да си роди други, с които да запълни зейналата в душата ѝ дупка; после се сбогувала с малката си дъщеричка. Жената от агенцията се усмихнала, поела детето от ръцете на Дорийн и рекла:

— Какво малко ангелче!

---

[1] Има се предвид масовата бомбардировка на града между 13 и 15 февруари 1945 г. от съюзническите сили, която някои учени смятат за неоправдана от военностратегическа гледна точка. — Б.пр. ↑

[2] Old MacDonald Had a Farm — популярна детска песен (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Scott — шотландец, игра на думи (англ.). — Б.пр. ↑

[4] Nobody Knows the Trouble You've Seen — известна песен на Луис Армстронг (англ.). — Б.пр. ↑

[5] My Bonny Lies Over the Ocean; Home Sweet Home — популярни песни (англ.). — Б.пр. ↑

[6] Cluedo — популярна настолна детективска игра, при която участниците се движат по дъската и събират улики (от англ. clue — следа), за да разберат кой е убиецът. — Б.пр. ↑

[7] Игра на думи. Песента *Donald Wher's Your Troosers?* е хумористична песен за шотландец, който носел килт вместо панталони. Автор и изпълнител на песента е Анди Стюарт, който написва текста за десет минути, докато седял със свалени панталони в тоалетната на звукозаписното студио. — Б.пр. ↑

[8] Героиня от романа на Хенри Джеймс „Примката на призрака“ (на английски — *The Turn of the Screw*). — Б.пр. ↑

[9] Aire and Angels — едно от поредицата метафизични стихотворения на английския поет Джон Дън (1572–1631) (англ.). — Б.пр. ↑

[10] Canuck — подигравателно название на френските канадци (англ.). — Б.пр. ↑

[11] Из „Свещени сонети: Размисли за Бога“. Превод Кристина Димитрова. — Във: Джон Дън. Анаграмата. С.; Обсидиан, 1999. — Б.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА
1966 ГОДИНА

СВАТЪБЕНИ КАМБАНИ

Хоп! Бънти се е превърнала в торбалана. Толкова много красиви хартиени торби носи, че не вижда къде върви и почти пада през вратата на магазина, като размества част от витрината с батерии за слухови апарати, след което се пльосва с доволна въздишка върху най-близката инвалидна количка и си изритва обувките.

— Убийствено е! — информира ни тя.

Убийствено ще стане, когато Джордж разбере колко пари е похарчила.

— Какво, за бога, толкова сте накупили? — пита той, изважда една шапка и я тропосва на главата ѝ. Шапката е от граховозелена коприна и прилича на барабан. Джордж гледа шапката барабан потресено. — Това защо сте го купили?

— Не ти ли харесва? — извърта глава тя, точно както папагала едно време. Тонът ѝ подсказва, че грам не я интересува дали на Джордж му харесва, или не. Бърка и изважда чифт обувки от нищото. — Прекрасни са, нали?

Те са болезнено тесни, с дълъг тънък ток и в същия зелен нюанс като шапката. От пръв поглед си личи, че ще бъдат обути само веднъж и толкова. Набутва крак в новата обувка с решителността на грозна Пепеляшкина сестра.

— Може да си подкастриш пръстите — предлагам услужливо.

Броят на все още недокоснатите торби в краката на Бънти подсказва, че вероятно е пазарувала облекло и за частите от тялото си между крайните точки с шапка и обувки. Бори се с една особено голяма торба с надпис „Лийк и Торп“...

— И... — заявява тя като асистент на фокусник — та-да!

При което изважда комбинация от рокля и палто от тежка изкуствена тафта в леко по-тъмен нюанс на супено граховозелено.

— Защо? — пита Джордж с болка в очите.

— За сватбата, естествено — налага си Бънти роклята, както си седи като инвалид. Обръща се към мен: — Какво мислиш?

Въздишам и поклащам глава със завист и копнеж:

— Прекрасна е. (Избрани откъси от бележника на Руби Ленъкс, втори срок, 1966 г. — *Руби притежава истински актьорски талант... Руби изигра главната роля в училищната пиеса.*)

— Сватбата? — съвсем се обърква Джордж. — Чия сватба?

— На Тед, естествено, на Тед и Сандра.

— Тед?

— Да, Тед. Брат ми — добавя услужливо тя, а той продължава да я гледа неразбиращо. — Тед и Сандра. Сватбата им е в събота... не ми казвай, че си забравил.

— Тази събота ли? — изпада в лек апоплектичен пристъп Джордж. — Ама... — изпелтечва той и прави фаталната грешка — не може да се женят тази събота... тогава е финалът на световното!

— Е, и? — изрича Бънти, като добавя към тези две миниатюрни срички тежък смесен товар от презрение, безразличие и умишлено неразбиране, да не говорим и за двайсетте години съпругеска антипатия. Дори говорещ мандарински китаец би се сплескал от тънкостите на Бънтината интонация.

Джордж е зашеметен.

— Е, и? — повтаря той и я гледа, сякаш току-що са ѝ поникнали рога.

— *Е, и ли?*

Така може да продължи до безкрай. Аз се покашлям учтиво.

— Хъ-хъм.

— Кашлица ли си хванала? — пита обвинително Бънти.

— Не, просто трябва да се връщам в училище...

Понеделник на обяд е и Джанис Потър ме е убедила да се запиша с нея (от училище можем да излизаме само по двойки, като се предполага да сме буквално залепени една за друга, в случай че бъдем изнасилени, ограбени или се изгубим), за да може да отиде в градината на музея да пуши и да се натиска с гаджето си. Така зарязана пред портата, аз се озовавам в магазина.

Изведнъж Бънти пуска торбите и скача от инвалидната си количка като чудото от Лурд и ми виква:

— Наглеждай магазина!

Погва злочестия Джордж да ѝ помогне да „изберат“ (т.е. той да плати) сватбен подарък за Тед и Сандра.

Тъй че ето ме тук, изоставена да наглеждам магазина — понякога имам чувството, че съм Бънти, меко казано, тревожна мисъл. Като майка си ли ще стана? Красива ли ще съм? Богата ли ще съм? На четиринайсет съм и вече ми е „дошло до гуша“. Бънти беше почти на двойно повече години, когато започна да го казва. Сега съм само дете с всичките предимства (пари, дрехи, плочи) и всичките недостатъци (самота, изолация, страдание). Само аз съм им останала, самотен рубин, нещо като химическа утайка от всичките им деца. На Бънти все още ѝ се налага да изреди всичките имена, преди да се сети за моето — „Патриша, Джилиан, П... Руби, ти коя беше?“ За щастие, сега знам, че всички майки правят така веднага щом родят повече от едно дете — госпожа Горман, майката на Катлийн, например трябва да изрецитира изумителен детски списък — *Били-Майкъл-Дорийн-Патрик-Франсис-Джо* — докато стигне до „Катлийн или както там ти беше името“.

Понеже е понеделник, клиентите са малко, така че си запълвам времето да замествам Бънти в една от основните ѝ функции — увиване на дурекси. Позиционирам се до огромното руло амбалажна хартия, заковано за стената зад тезгяха, и търпеливо дърпам и късам, дърпам и късам, докато натрупам хубава купчина големи кафяви парчета. После вземам „Сестринска стоманена хирургическата ножица — най-добро качество“, вързана със синджир за тезгяха, и се залавям да режа големите квадрати на по-малки, като в особено малоумна демонстрация по програмата „Блу Питър“. Приключвам с това и вадя нова кутия тензух от склада отзад (който някога беше трапезарията) и завивам отделните опаковки по три, сгъвам и залепвам прилежно с тиксо всички краища на кафявите пликосе. Сега дурексите може да се подават — бързо и дискретно — като подаръци („Ето един, който направих по-рано“) на нашите скъпи клиенти. Не от мен, разбира се, ни един пакет не успявам да продам, докато наглеждам магазина; изглежда, хората не горят от желание да си купуват гумички („Семейното планиране носи щастие“) от четиринайсетгодишно дете и когато се втурнат в магазина с пригответената сума и видят мен, очите им се преместват върху най-близката дреболия, след което се изнизват недоволни, стиснали в ръка пакет цитопласт или нокторезачка, така че може да се каже, че съм в известна степен лично отговорна за купища непланирани семейства.

Вече съм опаковала цяла лъскава кутия дурекси, а те още не са се върнали. Колко време е нужно да се избере един подарък? Може пък да са избягали. Отпускам се неутешима в една електрическа инвалидна количка, бутам лостчето на позиция „бавно напред“ и се возя из магазина, като се преструвам, че съм далек^[1]: *Аз съм далек, аз съм далек*. За далекско оръжие използвам крак от манекен, който демонстрира двустранно разтегаем ластичен чорап „Иластанет“, и изтребвам стелаж с мъжки подлоги, един рафт „Долс Фланел“ и два миниатюрни бакелитови торса, един мъжки и един женски, които стоят извърнати в другия край на магазина — по древногръцки безмълвно трагични — и си показват един на друг ластичните колани.

Докато връщам подлогите в изходна позиция — наредени една върху друга като циркови акробати („И сега фантастичните, безстрашни, единствени в света Подлоги!“), си мисля колко ми липсват животинките. Най-малкото те не предизвикват такъв срам. Не става дума само за контрацептивите — дурексите, тайнствените гелове и пяна, също и „шапчиците“ — почти всичко, което предлагаме, има висок „кикот“ фактор. Стъклените шкафове са отрупани с бандажи и пелени за изпускане; има цял рафт с гръдни протези като малки конусовидни торбички пясък, друг — с бандажи за херния като за кон; следват торбички за колостомия и специалната оферта на месеца за гумирани чаршафи, дебели червени неща, които Джордж изрязва от тежък топ, който мирише като автомобилна гума. Можеше да се замислят малко за ефекта на всичко това върху социалния ми живот. („Та какво точно продават родителите ти, Руби?“)

Липсва ми дори папагалът. Трудно е за вярване, че това е същият магазин отпреди пожара. Често се качвам горе в празните стаи, където някога живеехме, и се опитвам да извикам миналото. Мястото над магазина се е поддало на бърза разруха — така и не е било истински ремонтирано след пожара. Бяла боя се издува от тавана, където някога спеше Патриша, а стаята, която делях с Джилиан, мирише странно на нещо разлагащо се, като на скрит зад ламперията умрял плъх. Имам чувството, че над магазина е било само фокус с летви и мазилка — но понякога, ако застава на стълбището и си затворя очите, чувам гласовете на домашните призраци, разнасяни насам-натам от течението. Дали им липсваме?

Понякога ми се струва, че чувам папагала — призрачен крясък, който отеква из магазина. Друг път сякаш го чувам в слушалката на телефона чак в Ейкъм. Телефонни обаждания получаваме не само от призрочни папагали, ами и от някой никой, ням фантом, който се явява под формата на пукащо статично електричество по жицата. Ако се случи Джордж да вдигне при такова обаждане, поглежда за няколко секунди в слушалката, сякаш лично тя е отговорна, след което я тряска обратно в гнездото и се отдалечава отворен. Бънти е малко по-настоятелна, опитва се да предизвика отговор с повтаряне на обичайната фраза за вдигане на телефона: „Ало, тук дом Ленъкс, Бънти Ленъкс на телефона, мога ли да ви помогна?“, с което спокойно може да откаже всички, освен най-настоятелните, а бедният ни призрак далеч не е толкова издръжлив.

— Пак господин Никой — казва Бънти, все едно говори за свой приятел.

Когато вдигна аз обаче, стоя най-дълго, чакам и се надявам на някакво послание. Убедена съм, че от другата страна е Патриша — повече от година не сме я чували и сигурно скоро ще се обади.

— Патриша? Патриша? — шепна настоятелно в слушалката, но дори и да е тя, не отговаря.

Сестра ти казва да не се тревожиш, би свършило работа (вж. *Бележка 10*). Бънти май все още очаква Патриша да се върне, защото не е пипвала стаята ѝ, а и предвид, че Патриша не беше от най-подредените и в стаята ѝ вечно се въргаляха мръсни дрехи и трохи, там в момента напомня на разрухата в дома на Дикенсовата мис Хавишъм и мястото вероятно скоро ще се превърне отново в първична супа.

Може изобщо да не е Патриша, а Джилиан, която броди из ничията земя и се опитва да се обади у дома. Ама духовете могат ли да се обаждат по телефона? В отвъдното има ли телефонни кабинки? Там трябва ли ти монета, или може за сметка на адресата? Да не би да е някой друг? Току-виж на сватбата успя да приклепя Дейзи и Роуз и получа някои задоволителни отговори на тези въпроси.

— Магазин! — казва като по задължение Джордж.

— Готово! — казва Бънти, доволна от себе си, и вади от една кутия китайска статуетка — жена с кринолин. — Казва се „Дамата с кринолина“ — върти я в ръце Бънти, за да разгледа порцелановите волани.

— Прилича на поставка за тоалетна хартия — изсумтява Джордж.

— Типично за теб — прибира обидената дама с кринолина обратно в кутията Бънти. — Освен това трябва да си вземеш нова вратовръзка за сватбата, даже най-добре ела с мен да си избереш още сега.

— Не! — изревавам аз и нахлузвам набързо сакото и нахлупвам баретата. — Трябва да се връщам в училище. Звънецът за следобедните часове сигурно вече е бил.

(Пак закъсняваме, а, Руби?)

Джордж ме поглежда.

— Ти ще идваш ли на тази сватба? — пита ме изведнъж.

— О, за бога! — повдига вежди побесняла Бънти. — Та тя е шаферка!

— Ти? — пита невярващо той.

— Аз — потвърждавам и свивам безпомощно рамене.

Не се засягам от това съмнение, аз самата съм по-изумена и от него.

* * *

Не просто шаферка, ами главна шаферка, която да ръководи диво стадо миниатюрни шаферчици. Всичките са от страната на Сандра, но сватбеният етикет повелява на опашката да има и представител от семейството на Тед. Когато опира да се избира от мъжката линия обаче, Сандра е обзета от съмнения — всички потенциални шаферки от страната на младоженеца са или трупове, или бегълки, или спиритуалисти — все роли, реши съвсем правилно Сандра, неподходящи за ръсене на розови листенца в краката ѝ (макар че за голямо наше разочарование, изобщо не се стига до ръсене). Без съмнение, аз на нейно място (на високи бели копринени обувки номер трийсет и девет) също щях да имам известни притеснения при мисълта Дейзи и Роуз да ми пазят булчинския гръб. По подразбиране аз съм резервният вариант — трябваше да се поразгърси отвъд кръвните роднини и да прегледа избора от такива по сватовство — Луси-Вида например би била прекрасна шаферка. Братовчедка ни междуременно

се е преобразила от грозно патенце в необикновен лебед с минипола, грим като на мис Туиги и прическа ала Санди Шоу. Белите ѝ чорапи обгръщат добре оформените ѝ слаби крака, прекалено дълги за консервативната пейка на методистката църква, в която са затворени. Все по-често от чист дискомфорт ѝ се налага да ги отпусне и протегне, а когато пак ги кръстоса, увити един около друг като двупластова вълна, пасторът обърква венчалните слова и изцъкля поглед.

Методисткият параклис на „Сейнт Сейвиъргейт“ е огромен и приличен на пещера — нещо като кръстоска между масонски храм и общинска баня. Изглежда, от страната на Сандра всички са методисти, а сред „нашата“ се разнася тревожен слух (вече почти сме изровили бойната томахава), че това ще се окаже „тържество на въздържанието“. Сватбената церемония сякаш няма край и ако не беше катакомбеният студ и непослушното ми инфантилно люпило, спокойно бих могла да заспя права, още повече че наместо закуска нагълтах две от Бънтините успокоителни, преди да се наконтя. Дребните шаферки се ръчкат, кикотят и препират, изпускат си букетчетата, прозяват се и въздишат, но само да ги погледна строго, и застиват в пози на неизразима добрина. Все едно играем на замръзванка и само чакам някое да се доближи, за да го ударя по главата с тежкия булчински букет безароматни рози, който съм приготвила. В прекалено черно жлъчно юношеско настроение съм, че да се разправам с малки деца, и ако знаех, че това ми влиза в задълженията (за пръв път съм на сватба), щях да окажа още по-силна съпротива, когато Бънти ме умоляваше да приема мисията.

Отдалече булката и младоженецът изумително много приличат на малките фигурки върху сватбената торта. Булката е в бяло и е надеждно докладвана (от Тед) за девица. Всъщност именно крайната сексуална незадоволеност на чичо ми е причината да предприеме стъпка по този брачен *cul-de-sac*. Отлага женитбата до последно — от първата му среща със Сандра в кино „Одеон“ до днешното randevu пред олтара са изминали осем години. Когато най-сетне се принуди да насрочи дата за събитието с помощта на трогателно романтичен ултиматум от страна на Сандра (Ако не насрочиш дата, на „Коуни стрийт“ ще ти изпият мозъка), Тед избра възможно най-отдалечената в бъдещето дата. Откъде е можел да знае не само че на 30 юли 1966 година ще се падне финалът на световното, ами и че Англия ще стигне

до него, а и отгоре на всичко, че ще играем срещу най-заклетия враг на фамилията — швабите!

Шаферките сме облечени в бледопрасковена изкуствена коприна и с тези рокли, подобни на булчинската — големи, кръгли, бухнали рокли с големи, кръгли, бухнали ръкави — сме точно като дами с кринолини. Сатенените ни обувчици са обагрени в тон с роклите, както и букетчетата карамфили, а главите ни са закичени с изкуствени кремави рози върху стегнати като менгеме диадемки.

Прикривам прозявка след прозявка, но, за съжаление, няма как да заглуша дълбокото издайническо къркорене, което стомахът ми от време на време издава — неизменно водещо след себе си изблик на папагалски крясъци и кикотене откъм люпилото дребни шаферки.

Пасторът пита дали има някой против този брачен съюз, и всички поглеждат Тед, сякаш е най-вероятно той да протестира, но той се държи мъжки и церемонията продължава, нарушавана единствено от едва доловимото запъване от страна на пастора, когато Луси-Вида се опитва да си придърпа полата малко, колкото да си скрие чатала.

Първата ми сватба върви към разочароваща. На моята няма да има изкуствен сатен с цвят на праскова. Ще се омъжа в много стара църква — в Йорк такива с лопата да ги ринеш, разбира се — може би във „Вси светии“ на „Пейвмънт“, с прекрасния полилей, или в „Сейнт Хелън“ — нашата собствена магазинерска църква! Ще мирише на плесен и старо дърво, каменните орнаменти ще са като белгийска дантела, а витражите — грейнали като малки бижута. Църквата ще е осветена от редица високи бели свещи, а всички пейки и странични параклиси ще са украсени с гардении, ивици тъмнозелен бръшлян и снежнобели лилии като ангелски тръби. Роклята ми от стара дантела ще се спуска като снежна лавина и ще бъде украсена с гирлянди от розови пъпки, сякаш малките птички, помогнали на Пепеляшка за бала, са летели ли, летели около мен и са рязали, шили и вталявали безкрай. През цялото време ще бият камбани, а аз ще се намирам в светлината на един-единствен прожектор. Паството ще се къпе в листенца от рози, а всички мъже ще бъдат с елегантни ежедневни костюми. (Тед дори не си е купил нов за случая.) И никакви шаферки.

Една от дребните найлонови шаферки ми е застъпила обувката на петата със сатененото си краче, а друга си бърка в носа и бърше

изваденото сиво слузесто съдържимо в роклята си. Изсъсквам им да престанат, а те ми се плезят. Няма ли край?

Най-сетне двойката младоженци се скриват във вестиария, някой засвирва Бах — много лошо — на изпосталял орган, а разединеното паство — на негови и нейни — се впуска в трескав шепот по въпроса как им се струва дотук. Накрая измучава триумфалният „Сватбен марш“, ние се понасяме по пътеката, а всички ни се хилят като идиоти — не толкова от радост, колкото от облекчение.

— Да му се не знае, мехурът ми ще се пръсне! — казва леля Илайза по-скоро на себе си точно като минавам покрай нея, докато извънземната двойка близначки с имена на цветя се извърта механично на пейката си, та да може да проследи с поглед отказалата да се възползва от услугите им булка, а леля Гладис си отдъхва едва чуто:

— Е, поне никой не се спъна.

Снимките на стълбите пред църквата траят сякаш по-дълго и от самата церемония и едва когато пристигат следващите сватбари и двата чифта гости се пръсват и смесват, се прави някакъв опит да се премине към същинското тържество и разрешават на повехналите шаферки да клюмнат в паркирания на улицата огромен черен „Остин Принсес“, овързан с бели панделки. Аз се цупя грозно отзад в колата — чувствам се като Алиса, когато расте, като огромно несъразмерно момиче сред множество други дребнички. Тъкмо съм се унесла в накъсана неспокойна дрямка, когато спираме пред хотела и ни изтумбват от колата. „Тържеството“ не е за въздържатели и барът на Фулфърдския хотел мигом се изпълва с хора, сякаш току-що сме прекосили не центъра на Йорк, ами Сахара.

Моите подопечни се пръсват в четирите посоки на света и биват обсипвани с прегръдки и целувки, задето са толкова красиви, очарователни, сладки, прекрасни и прочее. Аз никъде не намирам Джордж и Бънти, но накрая зървам Джордж в другия край на залата да си говори със закръглена жена, облечена в ослепителен лазурносин ансамбъл под огромно сламено сомбреро в бяло и червено. След по-обстоен оглед става ясно, че това е леля Илайза — с омазана с червило чаша в едната ръка и неподарен подарък в другата. Тя ме прегръща бурно, залепва звучни целувки по двете ми бузи и обявява, че изглеждам прекрасно. Понечвам да я поздравя, задето се е облякла в толкова патриотични цветове на този важен за цялата нация ден, но тя

ми връчва подаръка и ми нарежда да отида да го „бутна в купчината — нищо и никакви подложки за маса“, като „попътно“ ѝ донеса чиния с нещо от бюфета.

Бюфетът, който заема два дълги тезгяха покрай стените в една съседна стая, очевидно е в разрез с обичайната за Сандрината рода традиция да се седи на маса. Знам това, защото дамската част от гостите от страната на булката — предимно издокарани в пастелна тревира — е там в пълен състав, разхождат се напред-назад пред масите и обсъждат бюфета и неговото новаторско значение. Издават странни звуци, като от развяна от силен вятър житна нива, *ссст-ссст*, *шшиш* — *шшиш*, *фсс-фсс*, и държат дамските чанти високо под гръдта си като в пантомима.

— Не може да се мери с истинско тържество на маса — казва една, посрещната от ромолящо утвърдително ехо.

— Помниш ли сватбата на нашата Линда — говеждото печено и многото гарнитурни?

— И супа от волска опашка — напомня ѝ друга и изминават още малко разстояние, като сочат постните резени шунка („Можеха поне да сложат истинска йоркска шунка“), бледите сандвичи с яйце („Повече майонеза, отколкото яйца“) и гледат подозрително двете сервитьорки, наети да сипват по малко от всичко това. Забелязват ме с подаръка в ръка и ми се усмихват окуражително.

— Подаръците са ей там, миличка — казва едната и сочи друга маса, отрупана с по два тостера от един вид и по три огнеупорни сервиза „Пирекс“; за щастие, подложки за маса не се виждат.

Пълня от бюфета една чиния за леля Илайза; от всичките ми познати тя е най-непретенциозната, особено когато става дума за храна, тъй че слагам от всичко наред, освен от трайфъла, който е девствен и неопетнен като самата булка под стотиците хиляди пластове, вече стопени и протекли в една обща дъга.

Връщам се при леля Илайза и баща ми, които вече са поне с три двойни джина напред, а все още нийде не се виждат съответните им половинки — чичо Бил и Бънти. Как точно леля Илайза смята да държи едновременно чиния, чаша, цигара и баща ми, е трудно да се каже, тъй че аз поемам ролята на немия ѝ виночерпец и ѝ държа чинията, която тя напада със завидно удоволствие.

— Странни хора са тези от Сандрината рода — казва тя и кима по посока на най-близкия облечен в тревира гост, като същевременно отхапва една сладка от бутертесто, която моментално започва да се разпада във всички посоки. — Всичките изглеждат все едно са глътнали бастуни — добавя развеселено, без да съзнава, че майката на булката, здрава жена на име Беатрис — през половината време член на женската организация „Сороптимист“, през другата — сумистка, е достатъчно близо, за да я чуе.

Джордж забелязва приближаващото се туловище и полага видимо усилие да се стегне.

— Хей, хей! — прави трагичен опит за дипломация той. — Ето я и сватята.

Джордж е измъкнат от тази ситуация от Тед, който му дава трескави знаци от вратата. Аз прибирам парченца бутертесто от пода, после се извинявам и се изнизвам. Стомахът ми издава тревожни звуци, така че тръгвам пак към бюфета. Тъкмо се чудя къде са изчезнали всички сватбари от мъжки пол — почти не се виждат мъже, а със сигурност междувременно не е избухвала нова световна война — когато попадам на разплаканата Луси-Вида, по чиито бузи се стича значителна част от черния грим от очите ѝ. Подсмърча шумно и бърше лице с рошавата лилава боа на врата си.

— От „Биба“ е — въздъхва драматично тя.

— Май носна кърпа ще свърши по-добра работа — предлагам аз и я извеждам от оживения център на стаята към редица въртящи се столове зад масата, на която се намира сватбената торта.

Освен нея там са булчинският букет и букетчетата на шаферките, както и най-различни талисмани за късмет под формата на черни котки, сребърни подкови и китки див пирен. Сватбената торта на Сандра е проста двуетажна могилка, но моята ще се извисява като пететажен изваян и оформен от сняг Монблан и рози от „Терис“.

На бала в централната зала седим като препарирани и си споделяме разни тайни, докато гледаме как другите гости парадират и парират. Тайната на Луси-Вида, е меко казано, притеснителна.

— Просто съм надула корема, дечко — изтърсва тя, впила невиждащ поглед в сватбената торта, която ми се издига в очите не на височина, ами откъм символично значение, тъй като от останалата част на разказа става ясно, че за Луси-Вида няма да има замазване с

бадемов крем и твърда захаросана украса. — М'бил женен, разбирате ли? — казва тя, а размазаните ѝ очи говорят за преживяната страст и предателство. Въздиша тежко и се отпуска още повече на неудобния стол. Ужасно е бледа, устните ѝ са побелели като на жаден вампир. В крайна сметка е възможно наистина да е кръстена на Луси Харкър, макар че бледността ѝ може да се дължи просто на грима. Или на физиологичното ѝ състояние. Поглежда си корема и поклаща глава невярващо. — А с'га съм турила кифла във фурната! — След няколко секунди мълчалив размисъл добавя: — Татко ш'ма убие.

— Няма нищо — опитвам се да я утеша аз. — Можеше да е по-лошо. — Само че, колкото и да бърчим чела и напругаме мозъци, не се сещаме за нищо по-лошо от това. — Няма да ходиш в Клактън, нали? — питам аз, защото още помня какво стана с Патриша.

Луси-Вида ме поглежда подозрително:

— Клактън?

— Ами, в дом, да го дадеш за осиновяване, като Патриша.

Тя стиска корема си закрилнически и заявява свирепо:

— В никакъв случай! — при което аз усещам как ме жегва ревност към още нероденото потомство на Луси-Вида.

Макар че може всъщност да е от глад, малко ми се вие свят, особено когато ставам рязко да предлага на Луси-Вида нещо от бюфета. Тя побелява само при мисълта, така че се завличам нататък, нетърпелива да докопам някое хлебче, но едва успявам да заобиколя тортата, когато ми се нахвърля пагубна двойка близначки с имена на цветя.

— Е, Руби? — пита студено едната.

Този доста загадъчен въпрос увисва във въздуха между нас и набира тежест, докато аз се опитвам да измисля подходящ отговор.

— Е? — идва неубедителният резултат след малко.

Леко отмятане на косата от страна на едната разкрива луничката под брадичката и това разпознаване ми вдъхва увереност, тъй че вземам назаем Бънтината усмивка (сериозно, къде е майка ми?) и казвам весело:

— Здравей, Роуз, как си?

Тя се усмихва, а очите ѝ блясват в леден триумф.

— Всъщност, Руби, аз съм Дейзи.

— Ама ти имаш луничка — отговарям убедено. — Виждам я.

Другата близначка прави крачка към мен, повдига брадичка и ми показва същата. Ужас! Иде ми да я изчопля с нокът, един вид да проверя дали е истинска, но съм прекалено страхлива. Гледам едната, после другата и съм сериозно объркана; имам чувството, че току-що съм минала през огледалото и не мога да намеря камина, на която да се подпра.

— Харесва ли ти да си шаферка, Руби? — пита едната, онази отляво.

Звучи ми като капан, но не съм сигурна какъв точно.

— Разбира се — казва другата мазно като змия — хората те съжбяляват. Предполагам, затова са те избрали.

— Съжбяляват ме? — повтарям неразбиращо аз и примигвам в опит да осмисля тази новина.

— Толкова сестри си загубила — казва онази отдясно с драматичен всеобхватен жест.

— Да загубиш една — казва другата близначка — може да мине за небрежност...

— ... но да загубиш три — продължава първата без пауза — ... ами... малко е подозрително, не мислиш ли, Руби?

— Божичко, Руби — казва другата и подхвърля подобната си на стопен лимонов сладолед коафюра — какво си им сторила?

— Две сестри — отговарям немощно аз. — Имам само две сестри, а и Патриша не е изгубена, тя ще се върне.

— Не бъди толкова сигурна — казват двете в идеална хармония, но аз вече съм отстъпила към другия край на залата и хуквам да търся спасение.

Отвън в коридора чувам телевизор да гърми: *Бол изпълнява ъгловия удар... Хърст... възможност да отбележи* — след което дивашки рев и от телевизора, и от стаята, и... *Всички в кралската ложа се усмихват.* Отварям вратата и надничам сред гъстия облак цигарен дим и алкохолни пари и заварвам преобладаващата част от мъжете сватбари да изпълняват племенен танц на войната с името на Мартин Питърс на уста. Ще ми се да остана да гледам, но с периферното си зрение регистрирам едната близначка и се втурвам към дамската тоалетна. Където, за своя голяма изненада, откривам майка си, малко не съвсем във форма — с намачкана шапка барабан, боса и доста потресаващо пияна.

— Ти си пияна! — ахвам аз.

Тя ми хвърля замъглен поглед и понечва да каже нещо, но само изхълцва.

— Дишай! — обажда се заповеднически глас от едната кабинка, последван от звук от тоалетно казанче, а аз зачаквам заинтригувано да видя кой ще се покаже. Леля Гладис. — Дишай! — напомня отново на Бънти тя и Бънти послушно поема големи глътки въздух, с който своевременно се задавя. — Това трябва да свърши работа — додава леля Гладис и я потупва успокоително по рамото.

Само че не свършва и хълцането на Бънти се възобновява с двойна сила. Предлагам ѝ да я стресна, но тя отказва с уморено клатене на глава, сякаш вече достатъчно се е стряскала. Вътрешната декорация на дамската тоалетна на хотела е електриково розова, а три от стените са доста неприятно огледални. Седналата накриво на една малка табуретка Бънти се отразява в тях до безкрай — обезпокоителен майчин образ, който сякаш няма край.

— Къде са ти обувките? — питам аз, решила да бъда практична в лицето на всички тези пиянски емоции, но в отговор получавам само звучно хлъцване.

Леля Гладис загребва в обемистата си чанта и изважда малка бутилка соли за вдишване „Макинтош“, които разклаща под носа на Бънти, в резултат на което тя се дави и се накланя застрашително на табуретката.

— Нищо ѝ няма — успокоява едно от отраженията ми на стената леля Гладис. — Малко повечко е пийнала; никога не я е бивало да пие, тази твоя майка.

Предлагам да отида да донеса чаша вода, а на излизане чувам майка си да прошепва нещо, което много напомня на „До гуша ми дойде“.

Барманът, който е много мил и доста симпатичен, слага резенче лимон, две ледчета и малко чадърче в чашата вода, когато му обяснявам, че майка ми не се чувства много добре, а на мен дава безплатна кока-кола. Напредъкът ми обратно към тоалетната е неравномерен. Първо срещам Ейдриън, който ми разказва, че си има ново куче, йоркширско териерче, което не ме изненадва.

— Щеше да е забавно — казвам аз — ако хората в Елзас гледаха само елзаска порода, хората в Лабрадор само лабрадори, уелсите —

уелски териери, а шотландците само шотландски териери — ама пък тогава кой щеше да гледа пудели? А и какви кучета ще гледат хората на Фиджи...

Но в този момент Ейдриън ме прекъсва:

— Млъквай, Руби, добро момиче — после повдига кичур от увисналата ми мазна тийнейджърска коса и се смръщва. — Кой те е подстригал, Руби? — Клати глава тревожно. — Е — утешава ме — поне е по-хубава от косата на тяхната Сандра.

Косата на тяхната Сандра е покъртителна, огромна висока бухнала торта, която много добре би се вписала в двора на Краля Слънце. Сигурно вътре гнездят и птици.

Тъкмо оставям Ейдриън, и ме приклепва отряд Сандрини лели, които ме подлагат на кръстосан разпит за потеклото на Тед. Членките на Тревирната инквизиция са безкрайно разстроени от състоянието на тържеството, което вече е навлязло в третия си час, без да е вдигнат ни един тост или да е нарязана тортата. С огромни трудности успявам да се спася от това въртене на шиш и почти мигновено се спъвам в една от малките шаферки, при което изпускам ругатня, от която въздухът посинява почти колкото ансамбъла на леля Илайза. Няколко резки поемания на въздух откъм методистите ме съпровождат по остатъка от пътя към дамската тоалетна. *Отсъден е пряк свободен удар за Западна Германия. Остава една минута, само шейсет секунди... всички англичани се прибират в своето поле, всички германци нападат.* Напрежението в стаята с телевизора може с нож да се реже като гъст оръдеен дим. Ужасно стенание се надига нейде от дълбините на колективното национално подсъзнателно, *Джаск Чарлтън рухва, държи се за главата.* Англичаните в стаята с телевизора до един са също на път да рухнат и аз бързам нататък, но пред мен се изпречва вряща и кипяща булка.

— Виждала ли си Тед? — пита тя много раздражено.

— Тед?

— Да, Тед — моя проклет тъй наречен съпруг!

Сандра се върти и оглежда коридорите на хотела като тракащ с челюсти крокодил.

— Къде са всичките? — недоумява тя.

— Всичките кои?

— Мъжете.

Проследявам с интерес как по лицето на Сандра бавно се разлива просветлението. Надава кратък яростен писък и тропва със сатенена обувка.

— Проклетото световно! Ще го убия, кълна се, ще го убия! — след което подбира полите на дългата си бяла рокля, изпуктява и хуква, като пътьом забира и майка си.

Аз се оглеждам за Луси-Вида, защото току-що съм измислила нещо по-лошо от това да си бременна и неомъжена — да си Тед, но от нея няма и следа, тъй че продължавам с придвижването си към дамската тоалетна, най-сетне невъзпрепятствано.

Две или три от кабинките там са заети, така че се навеждам, за да намеря краката на Бънти — обути или не — и се смразявам, когато виждам, че и двете са заети от два еднакви чифта крака. Хор от два гласа пита:

— Кой е там?

— Просто Руби! — изкрещявам аз и се оттеглям светкавично.

* * *

Връщам чашата вода на бара, по-точно на хубавия барман, но там заварвам Ейдриън и бармана в задушевен разговор и макар да сядам жизнерадостно като пернато папагалче на високото столче до Ейдриън, скоро установявам, че тези двамата имат очи само един за друг. С усещането за девета дупка на кавала, аз се отдалечавам, като въртя потиснатото малкото хартиено чадърче.

Изведнъж настъпва суматоха и всичките по-рано безследно изчезнали мъже изведнъж са натирени обратно на тържеството от Сандра и майка ѝ. Беатрис остава на стража до вратата.

— Пред телевизора! — обявява на всеослушание тя, един вид да обясни на останалите сватбари.

— Ето къде са били — гледали са мача!

Гласът на коментатора долита след тях през отворената врата. *Бол тича като луд, ето го и Хърст... можем ли да го направим? Мъжете замръзват на място и протягат вратове да чуят. Успя... да... не, лицата им се гърчат в агония, Не, страничният съдия казва не!*

— Шибаният страничен! — изкрещява чичо Бил и тревирните роднини изпускат ужасени звуци, сякаш се задушават.

Гол! Гол! О, германците са готови да разкъсат съдията! Мъжете са готови да разкъсат Сандра. Нея обаче не я е грижа.

— Проклето световно! — казва на Тед с присвити на тесни цепки очи тя. — Не те ли е срам, нима сватбата ти не е по-важна от световното?

Някак необяснимо Тед не успява да се спре. До този момент в живота му лъжите са валели от устата му като летен дъжд, но в този случай, в този много обществено значим, важен случай ставаме ужасени свидетели на неговото приземяване, като парашутист без парашут, върху голия зъбер на истината.

— Разбира се, че не! — отвърща той. — Та това е финалът!

Шлюп! — прави дланта на Сандра върху бузата му.

— Я по-спокойно! — казва Тед и посяга към най-близкия снаряд, който в този случай е булчинският букет на масата със сватбената торта. — Сандра! — изхленчва той в немощен опит да я умилостиви, но Сандра вече е нажежена до бяло и дори всичките сребърни подкови няма да помогнат на Тед.

— Не сме имали речи — крещи му тя. — Една наздравница не сме вдигнали, проклетата торта не сме разрязали! Що за сватба е това?

Всичко свърши, мисля — не, не... Ето го Хънт...

— Долна паплач такава! — изгърмява гласът на Беатрис, която си проправя с лакти път към новия си зет, приготвила чанта за удар.

Разтревожен, Тед се опитва да отстъпи, но се спъва в малко шаферско краче (истинска напаст са) и в опит да не смаже притежателката му губи равновесие и залита към масата със сватбената торта. Оттам нататък всичко се развива като в забавен каданс: Тед се люшва и разклаща с разперени като вятърна мелница ръце, като отчаяно се опитва да запази равновесие и да избегне неустоимата, неизбежната катастрофа, която всички виждаме надвиснала. Мъничките младоженци върху тортата се разклащат и подскачат, сякаш са седнали на върха на вулкан. *На терена излизат хора... мислят си, че всичко е приключило...* Тед простенва, краката му поддават и с едно ужасно шутовско движение той се стоварва по лице в сватбената торта. *Това вече е краят!* Някак странна въздишка минава по зрителската публика от гости, сякаш сега вече могат да си отдъхнат,

предвид, че най-лошото вече се е случило и каквото и друго да стане, не може да го надмине. (Аз не съм такъв оптимист.) Обгърналата ни неестествена тишина, нарушавана единствено от телевизионния коментатор, мигновено се разсейва и откъм сватбарите се надига оглушителна вълна от бърборене и писукане. „Паплачовата“ обида на Беатрис тъкмо достига целта си и попадайки право в десетката, видимо се оформят огневите линии.

— Паплач? — казва Клифърд. — Паплач?! Кого наричаш паплач?

Това е отправено към Беатрис, която излайва в отговор:

— Вас и вашата рода — ето кого наричам паплач! Нещо против?

— О, и още как! — връща Клифърд и се оглежда за подкрепа.

Погледът му логично се спира върху единствения му син, който, необезпокояван от заеманите из цялата зала бойни позиции, продължава задушевния си разговор с бармана. Челото на чичо Клифърд се набръчква:

— Това е странно — казва подозрително той, но няма възможност да продължи с разсъжденията си по горното заявление, тъй като Беатрис го прасва толкова силно с чантата, че очилата му падат.

За секунди настъпва пълна бъркотия, хората се налагат и шамаросват напосоки. Забелязвам, че Джордж и Бънти — двамата, които могат всички да научат на финес и техника — не присъстват на свадата. Аз самата не чувствам особена вярност към нито една от воюващите страни, кръвни роднини или не, и се опитвам да се изнижа незабелязано. Бих предпочела оттеглянето ми да се осъществи откъм стаята с бюфета, тъй като вече буквално умирам от глад, но пътят натам е напълно отрязан от схватката между пряко засегнатите участници в сватбата — Тед и кумът му защитават своя ъгъл срещу Сандра и всичките дребни шаферки.

— Руби! — изкрещява Сандра, като ме забелязва. — Идвай, мястото ти е тук, при мен!

— Как ли пък не! — изрепчва ѝ се Тед. — Тя е моя племенница!

— На мен ми е главна шаферка! — отвръща Сандра свирепо и се разразява един чисто нов спор за това под чий флаг трябва да мина аз.

Едва успявам да изляза откъм салона с телевизора, като междуременно си загубвам диадемата и едната обувка. С нетърпение

чакам относителното спокойствие на салона с телевизора. В първата секунда не съм сигурна какво точно виждам, но после сложната, увлечена в схватка черно-бяла купчина в средата на пода, която на пръв поглед прилича на пингвин с епилепсия, се прояснява в нещо дори още по-шокиращо — Джордж и една от сервитьорките от бюфета в процес на съсредоточено съвкупление.

— О, проклета, проклета, Нора! — възкликва баща ми, разтърсван от екстаза, след което рухва на задоволена купчина върху нея.

Затиснатата под него сервитьорка прилича на смачкано насекомо — с разперени безпомощно ръце и крака. В този момент ме вижда и изписаният на лицето ѝ ужас е буквално неопишуем. Прави напразни усилия да се измъкне изпод баща ми, но неговото мъртво тегло продължава да я притиска. Никога преди не съм виждала оргазъм на живо, но дори и с тази си наивност смятам, че по това време баща ми трябва вече да е запалил една цигара след секса и да въздиша доволно, вместо да лежи безмълвен и вцепенен. С едно мощно повдигане сервитьорката успява да се изхлузи, а Джордж се претъркулва по гръб с отворена уста и напълно неподвижен. Последните му думи сякаш още звучат в зловонния въздух на салона. Готвя се да попитам сервитьорката дали случайно наистина не се казва Нора, но се отказвам. Времето и мястото не изглеждат най-подходящите за запознанство. Междувременно тя се мъчи да си намести униформата, без нито за миг да откъсва очи от Джордж, а лицето ѝ бавно отразява разкриващата се страшна истина. Коленичим от двете му страни и се гледаме в безмълвен ужас — вече и на двете ни е пределно ясно, че Джордж не е вцепенен от удоволствие, ами е доста, доста мъртъв. Кенет Уолстънхоум продължава необезпокояван. *Този велик момент в историята на спорта, в който Боби Мур отива да поеме световната купа...*

Сервитьорката долепва глава до бездиханните му гърди.

— Знаеш ли кой е? — прошепва ми, а когато отговарям: „Баща ми“, тя изскимтява ужасено, осъзнала огромния допълнителен ефект на този факт.

— По принцип не правя такива неща — обяснява ми безпомощно, но не става напълно ясно дали има предвид секс с непознати по сватби, или непредумишленото им убийство в хода на

съвкуплението, но нямам възможност да разбера, тъй като изведнъж на прага се появява Бънти и ние потрепваме при вида ѝ — освен без обувки сега е и без шапка и дори още по-пияна отпреди. Взира се, онемяла от изумление, в разкрилата се пред нея сцена. Горкият Джордж е доста жалка картинка, проснат по гръб с разкопчан цип — но някак си вдигането на ципа не ми изглежда подходящо като за последен ритуал.

— Мислим, че е получил инфаркт — казвам високо на Бънти в опит да пробия алкохолния облак около нея. — Можеш ли да извикаш линейка?

— Прекалено е късно — обажда се безчувствено сервитьорката, а Бънти ахва и тръгва със залитане към него.

— Познавахте ли го? — пита нежно сервитьорката вече в правилното за случая граматическо време.

— Той е съпругът ми — отвръща Бънти и пада на колене при нас, а на сервитьорката ѝ се налага да потисне ново скимтене.

— Ще извикам линейка — казва набързо и излиза от салона със светкавична скорост.

— Трябва да направим нещо — казва развълнувано Бънти, поема си дълбоко дъх, навежда се и започва да прави на Джордж изкуствено дишане.

Къде го е научила? Най-вероятно от „Доктор Килдеър“. Странна гледка е как се опитва да му даде „целувката на живота“ — докато беше жив, нито веднъж не я видях да го целува, но сега, когато вече си е отишъл, го целува страстно като млада булка. Само че без резултат. Накрая сяда обратно на колене и се вторачва в телевизора, който сега се е превърнал в океан от британски знамена.

Погребението следващия петък е като фотографски негатив на сватбата — много от същите гости, почти същата храна, но, за щастие, друга църква и друг хотел. Службата е малко претупана. Дежурният викарый в крематориума ни казва какъв „стожер на общността“ и колко „предан съпруг и любящ баща“ е бил Джордж. Бънти, вече свободна да пресъздаде миналото по свой вкус, потрепва в съгласие с това славословие. Като до последно лоша дъщеря, аз гледам втренчено — със сухи очи и абсолютно вцепенена — как ковчегът се плъзга през

завесата и Джордж се скрива завинаги. Изведнъж устата ми пресъхва неприятно и очите ми се замъгляват от хиляди трептящи точки. Сърцето ми забива като сонетка и аз извиквам всичките си сили, за да потисна напирещата вълна подхранвана от адреналин паника — в крайна сметка този ден е посветен на баща ми, не бива да го развалям с моята драма. Това обаче не помага, помита ме безмилостна вълна от неподправен ужас и припадам, преди да стигна дори края на редицата столове.

В следващите няколко дни се улавям да преживявам церемонията отново и отново. Преследва ме образът на плъзгащия се през вратичките ковчег, подобно на кораб, пуснат в нищото. Искам да изтичам след него, да го издърпам обратно. Искам да вдигна капака и да поискам от баща си отговори на въпроси, които дори не знам как да задам.

В нощта след погребението на Джордж с Бънти стояхме до късно. Тя беше в кухнята, когато телефонът иззвъня и аз казах:

— Аз ще вдигна.

— Минава полунощ — отвърна Бънти — сигурно е пак господин Никой.

Когато вдигнах слушалката в коридора, знаех, че ще е Джордж, тъй че седнах на стълбището с притисната върху рамото слушалка и зачаках да ми каже всичко, което никога не бе изрекъл. Чаках дълго ли, дълго.

— Кой е? — попита Бънти, изгаси лампата в кухнята и ми подаде чаша мляко с какао.

Аз поклатих глава безпомощно и върнах слушалката в гнездото.

— Пак господин Никой.

БЕЛЕЖКА 10 — ЛИЛИАН

След войната Лилиан пак я взели в „Раунтрийс“. За да обясни съществуването на Едмънд, се представила за вдовица от войната и казала, че името ѝ по съпруг е Валънтайн.

— Валънтайн? — намръщила се неодобрително Нел, а Лилиан си помислила колко странно Нел понякога ѝ напомняла на Рейчъл.

— Ами — обяснила Лилиан — реших, като ще си давам име, поне да е хубаво.

— Лили Валънтайн — обадил се Франк презрително. — Звучи като изпълнителка в някое кабаре.

— Е, идея си нямаш колко съжалявам, че не го одобряваш, Франк! — срязала го саркастично Лилиан, а Франк си помислил колко е насъбрал на тази устата снаха, но гневът му бил сломен от Едмънд, когото Лилиан подмятала в скута си и който се изкикотил и му подал пръст, така че той не могъл да се сдържи и го поел с усмивка.

— Не виждам какво значение има — обадила се раздражено Нел. — Всички в Гроувс знаят, че никога не си се омъжвала. Какво ще си помислят хората? Не знам как изобщо не те е срам да вървиш по улицата.

— Предпочиташ изобщо да не се показвам, нали? Какво да направя — да крия Едмънд като някаква ужасна тайна?

— Не е виновно детенцето — направил слаб опит да ги помири Франк.

— Поне да знаехме кой е бащата — троснала му се Нел и той помръкнал.

Защо не можела просто да забрави за това?

— Аз много добре знам кой е бащата — отвърнала Лилиан и щяло да бъде хиляди пъти по-добре, ако просто се била въртнала и излязла от стаята още щом го казала, вместо да отделя толкова неприятно дълго време да гледа Нел презрително.

Когато Лилиан най-сетне се качила горе с Едмънд, Нел отишла с решителна стъпка в кухнята и започнала да мърмори мрачно, а Франк въздъхнал; право казвали хората за това да имаш две жени в една къща. Преди с Нел да се оженят, никога не бил чувал да си разменят лоша дума; сега през цялото време се дразнели. Чувствал се като попаднал в засада. Той например не искал да знае кой е бащата на Едмънд. Така и не повярвал, че е Джак; нямало никаква прилика — а Джак бил толкова ослепителен мъж, красив мъж, такъв, дето би създал син точно като себе си; а който и да бил бащата на Едмънд, очевидно не му бил „предал много от себе си“. Така била рекла Рейчъл при раждането му, когато се видяла принудена да се примири с факта, че под покрива ѝ живее пропаднала жена. Стигнала била дори дотам да извади снимка, която никога преди не били виждали — на Албърт,

седнал в скута на Ейда. Лилиан и Нел се взирали в снимката, държали я под лампата и възкликвали колко невероятно много новороденият Едмънд приличал на малкия Албърт. Най-много ги развълнувал образът на отдавна починалата им сестра, защото вече почти били забравили Ейда и изпитали огромен шок изведнъж да я видят тъй красива, с панделки, погледнала смръщено фотографа. Може би е знаела, че той възнамерява да открадне майка им? С насълзени очи Лилиан дръпнала рязко глава от светлината и погледнала обвинително Рейчъл, която се люлеела на скърцащия стол в ъгъла.

— Имаш ли и други скрити снимки?

Рейчъл за миг погледнала несигурно, но сетне се засмяла престорено:

— Не ставай глупава! — така че Нел и Лилиан разбрали без всякакво съмнение, че има още.

Останалите намерили едва след смъртта ѝ. Лилиан претърсила всичките ѝ вещи, докато Нел и Франк били на меден месец, и открила снимките без рамки, които мосю Жан-Пол Арман бил направил. Най-накрая събрали пълния комплект — включително онази на майка им у Том — и по някакъв малък начин семейството отново се събрало. По-късно, малко преди да се роди Клифърд, Лилиан дала доста пари, за да се сложат всичките в рамки.

Половината ден плакала над една снимка на нея самата като бебе в ръцете на Ейда (като малко момиченце с кукла), но когато напуснала дома на „Лодър стрий“, взела снимката на Ейда с Албърт, защото от всички тя предизвиквала у нея най-нежни чувства.

Понякога Франк се улавял да мисли дали е възможно Албърт да е бащата на детето на Лилиан; много ясно помнел как и двете сестри не се отделяли от Албърт и се шегували, че той „е единственият мъж в живота им“. Но идеята за брат и сестра заедно била тъй отблъскваща, че Франк решил, че самият той е извратен, задето си го е помислил.

Лилиан положила Едмънд в малкото му легълце. Очите му били вече полузатворени, а дългите му светли мигли почти докосвали бузките. Докато била на работа, го оставяла при госпожа Хедж на „Уигинтън Роуд“, която толкова го обожавала, че по цял ден си играела с него и не го оставяла да спи. Била вдовица и майка на трима синове — и тримата здрави и прави мъже, и тримата загинали във войната — и сега седяла в голямата си ъглова къща като самотно грахово зърно в

шушулка. Едмънд, казвала тя с тъжна усмивка, ѝ давал отново нещо, за което да се хване.

Лилиан дори не била молила Нел да го гледа. Не искала да се чувства задължена. Стигало ѝ, че се налага да живее в една къща с тях. По нищо не личало, че къщата е колкото на Нел, толкова и нейна. Още щом се омъжила, Нел започнала да се държи, сякаш се пада по право на нея и Франк. А сега, когато и забременяла, станало още по-лошо. С всяка изминала седмица, колкото повече растял коремът ѝ, толкова повече напирала непоносимостта ѝ към Лилиан и толкова по-упорита ставала Лилиан.

— Много е спретнат нашият Франк — рекла Лилиан и отрязала върха на вареното яйце на Едмънд.

Гледали го как напмпва в задния двор гумата на колелото си преди работа. Намерил си бил работа в един магазин за мъжко облекло и винаги се обличал елегантно. Опитът на Лилиан да се пошегува не срещнал отклик. Нел събирала трохите от масата с модерния посребрен комплект четка и лопатка, който съседката Мини Хейвис ѝ подарила за сватбата. Премитала около чинията на Едмънд с резки накъсани движения, сякаш искала направо и него да измете.

— Остави, Нели — казала Лилиан меко — аз ще почистя, когато Еди приключи.

— Закуската приключи — отвърнала Нел, без да я поглежда.

— Ама тя не е приключила — опитала се да звучи разумно Лилиан, макар да ѝ се искало да удари сестра си. — Едмънд тъкмо започна да се храни, а и аз ще правя още чай. Искаш ли чаша?

— Не, благодаря — отвърнала самодоволно Нел. — Аз вече закусих.

— Не знаех, че можем да си сипваме само по веднъж, като в евтин хотел — ядосала се Лилиан.

— Аз от хотели не разбирам — евтини или не — казала Нел с доволна лека усмивка, защото не ѝ се случвало често да измисли остроумен отговор.

Търпението на Лилиан се изчерпало и я срязала грубо: „Не се опитвай да остроумничиш, Нел, не ти отива“, при което ядосаната Нел замахнала с четката от конски косъм и без да иска, бутнала една от

чашките с забравки от масата, а когато видяла, че се строшила, запратила четката през стаята. От това пък Клифърд горе се разплакал, а Нел се хванала за главата, така че да не чува, защото той бил от онези бебета, дето спирали да реват само колкото да се нахранят, и я побърквал; това обаче не ѝ попречило да чуе как Лилиан казва:

— Ето на, противното ти бебе пак зейна — изобщо някога млъква ли?

Клифърд бил грозен, особено на фона на Едмънд, който бил спокойно бебе, каквото всяка майка би искала. На Нел понякога лошо ѝ ставало, като гледала как Лилиан му гука и му пее като на играчка.

— Онова дете е вече разглежено — казвала тя на Франк. — Един господ знае какъв ще стане, като порасне.

— Ами, добре се държи — осмелил се да каже Франк, защото смятал Едмънд за „страхотен малък дечко“.

— Мен ако питаш, някой ден ще го задуши от целувки — отвърнала Нел. — Още повече че...

Но думите ѝ секнали, защото, без да иска, забила карфицата за пелената в един от редките кротки моменти на Клифърд и той мигом почервенял и започнал да реве ли, реве, докато накрая горката Нел го разтърсила, самата тя избухнала в плач и се обърнала към Франк:

— Не знаех, че ще е така.

Лилиан се изнесла от къщата на „Лодър стрийт“ през едно ясно горещо юлско утро, тръгнала с големи крачки към огромния тухленочервен пътнически кораб на „Раунтрийс“ и преди да влезе през портата на госпожа Хедж, вече била решила какво ще стори. Дръпнала силно звънеца. В ръцете ѝ Едмънд посочил нагоре към синьото лятно небе, където се носел един гълъб.

— Да, птичка — усмихнала се Лилиан, притиснала го към себе си и вдишала сладкия му аромат на мляко, сапун и сън.

И минута повече не издържала в онази къща. Такава дребнава двойка били онези, зловни и дребнави, точно така, и ако останела при тях, и тя щяла да се смали и спаружи, а Едмънд щял да израсне задушаван, да слуша досадните жалки вечери на Франк и Нел, които си бърборят в малкия хол за цената на пържолите и мушицата по

морковите в зеленчуковата градина на Франк, също и колко ужасни са болшевиките. Така не можело. Изобщо даже.

— Аха, ето го моето хубаво момче — отворила вратата госпожа Хедж още докато вървели по тясната пътечка.

Едмънд протегнал ръце и ги сключил около врата на госпожа Хедж, а тя залепила звучна целувка на пухкавата му червена бузка.

— Ще емигрирам — рекла Лилиан и цяла сутрин госпожа Хедж избухвала в сълзи всеки път, когато погледнела Едмънд.

Някак безотговорно Лилиан изпитвала нужда да остави бъдещето изцяло на провидението, тъй че накъсала парченца от един лист и написала всички възможности, които ѝ дошли на ум — *Нова Зеландия, Австралия, ЮАР, Родезия, Канада* — сложила ги в най-хубавата си шапка — тъмносиньо сламено шапо с бяла камелия от коприна — затворила очи и изтеглила едно. Ето как онзи хладен есенен ден тя напуснала Ливърпул на път за Монреал на кораба „Минедоса“, собственост на Канадската презокеанска служба. Със същата най-хубава шапка на глава Лилиан държала Едмънд високо на ръце, за да се сбогува с родината си. Долу на кея Франк и Нел махали бурно за довиждане, че да ги види Лилиан — Франк с едната ръка, понеже с другата държал високо Клифърд — да каже довиждане на единствения си братовчед. Едмънд се въртял и гърчел, развълнуван от цветните гирлянди и оглушителния духов оркестър, както и от огромното вълнение, че нещо се случва. Нел развалила всичко със сълзите си; от долната палуба Лилиан виждала доста ясно как хленчи покъртително. Сърцето я боляло да гледа сестра си в такова състояние и ѝ се доцяло да имало как да замине, без да каже, да се измъкне през нощта; може би ако Нел не се била отчуждила толкова, изобщо нямало да замине. Когато корабът започнал да се отделя от дока, Лилиан заровила мокрото си от сълзи лице в здравето вратле на Едмънд.

Лилиан останала в Монреал две години — във френската част; наела стая над една пекарна, в която се хванала на работа за мил дебеличък мъж на име Антоан, който започна да я умолява да се омъжи за него още щом се появила. На нея ѝ допадал приветливият

квартал, обичала да слуша как малкият Едмънд бърбори с другарчетата си на чист френски и обожавала аромата на печен хляб, който се издигал от фурните долу под зоркия поглед на Антоан и я будел сутрин. Накрая започнало да ѝ се струва жалко да е дошла толкова далече и да се задоволи с една малка стая, а и предложенията на пекаря вече взели да ѝ омръзват, защото в нея се зародила боязън, че може да се съгласи.

След като веднъж вече била загърбвала всичко, сега ѝ било полесно да замине отново; така един ден събрала малък куфар и купила билети за „Кънейдиън Пасифик“, а когато служителката на гишето попитала:

— Закъде пътувате, мадам? — Лилиан не знаела какво да отговори, защото не била помислила по въпроса, тъй че накрая свила рамене и отвърнала:

— До последната спирка, моля.

Онтарио се простирал далече напред под колелата на влака, километри и километри вода и гори, сякаш само това имало на целия необятен континент. И тогава, тъкмо когато Лилиан казвала на Едмънд: „Мислех, че в целия свят няма толкова много дървета“, дърветата взели да оредяват, а водата да пресъхва и съвсем скоро започнали прериите и огромният океан житни нивя продължил дори по-дълго от горите и водите на Онтарио. През нощта влакът напуснал Саскечуан и навлязъл в Албърта, а Лилиан седнала в последния вагон с многото прозорци и гледала луната, увиснала над безбрежната прерия като огромен жълт фенер; замислила се за къщата на „Лодър стрийт“. През цялото време в Монреал имала чувството, че Англия ще я привика обратно, но сега, колкото повече се отдалечавали от Източното крайбрежие, тя осъзнавала, че никога няма да се върне — нито в Монреал, нито в Англия и преди всичко на „Лодър стрийт“ — и я заляло толкова силно чувство за вина, че си обещала още на сутринта да пише на Нел, защото за всичкото това време ни ред не била изпратила. Само че така и не успяла да напише повече от *Скъпа Нел, как си?*, тъй че накрая — малко след като минали Калгари — се отказала и точно тогава изведнъж целият прозорец на вагона се

запълнил от буйна зелена пелена от ледникова вода като на цветна картичка. След това започнала планината.

В Банф се наложило да слязат от влака, защото Лилиан не понасяла повече само да гледа Скалистите планини, без да може да ги вкуси и вдиша. И точно там, на перона в Банф, разперила широко ръце и започнала да се върти и да се смее с глас и Едмънд се изплашил, че ще падне на релсите.

Цяла седмица останали в Банф в един малък евтин пансион; катерили се по хълмовете на Сярната планина, платили на един човек да ги закара с теглена от кучета каруца чак до Лейк Луиз, където разгледали ледника и се разходили около зеленото езеро, а Лилиан била готова да остане и завинаги, но накрая се качили пак на влака, защото било възможно в края на линията да ги чака нещо дори още по-хубаво.

Във Ванкувър Лилиан си намерила работа в пощенската станция и при вида на стотиците писма, които минавали през гишетото всеки ден, отново изпитала огромна вина и подхванала още няколко писма до Нел. Едно дори докарала дотам да попита дали Клифърд вече си има братче или сестриче, но след това го скъсала и го хвърлила в огъня, защото не виждала смисъл да праща писмо, при условие че във всеки един момент там можело да ѝ омръзне и тогава отговорът на Нел щял да пропътува цял континент, без да я намери, а пък самата Лилиан била прекалено съвестен пощенски служител, за да насърчава загубени писма. Ето защо пак отложила. Мислела си, че сигурно през войната е написала прекалено много писма и вече не ѝ е останало нищо за казване. Накрая изпратила телеграма: *Добре съм. Не се тревожи за мен*, което не изглеждало особено уместно, но само толкова могла.

След като я изпратила, неочаквано си спомнила за телеграмата, с която им съобщили за смъртта на Албърт, и се разтревожила, че Нел може да припадне, като види още една, но вече било прекалено късно, а и Лилиан си имала и други грижи. Съгласила се била да се омъжи за един саскечуански фермер, хубав вдовец, който един ден дошъл до Ванкувър за сватбата на приятел и се отбил в пощенската станция да купи марка за картичката, която искал да изпрати на майка си във фермата.

— Никога не получава поща — обяснил той притеснено. — Никой от познатите ѝ не пътува. Самата тя никога не е била по-далече

от Саскатун.

А Лилиан попитала:

— Саскатун? — и както най-често се случва, разговорът тръгнал оттам, докато не дошъл началникът на Лилиан и рекъл:

— Госпожо Валънтайн, може ли само да ви напомня, че не ви се плаща да бърборите — при което се наложило Лилиан да прехапе устни, за да не се засмее, а хубавият фермер килнал шапка за поздрав, усмихнал се и си тръгнал, за да даде ред на насъбралата се опашка.

Когато Лилиан си тръгнала от работа привечер, улиците били пометени и излъскани от дъжда, а лампите хвърляли жълтеникава светлина, която предизвикала у нея познатата меланхолия, която дъждът и тъмнината ѝ навявали. Тъкмо се опитвала да си отвори чадъра, когато фермерът от Саскечуан изникнал от сенките, докоснал пак учтиво шапка и попитал дали може да я изпрати до дома ѝ. Тя го хванала с малката си ръчица и вдигнала чадъра, така че да пази и двамата (мъжът бил много висок), и той я изпратил чак до квартирата ѝ, където хазяйката, госпожа Райчевич, гледала Едмънд след училище. Лилиан вече била научила името на фермера и рекла:

— Едмънд, това е господин Донър.

А Пийт Донър веднага клекнал и казал:

— Здравей, Едмънд, можеш да ме наричаш Пийт.

Но това така и не станало, защото той предпочел да го нарича „тат“ почти от деня, в който майка му се омъжила за него.

Пийт Донър се изненадал колко бързо новата му съпруга свикнала с живота във фермата; дори първата люта зима не я преборила, а през лятото ставала в ранни зори, хранела кокошките, дояла кравите и си тананикала, докато приготвяла закуска за Пийт и работниците му Джоузеф и Клаус, които живеели в голяма дървена колиба отвъд зеленчуковите лехи. Железопътната линия минавала направо през имота на Донърови и веднъж-дваж на следващото лято я заварвал да седи покрай релсите, загледана в един от дългите, натоварени с жито влакове, които прекосявали прерията в безкрайна верига от открити вагони. Вътрешно се тревожел, че може просто да стане и пак да замине, тъй замечтано гледала преминаващите влакове. Вечерите на онова лято седели заедно на верандата на голямата обкована с дърво къща под лятната луна, приличаща на някоя от огромните тикви, които майка му гледала в зеленчуковата леха, и

Лилиан му разказвала за Рейчъл и Нел, за бащата на Едмънд и защо го запазила в тайна. Пийт Донър се поизплашил, защото съпругата му изглеждала толкова силна и макар че нищо от разказаното за Англия не звучало сякаш иска някога да се върне, той все пак попитал, а тя се засмяла гръмко и отвърнала:

— Не ставай глупав.

През следващата зима, на трийсет и шест години, тя родила син, когото кръстили Нейтън — на дядо му, бащата на Пийт Донър.

Нейтън изобщо не приличал на природения си брат — единствената им обща черта била долната устна, която се цупела като на момиче, каквато някога имала Ейда, а преди това майка ѝ. Двете момчета били близки и докато Едмънд бил по-малък, все си говорели как един ден ще работят заедно във фермата, а когато Едмънд заминал да учи английска литература в университета на Торонто, Нейтън място не си намерил от страх, че може да не се върне. Когато им съобщили, че Едмънд е изчезнал, Нейтън седмици наред не бил на себе си, защото не можел да си представи бъдеще, в което Едмънд не съществувал. Бъдещето обаче така или иначе дошло и след време Нейтън се оженил и му се родили две деца. Най-голямата, Алисън, станала адвокат и се преместила в Отава, за да работи за правителството. Малко след като заминала за университета, Нейтън загинал при злополука във фермата. Алисън все се смеела и казвала, че никога няма да се омъжи и никога вече няма да живее във ферма, но малкият ѝ брат Анди направил и двете — въртял фермата след смъртта на баща си и се оженил за момиче от Уинипег на име Тина.

Било 1965 година и по това време Лилиан вече се била изнесла в старата колиба на Клаус и Джоузеф, която Анди ремонтирал. Твърдяла, че се подготвя за смъртта, но доста време ѝ отнело, по-точно десет години, и артритът вече бил силно и болезнено прегърбил снагата ѝ.

Тина, съпругата на Анди, често се отбивала вечер да поседи с Лилиан. Родила била три момченца едно след друго — Еди, най-големия, кръстен на Едмънд, а после близнаци — Нат и Сам, а сега чакала и четвърто. Шегувала се, че идва при Лилиан, за да се отърве от шумните си деца, но и двете знаели, че не е така. Лилиан най-много от всички обичала Тина — била добре изваяно момиче с ясни очи и руса

коса, която повечето време носела на стегната опашка, разкривайки изразителните извивки на лицето си. Лятото цялата се покривала с лунички, като напръскана със златиста боя, но зиме кожата ѝ ставала бяла като мляко. Тина притежавала такава енергия, че понякога сякаш преливала от нея и оставала и след като се приберяла обратно в къщата. На Лилиан ѝ се струвало, че — подобно на Албърт — в нея имало повече вътрешна светлина, отколкото у доста хора.

Една сутрин напролет, когато четвъртата бременност на Тина била вече силно напреднала, тя погледнала от прозореца на къщата и видяла от колибата да се вдига дим. Извикала на майката на Анди, която живеела с тях, да гледа момчетата и се затичала тромаво към колибата, но там заварила Лилиан да подклажда един мангал с хартии от картонената кутия в скута си. Късче почерняла хартия излетяло от огъня, вятърът го подел и пуснал в краката на Тина. Вдигнала го и прочела: *Отдавна се каня да пиша, но останалото било изгоряло.*

— Разчиствам, преди да умра — извикала ѝ весело Лилиан.

— Надявам се, не го планираш, преди да се роди това бебе — смъмрила я Тина, но Лилиан само се засмяла и казала:

— Не гарантирам. — После добавила още листа в мангала и се усмихнала, примижвайки срещу яркото пролетно слънце. — Тъй или иначе, прекалено дълго живях; като умра, ще отида при децата си, а това е мястото, на което една майка винаги иска да бъде.

Тина се усмихнала и рекла:

— Невинаги.

Когато Лилиан приключила, влезли в колибата и Тина направила по един горещ шоколад.

— Искам да ти дам нещо — казала Лилиан, взела снимката, която неизменно стояла в красивата си сребърна рамка на раклата, и я сложила в ръцете на Тина Донър.

Тина често се натъжавала при вида на тази трогателна снимка на изгубените брат и сестра — нейният брат бил починал при злополука като дете — и едва сдържала сълзите си, когато Лилиан ѝ я дала, не само защото се натъжавала заради починалите деца, а и защото знаела, че Лилиан не се шегува, че ще умира.

Тина се приготвила да тръгва, потупала корема си и казала:

— Знаем си, че пак ще е момче. Как да го кръстя?

А Лилиан помислила малко и казала:

— Защо не го кръстиш на бащата на Едмънд?

Тина Донър си изплакала очите на погребението и хората разправяли колко е трогателно едно младо момиче да е тъй привързано към една старица, макар че го разправяли предимно стариците.

— Наистина я обичах — поклатила глава Тина, а Анди Донър прегърнал съпругата си и казал:

— Знам, миличка.

Във фермата наредили богата обредна трапеза и хората разправяли, че толкова много хора накуп даже на сватба не били виждали. Събирането след погребението преминало във ведро настроение, защото в крайна сметка Лилиан била много стара в сравнение с повечето присъстващи, а и животът ѝ не бил лош. Освен това в дома на Донърови празнували и раждането на ново бебе, тъй че Анди Донър вдигнал наздравица в памет на баба си, а сестра му Алисън вдигнала друга, в чест на новородения Джак.

---

[1] Извънземните от научнофантастичния сериал „Доктор Ху“ (англ. — Doctor Who) на Би Би Си. — Б.пр. ↑

ЕДИНАЙСЕТА ГЛАВА
1968 ГОДИНА

ПОМЪДРЯВАНЕ

Погребението ми е много трогателно събитие. Ковчегът ми е поставен на пътеката в красива стара църква — „Света Троица“, в Гудрамгейт, с прегради между пейките и триъгълен покрив — и е наобиколен от скърбящи. През отворената врата долита песента на птиците, а отвъд се разкрива вълшебна гледка на зелени хълмове и английска гора, докъдето стига окото, а после и още малко. Отвореният ковчег е поръсен с ароматен люляк и клонки снежнобели глогинки и аз приличам на Майската кралица. Хората се приближават на пръсти да гледат с почитание алабастровата ми кожа и гарвановата ми коса, която в смъртта е потъмняла и е станала по-разкошна, така че къдриците лъскав черен кехлибар са струпани нагъсто върху възглавничката с лавандула.

— Бе тъй прекрасна! — прошепва един опечален и поклаща глава в недоумение.

— И тъй много недоразбрана... — добавя друг. — Не осъзнавахме колко неимоверно специална беше.

— И не забравяй колко талантива — додава друг глас и насъбраните около ковчега хора кимат един на друг в единно съжаление.

Църквата е препълнена не само от приятели и роднини, а дори и от хора, които никога не съм познавала — изпълнен с възхищение Ленард Коен и одухотворен Терънс Стамп например. Отнякъде невидима Мария Калас пее *J'ai perdu mon Eurydice*. Бънти седи в края на пейката и клати разкаяно глава:

— Може би ако не я бяхме разменили при раждането, това никога нямаше да се случи — прошепва тя на седящия до нея господин Белинг...

— Руби! — казва господин Белинг и ме стряска толкова ужасно, че едва не падам от леглото. — С майка ти решихме да отидем да се поразходим до замъка Хауърд. Сигурно не искаш да идваш с нас, нали?

Потупва малкото си шкембе, пълно с Бънтиното неделно пиле, и ме поглежда притеснено да не взема да подскоча от ентузиазъм да разглеждам сводовете и колоните на Ванброу. Вдигам отпусната, отправяща ръка.

— Не, вие вървете, аз ще си остана — защото от опит знам, че в такива случаи е пълно с хора.

В началото, когато за господин Белинг бях още новост („Сладките шестнайсет“), той бе готов да полага усилия да се сближи с мен. Сега изобщо не ме намира за сладка, ами за злощастен вторичен продукт от Бънти, с който трябва да се примирява. Ето например миналата седмица отидох с тях до Незбъроу, за да посетим Капещия водопад на старата майка Шиптън, и се оказах доста излишна. Дватамата не спряха да си чуруликат, докато аз разглеждах потиснатото ексцентричната сбирщина от вещи, оставени да се вкаменят под капките на водопадчето на гадателката; ежедневни предмети, превърнати в камък от варовитата вода — плюшени мечета, един ботуш, чадър, кухненска гъба. След това седнахме в градината на кръчма на име „Крайт на света“ и над половин пинта бира с лимонада и сандвич с лук и сирене господин Белинг ме погледна навъсено и каза:

— Та кога ще се изнасяш, Руби? А?

Връщам се към трупешката си медитация на тавана. (Колко много съм заприличала на Патриша!) Упражнявам се за „Офелия“ на Миле^[1], за времето, когато река Фос се възстанови от необичайното си маловодие. Изпробвала съм дълбините ѝ и съм установила печалната им недостатъчност — нагазих из тъмния мътен канал и установих, че едва стига до подгъва на късата ми рокля, марка „Етам“. Поради липса на речни камъни, да не говорим пък и за джобове, в които да ги сложа, се наложи да прибягна до тухли, намерени сред лабиринта от коренища покрай брега. Може ли човек да се удави на толкова плитко? Като един безкраен оптимист, аз се опитах да поседна на калното дъно и да се насиля да се удавя — само че се случи така, че един палав ентузиазирани шпаньол ми провали плана. Много по-лесно ще е човек да се удави в Уз, но тя е широка река с кални води и далеч отстъпва по романтика на Фос — особено на усойния участък след газовата централа, където дори самият въздух е зелен и спарен от папури и тръстики, и водни треви, и дръзки дребни жълти брадати ириса.

Чувам форсирането на роувъра на господин Белинг пред къщата, а след това и рязкото потегляне и изхвърлените от гумите камъчета. Сигурно ще почерпи някъде Бънти лека следобедна закуска, след което ще я върне у дома, а тя ще влезе засмяна и ще каже:

— Ех, Бърнард, аз съм все пак порядъчна вдовица!

А той ще я ощипе по задника и ще отвърне:

— Не задълго, Бънти.

Сигурно трябва да съм благодарна, че не я ухажва Уолтър, който положи доста солидни усилия, като се опита да я изкуши с парчета черен дроб, агнешко филе, а веднъж дори с лъскав одран розов заек, който приличаше на пособие от порнографско списание. (Виждала съм такава — освен това разбрах и за какво се използват дурексите. Това са дните на изгубената ми невинност.) Излишно е да споменавам, че не изядохме заека, а Уолтър бе победен от Бънтиния принц от приказките — Бърнард Белинг, който има магазин за водопроводни части нейде в долния край на Бек Суайнгейт. Складът му прилича на катедрала, посветена на санитарните материали — стегнатите редици тоалетни чинии без капаци, лъснали в сумрака като светски куполи, купчини многострадални мивки без кранове и бинтовани с амбалажно тиксо ампутирани тръби.

Господин Белинг е почти напълно плешив, носи нещо, което нарича „гацури“, в комбинация с пуловери марка „Вал Дуникън“ и не спира да ми повтаря колко ужасен е бил животът на „горката ми майка“. Сега Бънти върти магазина с помощта на наскоро завършила гимназия девойка на име Илейн.

— Представяш ли си само — казва Бънти — Илейн е на твоята възраст, а вече си има приятел и спестява за чеиз.

По-тревожното е, че същото важи и за Катлийн, която наскоро се е сгодила за младеж на име Колин от хуманитарната гимназия „Арчбишъп Холгейт“, който се надява да продължи железарския бизнес на баща си. Катлийн носи годежния си пръстен на верижка около врата, скрита под училищната риза.

С Катлийн преговаряме съдържанието на чеиза ѝ до този момент. Какво има? Четири кухненски кърпи, „Айриш Линин“, плетен абажур и комплект вилици за торта от неръждаема стомана. Това достатъчно ли е за основа на един брак? Купувам ѝ дъска за рязане, за да набъбне чеизът.

— Много разумно момиче е — казва Бънти.

— Значи, не искаш да ходя в университет? — питам аз.

— Да, да, разбира се, че искам — изнервя се тя. — Образованието ти е много важно, както изглежда.

Но всъщност си личи, че би предпочела просто да се омъжа, та да съм отговорност на някой друг.

— Какъв е смисълът на чеиза? — разпитвам Катлийн аз.

— Да си събереш неща за бъдещето — отвърща моментално тя. Ако имах чеиз, какво ли бих сложила в него?

Обхванала ме е следобедна неделна летаргия — лежа на леглото и преговарям отново и отново, като магическо заклинание, битките от Полуостровната война — *Вимейро, Коруна, Опорто, Талавера де ла Рена, Куидад Родриго, Бадахос, Саламанка* — но без никакъв резултат, защото само след минута нито една не помня, което е жалко, тъй като матурите ми започват идната седмица. Чудя се дали моите оценки ще са лоши като на Патриша. Къде е Патриша? Защо не идва да ме спаси от това безсмислено съществуване?

Зарязвам преговора и се завличам долу в кухнята, където си препичам една филийка и я изяждам легнала на килима във всекидневната, който слънцето огрява през вратата на верандата. Припичам се няколко минути на слънцето като гущер, после заспивам, а когато се събудям, съм леко дезориентирана. Правя опит да изрецитирам подготвената реч за устния изпит по френски език, но не мога да възстановя нищо повече от: *Paris — une ville très belle et interessante*. Що се отнася до немския и латинския, нашата Руби с природната дарба за езици не може да състави дори едно цяло изречение. Дори майчиният ми английски понякога ме преборва и като се опитам да говоря в час, установявам, че синтаксисът ми се е разбъркал, а речниковият ми запас е пощурял.

В градината отвъд големите врати към задния двор виждам квартална котка да дебне един дрозд, който кълве безгрижно червей в лехата с петунии, без да забелязва приближаващото се наказание. Долазвам до вратата и удрям по нея, за да предупредя дрозда. Котката замръзва на място, а дроздът отлита, като междувременно скъсва червея на две. И тогава се случва нещо интересно — продължавам да

удрям силно по стъклото с юмрук, защото онова, което искам да направя — което изпитвам внезапен порив да направя — е да го строша и да си прережа вените на острия ръб, напред и назад, да размажа ясната гледка на верандата и подредените цветни лехи отвъд. Стъклото е двойно и отказва да се строши, но аз продължавам да го налагам — макар че, за разлика от Катлийн, аз искам да изляза, не да вляза.

Защо никой не забелязва колко съм нещастна? Защо никой не коментира странното ми поведение — ходенето насън, което продължава от време на време да се завръща и аз наистина обикалям къщата като безплътен детски призрак, който безплодно търси нещо, забравено в материалния свят. (Играчка? Другарче? Възлюбен?) Също и апатията — часове наред безучастно излежаване в леглото, без нищо да правя, а очевидно без и да мисля. (Бънти е на мнение, че това е нормално поведение за пубертета.) Най-лоша е паниката — след първия пристъп на погребението на Джордж вече не помня колко много пъти ми се е налагало да бягам от кина, театри, библиотеки, автобуси, опашки в столовата, магазини. Симптомите на паниката са ужасни — имам чувството, че сърцето ми ще се пръсне, а когато кръвта ми се оттече в обувките, кожата ми става бяла и влажна — и всичко това съвсем резонно ме кара да си мисля, че умирам. Ако някой реши да направи телевизионно предаване за мен и да го излъчи по време, в което е сигурно, че Бънти гледа — вместо *Такъв е животът* например, така че да не се набива на очи, още преди да изтекат надписите, тя ще е започнала да клати глава и цъка с език как „тези деца имат нужда от помощ“, но мен, понеже съм ѝ под носа, очите и краката, не изглежда да забелязва.

Може пък всичко да е част от порастването, мъчителна промяна в статута, долина на юношеска сянка на смъртта, злощастен хормонален катаклизъм, скръбен тийнейджър, покъртителен...

— Руби! — господин Белинг в този момент заобикаля къщата и ме вижда как се опитвам да строша стъклото, а лицето му е истинска карикатура на изумлението. Отваря рязко вратата.

— Какво, за бога, правиш, Руби? — пита той в опит да прозвучи строго и бащински.

— Опитвам се да избягам — отговарям аз мрачно.

— Не й обръщай внимание, Бърнард! — обажда се Бънти и изпърхва през отворената врата. — От главата си страда — метнала се е на сестра си.

— За кое от многото си загубени деца говориш? — питам саркастично аз и съм възнаградена с пареща плесница по бузата от Бърнард, в резултат на което захапвам дълбоко долната си устна.

— Благодаря ти, Бърнард — казва му тя, после се обръща към мен. — Отдавна е крайно време някой да те сложи на мястото ти, госпожице! — после се усмихва пак на Бърнард. — Да отворя ли консерва съомга? — след което тръгват към кухнята, а мен оставят прекалено преbledняла и шокирана, че да говоря.

Свивам се на малко нещастно кълбо на килима и гледам как на мястото на сълза капка кръв от устната ми капва на бежовия „Уилтън“ и потъмнява до цвят, непознат в нормалния спектър. Съчувствие към мен проявява единствено Парцаливко, който набутва студената си влажна муцуна в ръката ми.

Какво бих сложила в чеиза си ли? Ще сложа само остри предмети, тънки ръбове от строщено стъкло, наточена стомана от ножове за белене, дребни зъбци от ножове за хляб и утешителни ръбове от бръснарски ножчета. Претеглям в ръцете си ножове — като странни предмети за успокояване на нервите. Скоро Бънти сигурно ще ме завари по време на някое от нощните ми бродения, хванала огромен нож, от който по нощницата ми капят капки кръв. (Какво ще каже? Най-вероятно: „Връщай се в леглото“.)

На върха на Минстър Тауър си почти в ангелските селения, толкова високо, че простряният отдолу град е като улична карта, чиито краища избледняват нейде към Йоркската долина, а отвъд — мъглявите възвишения на Хауардиан Хилс на север и подобните на мираж Уолдс на изток. В дни като този, когато небето е кристално синьо, а единственият облак е само крехък шифон в далечината, лесно може човек да обича света. Какво ще сложа в чеиза си ли? Ще сложа хоризонта, няколко откъса птича песен, приличния на цвете сняг в градината на Къщата на ковчезника и белите, изронени като каменна дантела сводове на абатството „Сейнт Мери“ отдолу.

Какво ли ще е чувството да падаш? По-надолу и по-надолу и още, да потъваш като камък в малкото безизлазно море на деканската градина, да се размажеш на зелената трева като поразена птица? Ако се надвесиш достатъчно от парапета — колкото стърчи водоливникът, усещаш как силата на гравитацията те придърпва, приканва те да опиташ въздуха...

— Руби! — напрегнатото дребно личице на Катлийн се появява измежду зъберите. — Хайде! Ще пропуснем следобедния звънец!

Заподскачаме със зашеметяваща скорост надолу по спиралата от каменни стъпала и тичаме покрай Бутъм обратно в училище, хвърляме се по чиновете си точно навреме, за да се „обърнем и започнем“ превода по слух от латински... *Теоксена съветва децата си по-скоро да се самоубият, отколкото да умрат от ръката на царя — 'Mors, 'inquit, 'nobis saluti erit. Viae ad mortem hae sunt...* Някъде в далечината се чува шум от крикет мач на игрището на „Сейнт Питърс“, а лек ветреца довява аромат на прясно окосена трева през отворените прозорци. *Cum iam hostes adessent, liberi alii alia morte ceciderunt.* Как е възможно животът да е толкова хубав и толкова тъжен едновременно! Как? Накъсани викове откъм игрището. Джудит Купър смачква една оса с изпитните листове.

Някъде съвсем наблизо, но недостатъчно, за да го достигна, има разбиране. Някъде съвсем наблизо — скрит на някой висок рафт, под някоя дъска на пода — се намира ключът. Но какво ще отвори той? Така де, шкафът с изгубените вещи, разбира се.

Теорията за живота като Шкаф за изгубени вещи е едно сравнително скорошно развитие на моето философско търсене на разбирането. Без съмнение съществуването ѝ се дължи на факта, че цяла година с Катлийн заемаме тежкия пост на пазители на шкафа за изгубени вещи и всеки четвъртък следобед в четири отваряме въпросния шкаф, който се намира в коридора на новата сграда, в която се намира и кабинетът по трудово обучение, както и тези по не толкова домашно ориентираните науки физика, химия и биология. Съгласно повелята на училищния правилник точно в четири часа всеки четвъртък е *единственото* време, в което имаме право да отваряме шкафа, а молбите извън този час аз и моята колежка надзирателка посрещаме с професионално безразличие. В този един час хората (тоест учениците, тъй като, доколкото ни е известно, никой от

учителите и персонала никога нищо не е губил — красноречиво доказателство за младежката небрежност) могат да поровят из вътрешността на шкафа за свои принадлежности. Ако намерят търсеното — най-често се губят моливи, осиротели ръкавици и обувки за хокей — трябва да се подпишат на списък, който им даваме, след което им връчваме обратно запилените вещи, та да се превърнат пак в намерени.

За децата, непотърсили вещите си, последствията са страшни — собствеността лесно се проследява, тъй като е задължително да зашиваме вълнени ленти, марка „Каш“ на всичко, което притежаваме, дори и на сутиените, а обувките, ботушите и гуменките трябва да надписваме отвътре с неизтриваем маркер. Непрестанно се извършват проверки без предупреждение, за да е сигурно, че сме подходящо белязани. (Чудя се дали някой някога се е престрашавал да погледне под блузата на Патриша.) Поне ако някога ме хване амнезия, ще знаят как се казвам. Имената на собствениците на непотърсените вещи се вписват в друг списък, който се чете на глас по време на училищното събрание последния петък на месеца от госпожица Уитакър, директорката, а наказанието за престъпниците е, че трябва да стоят прави по време на цялото събрание, докато останалите седим. Това публично унижение обаче не е достатъчна спирачка и шкафът със загубените вещи продължава да прелива от изоставени неща. Понякога е толкова пълен, че като го отключим, всичко ни се изсипва на главите и сме принудени да връщаме вещи тайно, само и само да се отървем от тях. Може скоро да се наложи да организираме нелегални нощни отваряния на шкафа с надеждата, че неохотните до този момент деца ще бъдат привлечени от секретния характер на операцията.

Ето я и моята теория за задгробния живот като Шкаф за изгубени вещи — когато умрем, ни водят в огромен Шкаф за изгубени вещи, където са ни били пазени всички неща, изгубени приживе — всяка шнола за коса, всяко копче и молив, всеки зъб, всяка обеща и ключ, всяка игла (помислете само колко много трябва да са!). Всички книги от библиотеката, всички котки, които така и не са се върнали, всички монети, всички часовници (които продължават да показват точно време). А може би дори и другите не толкова осезаеми неща — характери и търпение (може и загубената девственост на Патриша да е там), религията (Катлийн своята е загубила), смисъл, невинност

(моята) и безбрежни океани време — господин Белинг и Бънти ще намерят много време в шкафа си. Господин Белинг все седи зад волана на роувъра, паркиран на алеята отпред, гледа си часовника и пухти: „Знаеш ли колко време изгубихме да те чакаме, Руби?“. На по-долните рафтове ще са сънищата, които сме забравяли със събуждането, наредени до изгубените в меланхолични мисли дни (ако плащаха дивидент, Патриша щеше да е богата). А най-отдолу, в дъното на шкафа, сред утайката, валмата и перушината, стърготините от острилки и изметената от фризьорските салони коса — там се намират изгубените спомени. *Deinde ipsa, virum suum complexa, in mare se deiecit.* И може би можем да се подпишем и да си ги приберем.

Имах ужасен скандал с господин Белинг. Намина вторник вечер да заведе Бънти да види гостуващо представление на мюзикъла „Плаващият театър“ в Кралския театър, но Бънти все още беше горе и се туткаше какво да си облече, така че го въведох в хола, а той седна и каза:

— Защо не ми предложиш питие, Руби?

А аз казах:

— Защо не си вземеш сам?

А той каза:

— Каква невъзпитана млада госпожица си.

А аз казах:

— И аз не те харесвам.

А той каза:

— Някой ден ще си получиш заслуженото, Руби Ленъкс.

А аз казах:

— Така ли, какво е то — любов и добрина?

А той каза:

— Горката ти майка всичко ти е дала, а ти си просто една неблагодарна малка кучка!

А аз му изкрещях:

— Какво знаеш ти!

И тогава той доближи лице само на пет сантиметра от моето и изрева...

— Руби! Руби Ленъкс! Къде си тръгнала? — изкудкудаква гласът на госпожица Рейвън откъм катедрата, откъдето ни наглежда.

Откъм крикет мача пак долита ръкопляскане.

— Руби — прошепва Катлийн, когато минавам покрай нея. — Руби, какво има?

— Къде отиваш, Руби? — започва да ми крещи госпожа Уитакър, а аз се изнизвам под дъбовите плочи, закачени по Старата зала, и златните надписи с имената на училищни водачки и отличници, спечелили стипендии. — Руби! Това е изпит по латински! — и се опитва да ме пресрещне като на ръгби мач, само че аз се измъквам и накланям и накрая се хвърлям насред топлия ветровит въздух и тръгвам към Клифтън Грийн.

А може би в Шкафа за изгубени вещи, мисля си, за да минава по-бързо пътят до къщи, ще намеря и истинския си дом, онзи, където в огнището винаги блещука огън, има винаги готова чугунена маша, на решетката свири чайник, а изтърканите стари кресла са придърпани в уютен кръг и иглата на истинската ми майка проблясва на светлината от огнището при всеки бод, навътре-навън, навътре-навън, и започва приказката за това как истинското ѝ дете, кървавочервеното бижу, е било подменено в люлката с друго...

— Тъпа глупачка! Гледай си в краката!

Побеснял почервенял грозен мъж отпуска ръка на клаксона, а лицето му се разпада в омраза, докато зад него се събира колона от коли, всичките с ревящи клаксони. Вдигам му два пръста, връщам се в безопасност на тротоара и продължавам да крача — покрай Хоумстед, през новия мост, после по новия мост, който се простира над широката и неромантична Уз.

Къщата е студена и тиха. Бънти пребоядиса всичко и купи нови мебели с парите от застраховката на Джордж, така че почти никаква следа не е останала от миналото, от другите животи. Няма нищо от Патриша. Бънти най-сетне реши, че тя няма да се върне, и раздаде всичките ѝ вещи. Единственото, което успях да спася, беше пандата ѝ и понякога си представям колко ще е доволна, като ѝ я връча, защото си е мислела, че всичко завинаги си е отишло. За Бънти се оказа изненадващо лесно да изтрие от къщата следите от Джордж, не е останал ни чорап, ни фас. Предполагам, че когато аз си отида, ще си поплаче хубаво, а после ще изсмуче с прахосмукачката и последната частица мъртва кожа, след което ще си направи чаша чай.

С неравни удари часовникът, часовникът на прапрабаба ми, отброява три часа. Нещо в него се промени завинаги след пожара и се

изненадвам, че Бънти не го е прибрала при другите вехтории, ама в крайна сметка за мен принципът, на който функционира мозъкът на Бънти, е не по-малка мистерия от този на часовника, та дори и на самото време.

Качвам се горе и си нареждам малко гнездо от чисти кърпи в дъното на шкафа на бойлера, които миришат на чист въздух и прах за пране, и като дребен бозайник се въртя безспир в малката си хралупа, за да се наместя, а после — в компанията на някое друго бълбукане от страна на нагревателя, отвъртам шишето с хапчета и ги набутвам в уста като гладно пате, за да не взема да заспя, преди да погълна достатъчно.

Надолу, надолу, надолу. Нося се надолу в пространството и времето и тъмнината. Понякога набирам скорост и усещам как центробежната сила залепва органите за вътрешните стени на тялото ми. Надолу и надолу към звездите, които блещукат на края на света, минавам край глас, който казва: „Тъй, бездънна“, но думите потъват в невъобразимото фучене и бучене в главата ми, което прилича на едновременно сливане на всички земни океани. После, за радост, намалявам и започвам да се нося като прикрепена към невидим парашут. Вече се движа по-бавно и различавам странни предмети в тъмното, вкаменени неща, кукли и лъжици, а когато виждам нещо, което прилича на изсечено в мрамор конче Мобо, ахвам възхитено, защото съвсем го бях забравила. От тъмното изскача отрязана еленска глава, отваря уста точно като конската глава в приказката за гъсарката и казва: „Хей здравееей“, а после пак изчезва.

Надолу, надолу, нося се като хвърчилка от глухарче, подминавам Патришината панда и Саждик на Джилиан, и старото радио „Еко“ на баба Нел, и осъзнавам с лека тръпка, че явно съм в Шкафа за изгубени вещи — не онзи в училище, а големия метафизичен шкаф. Скоро ще стигна до дъното и ще намеря изгубените си спомени и тогава всичко ще се оправи.

Някой пъхва съчувствено длан в моята, обръщам глава и виждам Мечо, който ми се усмихва тъжно.

— Това тук е краят на света — казва той.

А аз отвърщам, преизпълнена с радост:

— О, Мечо, ти можеш да говориш!

А той казва:

— В Шкафа за изгубени вещи всички животни могат да говорят — и аз много се радвам за него, но тогава лицето му помръква и той казва: — Пази се от Сатурновите пръстени, Руби! Не забравяй, че са... — но в този момент лапата му се изплъзва и не успява да довърши, а аз изведнъж започвам пак да ускорявам — главоломно — и имам чувството, че мозъкът ми е разтегнат и издърпан от черепа ми на ластик, а по ръцете ми преминава ужасно силна болка. Огромни многоцветни слънца се взривяват от всички страни и колкото по-бързо се движа към звездите на края на света, толкова повече те се отдалечават, и аз започвам да се плаша, че това пътуване ще продължи вечно, и ровя из съзнанието си да намеря какво толкова непростимо съм сторила, че да заслужи такова наказание.

И тогава нейде от тъмнината, като нещо от Влакчето на духовете в Скарбъроу, изскача ядосаното лице на господин Белинг и той започва да ми крещи, но аз не чувам нищо, докато изведнъж не гръмва съвсем близо до ухото ми: „Майка ти всичко ти е дала, а ти си една неблагоприятна малка кучка!“. Вдигам ръце, за да прогоня това видение, но той не се отказва: „Ти си лошо, лошо момиче!“. Аз се опитвам да извикам „Не!“, защото знам какво следва, но не мога да говоря и изведнъж не мога и да дишам, и от устата ми започват да излизат страшни звуци, звуци на удавник, човек, който се дави с въздух, а призракът на господин Белинг се хвърля в кладенеца на времето заедно с мен и аз трябва да си запушвам ушите с ръце, за да не чуя онова, което ще каже — само че не мога да спра гласа му, който повтаря отново и отново: „Ти уби сестра си, Руби! Уби собствената си сестра!“.

— Питам те — що за момиче ще направи такова нещо? — изкрещя той и от ъгълчето на устата му потече ядна пълонка, а отгоре откъм стълбището извън Бънтиният глас:

— Готов ли си, Бърнард? Вдигат завесата в седем и половина!

— Добре те познавам, Руби — изсъска господин Белинг. — Майка ти всичко ми разказа!

— Не съм убила сестра си! — изсъсквам в отговор аз. — Прегазиха я.

Той обаче ме поглежда с безкрайно злобна усмивка и казва:

— Не говоря за нея, глупачке, говоря за близначката ти!

И след тези необичайни думи се завъртя на пети и излезе. После чух Бънти да вика от коридора:

— Тръгваме за театъра, Руби, до после! — след което входната врата се затръшна и роувърът потегли.

Моя близначка? Моя собствена близначка? За какво, по дяволите, говореше той? Странно беше, защото, макар част от мен да бе озадачена от тези думи, друга вече чуваше предупредителен звънец, а по кожата ми сякаш полазиха стоножки. Изтичах горе в стаята на Бънти и затършувах сред кутиите от обувки из горния рафт на вградения ѝ гардероб, в които държеше голямата си колекция необувани чифтове, докато накрая намерих каквото търсех — кутията, в която нямаше обувки, онази, препълнената с хартийките, които удостоверяваха, че съществуваме, и безчет други неща, за които все не се намираше място, но не можехме и да изхвърлим. Претупах набързо медицинските картони, стари документи за кола, застрахователни полици, счупена обеца, книжка с купони, сребърния медальон (вж. *Бележка 11*), документи за ипотека, плесенясала на вид заешка лапа, стара театрална програма, пластмасов пръстен от пакет бисквити. След известно време стигам до завещанието на Джордж и смъртния му акт, до удостоверението от матурите на Патриша от общата оценителна комисия (сега Бънти ще има две провалили се в училище дъщери), до свидетелството за брак на Бънти и Джордж, до смъртния акт на Джилиан, а после и всички актове за раждане, захванати с ластик — *Беренис Айлийн, Джордж Артър, Патриша Вивиен, Джилиан Беренис, Руби Елинор*. И този на Пърл.

Ето го — Пърл. *Пърл Ейда Ленъкс*. Родена в Родилна болница, Фулфърд на — невероятно — същия ден, в същия месец и същата година като... мен. Осми февруари 1952 година. Няколко пъти препрочитам акта за раждане на Пърл, сравнявам го с моя, не спирам да гледам ту единия, ту другия, сякаш накрая всичко ще се изясни от само себе си. Но обяснение имаше само едно — Пърл Ейда Ленъкс наистина е била моя близначка. Усетих страшно, заплашително пулсиране в стомаха си, но в същото време няхах никакъв спомен за

тази сестра, не можех да извикам образ в съзнанието си. После ме връхлетяха странни накъсани спомени — сякаш уловени между премигванията на фотографска бленда — карти с азбуката, наредени като подкова — прасе, слон, ябълка, заек, лимон — и толкова. Може пък, подобно на близнака на Елвис, Пърл да бе починала при раждането — може да сме били сиамски близначки и тя да е умряла, за да живея аз, и това да е имал предвид господин Белинг. Но някак си не ми се вярваше. Затършувах надолу сред книжата, докато не намерих — най-отдолу, онова, което търсех — още един смъртен акт, този с дата 2 януари 1956 година.

Причина за смъртта — удавяне. Сетих се за „Бурята“ и... *бисер бял са му очите*, и за ловци на бисери, които се гмуркат за стриди в Южнокитайско море, но за човек с име на перла не се сетих, камо ли за сестра близначка.

Да не би да съм удавила собствената си сестра? Възможно ли е такова нещо? Та аз дори себе си не можах да удавя. Отворих сребърния медальон и там също бяха двете ми снимки като бебе, които и преди бях виждала на нощното шкафче на Бънти; дълго се вирах в двете еднакви снимки, преди да осъзная, че на едната от тях изобщо не съм аз, а сестра ми. Вирах ли се, вирах, докато не ме заболяха очите от опитите да определя кое съм аз и кое не съм аз. Но дори и едната да не беше истинската Руби, ами Пърл, посмъртно не можех да преценя коя.

Върнах всичките книжа в кутията за обувки и затворих вратата на гардероба. Когато господин Белинг върна Бънти, вече бях в леглото и се престорих на заспала, когато тя мина да ме провери, както напоследък бе започнала да прави — вероятно да види дали дишам. Тогавя обаче нещо ме накара да променя решението си, изправих се рязко в леглото, а тя извика от уплаха, сякаш бях някакво зомби, което неочаквано се е изправило в гроба си. Светнах нощната лампа и размахвах сребърния медальон.

— Защо никога не сме говорили за това?

Мълчанието на Бънти ме изплаши, защото не знаех какво означава. Накрая я чух да преглъща малко нервно.

— Ти забрави.

— Забравила съм? Как така съм забравила?

— Зарови го дълбоко. Амнезия — обясни лаконично Бънти. Дори и сега успяваше да звучи малко раздражена, дори когато ми

разказваше тези потресаващи неща. — Доктор Хадоу каза, че сигурно така е най-добре, предвид всичко, което се случи. — Вече се беше наполовина скрила зад вратата, но нещо я спря. — Всички ние сметнахме, че така е по-добре. В крайна сметка никой не искаше да си спомня за случилото се.

— Ама не може просто да изтриете нещо такова! — изревах аз. — Не може просто да се преструвате, че някой никога не е съществувал, да не гледате снимките...

Бънти вече почти не се виждаше, останали бяха само една ръка и гласът ѝ.

— Снимки има. А и, разбира се, говорехме за нея; изтри я ти, не ние.

— Все аз съм виновна, а? — извиках аз, след което между нас се възцари мълчание, което продължи и се разрасна в нещо странно и воднисто, от което не можехме да се измъкнем, докато аз не изрекох въпроса, който повече не можеше да бъде пренебрегван наред това море от тишина, и почувствах образувалите се в резултат вълни. — Как съм убила сестра си?

Вълните достигнаха Бънти и тя въздъхна.

— Бутна я във водата — отвърна безизразно тя. — Беше нещастен случай, ти не знаеше какво ще се случи, беше само на четири.

— Нещастен случай? — повторих като ехо аз. — Бърнард Белинг говореше за него като за хладнокръвно убийство...

Майка ми съумя да прозвучи ядосано.

— Е, не е трябвало да ти говори така... — поколеба се. — Отначало те обвинявах, но беше нещастен случай, разбира се... — заглъхна гласът ѝ. После добави уморено: — Много отдавна беше, няма смисъл пак да го разравяме... — И успя най-сетне да се скрие зад вратата на стаята ми.

Няколко минути по-късно обаче се върна и седна на крайчеца на леглото ми. Взе медальона от ръката ми, отвори го и дълго време нищо не каза.

— Коя от двете? — попитах аз накрая. — Коя е Пърл? А тя посочи лявата снимка и рече:

— Моята перла — и заплака.

О, не, пак започнахме — надолу, надолу, надолу — в тъмното наопаки и бездънната пропаст на времето. Ще свърши ли някога? Ето я Метлачка, хванала се за Дениз, следвана от кукленската къща на Дейзи и Роуз, а аз си казвам наум: Руби и Пърл, Руби и Пърл, скъпоценните близначки, и мигом виждам сандъка със съкровището на вещицата от „Хензел и Гретел“, преливащ от опали колкото гъши яйца, рубини като сърца, диаманти като ледени буци, смарагди като ледникови езера, сапфири като парченца лятно небе и перли — огромни, дъгоцветни перлени кълба, отделени по две на дълги наниз, които се сипят отстрани на сандъка, а аз протягам ръка и се опитвам да хвана един наниз, но пръстите ми се хлъзгат по гладките сфери и аз се гмуркам нататък, сред вихрушка от игли и дъжд от копчета като метеори, покрай невидим Еймън Андрюс^[2], който казва: „Руби Ленъкс — ето това е твоят живот!“, а после папагалът изкрещява точно до ухото ми и — предвид, че вече е надарен със способност да говори, казва: „Млъквайрубимлъквайрубимлъквайруби“.

После — само тъмнина, дълбока, глуха, няма и сляпа тъмнина, която продължава до безкрай, и още, и още, а аз потъвам надолу като гмуркач на лов за перли, докато — *блясък!* Отпред виждам светлина и си помислям — *Светлината на света*, и знам, че вече сигурно стигам до дъното на шкафа. В центъра на светлината се намира малка фигурка и колкото повече се приближавам, толкова по-ярка става, застанала — като Венера на Ботичели — в огромна, лъскава раковина от седеф, бледа и в преливащи цветове, и вече почти мога да я докосна, нея, моята близначка, моята двойничка, моето огледало, увенчана с усмивки, която изрича някакви думи, протяга малките си ръчички към мен, чака ме, но аз нищо не чувам, освен ударите на часовник в главата ми — *четири, пет, шест*, и някакво хълцане и стържене по вратата; следва още тъмнина, тъмнина като вълнен покров, тъмнина, която се опитва да навлезе в мен, пъха се в устата, носа и ушите ми като дебело черно руно и аз осъзнавам, че ме погребват жива, и пръстта се сипе върху ковчега ми и се процежда през малките процепи. Процепи светлина...

— Руби?

В един от тези процепи виждам устни и леко пожълтели зъби, кучешки зъб, който проблясва в златно, а устата повтаря ли, повтаря нещо, и едва с неимоверно усилие успявам да се концентрирам върху формата, която оформят устните, докато накрая с известна изненада осъзнавам, че повтарят името ми. Руби.

— Руби? Как се чувстваш, Руби? — усмихва се устата и се отдръпва, и аз виждам смешна жена, доста възрастна, с плитки като слушалки зад ушите и извити очила със златни рамки, увиснали на шията.

Не мога да говоря, имам чувството, че някой е прокарал чакъл по гърлото ми, а главата ми пулсира. Примиждавам от ярката светлина, която влиза от прозореца на болничната стая и се разлива по балатума на големи геометрични локви.

— Здравей, Руби, аз съм доктор Хърцмарк и бих искала да ти помогна, съгласна ли си?

В кабинета на доктор Хърцмарк е вечно горещо и задушно. Мисля, че нарочно го държи така, за да ти се доспива. В чекмеджето си има сладки, странни лепкави канелени кексчета и жвакащи лимонени кифлички, и сипва горчиво кафе, което аз пия, за да не заспя. Или пък смуча някоя от подобните на сбит светъл пясък разронени бучки кафява захар, които държи в една захарница на бюрото. После тя казва със смешния си немски акцент:

— Искаш ли да легнеш, Руби? — понеже никога не ми казва какво да правя, само пита, след което ме покрива с едно одеяло — тъмносиньо, обшито с червено като конски чул, и пита: — Така, Руби, сега искам да си представиш, че си загърната в един от цветовете на дъгата, и да започнеш да броиш обратно от десет...

Всеки път аз се опитвам да избира различен цвят, за да видя какво е усещането, и мога със сигурност да твърдя, че червеното, естествено, е цветът на рубина, а оранжевото те кара да се чувстваш изпълнен със светлина. От жълтото ти се завива свят, сякаш си вдишал лимонада на прах, а зеленото дъха на трева след летен дъжд (меланхоличен цвят). Индиговото е цветът на магията, а виолетовото има вкус на цветни дражета. Червено, оранжево, жълто, зелено, синьо, индиго, виолетово. *Най-изгодни в „Раунтрийс“ от Йорк.* През

прозореца на доктор Хърцмарк влиза мирисът на фабриката и аромат на ягоди, тъй като по това време на годината се правят ягодиците сладка.

— Най-много ми харесва миризмата на какао — прошепвам аз.

— Ммм — казва доктор Хърцмарк някак много чуждоземно и изразително.

Ами синьото? Синьото е цветът на спомените. И на най-хубавите цветя — на зюмбюлите и дребните като звездици незабравки по ливадата на чичо Том, само че не и днес, понеже е посред зима и са покрити със сняг. Днес е втори януари 1956 година — за пръв път търпеливата доктор Хърцмарк успява да ме върне в този съдбовен ден, и ето ме изведнъж, седнала на масата в трапезарията на чичо Том в къщата в Елвингтън по време на задължителното семейно посещение след Нова година. Съпругата му, леля Мейбъл, казва на Бънти:

— Толкова се радвам да ви видя — после се обръща към Джилиан и Патриша и добавя: — Сигурно вече нямате търпение пак да тръгнете на училище след коледните празници, а?

— Да — отвръща Патриша.

— Не — отвръща едновременно с нея Джилиан.

Чичо Том се обръща към Джордж и казва:

— Помислих, че сигурно са блокирали пътя — снощи доста натрупа, а Джордж отговаря:

— Знаем. Цяло приключение си беше да стигнем.

Леля Мейбъл е сложила за вечерята съвсем неподходяща за сезона салата — само при вида на заоблените листа маруля и бледите резенчета леденозелена краставица на човек му става студено.

— Ядохме салата от език — казвам аз на доктор Хърцмарк и се смея, и й разказвам как Джилиан човърка дебелия къс студен език, който леля Мейбъл тъкмо е нарязала — телешки език, който е пресовала специално за нашето посещение.

Джилиан отхапва голямо парче, гълта го бързо (мисля, че в някой предишен живот е умряла от недохранване) и казва на Бънти:

— Не може ли да ядем от това? Харесва ми! — После, докато гледа как леля Мейбъл отрязва нов резен, добавя: — Какво е?

— Език, Джилиан — усмихва се леля Мейбъл.

Челото на Джилиан се набърчва леко, докато смела информацията — и буквално, и с мозъка си — и повтаря:

— Език! — след което пак: — Език — и сякаш опипва думата със собствения си език и небце, този път по-уверено, след което оставя ножа и вилицата си, загледана в половинката домати в чинията си.

Патриша избухва в жесток смях при вида на изражението на Джилиан и Пърл също се присъединява, макар че не знае на какво се смее Патриша. Пърл обича да се смее, тя е цялата светлина и слънце на фона на моята мрачна замисленост.

— Стига толкова — обажда се Бънти, защото звукът на смеха я тревожи, докосва някаква дълбока, незаздравяла рана в душата ѝ.

— След вечеря може да поиграете в снега — казва Джордж. — Взехме ви гумените ботуши, в багажника са.

— И да направим голям снежен човек, нали? — пита развълнувано Пърл, а чичо Том се засмива и казва:

— Може да вземете въгленчета от кофата за очите.

— Стига! — казвам рязко на доктор Хърцмарк.

Защото нещо вътре в мен се къса, като виждам Пърл толкова ясно в съзнанието си и знам, че е толкова недостижима.

— Друг ден, Руби — казва доктор Хърцмарк и ми предлага парченце карамел, което е отчупила от цяла плочка.

Вдига го срещу слънцето, то блясва като кехлибар, а ароматът на ягоди ме съпровожда по пътя към дома.

Бънти и леля Мейбъл ни опаковат в шушляци и шалове и ръкавици. Аз и Пърл сме с малки вълнени бонета — моето червено, нейното синьо — с бели помпони отгоре. Пърл толкова се радва на многото сняг, че потропва с крачета нетърпеливо и едва изчаква да ѝ обуят гумените ботуши.

— Стой мирна, Пърл! — казва ѝ Бънти и успява някак да ѝ нахлузи единия.

Накрая преценява, че всички сме увити в достатъчно дрехи, леля Мейбъл отваря задната врата и ние се втурваме на студа, а гласовете ни звънтят като малки камбанки на чистия въздух.

— Не ходете прекалено близо до езерото! — вика леля Мейбъл след нас, но ние вече газим напосоки из девствения сняг и думите ѝ отекват наред белотата.

— Стига толкова.

— Друг ден — усмихва се доктор Хърцмарк. — Видя ли танковете в Прага по новините?

— Ужасно е — съгласявам се, дъвчейки парченце руски карамел.

От покрива на „Раунтрийс“ се чува сирена, при която и двете се сепваме, но после тя казва:

— Учебна тревога.

Леля Мейбъл спокойно можеше да каже: „Отивайте направо при езерото“, защото още щом се озоваваме на поляната, тръгваме право към голямото езеро, където се събират нейните гъски и патици. Напролет сме държали малките като жълтъци пиленца и сме прибирали огромните патешки яйца, които изглеждат толкова красиви, а имат толкова отвратителен вкус, но никога преди не сме виждали езерото през зимата и за секунда спираме и се вираме в него с изумление, защото мястото е вълшебно — замръзнал леден пейзаж от искрящо бяло, а всички покрити със сняг дървета на островчето в центъра изглеждат сякаш ако ги разтърсиш, ще зазвънят като в приказките. В езерото има толкова много вода, че е преляло върху поляната, а на места по края през прозрачния лед се вижда зелената трева.

Няколко гъски се клатушкат по ръба на езерото, а една-две плуват на бавни кръгове сред гъсти ледени кристали, за да не замръзне водата, но повечето са заклещени на островчето и започват да пърхат и крякат бясно, когато ни виждат да се приближаваме.

— О, да бяхме донесли малко хляб! — изхленчва Патриша.

Джилиан изквичавя от удоволствие, когато открива здраво парче лед от страни на езерото, и започва да го удря с крак като полудял заек от филмите на „Дисни“.

— Внимавай, Джилиан! — предупреждава я Патриша и се отдалечава, за да разходи две патици из езерото.

Пърл се втурва след Джилиан и подскача нагоре-надолу при вида на сестра ни, която ходи по вода като по чудо. Джилиан почти е стигнала до острова, когато от леда се чува плашещо пукане и той се размърдва леко и вече се виждат краищата му, където преминава във

вода благодарение на плувния маратон на патиците. Пърл вече е стъпила с два крака на леда, а Джилиан се смее и ѝ маха:

— Хайде! Хайде, не бъди страхливка! Страхливката Пъърл! — защото знае, че това е единственият начин да прикоткаш Пърл да направи нещо.

Аз крещя на Пърл да се върне, а Джилиан ми е бясна и вика:

— Млъквай, Руби! Ти си едно бебе!

Аз се озъртам за Патриша, но тя се е скрила зад групичка покрити със скреж дървета и не мога да я видя. Пърл вече е изминала почти половината път по леда, а аз виждам как той се движи, с леко поклащане напред-назад, и заплаквам. През цялото това време Джилиан продължава да вика:

— Хайде, хааайдеее, Пърл!

И изведнъж ледът, върху който стои Пърл, се накланя и аз гледам ужасено как тя просто се плъзга, сякаш е била пусната по пързалка, и пада във водата — доста бавно и с краката напред, и както пада във водата, тялото ѝ се извърта и сега гледа към мен и последното, което виждам, е лицето ѝ, изопнато от ужас, а последните в живота ѝ думи, преди черната вода да я погълне, увисват в студения въздух, оформят ледени кристали от звуци дълго след като малкият помпон на главата ѝ изчезва.

Единственото, което мога да правя, е да стоя с широко отворена уста, от която излиза дълъг, пронизителен истеричен вик, и макар да съзнавам какъв страшен вой изригва от вътрешността ми, макар да виждам Джилиан на острова да крещи на Патриша да побърза, също и самата Патриша да тича покрай езерото към нас, независимо от цялата тази какофония, към която се присъединяват и всички патици и гъски, единственото, което чувам, са думите на Пърл, които са се загнездили в черепа ми и отекват ужасяващо отново и отново — *Руби, помогни ми! Руби, помогни ми!*

Патриша се гмурка във водата и излиза почти веднага, задавена от студа и с полепнали по главата възета коса, но примигва като странен човек амфибия и се насилва да се гмурне отново. По това време врявата е достигнала не само до къщата на чичо Том, но и до съседната ферма и хора набраздяват гладкия бял сняг и прииждат отвсякъде. Някой измъква треперещата, посиняла Патриша от водата, завива я с грубо мръсно палто и я отнася, а един от стопанските

работници нагазва смело във водата, но почти веднага се налага да заплува, сепнат от шока, защото езерото е неочаквано пълноводно.

Пърл обаче е отнесена някъде под леда и не може да бъде намерена. Едва няколко часа по-късно, когато мъжете донесят куки и дълги пръти, за да я уловят, тя се показва от скривалището си. Един от мъжете — едър, със сипаничаво лице и широка челюст — я взема на ръце и я държи далече от тялото си, сякаш е нещо неизразимо крехко и важно, което, разбира се, е така, и я пренася през цялата отъпкана ливада, а тялото му се тресе от риданията, които се опитва да сподави.

На мен ми се къса сърцето, разбива се на огромни назъбени ледени трески. Дишам на големи, шумни глътки, защото се давя от въздуха, а ако можех да направя магия и да спра времето — да го оставя така завинаги, тъй че косите ми да се покрият с паяжини, патиците да спрат наред водните си кръгове, а перушината да застине във въздуха и да продължи да се носи във времето до безкрай — бих го направила.

Безжизненото телце на Пърл лежи върху кухненската маса, но леля Мейбъл ни изкарва от стаята и ни води през коридора във всекидневната. Патриша вече е откарана в болница. Джилиан седи в едно кресло и си гледа в краката. Всекидневната мирише на камфор и стара дървесина. Чува се единствено тиктакането на будилник, който отброява всеки петнайсет минути със звънтящ карильон. На мен не ми се седи в кресло, тъй че се свивам на кълбо зад канапетото и лежа там почти безчувствена и чувам не страшните думи на Пърл, а тези на Джилиан.

Докато вадеха от езерото Патриша, която пицеше и риташе в отчаян опит да се върне обратно във водата и да намери Пърл, Джилиан продължаваше да стои изолирана на острова (накрая донесоха малка лодка с гребла, за да я върнат). Мъжете започнаха да претърсват водата за Пърл, а Джилиан не спираше да подскача нагоре-надолу като дивак от приказките в плен на свой собствен племенен танц. Ужасена, че ще я обвинят за случилото се, тя посочи мен и крещя, докато дъх не й остана: „Тя беше, тя беше, тя беше. Руби я бутна, тя бутна Пърл във водата. Видях я! Видях я!“ — а аз стоях като ударена от гръм, впила очи в замръзналото стъкло под леда, където се

беше наместило едно дълго бяло перо от една от гъските на леля Мейбъл.

— Добре ли си? — пита доктор Хърцмарк, която ме е прегърнала като бебе и ме люлее напред-назад.

След известно време аз се успокоявам и двете седим някак странно състрадателно, слушаме свистенето на гуми от колелата, с които дневната смяна на „Раунтрийс“ се прибира у дома; после тя ми дава шоколадово кексче „Лайънс“ от чекмеджето си, а аз обелвам втвърдената нагъната сребърна формичка.

— Майка ми наистина обвини мен. Изпрати ме при сестра си в Дюзбъри, защото не можеше да ме гледа.

— Защото си й напомняла за Пърл, а не защото те е мразела — предполага доктор Хърцмарк; аз свивам рамене.

— Предполагам, и заради двете. Горката Бънти — да загуби две деца. А и горката Патриша; очаквахме да направи нещо, да спаси Пърл. А тя не можа. Също и горката Джилиан — добавям аз и чак себе си изненадвам. — Ако някой изобщо беше виновен, то това беше тя. А тя е мъртва. Също и горката Пърл, защото и тя е мъртва.

— Тъй че — усмихва се доктор Хърцмарк — да изредим ли всички хора по света, мъртви или живи, и да кажем „горкия еди-кой си“, но без никога да стигнем до „горката Руби“?

И аз пробвам думите, за да усетя как звучат:

— Горката Руби...

Но още преди да съм ги доизрекля, вече плача ли, плача, докато накрая почти се удавам в собствените си сълзи.

Стигнах до края на света и се върнах и вече знам какво бих сложила в чеиза си. Бих сложила сестрите си.

БЕЛЕЖКА 11 — ПОГРЕШЕН ЖИВОТ

Седнала под един лъч септемврийско слънце на люлеещия се стол в кухнята на къщата си, Алис кърмела наскоро кръстената Елинор. Малката Нел, още бебе, вече била заспала на гърдата ѝ, а и самата Алис вече дремела нещастно, неспособна да се заеме с

неизпраните дрехи, ненахранените деца и недоволния съпруг, които представлявали по-голямата част от живота ѝ.

Мислела си, под формата на кисела метафора, че се чувства, сякаш върху гръдния ѝ кош се е стоварил огромен камък, който бавно я задушаваше, както някогашните светци, макар че като една, меко казано, безбожница, не можела да разбере защо, за бога, трябва тя да страда.

Заслушала се някак сънено и отдалече в скърцането на кола, чула тревожното лаене на кучето. Знаела, че двете са свързани и означават нещо, но посмъртно не можела да се сети какво, а после чула странен глас да казва нещо на децата — *Бонжур!* — и почти изпуснала спящото бебе, докато закопчавала роклята си в изумление. Жан-Пол Арман! Изпълнил прага мъжествено, после се самопокачил да седне на кухненската маса, като нареждал множество екстравагантни сантименталности по адрес на дребното като мишле бебе, потънало в дълбините на голямата дървена люлка.

— Шаслива мамана! — рекъл той с екзотичния си акцент. — Какъв шалко, че мънишката не можахме да я снимаме!

По въпроса за снимките мозъкът на Алис работел бясно — подписала ли е договор? Обещала ли е да плати пари, които няма никакъв шанс да намери? (Цялото ѝ материално състояние се измервало в шест сребърни монети по шест пени в кутийка от чай над камината.) Как се очаквало да има отговори на тези въпроси, при условие че мозъкът ѝ бил едно безкрайно сито на майчинска амнезия?

От една голяма черна кожена чанта „Гладстон“ мосю Арман извадил плодовете на труда си. Сложил бил три от снимките в рамка, с цел да убеди клиентката си колко много иска да плати допълнителните разходи за рамки, за да може да показва потомството си в най-добра светлина — макар че едната снимка (поставена, трябва да се отбележи, в доста по-скъпа рамка от другите две) била любима лично на мосю Арман и далеч не била на потомството ѝ, ами на самата Алис, скрила плодовитото си тяло зад люлеещия се стол, загледана загадъчно и нацупено към камерата.

— *Бел* — прошепнал той като ценител и побутнал кафявия портрет върху боровата маса.

Алис го погледнала с безразличие, но протегнала ръка и прибрала снимките на децата — някак много по-привлекателни ѝ се стрували така, замръзнали в неподвижни пози, очите ѝ се навлажнили

при вида им и подсмръкнала едва чуто. Мосю Арман извадил огромна (чиста) копринена кърпичка от безбройните си фокуснически джобове и я подал със замах, та Алис могла да си издуха носа по доста неприличен за една дама начин. Станала внезапно от масата след духането на носа и донесла касичката от кутийка от чай от полицата на камината, отворила капачето и с мелодраматичен жест изпразнила съдържанието ѝ на масата, а монетите се търколили по снимките на децата.

— Ето — заявила трагично тя. — Това е цялото ми богатство. Постъпете както решите — добавила и веднага избухнала в сълзи.

Мосю Арман за миг се объркал — често се случвало клиенти да не могат да платят, дори вече бил свикнал да го очаква, но обикновено не били тъй театрални, тъй емоционални, тъй... тъй... чуждоземни — когато се стигнело дотам, така че минали няколко секунди, преди да се съвземе и да хване тънката ѝ малка ръчица през селската маса.

— Мила ми госпожо! — казал той. — Мила ми, мила госпожо, не бива да се разстройвате, няма да ви взема парите.

Алис се сепнала. Не си спомняла някой някога да ѝ е казал такова нещо; най-често единственото, което хората правели, било да ѝ вземат парите, така че сега изгледала мосю Арман подозрително.

— Тогава какво да ви дам? — попитала тя и вирнала предизвикателно брадичка, в случай че той реши да поиска в замяна целомъдрието ѝ.

— Нищо, мила ми госпожо, нищо не искам, освен да мислите с добро за мен.

Учителката в нея понечила да поправи произношението му, но била победена от неговата добрина, която мигом отключила нов порой от сълзи и дълъг рев от нейна страна, докато накрая мосю Арман взел да се притеснява да не се е побъркала.

Всичко това не минало напълно незабелязано и триизмерното домочадие на Алис сега се било събрало мълчаливо на прага.

— Майко — престашила се да се обади Ейда — к'во с'ѝ случило?

Алис изхлипала още по-силно, чувайки селския акцент на най-голямото си и най-добро дете, особено в сравнение с рококо екзотиката на произношението на мосю Арман.

Най-сетне емоциите се уталожили и децата се пръснали, а мосю Арман се заприготвял да се качи обратно на скърцащата си карета.

— Чувствам... — рекъл той и се потупал отляво на гърдите. — Чувствам в искусството си, мила ми госпожо, вашето несъщастие, вашата мъка. Вие... — Тук той махнал с ръка, за да посочи както къщата, така и цялата йоркская провинция... — Вие не сте родена за този усъщасен живот!

Със зачервени от рева очи Алис кимнала в безмълвно съгласие, сякаш ѝ бил взел думите от устата. Дъртото му пони, впрегнато в също тъй дърта каручка, изопнало врат и изпръхтяло и под прикритието на неспокойствието на своето транспортно средство мосю Арман се навел, така че устните му се намирали само на няколко сантиметра от ухото на прабаба ми, а бакенбардите му погъделичкали бузата ѝ. Какво са си казали в онзи интимен момент ли? Покана за катастрофа, загуба, сърцераздирателна мъка и откровено падение, което глупавата ми прабаба разбрала напълно погрешно като възможност за истинската ѝ природа — тъй задушавана и мачкана от оковите на къртовския труд и мизерията — да се освободи и полети волно.

— Чакам — казал мосю Арман — в края на пътеката... полунощ. Аз чакам цяла нощ вие да дойдете и избягате на по-добро място.

— Бих чакал — не се сдържала Алис и му оправила времената. — Или в този случай „ще чакам“.

— Няма значение.

По-късно следобеда някой страничен наблюдател можел да види Алис високо горе в плевника, застанала в рамката на горната врата, разперила ръце и крака като Питагор в женски образ, който пресмята съотношението височина — тегло при евентуално падане. Облякла се била подобаващо за случая в черно, в стара рипсена коприна, тук-там поизбеляла по воланите, и се взирала в земята с определено злорадо удоволствие, което ще се прояви отново в семейството ни отново едва с идването на Патриша.

Все пак дори жена в психическото състояние на Алис могла да пресметне, че едно падане чисто и просто не би било достатъчно дълго или болезнено, че да гарантира повече от счупен крайник — нараняване, което би могло по-скоро значително да влоши живота ѝ,

отколкото да предостави изход от него, тъй че не се ядосала кой знае колко, когато Ейда се появила отдолу със зяпнало от ужас красиво лице.

— К'во правиш, майко? — извикала тя, а майка ѝ — като един черен, поизлинял ангел, въздъхнала и свила рамене в смисъл че наистина няма ни най-малка представа какви ги върши.

Още по-късно, след като се били навечеряли с не особено вкусно задушено с картофи и зеле и успели да разпилеят, натъртят, разкъсат и най-общо разръфат и докарат Алис до една опърпана купчина, децата с неохота се качили горе, а самата тя се отпуснала изтощена и заспала в стола си до празната камина, докато в къщата не врълхлетял Фредерик, толкова пиян, че се стреснал при вида на съпругата си в люлеещия се стол в тъмната кухня.

— Кой е там? — попитал той, готов да ѝ се нахвърли, но тя запалила свещ и рекла:

— Аз съм, тъпак такъв!

А той отвърнал:

— А, тъй — и се проснал на дървената пейка.

Алис примижала на трепкащия пламък на свещта и видяла мокро червено петно на ръката му.

— Пак ли се сби? — попитала с обидна липса на интерес, а Фредерик погледал няколко секунди кръвта, като се опитвал да си спомни откъде се е появила, после изсумтял и отговорил:

— Имаше някакъв тъп дръвник в каруца на края на пътеката — спънах се.

Тук съпругата му не показала никакво съчувствие, тъй като самата тя била прекалено развълнувана; съвсем била забравила за мосю Жан-Пол Арман — задушеното с картофи и зеле, привлекателността на самоубийството, нуждите на децата — тези неща се били съюзили и успели да го прогонят от и без това проветривия ѝ мозък. Фредерик се качил, препъвайки се, по стълбите и потънал — знаела, дори без да го види — в дълбок, напоен с алкохол сън.

Алис останала долу да спори със себе си за бъдещето си на светлината на меланхолична лоена свещ. Какви били вариантите? Разбира се, можела по всяко време да се убие — тази възможност

продължавала да я привлича силно, независимо от изоставения предишния ден опит.

Но какви щели да бъдат последствията? Нямало ли това да натовари децата ѝ с ужас, скандал и вина до края на живота им? Нямало ли да е по-добре една сутрин да се събудят и да разберат, че майка им просто е изчезнала през нощта, отколкото да се натъкнат на мъртвото ѝ тяло, размазано по целия двор, или с пяна на устата от отравяне с мухоловки? Предлаганото от мосю Арман „по-добро“ място без съмнение щяло да бъде път, осеян с проблеми и изненади, но със сигурност по-добър от този да умре от собствената си ръка.

Щом веднъж стигнала до това заключение, ѝ отнело само няколко минути да събере малка чанта с дрехи и да прегърне горката Нел за последен път. После целунала нежните влажни чела на Ейда, Албърт и Лилиан, като се задържала да погали златната пухкава бузка на Албърт и да потисне едно ридание, също и да свали сребърния медальон на майка си от шията си и да го пъхне под възглавницата на Ейда. Ейда изстенала в съня си и избърсала целувката на майка си с ръка. За горките Лорънс и Том обаче нямало дори сбогуване, тъй като спели на тавана, а там дъските на пода скърцали силно, а и Лорънс спял толкова леко, че Алис решила да не рискува. Доживяла деня, в който съжалила за този немайчински пропуск, но в крайна сметка тя живяла достатъчно дълго, че да съжали за всичко почти. Последното, което направила, било да свали халката си и да я остави на възглавницата до хъркащата кратуна на пияния си съпруг. Когато на другата сутрин той се събудил и я намерил на мястото на жена си, разбрал — с нетипична за него прозорливост — че тя си е отишла завинаги.

Алис заварила мосю Арман да чака търпеливо в края на пътеката, а той не показал никаква изненада, когато тя се качила и седнала до него и казала:

— Тъй... — което не прозвучало като кой знае колко вдъхновяващо за начало на един нов живот.

Притеснен от възможността да бъде преследван от побеснял съпруг, мосю Арман се насочил право на север и за известно време двойката се установила в Глазгоу, или най-малкото се опитала. Само

че, макар мосю Арман да успявал някак да свърже двата края като пътуващ фотограф, късметът, изглежда, му изневерил, когато се настанил в студио, а и в Глазгоу по това време имало предостатъчно фотографии и спокойно можело да мине и без добавъчния талант на мосю Арман. При тъй провалилото се начинание те се изнесли само след година. В сърцето на Алис вече се били заформили известни съмнения, но въпреки това тя се съгласила да отиде с него в родния му град Марсилия с уговорката, че става дума за кратко посещение, след което ще се върнат в Йоркшир и... ами, не знаела какво точно следва след това „и“ в изречението, но все щяла да измисли някакъв начин да си върне децата. Разбира се, снимките им имала, защото мосю Арман пазел плаките и била успяла да го убеди да прояви пълен нов комплект за жилището им в Глазгоу; накарала го да ги сложи в скъпи ръчно изработени рамки, които се затваряли здраво и били удобни за пътуване, като така й давали възможност да прегръща децата си — запечатани завинаги във времето — из целия континент.

Нещата не се развили по план и престоят прераснал в години. Почти веднага след завръщането си в Марсилия мосю Арман допуснал злощастната грешка да вложи и последното им пени в катастрофално бизнес начинание. Той бил мъж без нюх за такива работи, както бил показал и проваленият опит в Глазгоу, и да знаела, Алис щяла да тропне с крак и да ги спаси от онова, което последвало — осъждането на мосю Арман заради банкрут. Прекарал дори малко време в затвора, а горката му съпруга бедствала. (Оженили се в двубрачие изненадващо лесно — макар че по това време Фредерик вече бил мъртъв, така че, технически погледнато, тя била вече вдовица.) Известно време Алис дори паднала дотам, че да взема хорско пране, търкала сапун в мръсните чаршафи на буржоазна Марсилия и отправяла горчив взор към един несъществуващ Бог и питала дали наистина това ѝ е отредил.

Когато мосю Арман излязъл от затвора — изненадващо жизнерадостен — ги сполетяла друга беда под формата на тежка пневмония, която повалила Алис и от която месеци наред не могла да се съвземе и да си възвърне силите. Между грижите за съпругата си мосю Арман успявал да припечелва малко пари като амбулантен фотограф (поне да чука по хорските врати го бивало) и накрая я закарал в провинцията да се възстановява. Истината била, че Алис предпочитала да остане сред марсилската градска мръсотия, отколкото

да бъде отново погребана сред пасторална идилия, но този път мосю Арман настоял. После пък парите им свършили и се наложило доста дълго да останат в провинцията, точно както Алис се опасявала, а когато се върнали в града, последвали още няколко неуспеха от онези, които отдавна вече не учудвали Алис, и така минавали дните им.

Сутринта на четирийсет и седмия си рожден ден Алис станала, отворила широко капациите на прозорците в спалнята, за да пусне яркото слънце, и както си гледала през прозореца — а не към инертната галска фигура под завивките — заявила на мосю Арман, че абсолютно и категорично ѝ е дошло до гуша и че трябва веднага да се върнат в Англия, за да си вземе децата, дори ако трябва да си продава тялото на улицата, за да събере пари за път. Мосю Арман смотолевил нещо в смисъл че тялото си ще може да продава само ако ѝ зашият устата, като по този начин я принудил да хвърли и каната, и легена към леглото.

За съжаление, именно тази прекрасна лятна утрин ерцхерцог Франц Фердинанд и съпругата му потеглили по улиците на Сараево и по този начин сложили началото на поредица събития, които се съюзили да задържат мосю Арман и съпругата му във Франция още четири години.

По време на войната Алис преживяла нещо любопитно — от онези неща, които хората биха сметнали за признак на психическо разстройство; тя обаче била тъй свикнала да се чувства разстроена, че изобщо не си го помислила и стигнала до дори още по-невероятното заключение, че то доказвало съществуването на Бог. Това преломно преживяване се случило през 1916 година, в нощта на първи юли, когато Алис се събудила изведнъж от много дълбок сън. Отворила очи и видяла нечия фигура в края на леглото — ангел или най-малкото видение, което отговаряло на представата ѝ за ангел — прозрачна бяла роба, снежнобели криле, нажежен до бяло ореол, незабравченосини очи — и го зачакала да заговори, но то, или по-скоро той — защото очевидно бил от мъжки пол — не казал нищо, а само се усмихнал, вдигнал ръка към небето с жест, който изумително много напомнял на евтините гипсови статуи на светци и Богородици и Исусовци, с каквито Франция била зарината. После изчезнал. На сутринта Алис претърсила всяко ъгълче на стаята за ангелски остатъци, но нищо не намерила, дори едно перце; неговото краткотрайно присъствие обаче

се оказало достатъчно, за да отвори очите на Алис за католическата вяра, и тя станала доста ревностна вярваща, както си подобава за всички, приели нова вяра.

И все пак разпределянето на дажби и горенето на свещи не успели да спрат стремежа на Алис да намери изоставените си деца и още щом над Европа се разнесъл звънът на примирието, тя подбрала мосю Арман на един влак за Кале. Да търси започнала от най-логичното място — малката къщичка, която била изоставила тъй набързо преди трийсет години — но установила, че този път децата са се изпарили. От Рейчъл насам в къщата били живели вече няколко семейства и настоящите обитатели не били чували за никакви Бейкърови, които някога да са се подвизавали там. Долу в селото, където появата ѝ предизвикала известно вълнение, най-възрастните жители помнели семейството много добре — смъртта на Ейда, смъртта на Фредерик, бебето на Рейчъл, изчезването на Лорънс — и тези сведения ѝ били дадени със статистическа безпристрастност. В крайна сметка било минало много време, макар че, за съжаление, не и за Алис, за която тези удари били пресни и болезнени. А къде се били преместили? Този въпрос срещал всеобщо поклащане на глави. Посмъртно не можели да си спомнят.

Мосю Арман и съпругата му хванали влак на най-близката гара и поели към Уитби, тъй като Алис предположила, че Рейчъл може да е постъпила като пощенски гълъб, и през цялото пътуване бесняла за това, че Рейчъл е дошла да ѝ заеме мястото, и плакала за смъртта на Ейда и изчезването на Лорънс, докато накрая мосю Арман си пожелал от сърце никога да не бил срещал съпругата си. Опърпана, орфана и дебела, тя била на път — по скромното мнение на мосю Арман — да го вкара преждевременно в гроба. С пристигането им в Уитби не се подобрили нито нравът, нито настроението ѝ, тъй като там Алис прекарала няколко изтощителни и размъкнати седмици да обикаля по малките тесни улички като полудяла и да пита всеки минавач дали е чувал за Рейчъл Бейкър или Рейчъл Сторм^[3] (което, доста на място, било моминското ѝ име). Проверявала във всеки двор, викала имената на децата си, *Том, Албърт, Лилиан, Нели*, но те не отвръщали. Вечер най-често стояла на Западната скала, взирала се скръбно в морето като майка на удавен моряк, а после се прибирала в стаите, които били наели, да проклина Жан-Пол Арман и деня, в който го срещнала. След

една такава тирада, когато го ударила по главата с една ваза, той си облякъл пижамата и легнал на тънкия изпосталял дюшек на двойното им легло, затворил очи с въздишка и повече не ги отворил.

Вече като двойна вдовица, Алис продължила търсенето си, където се сетила — Скарбъроу, Хъл, Лийдс, Брадфорд, Мидълсбъроу; пробвала дори в родния си град Йорк, последното място, което би очаквала Рейчъл да избере. Всички роднини на самата Алис вече били измрели и никого не познавала, тъй че останала само няколко седмици, а после подновила търсенето си другаде, без да знае, че в Дейвигейт е подминала Нел, заедно с Клифърд, Бабс и Бънти, без дори да ги забележи. Накрая, останала без пукната пара, стигнала Шефилд, където заживяла в едно бедно предградие и се грижела не за прането, а за децата на чуждите хора, като ясно съзнавала житейската ирония на този факт.

Баба ми — старица, наобиколена от купчина снимки и колекция гипсови статуи — починала през 1940 година по време на едно от най-тежките въздушни нападения над Шефилд. Изпод купчината отломки на другата сутрин я измъкнали един полицаи и един отговорник на местната противовъздушна отбрана, които я намерили, притиснала до гърдите старомодна снимка на пет деца, сякаш за да я опази. Стъклото дори не било счупено. Полицаят я издърпал нежно от вкочанените й ръце и казал:

— Тъй, много ще се натъжат, като разберат как е умряла старата им майка. (Сантиментален мъж бил, прекалено сантиментален за работата, която му се наложило да върши през изминалата нощ.)

По някаква случайност на бомбардировката на Шефилд станал свидетел най-възрастният жив представител от снимката — Том (той бил останал с впечатление, че майка му е починала преди петдесет и пет години), който бил отишъл да види свой приятел в Донкастър. По време на дългото криволичещо прибиране от кръчмата двамата се покатерили на един хълм да гледат нападението, което се виждало ясно дори от това разстояние.

— Божке — рекъл приятелят му — ей това там, в пламъците, е Шефилд, човече. — После добавил: — Горките хора! — А после: — Мамка му и Хитлер!

Том само поклатил глава тъжно и се зарадвал, че тази нощ не е в Шефилд.

---

[1] Картината „Офелия“ на Джон Евърет Миле, на която Офелия от „Хамлет“ на Шекспир е изобразена как пее, преди да се хвърли в една река в Дания. — Б.пр. ↑

[2] Водещ на популярното биографично предаване по телевизия Би Би Си „Твоят живот“ (This is Your Life). — Б.пр. ↑

[3] Storm — буря (англ.). — Б.пр. ↑

ДВАНАЙСЕТА ГЛАВА
1970 ГОДИНА

РАЗВАЛЕН АНГЛИЙСКИ

Катлийн изпробва желязното легло в килията на осъдените.

— Как е?

— Доста неудобно. Човек би помислил, че ще дадат на осъдените дюшек или нещо.

Намираме се в килията, в която прочутият разбойник Дик Търпин е прекарал последната си нощ без дюшек. Лягам до Катлийн на твърдите черни железни плочи.

— Бездюшечен — има ли такава дума?

— Не знам — свива рамене Катлийн, нещо трудно за постигане на желязно легло.

Току-що са ни приключили матурите и си запълваме времето да се шляем като туристи, като сутринта прекарваме в музея на двореца сред препарираните коне и кофите пясък за пожар, мускетите и съответните дюкяни, които образуват миналото. Веднъж сънувах музея — беше посред нощ и аз бях единственият посетител и както си гледах, всичко оживя — огньовете във викторианските камини пламнаха, крехките клавесини от осемнайсети век засвириха сам-сами, а една четириместна колесница затрополи по калдъръмените улички. Тайният нощен музей беше много по-интересен от дневния, където в килията на Дик Търпин все се навираха посетители и ни нарушаваха спокойствието.

— Писна ми! — скача неочаквано от леглото на осъдения Катлийн. — Хайде да си вземем сладолед.

Излизаме от музея и се шляем безцелно из тревния хълм, на който се намира Клифърдс Тауър, ядем си сладоледа за деветдесет и девет шилинга и вдишваме аромата на прясно окосената трева. Главата ми все още е бръмнала от Расин и Шилер и озадачаващите въпроси от изпита по френска история, но Катлийн вече мисли за други неща.

— Какво ще кажеш лятото да работим в хотел?

— Хотел?

— Ъхъ. Мисля, че ще ни се отрази добре да добием малко опит, преди да изживеем остатъка от живота си. (С тази разлика, че когато го

казва Катлийн, звучи като Остатъка от Живота Си.)

— Малко опит в какво?

Катлийн изглежда, сякаш мисли съсредоточено.

— Ами... всичко, предполагам.

Катлийн няма да продължава в университет, ще започва работа като държавен служител. Аз имам предложения от няколко университета да уча за степен по модерни езици и съм избрала географски най-отдалечения (Екзитър), а ако имаше университет на островите Сили, там щях да кандидатствам. След като доктор Хърцмарк ми върна миналото, освободени от неясните страхове, нещата се върнаха горе-долу към предишното си състояние — взех си матурите на второ явяване и известно време Бънти се отнасяше с мен като с фин китайски порцелан, но не след дълго нещата потръгнаха постарому, с изключение на Бърнард Белинг, който се оттегли скоропостижно от живота ни след моя флирт със Света на духа. Сама се изненадвам колко съм прилежна, но в крайна сметка сега аз съм всичките дъщери в дома на майка ми и това налага известни задължения. Неведнъж по време на досадни Коледи или мъчителни рождени дни съм проклинала Патриша, заедно се измъкна толкова успешно от отговорност.

Сега, когато ще ходя в университет, Бънти е започнала да проявява малко интерес към академичния ми напредък и говори по онзи характерен за майките лепкав начин: *Знаете ли, че дъщеря ми е приета в университет?*, всъщност същия, по който говори госпожа Горман, майката на Катлийн — *Знаете ли, че дъщеря ми ще се омъжва за много добро момче?*

Изкатерваме стъпалата до Клифърдс Тауър и вървим по украсените с четирилистници стени. Озовали се изведнъж на свобода от всичко, което досега ни е ограничавало (т.е. училището), ние се намираме в странно, апатично чистилище. Гледаме надолу към двора. През дванайсети век стотици евреи се затворили тук и се самозапалили, за да избегнат кръвожадната тълпа отвън. Сега стените с формата на детелина са отворени към синьото небе, но във въздуха все още се долавя мирисът на жертвоприношението и ме прави неспокойна. Прекалено много история има в Йорк, миналото е толкова претъпкано с хора, че понякога имаш чувството, че няма място за живите.

Мотаем се из „Сейнт Джорджис Фийлд“ и стигаме до реката. Някога викингите установили тук търговската си столица, но вече няма речна търговия и големите стари складове са празни.

Моето непосредствено бъдеще (Екзитър) очевидно зависи в много по-голяма степен от резултатите от матурите, отколкото това на Катлийн, тъй като изглежда, че Остатъкът от нейния живот ще се върти около брака ѝ с Колин. Изобщо не съм сигурна, че госпожа Горман е права в преценката си за Колин — на мен не ми изглежда особено „добро момче“ и смятам, че Катлийн прави голяма грешка. При дадените обстоятелства да ѝ помогна да добие малко опит, ми се струва като добър вариант, така че казвам: „Защо не?“, с онази небрежност, с която хората казват такива неща, без да съзнават, че вземат жизненоважни, съдбовни решения.

Мислех, че Катлийн си представя хотел в Йорк или може би Лондон, където сме били само веднъж на екскурзия от училище — и двете сме напълно наясно какви безнадеждни провинциалистки сме — така че доста се изненадах, когато ме осведоми, че ни е намерила работа като камериерки в хотел „Ройъл Хайленд“ в Единбург.

— Единбург?

— Единбург, същия — история, култура, дворецът, фестивалът, всичко, каквото и да е...

* * *

Тъй че ето ме в Шотландия за втори път и ако знаех колко дълго ще остана (завинаги), предполагам, че някои неща щях да съм направила различно — като например да си взема повече дрехи. Но още нищо не знам; бъдещето ми е една далечна отворена перспектива, която води към неизвестна страна — Остатъка от живота ми.

Първата поднесена ни от Единбург изненада е, че сме пристигнали тук, без да преминем по Четвърти мост. Още чакам да се появи, когато влакът спира на перона на „Уейвърли“. Катлийн се занимава да сваля куфари от багажника отгоре и да се тревожи да не останем във влака, но аз не помръдвам от мястото си и се чудя къде е

изчезнал Четвърти мост. Не изгарям като Катлийн от нетърпение да сляза от влака; даже не бих имала нищо против да остана и да видя докъде отива (*Хеймаркет, Инверкийдинг, Кърколди, Маркинч, Лейдибанк, Кюпар, Лухърс, Дънди, Арброут, Стоунхейвън, Абърдийн*).

Втората изненада е, че Единбург е разположен изцяло на хълмове. Йорк е равен град, в който въздухът не помръдва, а слънцето залязва зад къщите, не зад хоризонта.

Въртим се несигурно във фойето на хотел „Ройъл Хайленд“, който мирише на печено месо и оризов пудинг. „Ройъл Хайленд“ представлява всъщност няколко долепени в огромен полумесец къщи в Ню Таун. Тази трансформация е скована заедно с лъскав шперплат и скрити леки лайстни като на фокусническа кутия. Една фигура се плъзга сякаш от нищото и заговаря с чужд акцент, който аз разпознавам (шотландски).

— Здравейте, момичета, аз съм Марджъри Морисон, хазяйката, и се надявам в бъдеще да използвате задния вход.

Марджъри Морисон е тънка и изправена като мотика. Има очи на вдовица, черна сплетена на плитки коса и прилича на близка родственица на госпожа Денвърс^[1].

След като ни завеждат в стаята на тавана, Катлийн започва методично да разопакова багажа, а аз се покатервам на стола и провирам глава през малката капандура на покрива — да видя залязващото слънце, и вдишвам дълбоко. Таванското прозорче е подобро от *camera obscura*, каквато ще се окаже „Ройъл Хайленд“, тъй като отдолу се разкрива трепкаща в сребристи акварели панорама на Единбург, която се простира чак до Солсбъри Крагс и Пентланд Хилс.

Оказва се, че професията на камериерката е друго име на домакинската работа, голямо количество от която ми се струва ненужна. Все не успявам да излъскам огледалата като Катлийн, нито да изтъркам ваните от грапавите наслагвания. Прахосмукачката ми се задръства, чаршафите ми се намачкват, закачалките ми изчезват — ясно е, че не съм наследила домакинските гени на леля Бабс и Бънти. Много време прекарвам в дрямка по неоправени легла в празните стаи, загледана замислено в неравната бежова мазилка на стените на „Ройъл Хайленд“, наострила слух за приближаващите остри обувчици на

Марджъри Морисон. Ако това е „опит“, предпочитам да го пропусна и да мина направо към Остатъка от живота.

Когато се престаствавам да изляза на улицата, Единбург е едновременно екзотичен и приветлив, но се налага сама да изследвам очарованието му, защото — напълно неочаквано за мен — загубих Катлийн. Още с пристигането тя сякаш напълно забравя за Остатъка от живота си с Колин и се хваща със студент на име Мартин, който работи за лятото като портиер в нашия хотел. Мартин носи очила с телени рамки и лилав чичовски потник и има малка опашка, която Марджъри Морисон настоява да отреже и го заплашва с чифт малки сребърни ножички, прикрепени на верижка за колана ѝ. Мартин учи електроинженерство и е доста затънал в наркотици и теориите на Маршал Маклухан; надлъж и шир да претърсите страната, едва ли бихте могли да намерите някого, който да има по-малко общо с безобидния, железарски настроен Колин. Аз се сприятелявам с две ирландки, дошли за лятото като сервитьорки. Нийв и Шавон също очакват началото на Остатъка от живота си, но далеч не могат да се мерят с Катлийн.

Моето бъдеще обаче е все тъй обещаващо. Не знам, че съм обречена от Джанет Шериф, учителката ни по история, която се влюби в началото на часовете по история за университетско ниво и е забравила да ни преподаде значителна част от програмата за европейска история. Едва на самия изпит откриваме, че е имало ужасни битки и кървави революции, за които ние дори не сме чували.

Вечер с Нийв и Шавон седим в „Бенедетис“, италианско кафене в една пресечка на „Лейт Уолк“, което изглежда топло и уютно с червените пластмасови маси и димящи хромирани машини. Самото семейство Бенедети са жива опера, мрачна и мелодраматична италианска фамилия, в която е невъзможно да се определят точните роднински връзки — безкрайна върволица от баби и сестри и братовчедки се сменят зад тезгяха, като все си подхвърлят една на друга мистериозни думи като китки цветя. Понякога там стои красиво момче със зелени очи и черна като сатен коса, вързана с връзка от обувка, която подчертава остриите му като бръснач скули. Мургавата му кожа изглежда сякаш ще ухае на маслини и лимони. Това е Джанкарло Бенедети и като го погледне човек, никога не би си помислил, че ще се окаже такъв, какъвто се оказва впоследствие.

По стените на кафенето са закачени плакати със снимки от Пиза, Лука и Барга, плакати със снимки на огромни кули от Куатроченто и синьо тосканско небе; понякога, когато кафенето е поверено на стария господин Бенедети, той седи в очакване на клиента и гледа тези плакати със замечтан поглед и аз знам, че си мисли за дома (вж. *Бележка 12*). По-късно, когато ще вземем магазина за чипс във Форфар, ние също ще имаме такъв плакат на стената и понякога, докато чакам мазнината да стигне необходимата температура, хващам и Джанкарло Бенедети да го гледа със същия празен поглед. Само че по това време вече знам, че нищо не си мисли, и му крещя на италиански с думи, които звучат като изписани с кръв.

* * *

С Катлийн се обаждаме в „Куийн Ан“ да си проверим резултатите и установяваме, че и двете не сме взели матурата по история. Завесата се спуска над широката отворена перспектива, която беше моето бъдеще — изведнъж нямам никаква представа какво ще стане с мен. *Que sara sara* — казва Катлийн усмихнато и свива рамене. На нея ѝ е все едно — влюбена е в Мартин.

Но не би. Колин явно е усетил, че Катлийн се е заела да пренарежда Остатъка от живота си, защото връхлита в Единбург, удря бурно звънеца на рецепцията и си навлича гнева на Марджъри Морисон. Затваря се с Катлийн в един гардероб за спално бельо, докато не успява да я разубеди, и само след няколко часа вече са обратно във влака за Англия. Изпращам ги на „Уейвърли“, гледам как последната светлинка от влака се скрива и пожелавам на Катлийн щастие, но, за съжаление, знам, че за тази цел е нужно повече от пожелания.

Впоследствие ще се окаже, че тя много повече от мен няма да прости на Джанет Шериф, учителката по история, защото в крайна сметка именно нейната предизвикала амнезия любов е пряко отговорна за провала ни на матурата по история и за това, че Катлийн ще стане държавна служителка на секретарско, а не на административно ниво, което на свой ред ще доведе до вземане на заем за чеиза. Това пък ще обтегне отношенията в брака ѝ, ще накара Колин да се пропиет, да

загуби семейния бизнес и да фалира още преди да навърши четирийсет, както и да застреля домашното куче. Така че в известен смисъл аз извадих късмет, предвид, че само се омъжих за Джанкарло Бенедети и поех магазина за чипс във Форфар.

Мартин е с разбито сърце и напуска Единбург на следващия ден. Ще продължим още няколко години да се чуваме от време на време. Той ще започне работа в компютърната сфера и ще се премести в Калифорния и мисля, че с голяма доза сигурност може да се каже, че горката Катлийн просто е направила погрешния избор.

Около седмица по-късно аз се вирам с празен поглед през прозореца на стая номер 21, когато Марджъри Морисон нахлува и поглежда ядосано двойното легло, което тъкмо съм оправила.

— Възглавниците — заявява тя — изглеждат сякаш са били в битката при Виена!

Само че това твърдение предизвиква в мен не разкаяние, а порой от безпомощни сълзи, задето изобщо не съм чувала за такава битка. Сякаш усетила, че скръбта ми е породена от нещо далеч по-дълбоко от просто непознаване на военната история, Марджъри Морисон привежда скованата си снага, сяда до мен на леглото и като непохватно, ръбато насекомо разтваря ръце и ги полага предпазливо около моето повдигащо се тяло.

— Ленъкс — казва замислено след малко — явно имаш и шотландска кръв, миличка.

Над мършавото й старо рамо забелязвам за пръв път закачен на стената акварел на Четвърти мост с ръждясали червени перила на фона на синьо небе.

— Не — продължавам да рева аз и поклащам глава. — Не, не мисля, че имам.

Ирландките си събират багажа, приготвят се за бране на грозде във Франция; канят ме да отида с тях, но аз отказвам. В опит да преодолее вцепенението си изкачвам Артърс Сийт. Вечерта е мека и нежна, стигам до върха, виждам безброй мостове и вода и хълмове, над главата ми ято черни като коприна птици рисуват пророчески фигури

на небето, а когато влизам в „Бенедетис“, красивото момче от семейство Бенедети, което ще се окаже, че наистина мирише на маслини и лимони, вдига глава от пода, който бърше, усмихва ми се широко и казва:

— *Ciao, come sta?*

По-късно същата вечер, когато кафенето е вече затворено, той ми предлага да се оженим на чаша горещо капучино на ужасен, накъсан английски. Аз съзнателно разчитам всички сигнали погрешно и вярвам, че пред мен се е разкрила великолепна съдба (без да знам, че той е само далечен братовчед на семейство Бенедети и предстои да бъде депортиран — тази несигурна роднинска връзка е причината да не можем да получим кафенето в Киримуир или сладоледения салон в Дънди и трябва да се примирим с магазинчето за риба и чипс във Форфар).

На връщане към „Ройъл Хайленд“ се обаждам на Бънти от една телефонна кабина пред Принсес стрийт Гардънс, заобиколена от среднощни купонджии от фестивала. Тя отговаря уморено и почти виждам сините ѝ ролки и розовата мрежичка за коса.

— Просто Руби е! — крещя в слушалката аз. — Познай — ще се омъжвам! — Шокираното мълчание, с което е посрещната тази новина, продължава сякаш безкрайно — поне докато не ми свършат парите. — Най-сетне намерих някого, който ме иска! — рева в телефона аз, но той вече казва *тът-тът-тът-тът-тът* и думите ми увисват във въздуха.

— Поздравления, маце! — казва един мъж, когато излизам от кабината. — Пожелавам ти да си много щастлива!

И аз трябва да се примиря с неговата гарнирана с уиски сватбена песен, тъй като единственият поканен на нашата състояла се набързо в общината сватба е Марджъри Морисон и се налага да вземем един свидетел назаем от тази преди нас. В продължение на повече от година Бънти отказва да ми проговори и аз с ужас установявам, че ми липсва.

Ето как се омъжих за Джанкарло Бенедети и най-накрая намерих Четвърти железопътен мост. Пресякох го, а после и река Тей и разбрах какво щеше да стане, ако бях останала във влака (*Хеймаркет, Инверкийдинг, Кърколди, Маркинч, Лейдибанк, Кюпар, Лухърс, Дънди, Арброут, Стоунхейвън, Абърдийн*), и по този начин се осъдих на няколко наистина нещастни години, през които очарованието на

Джанкарло се изпари във въздуха заедно с фините му скули и слънчевата усмивка. Не само това, ами се и закръгли доста неприятно заради многото мазнина от чипса и разви такава пристрастеност към *гратата*, че понякога се замислям дали да не запаля клечка кибрит и да му я хвърля — само за да видя дали ще се запали като обилно сиропиран коледен сладкиш.

Веднъж по погрешка хванах влака за Карендън. Тръгнала бях за Форфар (беше някъде към края на брака ми с Джанкарло Бенедети) и влакът беше на погрешния коловоз, близо до перон номер 17 на „Уейвърли“, където обикновено спира влакът за Дънди, а пазачът вече затръшваше вратите и повдигаше свирката към устата си, когато се появих аз — понесла под мишница по едно смугло дете, чиито черни къдрици подскачаха в такт с моето тичане и скачане във влака. Влакът вече бе изминал половината завои на Файф, преди да се усетя, че вървим в обратната посока (по онова време психическото ми състояние не бе особено стабилно). Когато стигнахме Карендън, слязохме и изчакахме следващия влак обратно за Единбург. Много бях изморена и си мисля, че ако Карендън бе изглеждал поне малко по-обещаващо, щях просто да остана там. А ако някога сте били в Карендън, ще разберете докъде са били стигнали нещата.

Това беше точно преди едно обаждане, което ме изненада.

— Т'ва й телефоно — твой! — извика Джанкарло Бенедети (английският му не бе отбелязал кой знае какъв напредък под моя съпругески надзор), но когато вдигнах слушалката, ме посрещна познато мълчание — беше господин Никой.

— Е, отдавна не си се обаждал — укорих го аз, но отговор не последва, нито дума, нито тежко дишане, всъщност никакво дишане, а аз се заслушах внимателно в тишината, за да не би самата тя да е някакво послание, и открих, че в нея има нещо успокояващо, като да слушаш морето в раковина, пълна с невидим ритъм и вълни, и спокойно можех да слушам тази тишина до края на живота си, но тогава от другата страна на океана проговори глас — едно колебливо „Ало?“ — и тайнствените шумове на спиритуалния ефир се оказаха разочароващо статично електричество и гласът повтори:

— Ало? Ало? Руби?

Не беше господин Никой, нито някоя русалка от далечно разстояние, беше Патриша.

— Патриша, къде си?

Последва странен, изкривен смях, сякаш някой се учи да се смее.

— Австралия! — крещи тя. — В Австралия съм, Руби! (Форфар избледня до незабележителност в сравнение с усилията, положени от Патриша да остави възможно най-голямо разстояние между себе си и разрушения кръг на нашето семейство.)

— Не можа ли по-далече да отидеш, а? — скарах й се аз, но тя само издаде пак онзи странен звук.

Не много време след това обаждане, както пълнех вечно зейналата паст на въртящата се машина за белене на картофи, изживях лично просветление — вдигнах глава от обелената купчина безформени картофи сорт „Кинг Едуардс“ и пред мен проблесна огромна синя светлина и за секунда всичката ми коса се изправи. Белачката за картофи беше гръмнала и в този електрически момент всичко ми се бе прояснило — аз живеех погрешния живот! Това не беше моят живот — беше на някой друг, и колкото по-скоро намерех правилния, толкова по-добре, особено ако съдех по кръвожадния поглед на Джанкарло, когато му съобщих за белачката.

— Взел си си неправилната съпруга — промърморих му иззад купчината картофи, които трябваше да избеля на ръка. Размахох ръчната белачка пред носа му. — Знам, нямам нито капчица съмнение, че не това ми е писано да правя. (Аз съм гъсарката, аз съм истинската булка, аз все още съм Руби Ленъкс!)

Тръгнах си на другата сутрин рано, много преди Джанкарло да се събуди. Не взех нищо, освен малките мургави момичета и се втурнах да се отдалеча възможно най-много от чийто там живот бях населявала по погрешка. Бързо станахме познавачи на разписанията — „Бритиш Рейл“, автобуси „Блубърд“ и накрая огромен ферибот на „Коустлайнс“, който ни отнесе далече на края на Вселената — и през първото ни лято, през безкрайните шотландски нощи, аз стоях на пост, наглеждах морето, за да се уверя, че черните глави, които се подават сред вълните, са на тюлени, а не на отмъстителната фамилия Бенедети.

След като аз, Патриша и Бънти се превърнахме в трите върха на разтеглен семеен триъгълник, си станахме по-близки. Всички заедно отидохме до Австралия — Бънти, моя милост и двете мургави дечица, чиито имена бяха (и все още са, разбира се) Алис и Пърл. Бънти през целия полет не спря да се тревожи, че някоя аржентинска ракета „Екзосет“ ще свали самолета — беше през 1982 година и бяхме насред Фолкландския конфликт, та се наложи Алис да ѝ държи ръката през повечето време. Кацнахме невредими на австралийска земя и Патриша ни представи новия си живот — бяла дъсчена къща със смокиня в градината в заможното предградие на Мелбърн. Омъжена беше за приятен зъболекар евреин, с няколко години по-голям от нея, и имаха две деца, Бен и Наоми, и когато пристигнахме, тъкмо беше завършила ветеринарен колеж.

— Значи, мечтите ти се сбъднаха, Патриша — казах ѝ аз, но тя отвърна, че не помни да е имала мечти. Мисля, че беше забравила миналото.

Станала беше будистка и всяка сутрин по изгрев-слънце медитираше под смокинята. За нас беше почти невъзможно да повярваме, че този слънчев и енергичен човек може да е Патриша. Но точно тя беше.

Под бледото небе на Южното полукълбо Бънти също се превръща в нов човек; дори позволява на Луис да обследва деликатно пломбите и понареди мостовете в устата ѝ. Наобиколена на слънцето от четирите си наполовина английски внучета, тя се наслаждава на тази неочаквана роля на глава на Ленъксовия матриархат и ми става жал за нея, когато я връщам в къщичката в Ейкъм и я оставям сама. („По всяко време може да дойде да живее при теб, Патриша“ — подхвърлям аз весело, докато чакаме да се качим на самолета на Qantas, и изражението на лицето ѝ наистина си струва петнайсетте години чакане.)

Това беше бъдещето, както и Остатъкът от живота ми — но това е друга история („Руби 2 — Продължението“, „Какво направи Руби след това!“), тъй че, когато Джанкарло Бенедети изрича на разваления си английски:

— Руби, аз ще те оженя, да? — аз кимам, неспособна да измисля друг отговор, и казвам:

— Защо не? — и в следващите седем години, три месеца и осемнайсет дни аз съм човекът със странното име Руби Бенедети, преди да се върна — с помощта на Единбургския касационен съд и на съдията с още по-странното име лорд Ординари — към истинското си аз и да стана отново Руби Ленъкс.

БЕЛЕЖКА 12 — У ДОМА, 1914 ГОДИНА

Лорънс издърпал свирката, докато параходчето приближавало дървения кей. Капитанът — прошарен, добродушен човек на име Робърт Дженкинсън, изкрещял на разваления си португалски на един от братята мисионери на пристанището, а Лорънс се засмял. Старецът вече почти цял живот порел нагоре-надолу по този приток на Амазонка, но още не можел да говори местния език. Лорънс можел, на Лорънс странните тонове на този непознат португалски език доставяли истинско удоволствие.

— Ти имаш дарба, Лорънс — му бил казал отец Доминго и Лорънс се почувствал абсурдно горд.

Щом закотвили парахода, започнали да разтоварват — брашно, кафе, парафин, свещи, риболовни куки, мастило, захар, тежки плоски топове калико и пет-шест кокошки порода „Уайъндот“. Отвъд кея, на сред широк откос разчистена гора се издигала бялата и правилна сграда на църквата на мисионерите. Тя обаче не излъчвала уюта на колибите на местните — цилиндрични отворени платформи със слама отгоре.

Тази нощ Лорънс щял да преспи в една от тях — дружелюбни лица, риба, ориз и *фариня* за вечеря, и нощ, прекарана в битка с крайречните комари.

След като качил и последния чувал върху каруцата на братята, Лорънс спрял да си почине. Седнал на кея, подпрял гръб на една дъска и си свил цигара.

Било следобед и слънцето вече прежуряло, оставяйки златни отблясъци по многото и различни видове зеленина покрай реката. Водата блестяла лъскава и черна като полиран въглен. Лорънс поел дълбоко цигарения дим и вдишал речната миризма на риба, гниеща растителност и жега.

Мислел си за дома. Напоследък често мислел за дома — за студения северен дом от детството си. Полята и чистите голи хълмове, където растения и животни едва се завъждали и оцелявали, където плодородието било нещо, за което трябва да се полагат грижи, а не нещо, което обгръща всичко в горещо, димящо задушено. Лорънс издърпал предницата на тънката си памучна риза и я развял малко, за да се опита да се охлади. Дълго време бил щастлив тук, но изведнъж го налегнало желание да се прибере у дома — дори само за малко.

Замислил се за сестрите си Лили и Нели и се зачудил какви ли жени са станали. Сетил се и за братята си Том и Албърт, също и за злата Рейчъл и за красивата си мъртва сестра Ейда. Най-много обаче мислил за майка си, която бил видял да бяга като призрак в среднощните сенки.

Онази нощ бил излязъл до нужника заради отвратителното задушено с картофи и зеле, което майка му била приготвила за вечеря; тъкмо се канел да прекоси двора и да влезе обратно, и видял Алис да се изнизва през вратата, напълно облечена със старата черна рокля, наметнала къса пелерина за пътуване и шапка. В ръката си носела малка чанта „Гладстон“. Каква работа имала майка му с чанта и шапка в три сутринта? Лорънс се опитал да я проследи, за да разбере, но бил бос, а пътеката — покрита с остри камъни. Добре обути с малките си черни боти, майка му се движела бързо и леко, на Лорънс дори се сторило, че едва ли не се носи на няколко сантиметра над земята. Стигнала върха на един хълм и се скрила и когато успял най-сетне да се добере догоре, Лорънс видял само черната кола, по-черна от нощта, която се отдалечавала и отнасяла майка му, седнала до французина с шапчицата си.

На другата сутрин се събудил и решил, че сигурно е сънувал, тъй като баща му казал, че майка им е умряла.

— Видях я — споделил той с Ейда (пребледняла и с големи сенки под очите от безкраен плач).

— Видял с'я?

— На колата на французина.

— Сигурно си видял призрак, Лорънс. Майка нивга не би ни изоставила — отвърнала сестра му и той си рекъл, че не, тя не би направила такова нещо.

Лорънс хвърлил угарката от цигарата си в черната вода, където тя изсъскала за частица от секундата, и като я гледал, изведнъж му станало горещо. Прокарал една кърпа по врата си, за да попие потта. Лорънс продължавал понякога да вижда майка си насън — прекрасните ѝ руси къдрици, малките ѝ бели зъби, остри като котешки. Ако се случело да я сънува, като се събудел, винаги се чувствал щастлив, сякаш по вените му течала топла захар, после си спомнял, че нея я няма, и бил готов да заплаче — понякога го и правел — с неприлични за един мъж разтърсващи ридания, от които се срамувал.

— Искам да се прибера у дома — рекъл той на Робърт Дженкинсън, който идвал по кея с бутилка уиски в ръка.

Капитанът седнал до него, подал му бутилката и се засмял.

— У дома, там не би искал да отидеш, момче, задава се война.

Лорънс извадил една сребърна монета от джоба си и я хвърлил колкото високо могъл. В джунглата изпищяла птица и сред лианите и клоните проблеснала ивица ярка перушина, а Лорънс изведнъж осъзнал колко копнее да види как калугерица или чучулига политат с песен към бледосиньото небе над хълмовете на дома. Сребърната монета започнала да пада, преобърнала се няколко пъти и премигала на слънцето. Лорънс протегнал ръка, хванал я и я залепил на опакото на другата си ръка. Показал я на Робърт Дженкинсън за свидетел.

— У дома — казал Лорънс. — Ще отида у дома.

---

[1] Героиня от романа „Ребека“ на Дафни дю Мюрие. — Б.пр. ↑

ТРИНАЙСЕТА ГЛАВА
1992 ГОДИНА

ИЗКУПЛЕНИЕ

Дошла съм да погребам останките на майка си — задача, допълнително усложнена от факта, че още не е умряла.

— Загубила е личността си — прошепва ми Ейдриън още на прага. — Не прилича на себе си.

Е, щом е промяна, все ще е добре, нали? Ейдриън удържа фронта последните няколко дни, докато аз се върна в Йорк. У дома, макар че това вече не е мой дом.

— Някакви новини от вашата Пат? — пита весело Ейдриън, докато бърка яйца за пържене в една купа.

Той се чувства като у дома си в кухнята на Бънти, докато самата тя е вече изгнаник в собственото си царство. Седи на масата, нарежда и пренарежда вилици и ножове, но все не може да ги направи както иска. Изглежда изненадана, като ме вижда, и пита много учтиво:

— Ти коя си? (При пристигането ми ме посрещна с отворени обятия и звучна целувка, по което всъщност познах, че това вече не е моята майка.)

Дарявам я с широка окуражителна усмивка (неин патент) и отговарям:

— Просто Руби. Патриша е добре, не съм й казала още — отговарям на Ейдриън и махвам неясно с ръка, а Бънти ме гледа със заинтригувана усмивка на лицето, сякаш съм малко дете и изнасям очарователна импровизирана програма.

Ейдриън предлага да остане още няколко дни и аз приемам с благодарност. Той вече има собствен фризьорски салон и живее с архитект на име Брайън. Имат си куче, чихуахуа, на име Долорес, което Ейдриън е довел със себе си. При дадените обстоятелства Ейдриън е най-близкото до сестра, което имам — не му е проблем да се влачи из старчески домове с мен, да им проверява тоалетните и нощните шкафчета, освен това снове из къщата с втората най-любима престилка на Бънти и се занимава с домакинската работа с лекота, от която майка ми би се обезпокоила, ако беше на себе си. Само дето не е.

Прогнозата за Бънти според младия доктор Хадоу, който е недотам приятна версия на баща си, е следната — деменцията ще продължи да напредва, но пък Бънти вероятно ще живее дълго, защото има забележително здрав организъм. Значи, там поне няма място за тревога.

— Деменция? — обажда се Бънти, сбърчила озадачено чело, а аз и доктор Хадоу се усмихваме стоически и се правим, че не сме я чули. — Ама кой беше този човек? — пита ме Бънти, когато той си тръгва.

Голяма част от объркването ѝ е свързано с идентичността на разни хора, сякаш изведнъж е станала силно скептичен емпирик. Понякога знае коя съм, понякога — не, и понеже аз намирам това за удивително, отделям доста време да задавам въпроса „Знаеш ли коя съм аз?“. Един ден, докато правя именно това, Ейдриън — с наперена жълта четка за прах в едната ръка и чихуахуа в другата — ме поглежда пронизващо и казва:

— А ти знаеш ли коя си, Руби? (Знам, аз съм Руби Ленъкс.)

Дните ни заедно летят, изядени от домакинска работа, пазаруване, готвене и кратки обиколки на парка. С Бънти се разхождаме покрай безупречно подрязани на топки зелени храсти и седим на пейки да гледаме замечтано малки деца по люлките, и тя с радост би останала там цял ден, но когато кажа „Хайде, време е да се прибираме“, става послушно и тръгва до мен със ситни крачки.

Вечерите прекарваме в някакъв другарски уют, обсъждаме къде ще е най-добре да затворим Бънти, преглеждаме купища брошури за старчески домове, които сякаш без изключение разполагат с „модерно обзаведени стаи“ и „приятна гледка“.

Подменената Бънтина личност е много по-приятна от старата. Изгубената ѝ същност, неспособна на нищо да се зарадва, би се сепнала от количеството време, което ежедневно прaxосваме. Четирийсет години съм чакала да поиграя с майка си и сега най-сетне имаме възможност да прекарваме дълги слънчеви следобеди в безкрайно състояние на заблуда на планетата Алцхаймер. В объркването си Бънти отново е събрала цялото семейство около полата си и като единственото телом присъстващо дете, се налага да играя ролята на дубльор на всички останали, да съм готова да отворявам на „Пърл“, „Джилиан“, „Патриша“ (та дори понякога и „Руби“). Забелязвам, че Джилиан продължава да ѝ е любимка.

(„Да ти приготвя ли любимия десерт за вечеря, Джилиан?“, „Искаш ли да дойдеш на пазар с мама, Джилиан?“ и прочее.) Безкрайно е странно да съм наобиколена от невидимите си сестри и понякога, когато вляза в някоя стая, се изненадвам колко е празно.

Един следобед оставям Бънти без надзор в кухнята, а когато се връщам, я заварвам насред огромен облак сив прах да тупа торбата на прахосмукачката върху килима на всекидневната.

— Какво, за бога, правиш? — питам я аз, а тя само ме поглежда с невинна усмивка.

— Разпръсвам праха на баща ти, разбира се.

— Той във всекидневната ли искаше? — питам я и си проправям предпазливо път по килима (посмъртно не мога да си спомня какво го направихме след кремацията). Усещам, че нещо залепва на подметките ми, и се чудя дали не е частица от баща ми. По-късно, след като съм изсмукала Джордж обратно, Бънти ме посреща с озадачена муцунка:

— Виждала ли си някъде майка ми? Никъде не мога да я откроя.

— Мисля, че май ще е този — прошепвам на Ейдриън, докато спираме пред внушителна неоготическа купчина.

— Този какво? — пита властно Бънти — развила е слух като на прилеп, сякаш за да компенсира изтичането на клетки от мозъка си.

— Какво ще кажеш за кратка ваканция тук, лельо Бънти? — усмихва ѝ се в огледалото за обратно виждане Ейдриън.

Бънти не отговаря; може би знае, че е капан, но когато най-сетне събирам смелост да се обърна и да я погледна, тя се усмихва на себе си замечтано. Резултатите от проверката на „Силвърлийс“ са задоволителни. Не мирише на дезинфектант или варено зеле покрай лъскавия махагон на огромното фойе — само на лавандулов полир и топли печени хлебчета.

— Тук е прекрасно, нали? — обръщам се ентузиазирано към Бънти и тя кима в съгласие.

— Прекрасно — за колко време сме запазили?

Изследваме стаите — самостоятелни и не — с комплектите кувертюри и пердета и качествени килими, също и общите помещения, където има вестници и настолни игри, после и кухните, в които храната изглежда вкусна и човек наистина би помислил, че става дума

за доста добър хотел (някъде между две и три звезди), ако не бяха срещите с обитателите — като например двете хванати под ръка дребни старици, понесли пазарски кошници, които осведомяват домакинката, че нийде не могат да намерят стелка за матрак; аз съм на път да ги разведа да потърсим из още магазини, но Ейдриън ме хваща за ръката и ме спира.

Става време да си ходим и Бънти не иска; Ейдриън обаче ѝ обещава да дойдем пак за по-дълго. Домакинката ни стиска топло ръцете, но после започва да шепне, когато Бънти вече е тръгнала да слиза.

— Моля ви, не забравяйте, че „Силвърлийс“ приема само хора, които нямат нужда от гледане, така че, ако майка ви се разболее, няма да можем да я задържим.

— Няма проблем — казвам ѝ приветливо аз. — Майка ми има забележително здрав организъм.

— Хайде да ти направим прическа и грим за посещението? — усмихва се Ейдриън и подсушава косата ѝ с кърпа.

Вади ножица от джоба на панталона си и я развърта с внушителни движения около влажната глава на Бънти. Забелязвам колко е оредяла косата ѝ. По ръцете ѝ има старчески петна, също и странен червен белег в ъгъла на едното око, сякаш я е одрало коте. Изведнъж ме обзема безкрайна жалост и я ненавиждам, задето ме кара да се чувствам така.

Когато приближаваме „Силвърлийс“ за финалната доставка, Бънти сякаш вече не изгаря от чак такова желание. Вече е изпадала в полуистеричен пристъп, докато се влачим из вечно задръстеното улично движение на Йорк; убедена е, че сме безнадеждно закъснели за влак, който гоним, и като подминаваме гарата, надава безумен вой.

Налага се да я прикоткваме да излезе от колата и колкото повече приближаваме огромната баронска входна врата, толкова повече забавя крачка. Тръгваме нагоре по каменните стълби, а тя внезапно сграбчва ръката ми и за пръв път осъзнавам, че е по-дребна от мен. Още помня времето, когато беше два пъти по-висока; сега е като кукла. Кога се е смалила толкова? Краката ми се разтреперват. Не съм сигурна, че мога

да го направя. Може би бих могла да заведа тази нова кукленска майка у дома и да се грижа за нея, поне за известно време?

— Дори не си го помисляй... — измърморва Ейдриън под носа си, но домакинката така или иначе вече е поела Бънти за ръката и я води по коридора към стаята с модерното обзавеждане и приятната гледка.

— Това беше майка ми — въздъхвам аз, а Ейдриън се засмива мрачно.

— И все още е, Руби, все още е.

Но пък на другия ден отиваме да видим Бънти и тя изглежда доста по-доволна и се хвали, че обслужването по стаите е отлично.

— Според теб колко бакшиш да оставям? — пита ме със сбърчено от тревога лице.

Завеждаме я на разходка в градината заедно с Долорес, която се опитва да ни захапе глезените. „Силвърлийс“ е разположен в парк с красиви дървета — плачещи върби и испански орехи, лъскави кошличари и туфи мрачни тисове. Тук е завет и навсякъде цъфтят пролетни цветя. Тревата продължава до хоризонта, зелена и свежа, и ми хрумва, че мястото е идеално за някоя „конска“ игра и е почти жалко, че Кристин Роупър я няма, защото сега точно такава бих играла. Прекъсваме за малко разходката и сядаме на една от многото здрави пейки, дарени от благодарни люде. Нашата е в памет на *Фред Къркланд (1902–1981)* и тримата дружно сядаме тържествено на пейката на Фред — с изправени гърбове, длани върху коленете — и наблюдаваме малка групичка пеперуди седефки, които подскачат и размахват крила на лекия ветрец като самодивски премени.

— Искаш ли да останеш тук? — пита Ейдриън и цялото тяло на Бънти потръпва като изплашен заек.

— Да остана? — повтаря тя. — Завинаги?

— Е — поколебавам се аз — може би не завинаги...

— Защо не може да си отида у дома? — гледа ту единия, ту другия бързо и паникьосано Бънти, от което ми се дощява да съм навсякъде другаде, но не и тук. — Защо не може у дома?

С Ейдриън ядем сандвичи пред телевизора с Бънтините табли за хапване пред телевизора. Гледаме „Пътуващи антики“^[1] с религиозния

фанатизъм на хора, които си нямат друга работа. Утре ще трябва да започнем да събираме цялата къща в кашони и да се отърваваме от всичко. Странно ми е да се отървавам от всичко, при условие че Бънти не е мъртва, но тук няма нищо, което да ѝ трябва. Тогава иззвънява телефонът.

Може да е господин Никой. Не е, обажда се домакинката на „Силвърлийс“ да ми каже, че Бънти е получила удар.

— Кога се е смалила толкова? — потресена е от промяната в Бънти Патриша.

Тримата — Патриша, аз и Ейдриън (четирима, ако броим Долорес, която е напъхана под сакото на Ейдриън), седим до болничното легло на Бънти и си говорим приглушено. Когато разбира за приближаващата кончина на Бънти, Патриша хвана първия полет. Леглото на Бънти се намира в странична стая в новата районна болница, след своевременното ѝ изхвърляне от „Силвърлийс“ след удара (в крайна сметка така и не остави бакшиш). Церебрален кръвоизлив, не толкова голям, че да я убие, но достатъчен, че да я запрати още по-навътре сред дълбините на чистилището. Вечерята ѝ дойде и отмина недокосната, а в момента Долорес ръфа остатъците.

Нощната сестра, сестра Блейк, подава глава през вратата и пита дали всички сме добре. Гласът ѝ — сериозен и окуражителен, в комбинация с начина, по който сме едва ли не наполовина изхвърлени от отделението, предполага, че не се очаква Бънти да издържи още много, а когато сестрата излиза, ние обсъждаме дали тази вечер да се приберем у дома, или не. Аз издърпвам пердетата на прозореца, пердета с големи цветни фигури, сякаш сме в детско отделение. Стаята на Бънти гледа към линията за Скарбъроу и в този момент къс дизелов локомотив минава отдолу и изсвирва. С Патриша решаваме да отидем и да попитаме сестра Блейк дали знае нещо за Бънтиния смъртен график. Минава девет часа, последните окъснели посетители вече са си отишли, а осветлението е приглушено. Намираме сестра Блейк и една стажантка в една от стаите с шест легла да успокояват дребен човечец, който се опитва да падне от леглото си със забележително упорство. Сестра Блейк и стажантката се борят да вдигнат

страничните прегради на леглото, а старецът — не по-едър от ученик — ги залива с порой свирепи ругатни.

— Струва ми се, че е заета — отбелязва колебливо Патриша. — Хайде да се поразходим.

След което се мотаем из лабиринта от нови стълбища и коридори, хванати за ръка като способните да се движат пациенти, които виждаме да сноват насам-натам по болнични халати през деня. Сега всичките са на сигурно по леглата, както и малките електрически колички, които жужат с храната из отделението. Вървим по коридори с плексигласови стени, зад които виждаме няколко патици, свити в бетонно езерце, осветено от малки подводни лампи. Едва доловимо бръмчене на мотор вибрира тихо във въздуха, сякаш болницата е огромен кораб, който пори уверено тъмнината. Поседяваме при рецепцията в големите винилови кресла и гледаме въртящите се врати, след което излизаме навън и правим обиколка на празния паркинг за посетители, нареден като гигантска игра на дама. Само на няколко метра е мястото, където Бънти е родена. А сега умира. Малко по-нагоре от другата страна на пътя виждаме ярките светлини на фабриката „Раунтрийс“ — като огромен презокеански лайнер.

Връщаме се при леглото на Бънти, сестра Блейк е там и ѝ държи едната ръка, а Ейдриън другата. Ейдриън ни поглежда разтревожено, а сестра Блейк прошепва:

— Мисля, че се влошава.

Бдението ни до леглото ѝ продължава цяла нощ. Когато чакаш смъртта, вместо да те изненада (както най-често се случва в нашето семейство), може доста време да се забави. Сестра Блейк (Теса) приближава петдесетте и има двама пораснали синове — Нийл и Андрю. Нийл е женен и наскоро му се е родила дъщеря — Джема. Знаем тези неща (както и много други) за сестра Блейк, понеже си разказваме живота над Бънтиния жив труп. С тези уморени сини очи и изпосталели руси къдрици сестра Блейк напомня на възпълничък, изтощен ангел.

— Не познавам истинската си майка — казва тя тихо. — Осиновена съм. Да не познаваш майка си е... някак си не ти дава мира, нали разбирате?

Патриша трепва и пита:

— Опитайте ли се да я намерите?

— О, да, но вече беше починала — отвърща сестра Блейк. —
Беше от Белфаст и на практика единствено това знам за нея, освен че и
тя е била медицинска сестра, странно нали? Аз съм дете на войната.

— Всички сме такива — заключава тайнствено Патриша.

— На косъм е — прошепва сестра Блейк и ние отправяме взор
към лицето на Бънти с напрегнато любопитство.

Не мисля, че друг път съм гледала толкова много майка си,
колкото през тази нощ, и сега, когато имам възможност да я изучавам,
имам чувството, че нямам ни най-малка представа коя е тя. Патриша
гледа непознатата в леглото със странно жестоко изражение и за
секунда си спомням за старата Патриша.

Вътре в мен се е загнездило тъпо чувство, което непрекъснато се
разраства. Нещо различно бях очаквала от този жизнен преход на
Бънти — очаквала бях някакви мъдри последни слова, една-две
притчи, признание на смъртния одър („Аз не съм истинската ти
майка“), но сега осъзнавам неприятната истина — тя няма да каже
нищо, дори сбогом.

— Мисля, че си отиде — казва тихо сестра Блейк и добре че е тя,
защото, ако бе останало на нас, изобщо нямаше да разберем, че Бънти
е починала — тъй безшумно бе прекрачила от другата страна.

Ще ми се да бях от онези дъщери, които ще си съдерат дрехите и
оскубят косите, но не съм, нито пък Патриша, която седи до мен някак
смаяна, сякаш последното, което е очаквала на смъртния одър, е
смъртта. Ейдриън плаче, а единственият човек, който, изглежда, има
представа как да се държи в случая, е сестра Блейк, която приглажда
внимателно чаршафите и докосва челото на Бънти, сякаш приспива
малко дете, което го е страх от тъмното. Помита ме напълно неуместен
порив да разтърся Бънти и да я съживя, да я накарам пак да ми стане
майка — само че този път да се справи по-добре.

— Е, приключихме с това — казва Патриша на връщане в
таксито, което ни откарва от болницата.

Йорк препуска в проблясващата рамка на прозорците на колата.

— Знаеш ли, Руби, ние всъщност я обичахме.

— Така ли? Не това наричам аз любов.

— Може и така да е, но пак е любов.

Оглеждам внимателно лицето ѝ, за да се уверя, че не гледа самодоволно или разнежено, но не, изглежда си доста напрегната, тъй че се въздържам да я ритна. Може би е права. Може би моето понятие за любов — безкрайно като небето — не е достатъчно голямо, за да обхване аутистичното майчинство на Бънти.

С Патриша държим широки черни ленти от двете страни на ковчега и се преструваме, че го спускаме в гроба. Другите носачи на ленти в този символичен акт са чичо Тед, чичо Клифърд, Ейдриън и Луси-Вида. Шепата суха пръст, която изтрополява на капака, ме кара да подскоча. Има нещо мрачно и примитивно в това да погребваш някого под земята. Очаквам едва ли не Бънти да избута капака раздражено, да седне и да каже: „Малко по-внимателно, така може да погребете някого жив!“. Но тя не го прави. С Патриша доста сме поспорили за това дали да я кремираме, или да я погребем, и накрая, може би заради спомените ни от пожара в магазина, избираме традиционно погребение.

Сега обаче не съм толкова сигурна. Наистина се съмнявам, че тук ще ѝ хареса. Да имаше поне два ангела, които да разперят ярки криле над нея.

При самия гроб нещата са малко претрупани, също както със заупокойната служба. Бънти почти не е стъпвала в църква след отказването от неделното училище на „Сейнт Денис“, тъй че викарият на местната църква не се престарава кой знае колко. Въпреки че сме го предупредили, той през цялото време настоява да я нарича Беренис и така ме кара да се чувствам някак неестествено, сякаш погребваме грешния човек.

После се връщаме в къщата. Ейдриън цяла сутрин е правил сандвичи и плодова торта, а прясно разведената Катлийн циркулира из къщата с подноси храна като сервитьорка, само че с размазана под очите спирала, тъй като не може да спре да плаче. Плаче заради развода си с Колин, не за майка ми, но няколко неосведомени по погрешка я вземат за опечалената дъщеря. Истинските дъщери остават с конфузно пресъхнали очи. Странна празнина зее в сърцевината на Бънтиното погребение, малко като да започнеш празненство без

шумотевица и без да очакваш нещо да се случи, защото вече се е случило. Човекът в центъра на всичко това липсва.

Мислила си бях, че когато умре, от раменете ми ще падне огромен товар и ще се въздигна и ще се освободя от нея, но сега осъзнавам, че тя винаги ще бъде тук, вътре в мен, и предполагам, че когато най-малко очаквам, ще се поглеждам в огледалото и ще виждам нейното лице или пък ще отворям уста и ще изричам нейните думи.

— Нали знаеш, Руби — казва Патриша, докато човърка парчето киш с броколи на чинията си — хората получават майката, която им трябва за конкретно прераждане.

После обаче свива безпомощно рамене, тъй като и двете не можем да се сетим за какво ни е трябвала Бънти.

— Вярваш ли в такива неща? Карма и прочее? — пита Луси-Вида.

Седим на стълбището и си делим бутилка вино с нея, като от време на време се извъртаме, за да направим място на хората да се качват до банята.

— Патриша е будистка — осведомявам я аз.

— Аз ще се преродя в котка — отвърща Луси-Вида и протяга един от абсурдно дългите си крака, така че дупката на черния ѝ чорапогащник, спряна с крещящо розов лак за нокти, изведнъж се разширява и изпраща дълга бримка нагоре под полата ѝ.

Вече има четири деца, но днес е дошла само с най-голямото. Уейн е снажен двайсет и пет годишен юнак с бедра като йоркска шунка и носи армейската си униформа с голяма гордост. Това е същият онзи Уейн, с когото Луси-Вида беше бременна на сватбата на Сандра, и той контрастира доста неелегантно с нейните две хърбави момченца Дийн и Тод. През изминалите години Сандра е напълняла много и размахва тлъстините си наоколо.

— Деспотична крава! — отбелязва Луси-Вида спокойно, докато Сандра крещи на чичо Тед.

Чичо Бил е мъртъв, но леля Илайза, която чака да ѝ сменят едната става, куцука насам-натам с две патерици, а Уейн ѝ носи чашата и ѝ пали цигарите.

— Още си я бива — казва Ейдриън и лапа хапка киш.

За голямо наше разочарование Дейзи и Роуз не идват на погребението. От доста време не сме ги виждали — и двете не са

омъжени, живеят заедно в един висок блок в Лийдс, а леля Гладис казва, че изобщо не излизат от къщи.

— Все някога трябва да излизат — обажда се презрително Сандра — как иначе ще ядат? (Само че Дейзи и Роуз сигурно не се нуждаят от храна.)

— Тц — казва Уейн — мама ме изпрати да ги видя миналата година — вярват, че извънземни им говорят през телевизора — завърта опрян на слепоочието си пръст той. — Пълни откачалки!

При което Луси-Вида го плесва силно по главата:

— Внимавай как говориш, Уейн!

В кухнята Брайън, любовникът на Ейдриън, е нахлузил розовите гумени ръкавици на Бънти и се е заел да мие чинии като за световно. Чичо Клифърд, вече без зъби, седи на масата и яде парче свински пай и поддържа тезата за репатрирането на „черните“ — за предпочитане в Африка — а Брайън кима и се усмихва търпеливо, както правят хората, които знаят, че могат да си отидат у дома и никога повече да не им се налага да те видят.

— Е — казва на тръгване леля Гладис — хубаво изпращане беше; на майка ти щеше да й хареса.

— Не, нямаше — отвърща Патриша и затваря входната врата след последния гост за погребението. — Ненавиждаше такива неща.

Следващите няколко дни посвещаваме на следпогребални въпроси — обявяваме къщата за продажба, изпращаме застрахователни полици и събираме дрехи в чували за магазина на Националния диспансер за болни животни. Преглеждаме бижутата и снимките и си ги разделяме. Аз получавам снимката на прабаба ми, онази, която е била на Том, също и сребърния медальон. Патриша взема часовника и — след известно колебание — заешката лапа, която планира да зарови в градината.

В деня преди да си тръгне, отиваме на дълга разходка из центъра на Йорк; Минстър все е над главите ни. Сега вече почти няма да имаме причина да се връщаме в Йорк — може би повече няма да дойдем. Прилича ни на фалшив град, редуващи се плоскости, декори, бели картонени укрепления и средновековни полудървени комплекти къщички, изрязани и залепени една за друга. Улиците са пълни с

непознати — скъпи улични музиканти, групички ученици, туристи и безкрайно разнообразие от чужденци.

Минаваме под дългата дървена табела на странноприемница „Старата звезда“, която се простира над цялата ширина на улицата. Римската *via praetoria*. Мястото е превърнато в модерен търговски център; вече няма „Ричардсънс“ и „Ханънс“, нито „Уолтърс“ и „Бърнардс“, няма бръснари и пекари или стъклописци — все едно се намираме в голям, невероятно скъп магазин за сувенири.

Бавно и неизбежно се отправяме към магазина. Десет години са минали вече, откакто Бънти продаде всичко, и в момента помещенията се заемат от скъп магазин за мъжко облекло; редица дрехи от туид „Харис“ висят там, където някога бяха клетките със зайците; въртележка с копринени вратовръзки е заела мястото на папагала. Нито една дъска, плочка или стъкълце не изглеждат познати, не е останал нито един атом, нито молекула. Горе, над магазина, сега има заведение — чайна — и с Патриша доста време обсъждаме дали трябва да се качим. Накрая се качваме, сядаме на покрита с дантела масичка и пием чай на безобразна цена точно там, където преди стоеше телевизорът.

— Страховито, а? — потръпва Патриша.

На горния етаж има още маси и на излизане доста се повъртяваме пред първото стъпало, но и двете не посмяваме дори с пръст да докоснем перилата. Дрънченето на лъжички върху чинийки и възпитаният ромон на чужди гласове — американски, немски, японски — се носи надолу по стълбите. Затварям очи. Ако се напрегна достатъчно, успявам да чуя един стар шепот, също толкова чужд, но не така възпитан — латински, саксонски, норманофренски. Всичките са си тук, съскат и тракат. И тогава се случва нещо невероятно — сградата започва да се клати, сякаш Йоркската долина е разтърсена от леко земетресение. Вибрира самата улица и всичките крехки чашки и чинийки започват да тракат и дрънчат по масите на чайната. От един от новогентрифицираните прозорци с дантелени перденца виждам долу на улицата да се разиграва дивна сцена — тежко, дисциплинирано маршируване на хиляди крака от римска армия, която приближава откъм реката, минава през *porta praetoria* и продължава нататък по улицата. Перата по шлемовете на центурионите потреперват, знаменосците държат гордо вдигнати знамена. А най-

отпред, излъскан и блеснал на слънцето, се намира великолепият бронзов орел на великия Девети испански легион. Може пък, ако ги проследя, да видя къде са изчезнали, но в този момент една сервитьорка изпуска кана с мляко и от Деветия легион остава само ехо от крака.

— Руби! Руби! — разтърсва ме леко Патриша. — Руби, какво си зяпнала? Хайде, време е да си ходим.

Навън се съвземаме.

— Ужасно беше — опитва се да надвика един струнен квартет *al fresco* на тротоара Патриша. — Божичко, чайна!

Струнният квартет достига елегантно кресчендо и хората хвърлят монети в празния калъф от цигулка. Ние обаче — не; поемаме забързано, притичваме покрай „Сейнт Хелън“, църквата на собствениците на магазини, после по „Блейк стрийт“ и към Мюзийм Гардънс, следвани по целия път от дразнещия жесток тропот на домашните призраци.

В Мюзийм Гардънс, където вече е със свободен вход — няма нужда от шест пенса — вървим между пръснатите по тревата пауни, катерици и туристи и се насочваме към пътеката за реката, извървяваме цялото разстояние от Лендъл Бридж до „Куийн Ан“ и обратно. Спираме се при основата на Меригейт и гледаме как един влак минава по Скарбъроу Бридж. Нивото на водата в Уз е много ниско за това време на годината и тя разкрива различните слоеве пръст и кал от двете си страни. Тук всеки е оставил по нещо — безименните племена, келтите, римляните, викингите, саксонците, норманите и всички, дошли след тях, всички са оставили изгубените си вещи — копчетата и ветрилата, пръстените и огърлиците, *bullae* и *fibulae*. Речният бряг проблясва за миг като хиляда, милион, милиард карфици. Оптическа измама. Миналото е шкаф, изпълнен със светлина, и трябва само да намериш ключа, който отваря вратата.

* * *

И накрая към последното сбогуване — гробищата. Купуваме букети пролетни цветя от една сергия на Нюсгейт Маркет и сменяме увехналите венци на Бънтиния още безименен гроб с нарциси. За

Джилиан, няколко редици по-нататък, сме взели месести жълти лалета, а за Пърл — лилии, бели като пресен сняг. Гробът на Пърл се намира сред цяла групичка деца — стърчащи малки надгробни камъни в единия край на гробището, прилични на изпочупени зъби. Подобно на Джилиан, Пърл е „в обятията на Христа“. С Патриша единодушно решаваме, че това е някак си малко вероятно, а и, общо взето, предпочитаме идеята, че сега тя населява друго тяло — може би на червеношийката, която прелита от камък на камък, докато вървим към портала, и от време на време спира, за да ни изчака. Макар че всъщност начинът, по който накланя глава, доста напомня на папагала. Лек ветрец набраздява тревата в гробищата и помита по-бързо облаците по изопнатото над нас небе. Патриша вдига лице към бледото слънце и за секунда изглежда почти красива.

— Аз така или иначе не смятам, че загубваме мъртвите завинаги, а ти, Руби?

— Нищо не загубваме завинаги, Патриша, всичко е някъде там. До последната карфица.

— Карфица?

— Повярвай ми, Патриша. Ходила съм до края на света. Знам какво се случва.

Вятърът изведнъж става студен и ние вдигаме яките на палтата си, хващаме се за ръце и поемаме по обратния път сред спящите мъртъвци.

Разделяме се на йоркската гара на фона на подобаващо драматична гръмотевична буря. Патриша няма да се връща директно в Австралия, семейството и ветеринарният ѝ кабинет ще трябва да почакаат, защото тя има мисия — да намери собственото си изгубено дете, онова, с което се раздели преди толкова много време в Клактън. Пресметнали сме годините.

— Помисли си само, Патриша, може вече да си баба и да не знаеш!

А тя издава пак онзи странен звук, който вече знам, че е смях. Носи часовника на прабаба ни (поставен върху най-сетне намерената Панда) в Нелината безкрайно стара пазарска чанта от изкуствена кожа, като се опитва да не размести вътрешностите му, но когато най-сетне

се прибере в Мелбърн, той ще е спрял завинаги. На перона Патриша ме прегръща.

— Миналото е онова, което оставяш след себе си в живота, Руби — казва ми тя с усмивка на преродил се лама.

— Глупости, Патриша — отвърщам ѝ аз и се качвам във влака.
— Миналото е онова, което вземаш със себе си.

На мен предстои да повторя стъпките си в обратен ред — да взема влака, самолета и двата кораба, които ме докараха до Йорк. Трябва да се върна към живота си. Прекалено дълго отсъствах вече. Връщам се към далечния Шетланд, отвъд който има само море чак до северната ледена шапка. С тази чужда страна имам кръвна връзка. Знам го, защото Патриша (точно тя) е платила да ни бъде изготвено родословно дърво — огромно, хаотично дървовидно образувание, което е разкрило истинската шотландщина на Ленъксови. Патриша е задълбала още повече в тази своя генеаложка жажда и се е заела да дорисува отрязаните клонове — пише си с дъщерята на леля Бети, Хоуп, във Ванкувър и с Тина Донър, полубратовчедка по сватовство, в Саскечуан. Тина прекоси океана миналата година и в Йорк намерила името на Едмънд Донър изчегъртано на прочутото огледало в мазето на „Бетис Бар“, точно до дамската тоалетна. Дойде и на мен на гости и ми донесе копие от снимката на Лилиан на Ейда и Албърт, онази, която тя взела със себе си на презокеанското пътуване на борда на „Минедоса“ преди толкова много години. Моята седи в рамка на бюрото ми и обичам да я гледам и да се чудя какво ме свързва с тези хора. Снимките на мосю Арман сега са разпръснати по целия свят — при Хоуп, Тина, Патриша. Ейдриън има една на Лорънс и Том с Лилиан като бебе, а при мен е онази на Алис — глупавата майка, изчезналата съпруга, жената, изгубена във времето.

Дребните мургави момичета, собствените ми Алис и Пърл, сега са пораснали. И двете са в университет, едната в Глазгоу, другата в Абърдийн, а аз живея сама на остров, на който птиците са повече от хората. Там, където живея, има червеногуши гмурци и северни морски патици, навяци и дъждосвирици. Има тупици и черни гагарки, гарвани и скални гълъби, които гнездят по летните скали, а нагоре по бърдата се издигат чучуларите и всемогъщите морелетници.

Там съм и аз. И какво стана от мен? Изкарвам си хляба с превод на английски технически книги на италиански, тъй че бракът ми с Джанкарло Бенедети не отиде съвсем нахалост. Харесвам тази работа, едновременно методична и тайнствена. Мога да твърдя също и че съм поет — първата ми стихосбирка бе посрещната доста добре от критиката, публикува я малко издателство в Единбург, и всеки момент се готвя да се впусна в мащабен проект — цикъл стихотворения, вдъхновени от родословното дърво. Ще има място за всички — Ейда и Албърт, Алис и Рейчъл, Тина Донър и Теса Блейк, дори за континенталния живот на мосю Жан-Пол Арман и Ена Тетли, Мини Хейвис и госпожа Сиврайт, защото те също имат своето място сред нашите клони, а кой може да каже кое е истина и кое измислица? В крайна сметка моето убеждение е, че думите са единственото, способно да съгради свят със смисъл.

Хванала съм бавния влак, който спира навсякъде — Дарлингтън, Дърам, Нюкасъл, вие се по пътя си по крайбрежието на Нортъмбърланд до Бъруик. Минаваме над река Туид, въздухът сякаш олеква, небето започва да поизсъхва и прозрачна като воден знак дъга приветства влака ни с „добре дошъл“ на границата. Намирам се в друга страна, наречена у дома. Аз съм жива. Аз съм скъпоценен камък. Аз съм капка кръв. Аз съм Руби Ленъкс.

---

[1] Antiques Roadshow — телевизионно предаване на Би Би Си, при което оценители пътуват из страната и оценяват антики, предложени от зрители (англ.). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.